

BAKÜ-TİFLİS-CEYHAN HAM PETROL BORU HATTI PROJESİ
ARKEOLOJİK KURTARMA KAZILARI YAYINLARI: 1

BAKU-TBILISI-CEYHAN CRUDE OIL PIPELINE PROJECT
PUBLICATIONS OF ARCHAEOLOGICAL SALVAGE EXCAVATIONS: 1

YÜCEÖREN

DOĞU KİLİKYA'DA BİR HELENİSTİK-ROMA NEKROPOLÜ

A HELLENISTIC AND ROMAN NECROPOLIS IN EASTERN KILIKIA

S. YÜCEL ŞENYURT
ATAKAN AKÇAY, YALÇIN KAMIŞ

ANKARA 2005

**BAKÜ-TİFLİS-CEYHAN HAM PETROL BORU HATTI PROJESİ
ARKEOLOJİK KURTARMA KAZILARI YAYINLARI: 1**

**BAKU-TBILISI-CEYHAN CRUDE OIL PIPELINE PROJECT
PUBLICATIONS OF ARCHAEOLOGICAL SALVAGE EXCAVATIONS: 1**

**YÜCEÖREN
DOĞU KİLİKYA’DA BİR HELENİSTİK-ROMA NEKROPOLÜ**

**YÜCEÖREN
A HELLENISTIC AND ROMAN NECROPOLIS IN EASTERN KILIKIA**

**BAKÜ-TİFLİS-CEYHAN HAM PETROL BORU HATTI PROJESİ
ARKEOLOJİK KURTARMA KAZILARI YAYINLARI: 1**

**S.YÜCEL ŞENYURT
ATAKAN AKÇAY, YALÇIN KAMIŞ**

**YÜCEÖREN
DOĞU KİLİKYA'DA BİR HELENİSTİK-ROMA NEKROPOLÜ**

**YÜCEÖREN
A HELLENISTIC AND ROMAN NECROPOLIS IN EASTERN
KILIKIA**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
ARKEOLOJİK ÇEVRE DEĞERLERİ ARAŞTIRMA MERKEZİ**

**GAZI UNIVERSITY
RESEARCH CENTER FOR ARCHAEOLOGY**

**ANKARA
2005**

Bu Kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı Proje Direktörlüğü, T.C. BOTAŞ Genel Müdürlüğü, Ankara İngiliz Arkeoloji Enstitüsü (AİAE) ve T.C. Gazi Üniversitesi Vakfı ile Gazi Eğitim Kooperatifi'nin katkılarıyla yayınlanmıştır.

Onursal Kurul /The Honorary Board

Prof. Dr. Kadri YAMAÇ	Gazi Üniversitesi Rektörü / Gazi University Rector
Prof. Dr. Rıza AYHAN	Gazi Üniversitesi / Gazi University

Proje Yönetim ve Yürütme Kurulu / The Executive Committee

Yrd. Doç. Dr. S. Yücel ŞENYURT	Gazi Üniversitesi	Proje Başkanı / Director
Prof. Dr. E. Semih YALÇIN	Gazi Üniversitesi	Proje Başk. Yard./ Deputy Director
Prof. Dr. Ahmet AKSOY	Gazi Üniversitesi	
Prof. Dr. Metin AKTAŞ	Gazi Üniversitesi	
Prof. Dr. Cemil YILDIZ	Gazi Üniversitesi	

Hakem Kurulu / The Referees

Prof. Dr. Levent ZOROĞLU	Selçuk Üniversitesi/ Selçuk University
Prof. Dr. Eugenia Equini SCHNEIDER	University of Rome “La Sapienza”

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	III-VI
GİRİŞ	1-3
BÖLÜM I	
YÜCEÖREN NEKROPOLÜ	
A. Kazı Çalışmaları	4-7
B. Coğrafi Konum ve Özellikleri	8-11
C. Tarihsel Çerçeve	12-17
BÖLÜM II	
MEZAR ve KÜÇÜK BULUNTU KATALOĞU	
<i>K-1 Mezarı</i>	31-35
<i>K-2 Mezarı</i>	36-43
<i>K-3 Mezarı</i>	44-56
<i>K-4 Mezarı</i>	57-62
<i>K-5 Mezarı</i>	63-66
<i>K-6 Mezarı</i>	67-78
<i>K-7 Mezarı</i>	79-85
<i>K-8 Mezarı</i>	86-90
<i>K-9 Mezarı</i>	91-94

<i>K-10 Mezarı</i>	95-97
<i>K-11 Mezarı</i>	98-102
<i>K-12 Mezarı</i>	103-107
<i>K-13 Mezarı</i>	108-110
<i>K-14 Mezarı</i>	111-113
<i>K-15 Mezarı</i>	114-124
<i>K-16 Mezarı</i>	125-127
BÖLÜM III	
YÜCEÖREN NEKROPOLÜ SERAMİK BULUNTULARI	127-180
BÖLÜM IV	
GENEL DEĞERLENDİRME	
A. Mezar Mimarisi	180-204
B. Küçük Buluntular ve Tarihleme	204-219
KAYNAKÇA	220-235
<u>EKLER</u>	
EK. 1. YÜCEÖREN NEKROPOLÜ SİKKELERİ	235-260
<i>Melih Arslan, Bekircan Tahberer</i>	
EK.2. YÜCEÖREN İSKELETLERİNİN PALEOANTROPOLOJİK	260-290
AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	
<i>Ayla Sevim</i>	

SUNUŞ

Hazar Denizi'nin soğuk suları altında yatan zengin doğalgaz ve petrol rezervlerinin uluslararası enerji piyasalarına ulaştırılması düşüncesi 1990'lı yıllarda ortaya çıkmış ve 10 yılı aşkın bir süre içerisinde Türk ve dünya kamuoyunun yakından takip ettiği çok önemli bir gündem maddesi olmuştur. Bu tarihi proje kapsamında Bakü'den başlayıp, Ceyhan'da son bulacak toplam 1774 km uzunluğunda bir boru hattı ile (Türkiye kesimi 1076 km) başta Azeri petrolü olmak üzere bölgede üretilecek yılda 50 milyon ton düzeyinde ham petrolün, Ceyhan'da inşa edilen deniz terminaline ve buradan da tankerlerle dünya pazarlarına ulaştırılması amaçlanmaktadır. Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı Projesi ile Türkiye bir taraftan bölgedeki jeopolitik gücünü sağlamlaştırırken, diğer taraftan da Güney Kafkasya ve Orta Asya'yı Türkiye ve Akdeniz'e bağlaması planlanan, sağlam ve güvenli "Doğu-Batı Enerji Koridoru" nu oluşturacaktır. Projenin resmiyet kazanmasına yönelik çerçeve anlaşması niteliğindeki "Hükümetler arası Anlaşma-IGA", 18 Kasım 1999'da, İstanbul'da yapılan son AGİT Zirvesi'nde bir araya gelen Azerbaycan, Gürcistan ve Türkiye cumhurbaşkanları tarafından, ABD Başkanı'nın da şahitliğinde imzalanmıştır. 19 Ekim 2000 tarihinde BOTAŞ ile "Anahtar Teslim Müteahhitlik Anlaşması" imzalanmasının ardından BTC HPB Hattı için onay alınmıştır.

Boru hattının Türkiye topraklarında 1076 km uzunluğundaki kısmı, Ardahan, Kars, Erzurum, Erzincan, Sivas, Kayseri, Kahramanmaraş ve Adana illerinden geçmektedir. Posof'dan ülkemiz topraklarına giren boru hattı, Erzurum-Kars Platosu üzerinden geçerek Horasan yakınlarında tektonik depresyonlara girer. Erzurum Ovası üzerinden Tercan, Çayırılı, Erzincan ve Refahiye'nin kuzeyindeki dağlık alanlardan ve platolardan geçen hat Kuzey Anadolu Fayı'nı da keserek, Kızılırmak'ın kaynaklarını aldığı Kızıldağ'ın (3025 m) güneyinden İç Anadolu Bölgesi'ne ulaşır. Bu kesimden itibaren kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda uzanan boru hattı, Tecer Dağları sırasının kuzeyinden (Sivas Havzası güneydoğusundan) büyük bir yay çizdikten sonra Ulaş Havzası ve Altınyayla üzerinden Uzunyayla platosuna girer. Buradan Zamantı Çayı'nı geçen boru hattı Pınarbaşı'nın doğusundan Orta Toros Dağları'nın kuzeydoğu köşesinde yer alan Tahtalı Dağları'nı aşarak bir müddet Sarız Çayı Vadisi'ni izler. Bu vadiden güneye yönelen hat Dibek Dağları (2230 m) ile Binboğa Dağları (2957 m) arasındaki yüksek eşikten geçerek Göksun Çayı Vadisi'ne ulaşır. Göksun ve Andırın arasındaki dağ ve yüksek platoları geçerek Kadirli'nin güneyinden Çukurova'nın doğusuna (Ceyhan Ovası kesimi) iner ve Ceyhan'ın güneydoğusunda Akdeniz'e ulaşır.

Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı Projesi sağlık ve güvenlik tedbirlerini ön planda tutarak ileri teknolojik standartları uygulayan, doğal, sosyal ve tarihsel çevre değerlerine büyük hassasiyet gösteren ve tüm bu yönleriyle ülkemiz açısından bir "ilk" olan örnek bir projedir. Doğal çevrenin korunması kapsamında boru hattının geçtiği alanlardaki flora ve faunayı olumsuz etkilerden korumaya yönelik bir çok önlemin alındığı bu örnek projede tüm inşaat faaliyetleri sonrasında arazinin eski yapısına yeniden dönüştürülmesine büyük özen gösterilmiştir. Doğal ve sosyal çevrenin yanı sıra, kültürel

miras kapsamında tarihsel çevre değerlerinin kurtarılması ve korunmasında da en gelişmiş etki azaltıcı teknik ve yöntemler uygulanmıştır. Bu amaçla hazırlanmış olan Kültürel Miras Yönetim Planı çerçevesinde toprak altında ve toprak üstünde bulunan tüm tarihsel değerler ulusal ve uluslararası kurumlarca kabul edilmiş standart ve sözleşmelere uygun yüzey araştırma teknikleri ile tespit edilmiş, güzergah değişikliği veya arkeolojik kazılar yoluyla kurtarılmıştır. Diğer taraftan, güzergah üzerindeki arkeolojik dokuya ait verilerin yüzey araştırmaları ve kurtarma kazılarıyla tespit edilmesi, kurtarılması ve eserlerin bölge müzelerine kazandırılmasıyla Türkiye kültürel ve arkeolojik envanterinin tamamlanmasına ve böylece Dünya kültür ve doğa mirasının korunmasına, bunların sonuçlarının yayımlanması yoluyla da Anadolu Arkeolojisine büyük katkı sağlanmıştır.

BTC HPBHP Türkiye bölümü ana müteahhidi olan BOTAŞ 12.03.2002 tarihinde tarihsel çevre değerlerini korumaya yönelik olarak T.C. Kültür Bakanlığı ile bir protokol imzalamıştır. 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında ele alınan protokolde ayrıca ilgili Birleşmiş Milletler anlaşmaları (özellikle Dünya Kültürel ve Doğal Mirasını Koruma Anlaşması), Valetta sözleşmesi, UNESCO Dünya Kültür ve Tabiat Mirasının Korunması Konulu Sözleşme, ICOMOS Archaeological Heritage Plan, IFA-Arkeolojik Gözlem, Saha Değerlendirmesi, Kazı Çalışması Standart ve Kılavuz Hükümler, Dünya Bankası standartları ve kabul edilmiş diğer uluslararası standartlar göz önünde bulundurulmuştur. Tüm bu kanun, sözleşme ve bunlara bağlı standartlara uygun olarak hazırlanan ÇED Raporu içerisinde yer alan Kültürel Miras Yönetim Planı (KMYP) BTC HPBHP Arkeolojik Kurtarma Kazıları için bir çerçeve oluşturmuştur.

BTC HPBH Güzergahı üzerinde, çeşitli nedenlerden dolayı güzergah değişikliği yapılamayan 10 merkezde 15 Mart 2003 – 20 Kasım 2003 tarihleri arasında arkeolojik kurtarma kazıları gerçekleştirilmiştir. Projenin 2003 yılı çalışmalarında söz konusu, planlanmış 10 arkeolojik merkeze ek olarak, 2004 yılında ‘rastlantısal bulgu’ kapsamında ortaya çıkan 7 arkeolojik merkezle birlikte toplam 17 ayrı kazı çalışmasında, Gazi Üniversitesi Arkeolojik Çevre Değerleri Araştırma Merkezi’ne bağlı olarak 25 akademik personelin yürütme, denetim ve danışmanlığında, 125 arkeolog, sanat tarihçi, eskiçağ tarihçisi, antropolog, jeomorfolog, jeofizik uzmanı, topograf, restoratör ve yaklaşık 800 işçi görev almıştır.

Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı üzerinde gerçekleştirilen arkeolojik yüzey araştırmaları ve kurtarma kazılarının entegre bir şekilde yürütülmesi kuşkusuz geniş bir çevreden gelen işbirliğinin sonucudur. Projenin oluşturulmasında ve yürütülmesinde en önemli işbirliği T.C. Kültür Bakanlığı (daha sonra T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı), BOTAŞ BTC HPBH Proje Direktörlüğü ve Gazi Üniversitesi Rektörlüğü arasında gerçekleştirilmiştir.

Gazi Üniversitesi eski Rektörü Prof. Dr. Rıza AYHAN’ın projenin kazanılması ve yürütülmesi, Gazi Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kadri YAMAÇ’ın ise yayın çalışmaları aşamasında büyük katkıları olmuştur. Gazi Üniversitesi eski rektör yardımcıları Prof. Dr. Ahmet AKSOY ve Prof. Dr. Metin AKTAŞ, Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr.

Cemil YILDIZ, Tarih Bölümü Başkanı ve Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı Arkeolojik Kurtarma Kazıları Projesi Direktör Yardımcısı Prof. Dr. E. Semih YALÇIN projenin yürütülmesinde önemli katkı ve özverili desteklerde bulunmuşlardır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürü Orhan DÜZGÜN ve eski Genel Müdür Nadir AVCI, Genel Müdür Yardımcısı İlhan KAYMAZ, olmak üzere tüm Genel Müdürlük çalışanlarının Türkiye'nin bu örnek projesine büyük katkıları yadsınamaz.

BTC HPBH Projesini ülkemize kazandıran ve projenin arkeolojik çevre değerleri ile ilgili gerekli altyapısını sağlayan BOTAŞ Genel Müdürü Rıza ÇİFTÇİ, eski Genel Müdürleri Gökhan BİLDACI, M. Takiyüddin BİLGİÇ ve Salih PAŞAOĞLU, BTC HPBH Proje Direktörleri sırasıyla, Hüseyin ERSOY, H. Doğan ŞİRİKÇİ ve Osman Zühtü GÖKSEL, Direktör Yardımcısı Gökmen ÇÖLOĞLU ve BTC HPBH Projesi Saha Direktörü Burçin YANDIMATA'nın projenin yürütülmesinde büyük katkıları olmuştur. Ayrıca BTC HPBH Proje Direktörlüğü Çevre Departmanı Müdürü Özgür ARARAT ve eski Müdür Ebru DEMİREKLER, GIS uzmanı Çiğdem GÜVERCİN ORHAN, Kültürel Miras Yönetim Birimi Arkeologları Gökhan MUSTAFAOĞLU, H. UĞUR DAĞ, Kılıçhan SEVMEN, Murat YAZGI ve Özgür GÖKDEMİR'in yönetimindeki tüm çalışanlar özellikle projenin yürütülmesi aşamasında büyük özveride bulunmuşlardır.

BTC HPBH Projesinin asıl sahibi BTC Co. gerek Anadolu gerekse Dünya Kültür Mirasına büyük katkılarda bulunmuştur. Türkiye'de petrol boru hattı çalışmalarında arkeolojik değerleri koruma misyonunu üstlenerek ülkemizde bir ilkin gerçekleşmesine vesile olan ve bu konudaki finansal desteği sağlayan BTC Co.'nun katkısı şüphesiz ki en büyük katkıdır. Projenin BTC Co. Türkiye kısmı Çevre Departmanı Müdürü Paul SUTHERLAND'ın çalışmalarımızın realize edilmesinde katkısı çok büyüktür. BTC Co.nun arkeoloji danışmanı, İngiliz Arkeoloji Enstitüsü Müdürü Dr. Hugh ELTON daima teşvik edici ve destekleyici bir yaklaşım içerisinde olmuştur.

Bu vesile ile Gazi Üniversitesi Arkeolojik Çevre Değerleri Araştırma Merkezi tarafından yürütülen BTC HPBH Arkeolojik Kurtarma Kazıları Projesi'nin saha ve yayın çalışmalarında emeği ve katkısı bulunan tüm kurum ve bireylere candan teşekkürlerimizi sunarız.

Yrd. Doç. Dr. S. Yücel ŞENYURT
Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı
Arkeolojik Kurtarma Kazıları Proje Direktörü

GİRİŞ

Bu çalışma, Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı Arkeolojik Kurtarma Kazıları Projesi çerçevesinde Adana İli, Ceyhan İlçesi, Kurtkulağı Beldesi'nin Yüceören Mahallesi'nde yer alan Yüceören Nekropolü'nde 15 Mart – 20 Mayıs 2003 tarihleri arasında Gazi Üniversitesi Arkeolojik Çevre Değerleri Araştırma Merkezi (GÜ-ARÇED) tarafından gerçekleştirilen kurtarma kazısı çalışmalarının bilimsel sonuçlarını içermektedir.

GÜ-ARÇED tarafından yürütülen Yüceören Nekropolü Kurtarma Kazısı, Adana Müzesi Müdürü Kazım Tosun'un başkanlığında, Gazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. İlhami Durmuş'un bilimsel sorumluluğu altında gerçekleştirilmiştir.

Kazı çalışmaları, Gazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi öğretim görevlisi Dr. L. Gürkan Gökçek'in arazi sorumluluğunda yürütülmüştür. Kazıda arkeolog Atakan Akçay, Yunus Ekim, Emsal Koçerdin, H. Koray Akıncı, O. Hamza Kaycı, Emrah Çankaya, Zeynep Yılmaz, E. Korkut Erbil, Evren Türkmenoğlu, Bülent Ateş, Müjde Yazar, Öznur Kuş, Gülşen Yağcı, Ersoy Köse, Ferit Coşkun, Bilge Gülsoy, Tarık Özbek, Günnur Çil, U. Tolga Gürsoy, restoratör Şirin Kaya ve jeodezi uzmanı Gülşah Beyazoğlu görev almıştır.

Yüceören'de, BTC HPBHP Temel ve Detay Mühendislik Aşaması çalışmaları kapsamında, 2001 ve 2002 yıllarında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Tarihsel Çevre Değerlerini Araştırma ve Uygulama Merkezi (ODTÜ-TAÇDAM) ve Gazi Üniversitesi Arkeolojik Miras Yönetim ve Yürütme Ünitesi (daha sonra GÜ-ARÇED) tarafından yüzey araştırmaları yapılmıştır. Adı geçen kurumlar söz konusu yüzey araştırmalarının bilimsel sonuçlarının yayın çalışmalarını halen sürdürmektedir.

Yüzey araştırmalarından sonra BTC HPBH Arkeolojik Kurtarma Kazıları Projesi çerçevesinde Yüceören'de kurtarma kazısı yapılmasına karar verilmiştir. Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün izinleri, BTC HPBHP Direktörlüğü'nün finansman desteği ve Gazi Üniversitesi Arkeolojik Çevre Değerleri Araştırma Merkezi (GÜ-ARÇED)'nin oluşturduğu kazı ekibi ile 15 Mart 2003 tarihinde kurtarma kazısına başlanmıştır. Proje gereği 28 m koridoru içerisinde yürütülen kurtarma kazısı arazi çalışmaları, gerekli her türlü teknik dokümantasyon çalışmalarıyla birlikte yaklaşık 65 günde tamamlanmıştır. Yüceören'de yapılan kazı çalışmalarında, önceki araştırmalarda yüzeyden toplanan çanak çömlek parçalarına göre Helenistik-

Roma-Bizans dönemlerine ait küçük bir yerleşme olduğu düşünülen alanın esasen kaya mezarlarıyla kaplı bir nekropol alanı olduğu ortaya çıkmıştır. Açığa çıkarılan kaya mezarları Taşınamaz Kültür Varlıkları kapsamına girdiği için önceden bu alandan geçirilmesi planlanan BTC Ham Petrol Boru Hattı güzergahı değiştirilmiş ve Yüceören Nekropolü Kültür Bakanlığı'nın koruması altına bırakılmıştır.

Yüzey araştırması bulgularına göre, yaklaşık 200 x 400 m'lik arkeolojik hassasiyete sahip alanda proje gereği 28 m koridoru ile sınırlı kalınmış ve çalışmalar 28 x 340 m'lik bir koridorda sürdürülmüştür. Bu koridorun sadece 28 x 80 m'lik kısmında, tamamı soyulmuş, toplam 16 adet kaya mezarı açığa çıkarılmıştır. Koridor içerisinde kuzeydoğu-güneybatı yönünde 80 m uzunluğunda bir alana yayılan mezarların doğu ve batı yönünde devam ettiği anlaşılmaktadır. Ancak, proje gereği bu kesimlerde kazı yapılamadığı için nekropolün genel sınırlarını belirlemek mümkün olmamıştır.

Yüceören kazılarında açığa çıkarılan mezarların hepsi soyulmuş olmasına rağmen, gerek mezar odalarında, gerekse dromoslarında arkeolojik buluntulara rastlanmıştır. Kazılar esnasında yüzey toprağı içerisinde ele geçen çanak çömlek parçaları, sikkeler, cam ve metal eşya da büyük ihtimalle mezarlarla ilişkili olmalıdır. Nitekim, nekropolün bulunduğu alanın yakın çevresinde söz konusu yüzey toprağı buluntularının taşınmış olabileceği her hangi bir yerleşim alanı tespit edilememiştir.

Sınırlı bir alanda kazısı yapılmış olsa da açığa çıkarılan 16 adet kaya mezarı hem biçimleri hem de buluntuları açısından Anadolu arkeolojisi için önemli veriler sunmuştur. Mezarlar biçimsel özellikleri açısından gerek Kilikya'daki gerekse daha uzak bölgelerdeki kaya mezarları ile karşılaştırılmış ve buluntuları ile birlikte ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Oluşturulan katalogda her mezar üst görünüm ve en az iki doğrultuda alınan kesit görüntüleri ve detay fotoğrafları ile tüm mimari özellikleriyle anlatılmıştır (Bölüm 2). Mezarlarla ilgili küçük buluntular ve kazı alanından ele geçen seramik parçaları (Bölüm 3) kontekst bilgilerinin yanı sıra çizim ve fotoğraflarla detaylı olarak tanımlanmış ve bulunabilen paralelleri ile karşılaştırmaya tabi tutulmuştur. Bu çalışmaların yanı sıra ekler kısmında sunulan çalışmalar Yüceören Nekropolü'nün ana hatlarıyla değerlendirilmesine katkıda bulunmuştur. Nekropol alanında mezarlarda ve mezarların dışında bulunmuş olan sikkeler Melih Arslan ve Bekircan Tahberer tarafından ekler (Ek: 1) kısmında sunulan ayrı bir çalışmada ele alınmıştır. Yüceören Nekropolü insan iskeletleri (Ek: 2) ise Ankara Üniversitesi Antropoloji Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Ayla Sevim tarafından incelenmiş ve yine ekler kısmında ayrı bir çalışma olarak verilmiştir.

Gazi Üniversitesi Arkeolojik Çevre Değerleri Araştırma Merkezi (GÜ-ARÇED) tarafından yürütülen yayın çalışmalarında mimari ve küçük buluntu çizimlerinde Hamza Ekmen, Resul İbiş ve Emsal Koçerdin; fotoğraflama ve bilgisayar düzenlemelerinde Emrah Karakurum, Ahmet Okur; arşivleme, kataloglama çalışmalarında Belgin Savaş, Yunus Ekim, Z. Filiz Bilir, Göknil Arda görev almıştır. Yüceören Nekropolü yayın çalışmaları sırasında Aytaç Coşkun ve Tayyar Gürdal GÜ-ARÇED merkezinde görev almışlardır.

BTC HPBH Projesi kapsamında Yüceören’de sınırlı bir alanda gerçekleştirilen kazılar, ortaya çıkan neticeleri açısından hem Anadolu arkeolojisine hem de yakın doğu arkeolojisine önemli katkılarda bulunacaktır. Gerek Yüceören’de gerekse Kilikya bölgesinde bulunan benzer nekropol alanlarında yapılacak daha detaylı arkeolojik kazılar bu kitapta sunulan verilerin daha kapsamlı bir biçimde değerlendirilmesine olanak sağlayacaktır.

BÖLÜM I

YÜCEÖREN NEKROPOLÜ

A. KAZI ÇALIŞMALARI

BTC Ham Petrol Boru Hattı Projesi kapsamında, 2001 yılında ODTÜ-TAÇDAM¹ ve 2002 yaz aylarında GÜ-ARÇED tarafından gerçekleştirilen yüzey araştırmalarında² Adana ili, Ceyhan ilçesi, Kurtkulağı Beldesi, Yüceören Mahallesi'nin üzerinde yer aldığı tepelik alanda ve çevresinde Helenistik, Roma ve Bizans dönemlerine tarihlenen yoğun arkeolojik materyalle karşılaşmış ve boru hattı çalışmalarından etkilenen Gökdere ve Yüceören mevkiilerinde kurtarma kazısı yapılmasına karar verilmiştir.

Gökdere Kurtarma Kazısı

Yüceören Mahallesi'nin yaklaşık 1 km doğusunda yer alan Gökdere mevkiinde yüzey araştırmaları sırasında ele geçen bir kaç çanak çömlek parçası, çevredeki kesme ve düzeltme izlerine sahip ana kayalar bu alanda kurtarma kazısı yapmayı gerektirmiştir. Ancak, boru hattı çalışmalarından etkilenecek 28 m koridorunda açılan 3 adet 4 x 4 m boyutlarındaki sondaj açmalarında herhangi bir arkeolojik bulguya rastlanmamıştır. Boru hattının dışında, güney kesimde yüzeyde gözlenen düzeltilmiş kalkerli ana kaya kitlelerinin olasılıkla taş ocağı veya kaya mezarı olarak kullanılmış olabileceği düşünülebilir. Gökdere Tepesi, kuzeyde Ceyhan Ovası'nın, güneyde İskenderun Körfezi'ne kadar uzanan bölgenin ve buradan geçen yolların tek bir noktadan kontrol altında tutulabileceği, Yüceören sırtlarındaki en uygun mevkiidir. Bu yönüyle Gökdere Tepesi, hemen güneydoğusunda, daha alçak bir konumda yer alan Maltepe yerleşmesinin gözetleme kulesi olabilecek jeostratejik konumu ile ön plana çıkmaktadır. Her hangi bir mimari kalıntı göze çarpmıyor olsa da kireçtaşı ana kaya kitlesi ve çevrede tek tük rastlanan seramik parçaları bu alanın doğal bir gözetleme³ kulesi olarak da kullanılmış olabileceğini düşündürmektedir.

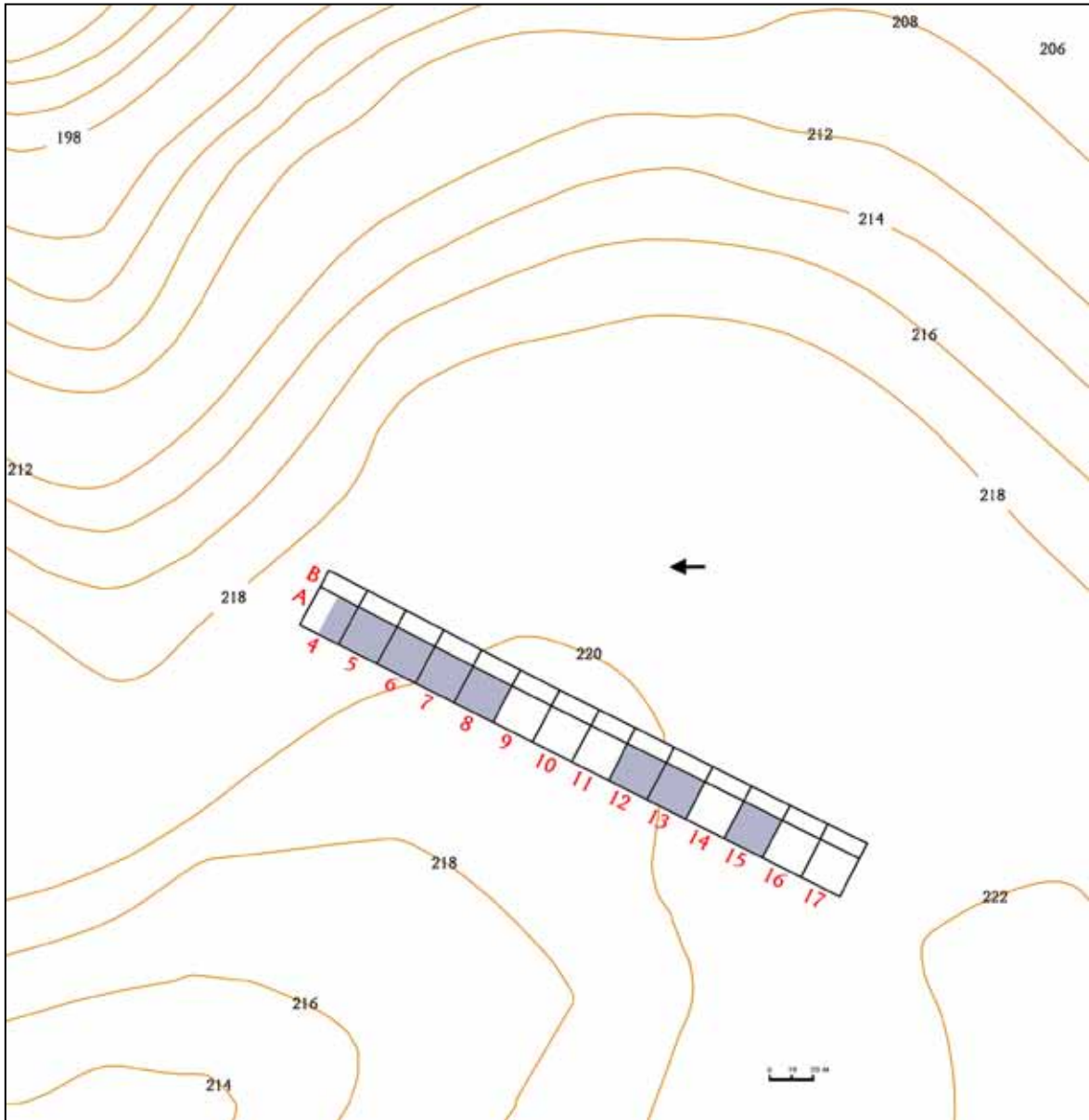
¹ ODTÜ-TAÇDAM tarafından 2001 sonbahar aylarında bu bölgede gerçekleştirilen yüzey araştırmasında Yüceören'in 750 m kuzey doğusundaki Gökdere mevkiî ziyaret edilmiştir. Bu bilgi söz konusu yüzey araştırmasının BTC HPBHP Direktörlüğüne sunulmuş raporundan alınmıştır.

² BTC HPBH kapsamında gerçekleştirilen yüzey araştırmalarının sonuçları yayınlanma aşamasındadır.

³ 25:000 ölçekli haritada Gökdere Tepesi olarak belirtilen tepeye günümüzde Yüceören Mahallesi sakinleri "Göztepe" demektedir. Bize göre bu ad tepenin gözetleme kulesi olarak kullanılmış olabileceğine dair önemli bir ipucudur.

Yüceören Kurtarma Kazısı

Kurtarma kazılarının gerçekleştirildiği ikinci alan Yüceören Mevkii'dir. Yüzey araştırmalarından elde edilen verilere göre, Yüceören Tepesi'nin güneydoğusunda, Yüceören Mahallesi'nin 125 m doğusunda, yaklaşık 200 x 400 metrelik bir alana yayılan arkeolojik alanda yürütülen kazı çalışmaları BTC Ham Petrol Boru Hattı Projesi'nden doğrudan etkilenecek olan 28 x 340 metrelik (**Resim 1**) koridor ile sınırlı tutulmuştur.

Resim 1: Yüceören topografik haritası ve kazı alanları.

Söz konusu alanda gerçekleştirilen kurtarma kazılarının ilk aşamalarında tarım alanı olarak kullanılan arazideki toprak kalınlığının 30-50 cm'yi aşmadığı ve yüzeyin hemen altında ana kayanın bulunduğu anlaşılmıştır. Ana kayanın açığa çıkartılması ile beraber dikkati çeken ilk husus, taş ocaklarında karşımıza çıkan kaya kesme ve kaldırma mekanları olmuş, üzerinde çalışılan alanın ilk izlenimlerden farklı olarak küçük bir köy yerleşmesi değil antik bir taş ocağı olabileceği düşünülmüştür. Ancak bu mekanlardan bazılarında yer altı oda mezarlarının dromoslarına ait ilk basamakların tespit edilmesiyle birlikte bir nekropol alanı ile karşı karşıya olunduğu anlaşılmıştır.

Nekropolün kazı planlamasına alınan 340 metrelik kuzeydoğu-güneybatı eksenli koridordaki yayılımının tespit edilebilmesi amacıyla kazı çalışmaları boru hattı koridorunun **(Resim 1)** tamamına yayılmış ve 28 metre genişliğindeki boru hattı koridoru 20 x 20 metrelik karelere (A açmaları) ayrılmıştır. Projenin teknik zorunluluğu nedeniyle geri kalan 8 x 20 metrelik alan (B açmaları) ise tarım toprağı ile atık toprağın depolanmasına ayrıldığından bu kesimde kazı çalışmaları yapılmamıştır. Kazı alanının güneybatısında, yüzeydeki tarım toprağında, ağız kısmı noksan bir çömlek ile az sayıda seramik parçalarından başka arkeolojik bulguya rastlanmamıştır. Bu kesimde A-12, A-13 ve A-15 açmalarında yürütülen test açmalarında yüzey toprağı altında tespit edilen ana toprak ve doğal kayaç oluşumları dışında herhangi bir bulguya ulaşılamamıştır. Kazı alanının kuzeydoğu kesiminde (A-5, A-6, A-7, A-8) ortaya çıkarılan kaya mezarlarının 80 metrelik alana **(Resim 2)** yayıldığı tespit edilmiştir.

Resim 2: Yüceören kuzeydoğu kazı alanı.

Kazılar sonunda 1600 metrekarelik bu kesimde tamamı soyulmuş 16 adet dromosu basamaklı yer altı oda mezarı açığa çıkarılmıştır. En kuzeydoğuda ve en kuzeybatıdaki mezarların ana kayanın sona ermesi nedeniyle yarım bırakılmış olması nekropolün kuzeydoğu-güneybatı yayılımının bu kısımda 80 m olduğunu göstermiştir.

Resim 3: Yüceören Mahallesi ve nekropol alanı.

Antik nekropolün doğu-batı yönündeki yayılımının tespit edilmesi, kazı çalışmalarının proje gereği 28 m koridoru ile sınırlı olması nedeniyle mümkün olmamıştır. Ancak, Yüceören Mahallesi (**Resim 3**) sakinlerinin evlerini inşa ederken benzer mezarlara rastladıklarını belirtmeleri ve mahalle içerisinde mezar dromoslarına ait olabilecek kaya oyuklarının (**Resim 4**) tarafımızdan tespit edilmesi Yüceören’de nekropolün kayalık alanlara bağlı olarak geniş bir yayılıma sahip olabileceğini göstermektedir.

Resim 4: Yüceören Mahallesi içinde muhtemel kaya mezarı oyukları.

B. COĞRAFİ KONUM ve ÖZELLİKLERİ

Anadolu'nun en geniş ve bereketli ovaları tarafından oluşturulan Çukurova, Neojen Adana Havzası'nın güney kısmını oluşturur. Kuzeyde Toros Dağları, doğuda Amanos Dağları, güneyde Akdeniz ile çevrili olan bölgenin batı sınırı Ecemiş fay hattı tarafından belirlenir.⁴ Tabanı kıyı şeridi olan bir üçgeni andıran bölgeyi kabaca Adana Ovası, Ceyhan Doruk Ovası ve Amanos Dağları'nın eteklerinde oluşan ovalar olarak bölmek mümkündür. Tarsus (Cydnus), Seyhan (Sarus) ve Ceyhan (Pyramus) nehirlerinin ortak deltası tarafından oluşturulan ve antik kaynaklarda adı Aeolian⁵ düzlüğü olarak geçen Adana Ovası bölgenin güneybatısında yer alır. Tektonik olarak Toros orojenik kuşağının parçası olan Misis Dağları tarafından Adana Ovası'ndan ayrılan Ceyhan Ovası, kuzeydoğuda denizden uzak iç kısımda yer almaktadır. Çukurova'yı oluşturan en büyük ovalardan biri olan Ceyhan Ovası, Toros Dağları, Amanos Dağları ve Misis Dağları tarafından kuşatılmış bir kazanı andırır. Bu kazanın doğal çıkışlarından bir tanesi olan Kısık Boğazı'nın güneyindeki Erzin, Payas ve Dört Yol ovaları Çukurova'nın en doğusunda yer alan ova grubunu oluşturur.

Resim 5: Ovalık Kilikya'daki bazı önemli arkeolojik yerleşimler.

⁴ Gürbüz 1999 : 212.

⁵ Magie 1950: 271.

Yukarıda kısaca özetlenen topografya antik çağda Ovalık Kilikya (Cilicia Pedias veya Campestris) olarak adlandırılan Çukurova'nın⁶ (**Resim 5**) genel karakterini oluşturmuştur. Antik Soli/Pompeiopolis kentinden başlayarak Amanos Dağları'nın eteklerine kadar uzanan geniş saha, verimli toprakları ve su kaynakları sayesinde Prehistorik⁷ dönemlerden itibaren insan topluluklarını kendine çekmiştir.

Resim 6: Yüceören'den İskenderun Körfezi'nin görünümü.

Yeraltı oda mezarlarından oluşan Yüceören Nekropolü'nün bulunduğu tepelik alan, Neojen İskenderun Havzası'nı Adana Havzası'na bağlayan ve İskenderun Körfezi'nin batısında, kıyıya kuzeydoğu-güneybatı yönünde paralel olarak uzanan⁸ Misis Dağları'nın doğu kısmında bulunmaktadır. Misis dağlık kütlelerinin Ceyhan Ovası'na inen dalgalı eteklerinin hemen güneyindeki bu tepelik alanın (**Resim 6**) en yüksek noktası deniz seviyesinden 235 metre yükseklikteki Yüceören Tepesi'dir. Buradaki geniş tepelik alanın hemen kuzeyde bulunan Ceyhan Ovası ve güneyde uzanan dağ arası düzlükleri ile oluşturduğu kontrast dikkat çekicidir. Akpınar ve Kale Boğazı gibi derelerin taşıdığı alüvyonlarla oluşan doğu-batı yönlü dağ arası düzlükleri geniş tepelik alan içerisinde tarımsal aktiviteler için uygun alanlar yaratmaktadır.

Yüceören Mahallesi'nin idari yönden bağlı olduğu Kurtkulağı Beldesi, Yüceören Nekropolü'nün yaklaşık 5 km güneybatısında bulunmaktadır. Kurtkulağı beldesinin

⁶ Strabon XIV:5.1

⁷ Garstang 1953: 15.

⁸ Schiettecatte 1971: 305.

jeomorfolojik açıdan en belirgin özelliği yanı Ceyhan Ovasını ve kıyı kesimini birbirine bağlayan en kısa yolun geçtiği vadinin başlangıç noktasında yer almasıdır.⁹

Resim 7: Kurtkulağı ve çevresi.

Kurtkulağı Beldesi'nin (**Resim 7**) bulunduğu alandan başlayarak kıyıya kadar uzanan vadi, Misis dağlık kütesinin en dar ve alçak bölümünü oluşturmaktadır. Kurtkulağı'nın güneyinde bulunan kuzey-güney yönlü Boyalı Ovası ile doğu-batı yönlü diğer dağ arası düzlükleri bu vadiye kesişmekte¹⁰ ve tarımsal aktiviteler için oldukça uygun bir ortam sağlamaktadır. Bu vadinin Ceyhan Ovası'na (**Resim 9**) açılan ucunda yer alan Tülek Höyük, Kurtkulağı çevresinde gözlemlenen antik kalıntılar¹¹ ve

⁹ Ozaner 1992: 345.

¹⁰ Ozaner 1992: 344.

¹¹ Kurt Kulağı beldesinin yakın çevresinde BTC HPBH Projesi çerçevesinde gerçekleştirilen yüzey araştırmalarında gözlenen antik yerleşimlerin ve kalıntıların bazıları; Kazankaya Kalesi, Hacıfatma Çeşmesi yerleşimi, Kurtkulağı Merası'ndaki Megalitler, Babilik Mevkii ve Kale Boğazı'ndaki su kemeri kalıntılarıdır.

Kurtkulağı'nın güneyinde bulunan Boyalı Höyük (**Resim 8**), Misis dağlık kütesini dikine aşan bu vadinin sağladığı tarımsal olanakların ve ulaşım kolaylıklarının insan toplulukları tarafından uzun süreden beri değerlendirildiğinin göstergesidir.

Resim 8: Boyalı Höyük.

Yüceören Nekropolü'nün bulunduğu tepelik alanın doğal kayaç yapısına kretase yaşlı kristalize kireç taşları hakimdir. Ana kayanın yüzeyini kaplayan ve derinliği 30-50 cm arasında değişen tarım toprağının sıyrılması ile hemen ana kayaya ulaşılmaktadır. Tepelik alandaki toprak derinliğinin fazla olmaması ve kireç taşının işlenmesindeki kolaylık, antik dönemde bu bölgede yaşamış insan topluluklarını kaya mezarı açmaya yönelten temel nedenler arasında olmalıdır.

Resim 9: Kurtkulağından Ceyhan Ovası.

C. TARİHSEL ÇERÇEVE

Etrafını çeviren dağlar nedeniyle ilk bakışta kendi içine kapalı bir havza görünümü arz eden Ovalık Kilikya, Orta Anadolu'yu Suriye ve Mezopotamya'ya bağlayan önemli yolların üzerinde yer alması ile bu kapalı havza görüntüsünün dışına çıkar. Bu yolların ¹² en önemlilerinden biri Gülek Geçidi (Pylai Kilikias)¹³ yoluyla Toroslar'dan Tarsus'a inen, oradan Misis (Mopsuestia) üzerinden antik İssos¹⁴ olarak lokalize edilen Kinet Höyük'e ulaşan ve Amanoslar'daki Belen Geçidi (Syriai Pylai)¹⁵ vasıtasıyla Suriye ve Mezopotamya'ya bağlanan yoldur. Bu yolun yanı sıra Ovalık Kilikya'yı Bahçe, Fevzipaşa, Gaziantep rotası üzerinden doğuya bağlayan alternatif bir güzergah daha bulunmaktadır.¹⁶

Farklı kültür bölgeleri arasında geçişi sağlayan konumunun yanı sıra çok çeşitli ürünlerin yetiştirilmesine¹⁷ olanak sağlayan verimli geniş toprakları ve bunları sulayan nehirleri sayesinde antik çağlarda önemli bir konuma sahip olan Ovalık Kilikya insan topluluklarının yerleşimleri açısından oldukça hareketli bir tarihe sahne olmuştur. Erken dönemlerde daha çok, höyük karakteri taşıyan yerleşimlerle karakterize olan Ovalık Kilikya, Helenistik dönemde başlayan ve Roma döneminde de yoğunlaşarak devam eden şehirleşme hareketlerine tanıklık etmiştir¹⁸. Helenistik-Roma dönemlerinde ön plana çıkan şehirlerin başlıcalarını batıdan doğuya doğru Soli/Pompeiopolis, Tarsus, Adana, Augusta, Mallus, Mopsuestia, Aegeae, Anazarbos¹⁹, Hieropolis Kastabala, Epiphanea şeklinde sıralamak mümkündür. Bu şehirlerden Soli/Pompeiopolis, Tarsus, Adana, Mopsuestia gibi şehirler daha önceden varolan yerleşimlerin devamı olurken diğerleri ise bu dönemlerde kurulan yeni şehirlerdir.

Büyük İskender'in M.Ö. 323 yılında ardında varis bırakmadan ölmesiyle birlikte kurduğu imparatorluğun birliği tehlike altına girmiş ve imparatorluk toprakları önde gelen generaller arasında paylaşılmıştır. Bu paylaşım sonucunda bölgelere ayrılan imparatorluk toprakları huzura kavuşmamış, tam tersine Helenistik krallıklar Roma İmparatorluğu tarafından ortadan kaldırılincaya kadar paylaşım savaşlarına sahne olmuştur. Bu savaşlardan doğrudan etkilenen bölgelerden biri olan Kilikya kısa aralıklarla el değiştirmiş, Kurupedion Savaşı'ndan (M.Ö. 281) sonra ise Ovalık Kilikya esas itibarıyla Seleukos bölgesinde kalmıştır. Bölgenin kendi devletlerini kurma peşinde

¹² Antik dönem yol güzergahları için bkz. French 1988

¹³ Hild-Hellenkemper 1990: 387.

¹⁴ Gates 1999: 304.

¹⁵ Hild-Hellenkemper 1990: 212.

¹⁶ Seton-Williams 1954: 123.

¹⁷ Antik dönemde Ovalık Kilikya'da yetiştirilen ürünler için bkz. Magie 1950: 217.

¹⁸ Ovalık Kilikya'da şehirleşme için bkz. Magie 1950; Jones 1971; Sayar 1999a; Durugönül 2002.

¹⁹ Anazarbos için bkz. Gough 1952.

olan komutanlara sunduğu cazip olanaklar dolayısı ile sürekli el değiştirmesi, Helenistik dönemde kurulan ya da halihazırda varolan şehirlerin askeri karakterini ön plana çıkartmıştır. Bergama Krallığı'nı M.Ö. 133 yılında miras yolu ile devralan Roma bu tarihten itibaren Anadolu ve Doğu Akdeniz'e daha fazla müdahil olmaya başlamıştır. Roma'nın Doğu Akdeniz'de karşılaştığı en önemli sorunlardan biri olan korsanlık faaliyetleri, korsanların barınağı olarak bilinen Kilikya'nın ön plana çıkmasına neden olmuştur. Roma'nın korsan sorununu çözmek amacıyla başlattığı ilk girişim M.Ö. 102 yılında gerçekleşmiş ve sonuçsuz kalmıştır.²⁰

Bu tarihten sonra giderek büyüyen ve Pontus Kralı Mithridates'in desteğini arkasına alan Roma, İtalya sahillerini de tehdit etmeye başlayan korsanların faaliyetlerini engellemek amacıyla Kilikya'ya kısmi başarılarla sonuçlanan askeri seferler düzenlemiş,²¹ ancak Pompey'in M.Ö. 67 yılında gerçekleştirdiği sefere kadar kesin sonuç alamamıştır. Pompey olağan üstü yetkilerle donatılarak çıktığı seferi kısa sürede tamamlamış ve Kilikya bölgesinin Roma'ya entegrasyonunu sağlamıştır. Bu tarihten itibaren Kilikya pek çok idari düzenlemeye sahne olmuş,²² kimi zaman eyalet statüsüne kavuşmuş kimi zamanlarda bu statüsünü kaybetmiştir. Ovalık Kilikya'nın M.Ö. 67 yılında Roma'nın etkisi ve yönetimi altına girmesi ile birlikte M.S. 260 yılında Sasani Kralı I. Şapur'un bölgeyi işgal etmesine kadar devam edecek sakin bir döneme giren Ovalık Kilikya şehirlerinin gelişimi hızlanmış ve pek çoğu tarihlerinin en parlak dönemini yaşamıştır.

Resim 10: Kurtkulağı'ndan Kazankaya Kalesi'nin görünümü.

²⁰ Sherwin-White 1976: 4.

²¹ Magie 1950: 283; Sherwin-White 1976: 1.

²² Kilikya'yı ilgilendiren idari düzenlemeler için bkz. Syme 1939.

Ovalık Kilikya'nın belli başlı şehirleri yukarıda ana hatları ile belirtilen süreç içerisinde gelişimlerini devam ettirirken bu şehirlerin çevresinde ve kırsalında yer alan küçük yerleşimlerin sayısı da hızla artmıştır. Ovalık Kilikya'nın önemli şehirlerinden olan Aegeae'nin (Yumurtalık)²³ yaklaşık 35 km kuzeydoğusunda, Mopsuestia'nın²⁴ (Yakapınar) ise 29 km doğusunda bulunan Yüceören Nekropolü'nün bu türde bir küçük yerleşime ait olabileceği anlaşılmaktadır. Seton-Williams'ın 1951 yılında gerçekleştirdiği yüzey araştırmasında Yumurtalık-Ceyhan, Ceyhan-Mopsuestia arasında tespit ettiği farklı karakterlerdeki çok sayıda küçük yerleşim ve 1991 yılında Bilkent Üniversitesi'nin daha önce Seton-Williams tarafından gezilmeyen Yumurtalık-Dört Yol arasındaki sahil bandında gerçekleştirdiği araştırmalarda ulaşılan sonuçlar, bölgenin Helenistik-Roma dönemleri boyunca oldukça yoğun bir biçimde iskan edildiğini ortaya koymaktadır.²⁵ 2001 ve 2002 yıllarında BTC Ham Petrol Boru Hattı Projesi kapsamında Kurtkulağı Beldesi'nden (**Resim 11**) sahildeki BOTAŞ tesislerine kadar uzanan alanda gerçekleştirilen araştırmalar da bu sonucu destekler niteliktedir. Bu araştırmalar sırasında gezilen Cumhuriyet Mahallesi, Hacı Fatma Çeşmesi, Kazankaya Kalesi (**Resim 10**), Yüceören Mahallesi, Maltepe, Babilik Mevkii ve Kale Boğazı Mevkii gibi alanlarda Helenistik-Roma dönemlerine tarihlenen yerleşimler ve arkeolojik kalıntılarla karşılaşılmıştır.

Resim 11: Kurtkulağı Kervansarayı.

²³ Büyük İskender'in ölümünden sonra Alexandria kat'Isson'un (İskenderun) karşısına körfezin kuzey girişini kontrol etmek amacıyla kurulan kent, Strabon tarafından 'demirleme yeri olan küçük bir köy' şeklinde tanımlanmaktadır. Antik dünyanın 3 önemli Asklepius tapınağından birisine sahip olan kent M.Ö. 47 yılında Julius Sezar tarafından Castabala merkezli Tarkondimotos sülalesinin hakimiyet alanından çıkartılmış ve Civitas Libera (Serbest Şehir) statüsüne kavuşmuştur. Kent, Roma İmparatorluğu'nun M.S. 2. yüzyıldan itibaren artmaya başlayan doğu seferleri sırasında önem kazanmış ve limanı Ovalık Kilikya'nın en büyük limanlarından bir tanesi olmuştur.

²⁴ Kilikya'yı Suriye'ye bağlayan antik yolun üzerinde yer alan Mopsuestia'da gerçekleştirilen kazılar kentin yerleşim tarihinin Kalkolitik Çağ'a kadar indiğini göstermiştir. Mitolojik kurucusunun bilici Mopsos olduğu ileri sürülen şehir Seleukos döneminde 'kutsal ve otonom' şehir statüsü ile ayrıcalıklı bir konuma sahip olmuştur.

²⁵ Özgen and Gates 1992: 393.

Gülek Boğazı'ndan inerek Tarsus-Adana-Mopsuestia güzergahını izleyen antik Roma yolu üzerinde Mopsuestia'dan sonra gelen ilk yol istasyonu olarak belirtilen ve Tardequeia²⁶ ile özdeşleştirilen Kurtkulağı²⁷ çevresinde yoğunlaşan bu küçük yerleşimlerin ve kalıntıların, Roma döneminde Muttalıp Höyük'ün hinterlandını oluşturan çiftlik yada küçük köy yerleşmeleri olduğunu düşünmek yanlış olmayacaktır. Yüceören'in kuş uçuşu yaklaşık 6 km güneydoğusunda bulunan Muttalıp Höyük'te gerçekleştirilen araştırmalar höyükteki yerleşimin Geç Helenistik dönem öncesine gitmediğini göstermektedir.²⁸

Resim 12: Karanlık Kapı (Amanikai Pylai).

Aegeae'den gelen antik sahil yolunun ve Tardequeia üzerinden gelerek Karanlık Kapı (Amanikai Pylai)²⁹ vasıtası (**Resim 12**) ile Muttalıp Höyük'e ulaşan antik yolun birleştiği noktada bulunan Muttalıp Höyük'ün (**Resim 13**) antik dönem yol istasyonlarından Catabolo olduğu düşünülmektedir.³⁰

Yüceören Mahallesi'nin yaklaşık 1.5 km kuzeydoğusunda, Muttalıp Höyük'ün ise kuş uçuşu 5 km kuzey batısında tespit edilen antik Maltepe (**Resim 14**) yerleşmesi BTC Ham Petrol Boru Hattı yüzey araştırmaları sırasında tespit edilen küçük yerleşimlerin arasında, gerek yayılım alanı gerekse de yüzeyde belirgin mimari izlerin takip edilebilmesi açısından farklılık göstermektedir.

²⁶ Hild-Hellenkemper 1990: 427

²⁷ Kurtkulağı'nda Ramazonoğulları Beyliği tarafından yaptırılan kervansaray bu yerleşimin Ortaçağ'da da kullanımı devam eden antik yol üzerinde olduğunu göstermektedir.

²⁸ Özgen and Gates 1992: 390.

²⁹ Magie 1950: 1153; Hild-Hellenkemper 1990: 174

³⁰ Magie 1950: 1153; Hild-Hellenkemper 1990: 361.

Resim 13: Muttalıp Höyük.

Resim 14: Maltepe yerleşmesi.

Ceyhan Ovası'nın güneyinde yükselen Misis kütlesine ait tepelik alanlardan birinin üzerine bulunan yerleşimin güneyi ve güneydoğusu yamaçlara, kuzeyi ise tepe üzerine yayılmıştır. Maltepe'nin 250 m güneybatısında bir kaçak kazı çukurunun içinde gözlemlenen duvarlar ve yüzeyden seçilebilen diğer duvar izleri (**Resim 15**) yerleşimin sınırlarının tepenin dışında da oldukça geniş bir alana yayıldığını göstermektedir.

Maltepe ve çevresinde gerçekleştirilen ayrıntılı yüzey arařtırmalarında³¹ toplanan seramiklerin bu yerleşimin Helenistik dönemde başlayıp Roma ve Erken Bizans dönemlerine kadar devam ettiğine işaret etmektedir.

Resim 15: Maltepe’de tespit edilen mimari kalıntılar.

Yüceören’de açığa çıkartılan mimari açıdan oldukça sade yer altı oda mezarları ve mezarların içi ile birlikte yüzey toprağından elde edilen buluntular nekropolün küçük bir yerleşime ait olması gerektiğini düşündürmektedir. Yüceören’den fazla uzak olmayan ve geniş bir alana yayılan antik Maltepe yerleşmesi bu tip bir nekropolün ait olabileceği yerleşim için en uygun adaydır. Ceyhan Ovası’nı ve kıyı şeridini gören bir konumda olan yerleşim Helenistik dönemde askeri amaçlı bir kontrol noktası olarak kurulmuş, daha sonraki dönemlerde ise küçük bir köy yada çiftlik yerleşmesine dönüşmüş olmalıdır.

³¹ Maltepe yerleşmesinin yüzey araştırması sonuçlarını da içeren BTC HPBH Arkeolojik Yüzey Araştırmaları’nın yayın çalışmaları devam etmektedir.

BÖLÜM II

MEZAR ve KÜÇÜK BULUNTU KATALOĞU

Bu bölümde, Yüceören Nekropolü'nde açığa çıkarılan mezarlar **(Plan 1)** ve mezar buluntuları bir katalog düzeni içerisinde ayrıntılı şekilde değerlendirilmiştir. Her mezar kendi buluntuları ile beraber değerlendirilmiş ve ele geçen küçük buluntular ait olduğu mezar konteksti içerisinde sunulmuştur.

Mezarlar kazı sırasında verilen mezar numaralarına göre sıralanmıştır. Her mezarın ait olduğu kontekst “kazi” başlığı altında sunulmuş, “mimari” kısmında mezarın özellikleri, ölçüleri ve diğer mezarlardan farklı mimari özellikleri anlatılmış, “kronoloji” kısmında ise mezar içerisinden ele geçen küçük buluntuların da yardımıyla tarihllemeye gidilmiştir. Katalog kısmında ise mezardan ele geçen buluntular, kontekstleri, tanımları, tarihlemeleri ve karşılaştırmalı benzerleri ile beraber verilmiştir.

Her mezarın katalog metinleri ardından, mezar ve küçük buluntulara ait çizim ve fotoğraflar beraber verilmiş, böylece her mezar kendi konteksti ve küçük buluntuları ile değerlendirilirken ele geçen tüm buluntular ayrıntılı biçimde sunulmuştur.

Katalog Kısaltmaları

AÇ	Ağız Çapı
BÇ	Boyun Çapı
BU	Boyun Uzunluğu
Ç	Çap
DÇ	Dip Çapı
G	Genişlik
GÇ	Gövde Çapı
U	Uzunluk
Y	Yükseklik

PART II

CATALOGUE OF TOMBS and SMALL FINDS

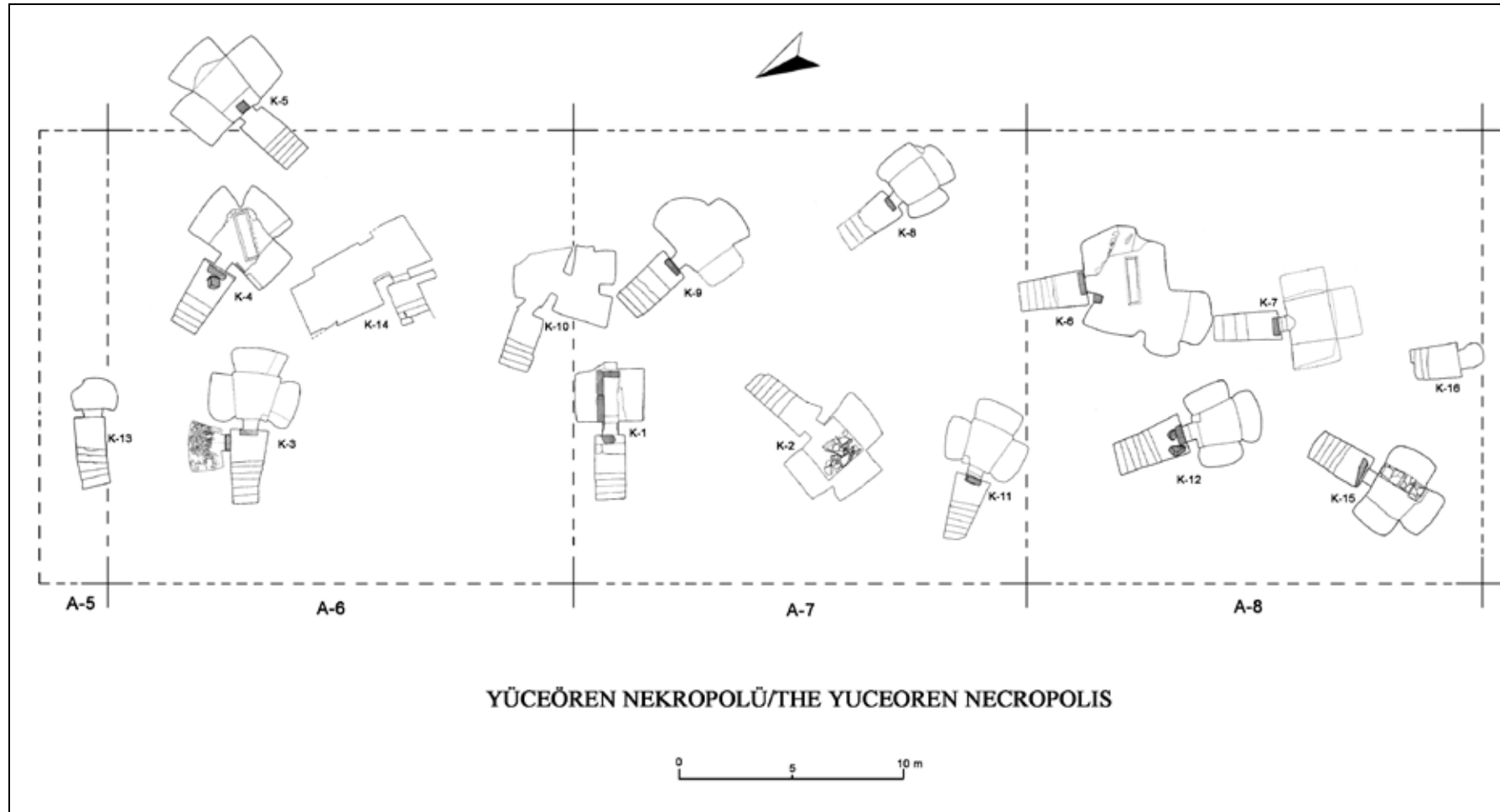
In this section, the tombs and their finds unearthed in the Yüceören Necropolis **(Plan 1)** are described in detail as a catalogue. Each tomb is considered separately along with its finds, and the small finds are then presented in the context of the tomb from which they came.

The tombs are ordered according to the tomb numbers assigned during the excavation. The context of each tomb is presented under the heading “excavation”. In the “architecture” section, the characteristics and dimensions of the tomb and its architectural features that differ from other tombs are listed; and in the “chronology” section, the tomb is dated with the help of the small finds from the tomb. In the catalogue section, the finds are presented along with their contexts, descriptions, dating and comparative data.

The catalogue text for each tomb is followed by drawings and photographs of the tomb and small finds. In this way, each tomb’s context and small finds are evaluated separately, and all the finds are presented in detail.

Catalogue Abbreviations

BDD	Body Diameter
BDT	Base Diameter
D	Diameter
H	Height
L	Length
MD	Mouth Diameter
ND	Neck Diameter
NL	Neck Length
W	Width

Plan 1: Yüceören Nekropolü genel planı.
Plan 1: General plan of the Yüceören Necropolis

K-1

Kazı:

K-1 mezarı A-7 açmasında, 1-2/b-e plankareleri içerisinde yer almaktadır. Tavanı çökmüş olan mezar odasının ve dromosunun toprak dolgusu içerisinde pişmiş toprak lahit parçaları, seramik ve kemik parçalarına rastlanmıştır.

Mimari:

Cephesi kuzeybatıya bakan mezar (**Resim 16**) odasına giriş 4 basamaklı dikdörtgen formlu bir dromosla sağlanmıştır. Basamak genişlikleri 0.22-0.25 m, yükseklikleri 0.17-0.23 m arasında değişen dromos, 1.22 m genişliğinde ve 2.56 m uzunluğundadır. Dromos, mezar odasının giriş kapısının bulunduğu noktada 1.22 m derinliğe ulaşır. Dromosun tabanında, giriş boşluğunun hemen önünde, muhtemelen taş kesme işlemleri sırasında dromos içerisine düşmüş, kuzey-güney doğrultusunda uzanan 1.20 m uzunluğunda 0.52 m genişliğinde dikdörtgen bir taş blok bulunmaktadır (**Resim 17**). Ana kayanın doğal yapısı nedeniyle daha düşük seviyede kalan dromosun kuzey duvarı, tek sıra kesme blok taşlarla yükseltilerek güney duvarı ile eşit seviyeye çıkarılmıştır. Mezar odasının giriş kapısı (stomion), 0.54 m genişliğinde, 0.65 m yüksekliğindedir. Giriş kapısından mezar odasına geçiş tek basamakla sağlanmıştır (**Resim 18**). Dikdörtgen planlı mezar odası 2.40 m uzunluğunda ve 3.10 m genişliğindedir. Düz zeminli odanın kuzeyinde ve güneyinde tonozlu iki kline yer almaktadır. Yarı semerdam tavanlı mezar odasının girişinin solunda yer alan kline, 1.06 m genişliğe ve 2 m uzunluğa sahiptir. Girişin sağında yer alan kline ise 1.05 m genişliğinde ve 2.08 m uzunluğundadır. Ana kayaya oyularak oluşturulan klinelerin kenarları kesme taş bloklarla desteklenerek düzgün bir yapıya kavuşturulmuş ve klineler arasında dikdörtgen (**Resim 19**) bir çukurluk oluşturulmuştur. Oldukça bozuk yapıya ana kayanın yapısı gereği açıkta kalan klinelerin dip kısımları (**Resim 20**) taşlarla doldurularak sağlamlaştırılmıştır. K-1 mezar odasının mimari açıdan dikkat çeken bir diğer ögesi kapının tam karşısındaki duvarda yer alan küçük niştir. Büyük oranda tahrip olmuş niş 0.50 m genişliğe ve 0.50 m yüksekliğe sahiptir.

Kronoloji:

Oldukça fazla tahrip olmuş durumdaki mezardan ele geçen seramik parçaları ve pişmiş toprak lahit parçaları, mezarın tarihlenmesine yardımcı olmaktan uzaktır. Ancak mezar odasından ve dromostan ele geçen pişmiş toprak lahit parçaları, mezarın ilk yapım evresinden sonra lahitli bir gömü için de kullanıldığını göstermektedir. Diğer mezarlarda sağlam şekilde ele geçen lahitlerle benzer özellikler gösteren lahit parçaları bu gömünün M.S. 2. yüzyıl ortalarından sonraya tarihlenebileceğine işaret etmektedir.

K-1

Excavation:

Tomb K-1 is located in trench A-7, within square plans 1-2/b-e. Fragments of a clay sarcophagus and pottery sherds and bone fragments were found in the fill of the tomb chamber and the dromos. The tomb chamber ceiling had collapsed.

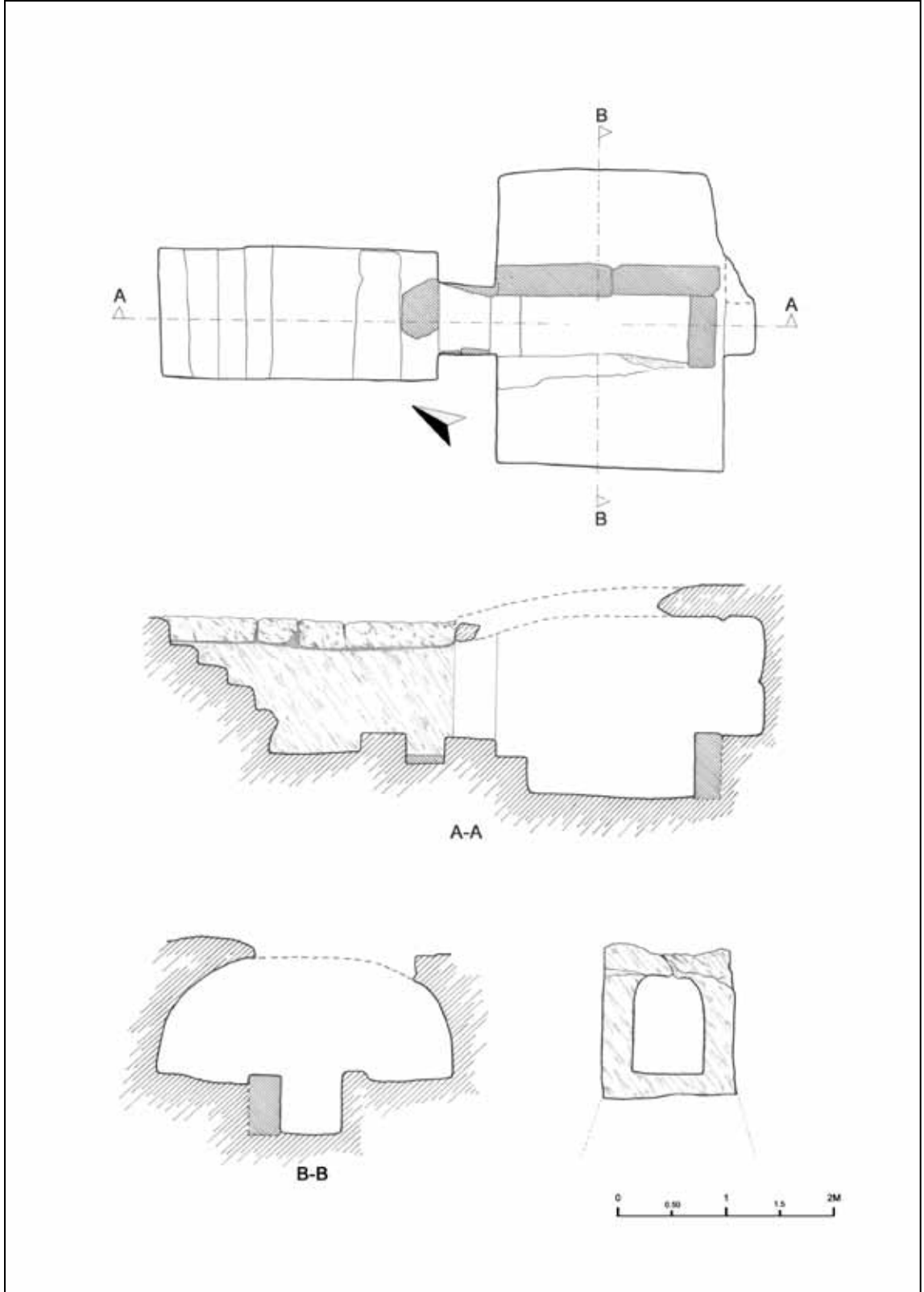
Architecture:

The entry to the tomb chamber (**Figure 16**) faces northwest and has a rectangular dromos with four steps. The dromos has steps that are 0.22 to 0.25 m wide and 0.17 to 0.23 m high, and a width of 1.22 m at the entrance to the tomb chamber. On the floor of the dromos, immediately in front of the entrance, there was a rectangular stone block, 1.20 m long and 0.52 m wide, lying in a north-south direction, which probably fell into the dromos during quarrying operations (**Figure 17**). The northern wall of the dromos, situated at a lower level due to the natural structure of the main rock, was raised by a single row of cut block stones to match the level of the southern wall.

The entrance door (stomion) is 0.54 m wide and 0.65 m high. There is a single step into the tomb chamber itself (**Figure 18**). The rectangular tomb chamber is 2.40 m long and 3.10 m wide. Two vaulted klinai are located in the north and south ends of the chamber. The chamber itself has a flat floor. The klinai to the left of the entrance has a half-gabled roof and is 1.06 m wide and 2.00 m long. The klinai to the right of the entrance is 1.05 m wide and 2.08 m long. The edges of the klinai, formed by carving into the main rock, are supported by cut stone blocks to provide them with a consistent appearance, and a rectangular corridor (**Figure 19**) was created between the klinai. The klinai bases, which were exposed due to the fairly rugged structure of the main rock, (**Figure 20**) were filled with stones and reinforced. Another notable feature of tomb chamber K-1 is a small niche on the wall immediately opposite the door. This niche, damaged to a considerable extent, has a width of 0.50 m and a height of 0.50 m.

Chronology:

The ceramic sherds and fragments of a clay sarcophagus are not very helpful in dating this tomb. However, the sarcophagus fragments found in the tomb chamber and the dromos indicate that the tomb was used for a sarcophagus burial after its initial use. These sarcophagus fragments have features similar to sarcophagi found in better condition in other tombs, indicating that this burial may be dated later than the mid-second century A.D.

Resim 16: K-1 Mezarı.

Figure 16: Tomb K-1

Resim 17: K-1 Mezarı.

Figure 17: Tomb K-1

Resim 18: K-1. Mezar odası içi.

Figure 18: Inside the chamber of tomb K-1

Resim 19: K-1. Mezar odası içi.

Figure 19: Inside the chamber of tomb K-1

Resim 20: K-1, sağ klinedeki düzenleme.

Figure 20: Arrangement of the right kline in K-1

K-2

Kazı:

A-7 açmasında, 4-6/d-c plankareleri içerisinde yer almaktadır. Mezar odası sağlam olmakla beraber, kapak taşı kırık olarak tespit edilmiştir. Mezar odası ve dromosun toprakla dolu olması nedeniyle buluntular ve iskelet parçaları mezar içerisinde karışık olarak tespit edilmiştir.

Mimari:

Cephesi doğuya bakan mezarın dromosu dikdörtgen formudur (**Resim 21-22**). 3.1 m uzunluğundaki dromos mezar odasının girişinin bulunduğu noktada 1.55 m genişliğe ve 1.60 m derinliğe ulaşmaktadır. Dromos, yükseklikleri 0.16 m ile 0.26 m arasında, genişlikleri ise 0.12 m ile 0.22 m arasında değişen oldukça aşınmış 6 basamaklıdır. Dromosun güney duvarı, iki sıra kesme blok taşla yükseltilerek kuzey duvarının seviyesi ile eşitlenmiştir (**Resim 23**). Mezar odasının (**Resim 25**) üst kısmı kaya kesme mekanları dolayısıyla tahrip olmuştur.

Mezar odasının girişi 0.40 m genişlikte, 0.70 m yüksekliğindedir. Stomiondan mezar odasına geçiş tek basamak ile sağlanmıştır. 1.86 m genişliğinde ve 1.94 m uzunluğundaki mezar odası tonozlu üç klineye sahiptir. Düz tavanlı ve zemini oldukça düzgün olan mezar odasının zeminden yüksekliği 1.60 metredir. Tavanları hafif kubbe biçimli klinelerden girişin solunda (**Resim 24**) yer alan kline 1.22 m genişliğinde, 2.16 m uzunluğunda, girişin sağında yer alan kline 1.08 m genişliğinde, 2.06 m uzunluğunda, girişin karşısında yer alan kline ise 1.13 m genişliğinde ve 2.04 m uzunluğundadır.

Yüceören Nekropolü mezarları içerisinde en yoğun grubu oluşturan 3 klineli mezarlar içerisinde en iyi korunmuş örneklerden olan K-2 mezarı içerisinde, çok sayıda pişmiş toprak lahit ve lahit kapağı parçası bulunmuştur (**Resim 26**). Mezarın çok evreli kullanımına işaret eden bu buluntuların dışında, dromostan bir adet cam unguentarium, mezar odası içerisinden bir adet volütlü kandil ve bir adet cam boncuk ele geçmiştir.

Kronoloji:

Ele geçen çok sayıdaki lahit parçası mezarın M.S. 2. yüzyıl ortalarından sonraki kullanım evresini göstermekle beraber, mezar odasında bulunan kandil, form özellikleri açısından M.S. 1. yüzyıl Roma kandilleri arasında çok yaygın olarak karşımıza çıkan örneklerdendir. Dromos içerisinde bulunan ve muhtemelen mezar odasından atılmış olan konik gövdeli şamdan biçimli cam unguentarium ise M.S. 1. yüzyılın ikinci çeyreği ile 2. yüzyıl başına tarihlenmektedir.

Katalog

Cam Unguentarium (Resim 27): A-7/7013; Y: 11 cm, AÇ: 3 cm, DÇ: 3.3 cm, GY: 3.8 cm, G: 4.8 cm, BU: 7.2 cm, BÇ: 2.1 cm; konik gövdeli şamdan biçimli unguentarium; açık ve parlak yeşil renkte. Mavimsi-yeşil geçirgen cam hamurlu. Serbest üfleme tekniğiyle yapılmış ağız ve dip aletle şekillendirilmiş. Geniş yakın ağız kenarı dışa ve içe katlanarak düzleştirilmiş. Silindirik uzun boyunlu, dibe doğru genişleyen konik gövdeli düz ve iç konkav diplidir. M.S.1. yüzyılın üçüncü çeyreği ile M.S. 2.yüzyılın başı.

Krş: Isings 1957: form 28b; Stern 1989: res.8/1-5, 9/1-5; Kocabaş 1984: no:117 res.53; Özet 1998: no:73a; Hayes 1975: fig.14 no: 486, Gürler 2000: no:34.

Kandil (Resim 28): A-7/7043; Y: 2.5 cm, G: 7.05 cm, U: 9.3 cm; volütlü kandilin diskusunun büyük bir kısmı

eksiktir. Volütlü burun üçgen bitimlidir. Omuz dardır ve omuz diskus ayrımı üç sıra yivle sağlanmıştır. Düz dipli kandilin diskusunun korunmuş kısımlarında bezeme görülmez.

Krş. Broneer 1930: tip XXII, 418-453, pl. VII; Goldman 1950: group XII; Waage 1941: 60, tip 40; Perlzweig 1961: pl. 44, 2833; Rosenthal and Sivan 1978: 22-25, fig.55-75; Bailey 1988: pl. 7-8; Hellström 1965: pl. 25, 57; Menzel 1954: abb. 27-28, 31.

Cam Boncuk (Resim 29): A-7/7041; Y: 0.9 cm, Ç: 2.4 cm, DÇ: 2 cm; kahverengi cam boncuk. Düğme formundaki boncuk üzerinde delikten gövdeye doğru genişleyen beyaz renkte sarmal bir motif bulunmaktadır.

Pt. Tabak : Bkz. Seramik Kataloğu 12.

Pt. Dip Parçası : Bkz. Seramik Kataloğu 49.

K-2

Excavation:

This tomb is located in trench A-7, within square plans 4-6/d-c. Although the tomb chamber is not damaged, the door slab was found broken. Because the tomb chamber and dromos were filled with earth, the finds and the skeleton fragments were found in a scattered condition.

Architecture:

The dromos faces east and has a rectangular shape (**Figures 21 and 22**). The dromos, 3.10 m in length, reaches a width of 1.55 m and a depth of 1.60 m at the entrance to the tomb chamber. It has six steps, which are considerably eroded and which are 0.16 to 0.26 m high and 0.12 to 0.22 m wide. The southern wall of the dromos was raised by two rows of cut block stones to match the level of the northern wall (**Figure 23**). The upper part of the tomb chamber (**Figure 25**) was damaged by stone-cutting. The entrance to the tomb chamber is 0.40 m wide and 0.70 m high. There is a single step into the tomb chamber itself. The chamber, 1.86 m wide and 1.94 m long, has three vaulted klinai. Having a flat ceiling and a fairly flat floor, the tomb chamber is 1.60 metres high. The klinai have slightly dome-shaped ceilings. The kline to the left of the entrance (**Figure 24**) is 1.22 m wide and 2.16 long; the one to the right is 1.08 m wide and 2.06 m long; and the one opposite the entrance is 1.13 m wide and 2.04 m long.

Tomb K-2 is one of the best preserved examples of the three-klinai tombs, which is the most common among the tombs of the Yüceören Necropolis. Numerous fragments of clay sarcophagi and of sarcophagus lids have been found (**Figure 26**). In addition to these finds, which indicate a multi-phase use of the tomb, a glass unguentarium from the dromos and a voluted lamp and glass bead from the tomb chamber were found.

Chronology:

The large numbers of sarcophagus fragments indicates the tomb's usage to be later than the mid-second century A.D. But the lamp found in the tomb chamber displays common examples of the formal characteristics of Roman lamps from the first century A.D. The glass unguentarium has a conical body and is shaped like a candle-holder. It was found in the dromos and was probably thrown out of the tomb chamber. It dates to between the second quarter of the first century A.D. and the early second century.

Catalogue

Glass Unguentarium (Figure 27): A-7/7013; H: 11 cm, MD: 3 cm, BTD: 3.3 cm, BDD: 3.8 cm, W: 4.8 cm, NL: 7.2 cm, ND: 2.1 cm; unguentarium with conical body and shaped like candle-holder; light and bright green. Bluish-green permeable glass paste. Made using free blowing technique. Mouth and bottom shaped by instrument. Fairly wide mouth edge flattened by folding outward and inward. Cylindrical, with long neck, conical body widening towards base, which is flat and concave inside. Third quarter of first century A.D. to early second century A.D.

Cf: Isings 1957: form 28b; Stern 1989: fig.8/1-5, 9/1-5; Kocabaş 1984: no:117 fig.53; Summary 1998: no:73a; Hayes 1975: fig.14 no: 486, Gürlér 2000: no:34.

Lamp (Figure 28): A-7/7043; H: 2.5 cm, W: 7.05 cm, L: 9.3 cm; large amount of discus of voluted lamp

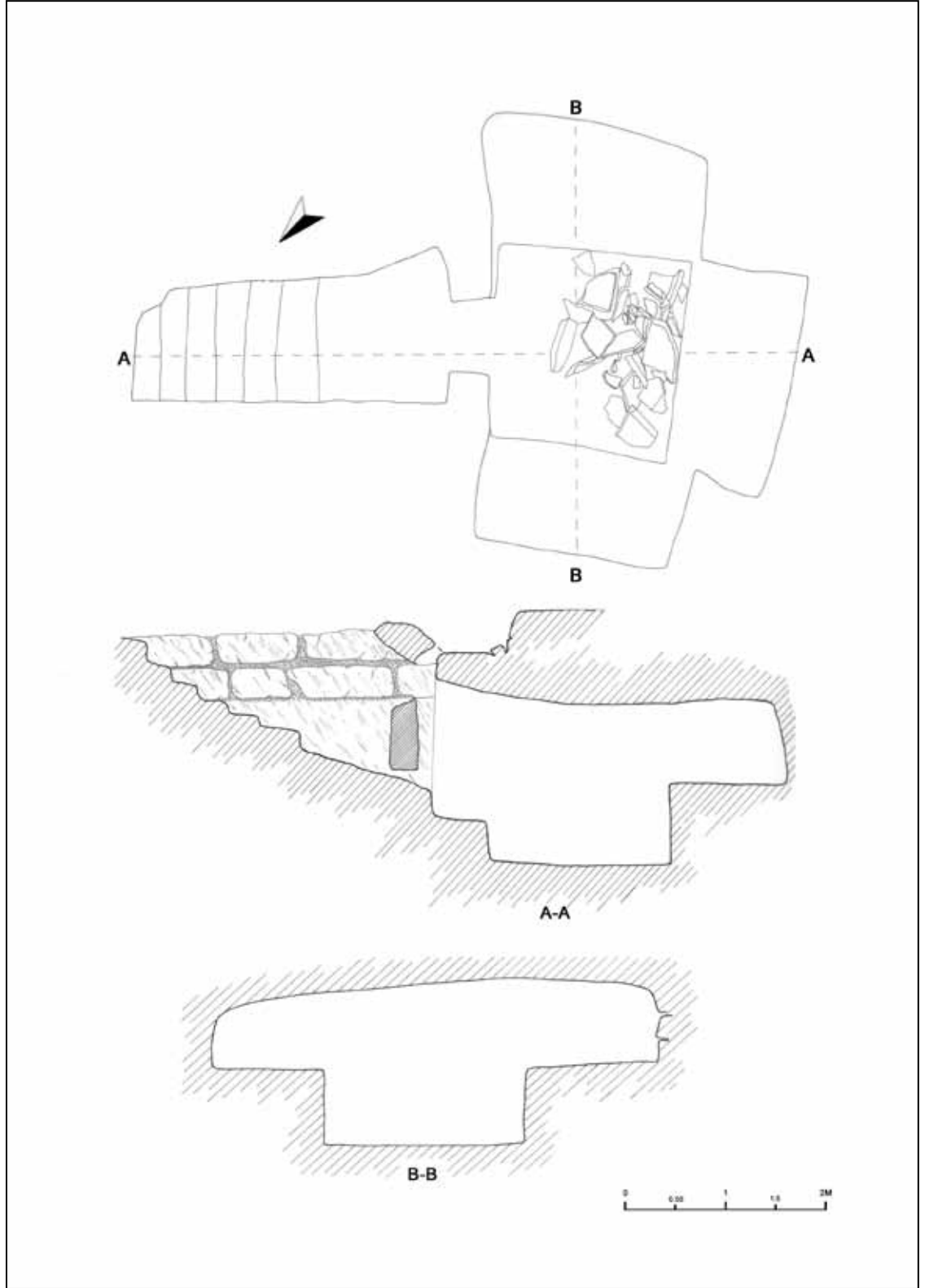
missing. Volute nozzle with triangular end Shoulder narrow and shoulder-discus separation provided by three rows of grooves. No decoration in preserved parts of discus of flat-based lamp.

Cf. Broneer 1930: type XXII, 418-453, pl. VII; Goldman 1950: group XII; Waage 1941: 60, type 40; Perlzweig 1961: pl. 44, 2833; Rosenthal and Sivan 1978: 22-25, fig.55-75; Bailey 1988: pl. 7-8; Hellström 1965: pl. 25, 57; Menzel 1954: abb. 27-28, 31.

Glass Bead (Figure 29): A-7/7041; H: 0.9 cm, D: 2.4 cm, BTD: 2 cm; brown glass bead. White, spiral motif, which broadens from hole towards body, on button-shaped bead.

Plate: See Catalogue of Ceramics 12.

Base Fragment: See Catalogue of Ceramics 49.

Resim 21: K-2 Mezarı.
Figure 21: Tomb K-2

Resim 22: K-2 Mezarı.

Figure 22: Tomb K-2

Resim 23: K-2 Dromosundan detay görüntü.

Figure 23: Detail of Dromos, K-2

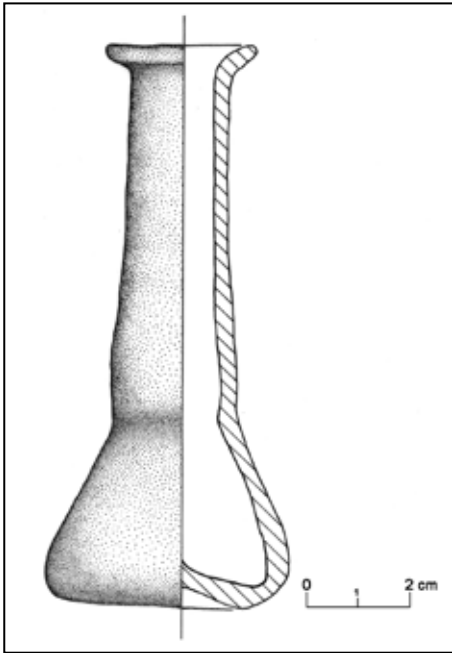
Resim 24: K-2 karşı kline.
Figure 24: Opposite kline, K-2

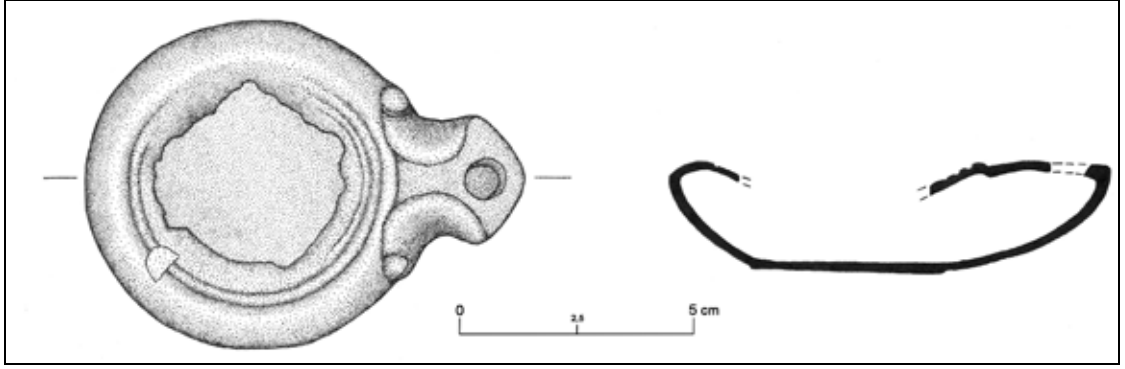
Resim 25: Kaya kesme alanları.
Figure 25: Rock cut area

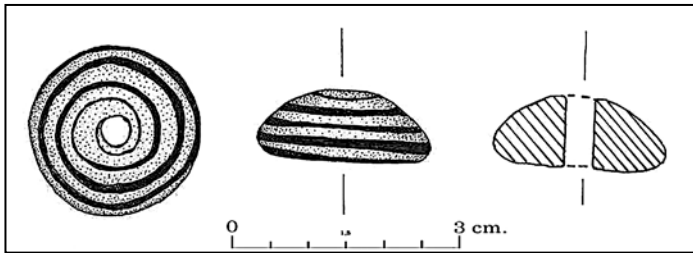
Resim 26: Lahit parçaları.
Figure 26: Sarcophagus fragments

Resim 27: Cam unguentarium.
Figure 27: Glass unguentarium

Resim 28: Kandil
Figure 28: Lamp.

Resim 29: Cam Boncuk.
Figure 29: Glass Bead

K-3

Kazı:

K-3 mezarı A-6 açmasında, 3-4/c-e plankareleri içerisinde yer alır. Aynı dromosa açılan iki mezar odası (**Resim 30-31**) bulunan K-3, bu mezar tipinin Yüceören Nekropolü'nde tek örneğidir. Dromos ile aynı ekseninde bulunan ana mezar odası (K-3/1) soyulmuş olmasına rağmen, dromosun kuzey duvarına açılmış olan ikinci mezar odası (K-3/2) kapalı olarak tespit edilmiştir (**Resim 33**).

Mimari:

Cephesi kuzeybatıya bakan ana mezar (**Resim 34**) odasına (K-3/1) 6 basamaklı dik bir dromostan ulaşılmaktadır (**Resim 32**). Başlangıçta 1.02 m genişliğinde olan ve derinleştikçe genişleyen dromos, mezar odası girişinin bulunduğu noktada 1.8 m derinliğe ve 1.52 m genişliğe ulaşmaktadır. Dromosta bulunan basamakların yükseklikleri 0.18 m ile 0.22 m arasında, genişlikleri 0.19 ile 0.36 m arasında değişmektedir. Dromosun kuzey duvarı, ana kayanın yapısı gereği güney duvarı ile olan seviye farkından dolayı tek sıra kesme taşlarla yükseltilmiştir (**Resim 32**). Mezar odası girişinde kırık ele geçen kapak taşının korunan genişliği 0.71 m, uzunluğu 0.66 m dir.

Mezar odası girişi 0.55 m genişliğe ve 0.88 m yüksekliğe sahiptir. Mezar odası girişinden tek basamakla ulaşılan trapezoidal mezar odasının (**Resim 30**) maksimum genişliği 3.5 m, uzunluğu ise 2.9 m dir. Girişin sağ kısmında 0.30 x 0.35 m boyutlarında 0.40 m yüksekliğinde, tahrip olmuş küçük bir podyum (**Resim 34**) yer almaktadır. Mezar odası tavanı beşik çatılı olmasına rağmen klineler (**Resim 35**) kemerli nişe benzemektedir. Düzgün bir işçiliğin gözlendiği K-3'ün ana mezar odasında 3 adet tonozlu kline bulunmaktadır. Girişin solunda bulunan kline 1 m genişliğe, 1.9 m uzunluğa, girişin sağında yer alan kline 0.96 m genişliğe, 1.92 m uzunluğa, girişin karşısında bulunan kline ise 1 m genişliğe ve 2.1 m uzunluğa sahiptir. Sol kline üzerinde insan iskeletleri dağınık şekilde ele geçmiştir.

Dromosun kuzey duvarına oyularak oluşturulmuş olan K-3/2 mezar odasının (**Resim 30, 31**) girişi, ana mezar odasının cephesinden 0.2 m uzaklıktadır (**Resim 33**). 0.9 m yüksekliğindeki mezar odasının girişinde 0.55 m genişliğe ve 1 m yüksekliğe sahip olan kapak taşı in-situ olarak tespit edilmiştir. Kapak taşının üzerinde yarım daire şeklinde işlevi tam olarak anlaşılamayan bir tutamak bulunmaktadır. Dromosun kuzey duvarına oyulmuş, K-3/2 olarak adlandırdığımız mezar odasında kline bulunmamaktadır. Yarım tonoz tavanlı odanın genişliği 1.30 m, uzunluğu 1.80 m ve yüksekliği 0.95 m dir. Stomionunun kapalı olması nedeniyle toprak dolgunun

oluşmadığı K-3/2 mezar odası içerisinde, 22 bireye ait olduğu tespit edilen kemik yığını tespit edilmiştir **(Resim 37-38)**.

Kronoloji:

İki odalı K-3 mezarı içerisinde özellikle, K-3/2 mezar odasından çok sayıda buluntu ele geçmiştir. Antropolojik çalışmalar sonunda 14'ünün yetişkine, 8'inin çocuğa ait olduğu tespit edilen, 22 bireye ait kemiklerin K-3/2 mezar odası içerisine depolandığı tespit edilmiştir. Bu durum, K-3/1 mezarının ilk kullanım evresi ardından bir çok kez kullanıldığını ve K-3/1 mezar odasındaki iskeletlerin her yeni kullanım evresinde bu odaya taşındığını göstermektedir. K-3/2 mezar odası içinde ele geçen farklı dönemlere tarihlenen buluntular bu fikri doğrulamaktadır.

K-3/2 mezar odası içerisinde ele geçen sikkelerden ikisi **(Bkz. Ek:1 Sikke Kataloğu 1, 2)** M.Ö. 280-261 Antiochus I dönemine tarihlenmektedir. Mezarlığın yapım ve ilk kullanım evrelerine dair oldukça önemli ip uçları veren bu sikkelerin diğer bir özelliği Baktria-Ai Khanoum (Ay Hanum) darphanesine ait olmalarıdır. Mezar odası içerisinde ele geçen sikke ise **(Bkz. Ek:1 Sikke Kataloğu 6)** Aegeae darphanesinde basılmış, M.S. 40/41 tarihli Gaius sikkesidir. Bir diğer sikke ise **(Bkz. Ek:1 Sikke Kataloğu 10)** Kıbrıs veya Antiochia darphanesinde basılmış, M.S. 98-117 tarihli Trajanus sikkesidir. 400 yıllık bir süreç içerisinde değişik zamanlara tarihlenen bu sikkeler, K-3 mezarının farklı dönemlerdeki gömü evrelerini ispatlamaktadır.

K-3/2 mezarı içerisinde ayrıca, 1 adet altın varak, 1 adet taşlı altın küpe, 1 adet altın yüzük, 1 adet demir yüzük, 1 adet bronz bilezik, 1 adet bronz iğne ile 1 adet cam boncuk ele geçmiştir. Bunların dışında 2 adet ağırşak ve çok sayıda demir çivi ve perçin parçaları bulunmuştur.

K-3/1 mezar odası içerisinde ele geçen 2 adet Doğu Sigilata A grubu tabak ve 1 adet karnelyan taşlı demir yüzük M.S. 1.yüzyılın sonu M.S. 2.yüzyılın başlarına tarihlenmektedir. Bu mezar odasında el geçen 2 adet pişmiş toprak unguentariumdan biri **(Resim 40)** Geç Helenistik döneme tarihlenirken diğeri **(Resim 41)** Erken Roma dönemine tarihlenmektedir.

Katalog

P.t. Unguentarium (Resim 40): A-6/6013; KY: 12 cm, OG: 6.1 cm, C: 0.45 cm; fusiform (iğ gövdeli) unguentarium; boynunun bir kısmı ağız ve kaidesi eksiktir, gövde ve ayak kısmı korunmuştur. M.Ö. 2-1. yüzyıllar.

Krş. Goldman 1950: pl.I: figs.135-225, 247, 249 figs.187-225, 224-F; Christensen and Johansen 1971: fig.23/201, 207, 208; figs.23/206, 202, 204; Öztürk 2002: res.5, çiz.5.

P.t. Unguentarium (Resim 41): A-6/6008, DÇ: 2 cm, G: 3.75 cm, KY: 6.4 cm; düz dipli, oval gövdeli unguentarium; portakalımsı deve tüyü hamurlu, astarsız ve perdahsız, ağızın tamamı ile boynun büyük bölümü eksiktir. Diğer kısımları sağlam olarak ele geçirilmiştir. M.S.1. yüzyıl ortaları.

Krş. Goldman 1950: pl.I: figs.159/735; Başaran 1997: res.14; Boysal and Kadioğlu 1999: res.1, çiz.2; Işık 1997: çiz.2; Öztürk 2001: res.8.

Ağırsak (Resim 42): A-6/6045; Y: 0.7 cm, Ç: 2.7 cm; yeşilimsi siyah taştan diskoid tipli ağırşanın üst tarafı bombelidir. Düğme formu yassı bir görüntüye sahip ağırşanın deliğinin etrafında dairesel bezemeler bulunmaktadır.

Ağırsak (Resim 43): A-6/6068; Y:1.38 cm, Ç: 2.5 cm; yeşilimsi siyah taştan yarım küre gövdeli bir formdadır. Yüzeyinde perdah izleri bulunmaktadır.

Taşlı Demir Yüzük (Resim 44): A-6/6077 (K-3/1); G: 1.25 cm, U: 2.15 cm; karnelyan taşlı demir yüzük. Intaglio, F2, M.S.1.yüzyıl; yüzük taşının üzerinde sola doğru koşar şekilde betimlenmiş köpek tasviri bulunmaktadır.

Krş. Walters 1926: no.2420.

Bronz Bilezik (Resim 45): A-6/ 6048 U:7,24 cm, DÇ: 0,2 cm; dövme ve kazıma tekniğiyle yapılmış, ince uzun kıvrılmış levha şeklindeki bileziğin üzerinde dördü ve beşli sıralar halinde yiv bezemeler bulunmaktadır. Bileziğin uçlarının birleşim noktasında karşılıklı iki adet üçgen kazı bezeme bulunmaktadır.

Altın Yüzük (Resim 46): A-6/6044 Ç: 1,09 cm; döküm tekniği ile yapılmış yüzüğün taşı bulunamamıştır. Altın kaşa doğru kalınlaşan yüzüğün halka kısmı erimiştir.

Altın Küpe (Resim 47): A-6/6040 K: 0,07 cm, taşlı kısım K: 0,4 cm; kehribar taşlı küpe yuvarlak halkalı olup, telkari tekniğiyle yapılmıştır.

Altın Varak (Resim 48): A-6/6026; K: 0,02 cm; oldukça deforme olmuştur. Herhangi bir form vermemesi sebebiyle işlevi tam olarak anlaşılamamıştır.

Bronz İğne (Resim 49): A-6/6051 U: 7,2 cm, DÇ: 0,2 cm; iğne iki parça

olarak ele geçmiştir. Baş kısmında küçük bir delik bulunan iğnenin üzerinde ince bir korozyon tabakası oluşmuştur.

Krş. Goldman 1950: 390, pl.264, fig.36.

Cam Boncuk (Resim 50): A-6/6079 Y: 0.6 cm Ç: 0.2 cm; beyaz camdan masif delme tekniğiyle yapılmış boncuk silindirik formludur.

Pt. Tabak: Bkz. Seramik Kataloğu 7.

Pt. Tabak: Bkz. Seramik Kataloğu 8.

Pt. Kase: Bkz. Seramik Kataloğu 35.

Sikke: Bkz. Ek. 1. Sikke Kataloğu 1

Sikke: Bkz. Ek. 1. Sikke Kataloğu 2.

Sikke: Bkz. Ek. 1. Sikke Kataloğu 6.

Sikke: Bkz. Ek. 1. Sikke Kataloğu 10.

K-3

Excavation:

Tomb K-3 is located in trench A-6, within square plans 3-4/c-e. This tomb has two tomb chambers opening onto the same dromos (**Figures 30-31**), and is the only example of this type of tomb in the Yüceören Necropolis. Although the main tomb chamber (K-3/1), situated in line with the dromos, had been robbed, the second tomb chamber (K-3/2), in the northern wall of the dromos, was previously undisturbed (**Figure 33**).

Architecture:

The main tomb chamber (K-3/1), faces northwest (**Figure 34**) and is reached through the steep dromos via six steps (**Figure 32**). Being initially 1.02 m wide and becoming wider as it goes deeper, the dromos reaches a depth of 1.18 m and a width of 1.52 m at the entrance to the main tomb chamber. The steps on the dromos are 0.18 m to 0.22 m high and 0.19 m to 0.36 m wide. Due to the structure of the bedrock, the northern wall of the dromos was raised by a single row of cut stones to match the level of the southern wall (**Figure 32**). The door slab, found broken at the entrance to the tomb chamber, has a remaining width of 0.71 m and a remaining length of 0.66 m.

The entrance to the main tomb chamber is 0.55 m wide and 0.88 m high. The trapezoidal chamber (**Figure 30**), reached by a single step from the entrance, has a maximum width of 3.50 m and a maximum length of 2.90 m. To the right of the entrance, there is a small damaged podium (**Figure 34**) which is 0.30 x 0.35 m and 0.40 m high. Although the ceiling has a cradle-shaped roof, the klinai (**Figure 35**) look like vaulted niches. There are three vaulted klinai in the main chamber, which exhibit careful workmanship. The kline to the left of the entrance is 1.00 m wide and 1.90 m long, the kline to the right is 0.96 m wide and 1.92 m long, and the kline opposite the entrance is 1.00 m wide and 2.10 m long. On the kline to the left, human skeletons were found in scattered condition.

The entrance to tomb chamber K-3/2 (**Figure 30, 31**), carved into the northern wall of the dromos, is 0.20 m from the façade of the main tomb chamber (**Figure 33**). At the entrance to this secondary tomb chamber, which is 0.90 m high, the door slab which is 0.55 m wide and 1.00 m high was identified in situ. On the cover stone, there is a semi-circular handle whose function is not exactly clear. There is no kline in the secondary tomb chamber. The chamber, which has a half-vaulted ceiling, is 1.30 m wide, 1.80 m long and 0.95 m high. Inside the chamber, which contained no earth fill

because its stomion was closed, a pile of bones identified as having belonged to 22 individuals was found (**Figures 37, 38**).

Chronology:

This double-chambered tomb yielded numerous finds, especially from tomb chamber K-3/2. Anthropological study determined that the bones of 22 individuals, of whom 14 were adults and eight were children, were stored in K-3/2. This indicates that tomb K-3/1 was used many times after its initial use and that the skeletons in tomb chamber K-3/1 were carried to K-3/2 for each new burial. This idea is confirmed by the finds in tomb chamber K-3/2 which date to different periods.

Two of the coins found in tomb chamber K-3/2 (**see Appendix 1: Coin Catalogue 1, 2**) are dated to 280-261 B.C., the period of Antiochus I. Another rather important clue regarding the phases of construction and initial use of the cemetery is that they were minted in Bactria-Ai Khanoum. Another coin from inside the tomb chamber (**See Appendix 1: Coin Catalogue 6**) is a Gaius coin dated 40/41 A.D. minted in Aegeae. Yet another (**See Appendix 1: Coin Catalogue 10**) is a Trajan coin dated 98-117 A.D., minted in Cyprus or Antiochia. Taken together, these coins, dated to various times over a period of 400 years, confirm the different burial stages of tomb K-3.

In addition, a gold sheet, a gold earring with a stone, a gold ring, an iron ring, a bronze bracelet, a bronze needle and a glass bead were found in tomb K-3/2. Two spindle-whorls and a large number of iron nails and rivet fragments were also found.

Two plates of Eastern Sigillata group A and an iron ring with a carnelian stone found in K-3/1 are dated to the late first century or early second century A.D. Of the two baked clay unguentaria also found in this tomb chamber, one (**Figure 40**) is dated to the late Hellenistic period while the other (**Figure 41**) is dated to the early Roman period.

Catalogue

Ceramic Unguentarium (Figure 40): A-6/6013; H: 12 cm, CW: 6.1 cm, C: 0.45 cm; fusiform unguentarium; mouth, pedestal and part of neck missing, body and lower part intact. Second or first century B.C.

Cf. Goldman 1950: pl.I: figs.135-225, 247, 249 figs.187-225, 224-F; Christensen and Johansen 1971: fig.23/201, 207, 208; figs.23/206, 202, 204; Öztürk 2002: fig.5, drw.5.

Ceramic Unguentarium (Figure 41): A-6/6008, BTd: 2 cm, W: 3.75 cm, H: 6.4 cm; flat-based, oval-bodied unguentarium; orange-buff, plain, all of mouth and most of neck missing. Other parts found intact. Mid-first century A.D.

Cf. Goldman 1950: pl.I: figs.159/735; Başaran 1997: fig.14; Boysal and Kadioğlu 1999: fig.1, drw.2; Işık 1997: drw.2; Öztürk 2001: fig.8.

Spindle-Whorl (Figure 42): A-6/6045; H: 0.7 cm, D: 2.7 cm; spindle-whorl of discoid type, made of greenish black stone, upper part rounded. Circular decorations around hole of spindle-whorl, shaped like a flat button.

Spindle-Whorl (Figure 43): A-6/6068; H:1.38 cm, D: 2.5 cm; Made of greenish black stone and having semi-circular body. Traces of finishing on surface.

Iron Ring with Stone (Figure 44): A-6/6077 (K-3/1); W: 1.25 cm, L: 2.15 cm; iron ring with carnelian stone. Intaglio, F2, first century A.D.; ring stone featuring a dog running to the left. **Cf.** Walters 1926: no.2420.

Bronze Bracelet (Figure 45): A-6/6048, L:7.24 cm, D: 0.2 cm; made by forging with incised decoration, twisted as a thin, long plate, featuring grooved decorations in rows of four and five. Two triangular scratched decorations opposite each other at meeting point of bracelet ends.

Gold Ring (Figure 46): A-6/6044 D: 1.09 cm; made by casting; stone not found. Getting thicker from bottom towards collet; ring part melted away.

Gold Earring (Figure 47): A-6/6040 T: 0.07 cm, stone part T: 0.4 cm; with amber stone and round hoop, made with filigree technique.

Gold Sheet (Figure 48): A-6/6026; T: 0.02 cm; rather deformed. Function not exactly known due to lack of definite form.

Bronze Needle (Figure 49): A-6/6051 L: 7.2 cm, D: 0.2 cm; obtained in two pieces. Needle has a small eye. A thin layer of corrosion has formed on the needle.

Cf. Goldman 1950: 390, pl.264, fig.36.

Glass Bead (Figure 50): A-6/6079 H: 0.6 cm D: 0.2 cm; made of white glass with solid piercing technique, cylinder-shaped.

Plate: See Catalogue of Ceramics 7.

Plate: See Catalogue of Ceramics 8.

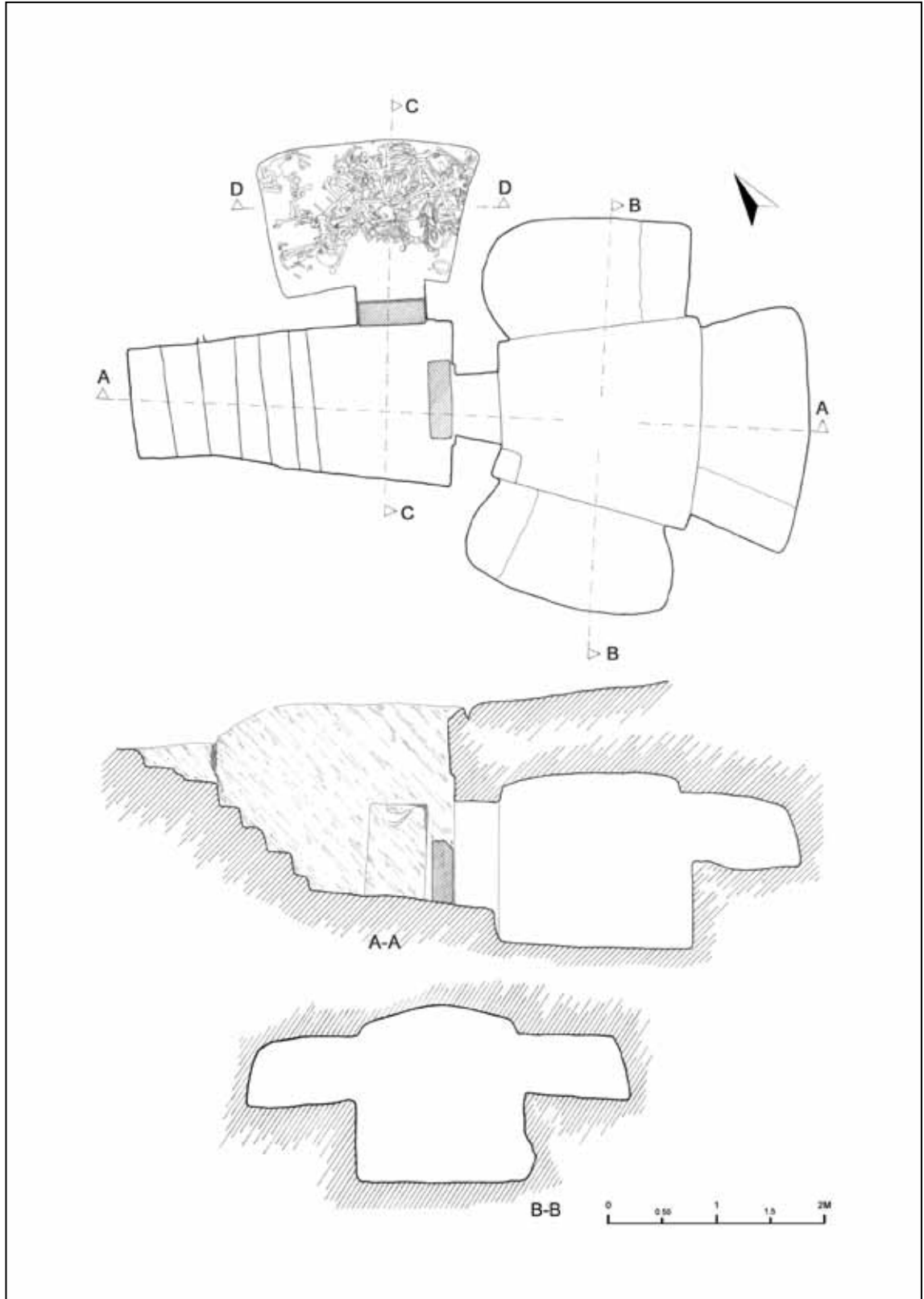
Bowl: See Catalogue of Ceramics 35.

Coin: See Appendix 1. Catalogue of Coins 1.

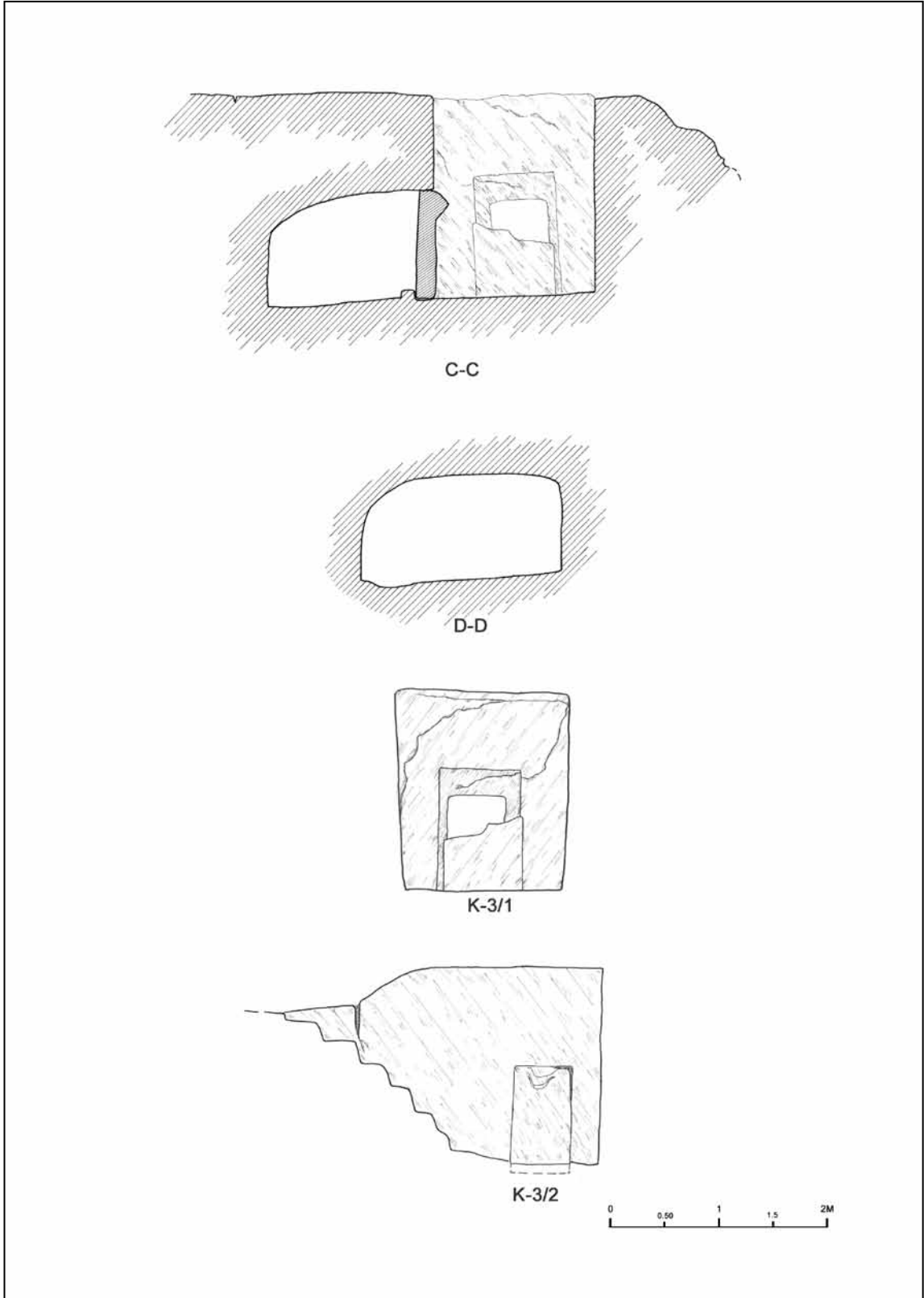
Coin: See Appendix 1. Catalogue of Coins 2.

Coin: See Appendix 1. Catalogue of Coins 6.

Coin: See Appendix 1. Catalogue of Coins 10.

Resim 30 : K-3 Mezarı planı.
Figure 30: The plan of tomb K-3.

Resim 31: K-3 Mezarı planı.
Figure 31: The plan of tomb K-3.

Resim 32: K-3 Mezarı.

Figure 32: Tomb K-3

Resim 33: K-3/1 ve K-3/2 mezar odası girişleri.

Figure 33: Entrances to tomb chambers K-3/1 and K-3/2

Resim 34: K-3/1 mezar odası .

Figure 34: Tomb chamber K-3/1

Resim 35: K-3/1, klineler.

Figure 35: Klinai, K-3/1

Resim 36: K-3/1 sol kline.

Figure 36: Left kline, K-3/1

Resim 37: K-3/2 kemik yığını.

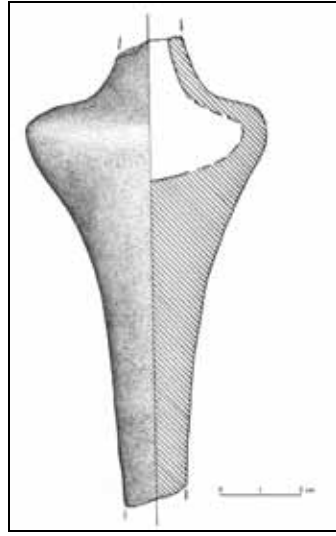
Figure 37: Pile of bones, K-3/2

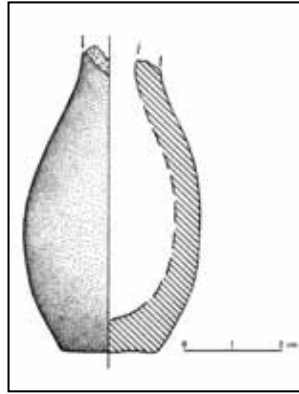
Resim 38: K-3/2 İn-situ İskelet
Figure 38: In-situ skeleton, K-3/2

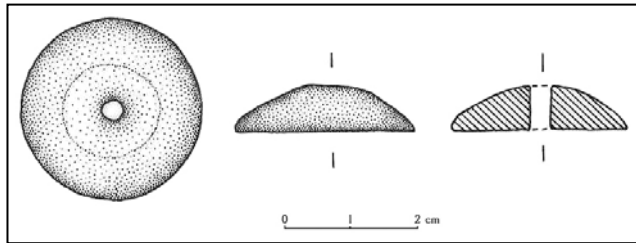
Resim 39: K-3/2, kase.
Figure 39: Bowl, K-3/2

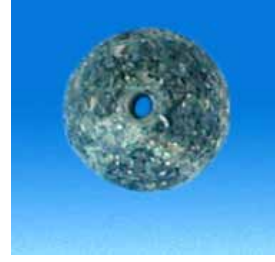
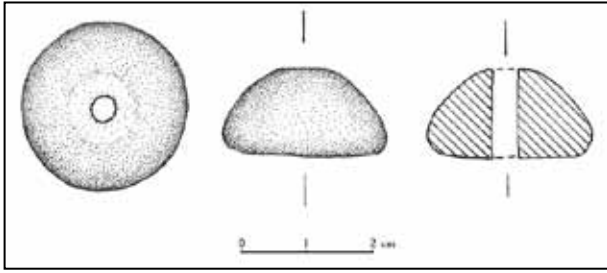
Resim 40: P.t. unguentarium.
Figure 40: Unguentarium.

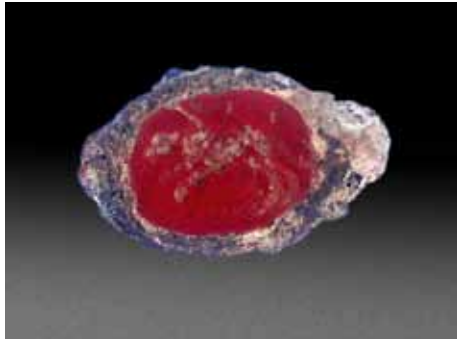
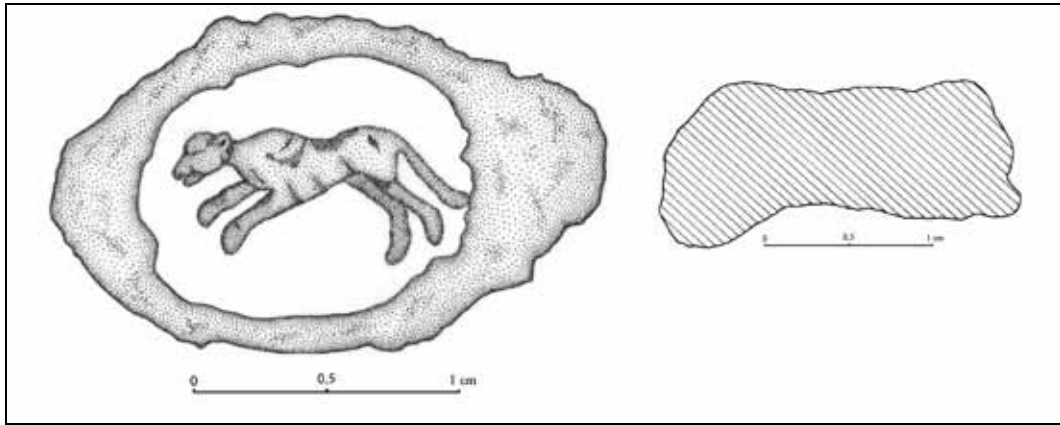
Resim 41: P.t. unguentarium.
Figure 41: Unguentarium.

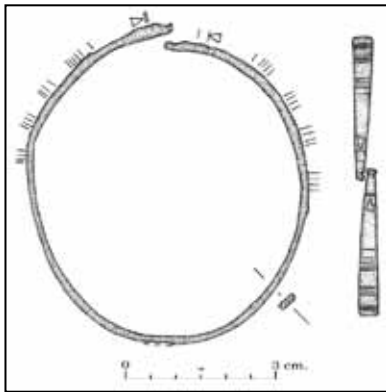
Resim 42: Taş ağırşak.
Figure 42: Stone spindle-whorl

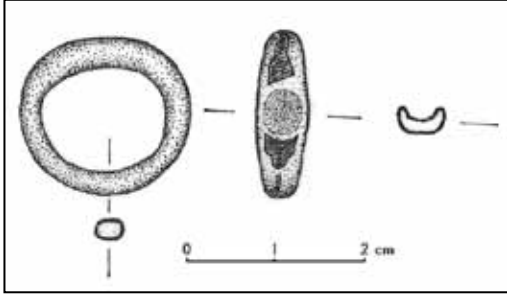
Resim 43: Taş ağırşak
Figure 43: Stone spindle-whorl

Resim 44: Karnelyan taşlı demir yüzük.
Figure 44: Iron ring with carnelian stone

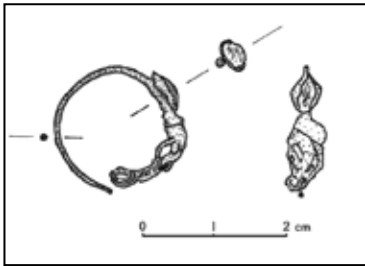

Resim 45: Bronz bilezik.
Figure 45: Bronze bracelet

Resim 46: Altın yüzük.

Figure 46: Gold ring

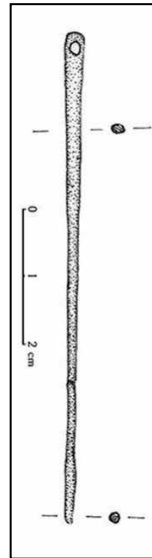
Resim 47: Altın küpe.

Figure 47: Gold earring

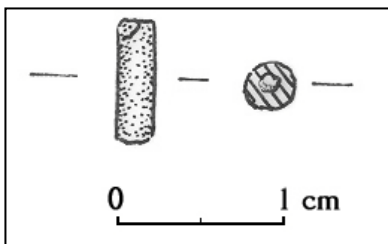
Resim 48: Altın varak.

Figure 48: Gold sheet

Resim 49: Bronz iğne.

Figure 49: Bronze needle

Resim 50: Cam boncuk.

Figure 50: Glass bead

K-4

Kazı:

A-6 açmasında 2-3/g-h plankareleri içerisinde yer almaktadır. Diğer mezarlarda da tespit edildiği üzere dromos ve mezar odası toprakla dolu **(Resim 52)** olan K-4 mezarı içerisinde ele geçen buluntular dağınık şekilde tespit edilmiştir. Mezar soyulmuş olmasına rağmen mimari açıdan pek fazla tahribata uğramamıştır.

Mimari:

Mezar odası cephesi kuzey yönünde **(Resim 53)** olan K-4 mezarının dromosu trepozoidal biçimlidir **(Resim 51)**. Basamak genişlikleri 0.13 ile 0.18 m arasında, yükseklikleri 0.17-0.24 m arasında değişen dromos 4 basamaklıdır. Dromos 1.10 ile 1.48 m arasında değişen genişliğe, 2.76 m uzunluğa ve girişin önünde 1.60 m yüksekliğe sahiptir. 0.26 m kalınlığında, 0.55 genişliğinde ve 0.98 m yüksekliğindeki kapak taşı kırık olarak, kuzey duvarına yaslandırılmış biçimde ele geçmiştir **(Resim 53)**. Mezar odasına giriş tek basamakla, 0.45 m genişliğinde, 0.98 m yüksekliğinde bir açıklıkla sağlanmıştır. Mezar odasındaki tonozlu üç klineden sağdaki ve girişin karşısındaki klineler yastıklıdır **(Resim 54)**. Sağ kline 1.05 m genişliğinde, 1.87 m uzunluğunda, 0.74 m yüksekliğinde, karşı kline 1.04 m genişliğinde, 2.10 m uzunluğunda, 0.78 m yüksekliğindedir. Yastıksız olan sol kline ise 1.07 m genişliğinde, 2.12 m uzunluğunda ve 0.78 m yüksekliğindedir. Yarım tonoz biçimli tavanda ve duvarlarda herhangi bir sıva izine rastlanmamıştır.

Kronoloji:

K-4 mezar odasının son kullanım evresine işaret eden en önemli buluntu mezar içerisine kuzeybatı-güneydoğu yönünde yerleştirilmiş olan pişmiş toprak lahittir **(Resim 55-56)**. 0.60 m genişliğinde, 1.98 m uzunluğunda ve 0.39 m yüksekliğindeki lahdin büyük kısmı korunmuştur. İn-situ olarak tespit edilen lahit içerisinde demir çivi parçaları dışında herhangi bir buluntuya rastlanmamıştır. Soyulmuş olan lahdin, kapaklarından 3'ü mezar odası içerisinde odanın kuzey duvarına dayandırılmış olarak tespit edilmiştir **(Resim 57)**. Lahdin mezar içerisine yerleştirilmesi sırasında sol kline ve girişin karşısındaki kline tahrip edilmiştir.

K-4 mezarı içerisinde dağınık şekilde ele geçen buluntular, mezarın tarihlenmesi açısından yardımcı olmamaktadır. Mezar odası içerisinde çok sayıda ele geçen demir çivi, metal parçaları, demir ve bronz halkalar mezar içerisindeki bir ahşap sandığın varlığını göstermektedir.

Katalog

Pt. Figürin Başı (Resim 58): A-6/6054;
Y: 3 cm, G: 2.2 cm, C: 0.5 cm; pişmiş toprak figürin başı. Koyu devetüyü renkli hamurludur. Yuvarlak bir yüz formuna sahiptir ve yüz detayları tamamen aşınmış durumdadır. Başın yalnızca ön kısmı korunmuştur, arka kısmı kırıktır

Ağırşak (Resim 59) : A-6/ 6063
(sanduka içi) Y: 1.4 cm, Ç: 2.6 cm; yeşilimsi taştan ağırşak yarım küre gövdeli olup üst kısmı yuvarlatılmıştır.

Demir Çivi (Resim 60): A-6 /6061 U: 8,2 cm, Ç: 2,1 cm; yoğun korozyona uğramış yuvarlak başlıklı, uca doğru sivrilen çivi gövde kısmında dört köşe bir kesite sahiptir.

Pt. Testi: Bkz. Seramik Kataloğu 106

K-4

Excavation:

Tomb K-4 is located in trench A-6, within square plans 2-3/g-h. As with the other tombs, the finds from tomb K-4, whose dromos and tomb chamber were filled with earth (**Figure 52**), were found in a scattered condition. Although robbed, the architecture of the tomb is not greatly damaged.

Architecture:

The tomb chamber faces north (**Figure 53**), and has a trapezoidal dromos (**Figure 51**). The dromos has four steps of 0.13 m to 0.18 m in width and 0.17 m to 0.24 m in height. The dromos itself is 1.10 m to 1.48 m wide, 2.76 m long and 1.60 m high in front of the tomb entrance. The door slab, 0.26 m thick, 0.55 m wide and 0.98 cm high, was found in broken condition, leaning against the northern wall (**Figure 53**). Entry to the tomb chamber is via a single step, in an opening 0.45 m wide and 0.98 m high. Of the three vaulted klinai in the tomb chamber, the one on the right and the one opposite the entrance has cushions (**Figure 54**). The right kline is 1.05 m wide, 1.87 m long and 0.74 m high while the opposite kline is 1.04 m wide, 2.10 m long and 0.78 m high. The kline on the left, without a cushion, is 1.07 m wide, 2.12 m long and 0.78 m high. No traces of plaster remained on the half-vaulted ceiling or the walls.

Chronology:

The most important find that indicates the latest usage of this tomb is the clay sarcophagus, placed inside the tomb in a northwest-southeast direction (**Figures 55-56**). The sarcophagus, 0.60 m wide, 1.98 m long and 0.39 m high, was found in situ and mostly intact. No finds other than fragments of iron nails were found inside the sarcophagus. Three of the lids of the robbed sarcophagus were found within the tomb chamber, leaning against the northern wall (**Figure 57**). As the sarcophagus was being placed inside the tomb, the left kline and the kline opposite the entrance were damaged.

The finds from tomb K-4, found in scattered condition, are not helpful in dating the tomb. The large number of iron nails, metal pieces and iron and bronze rings inside the tomb chamber indicate the existence of a wooden chest inside the tomb.

Catalogue

Terracotta Figurine Head (Figure 58):

A-6/6054; H: 3 cm, W: 2.2 cm, C: 0.5 cm; baked clay figurine head. Dark buff paste. Having the form of a round face. Details of face completely eroded. Only the fore part of head intact, back part broken.

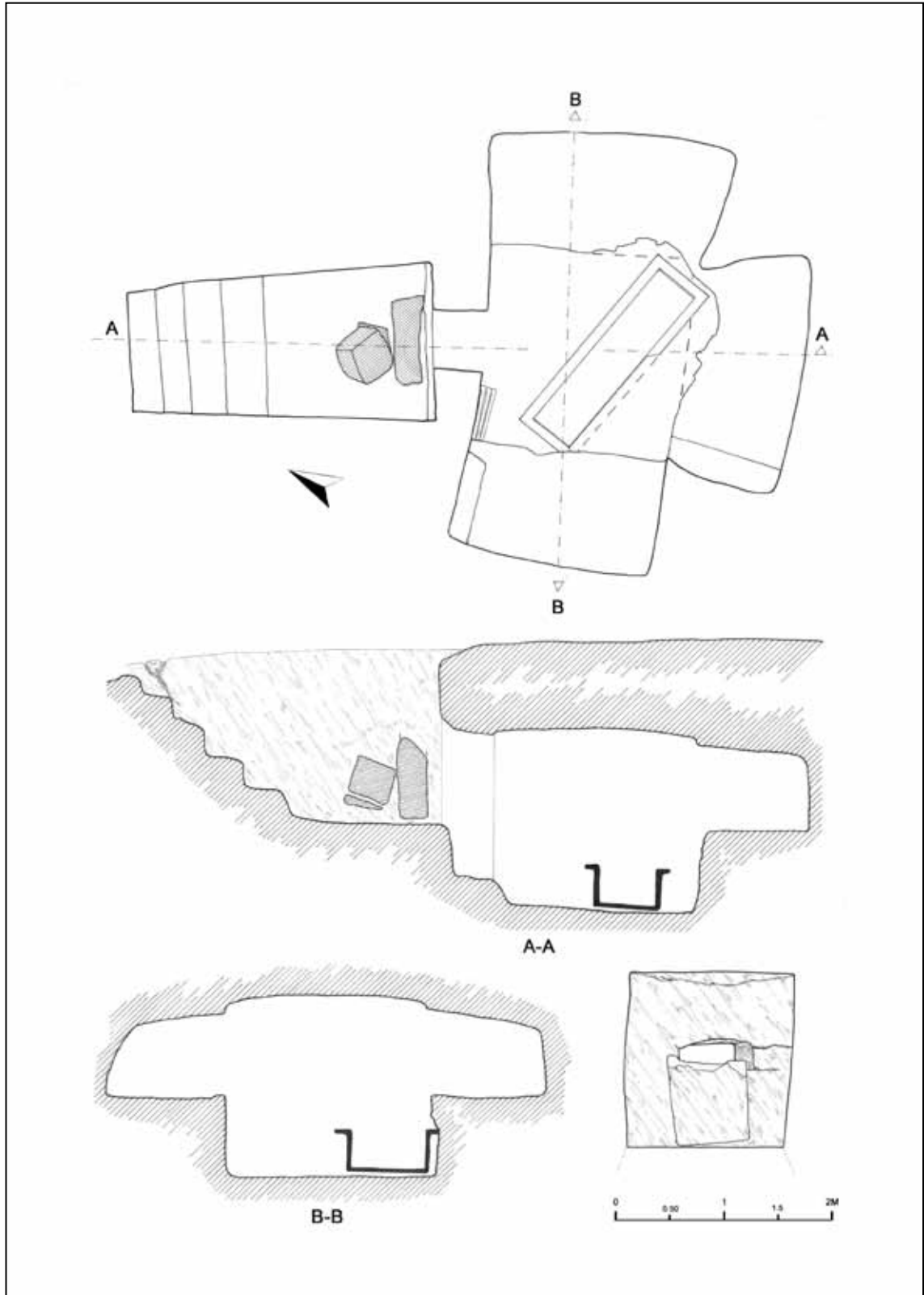
Spindle-Whorl (Figure 59): A-6/ 6063

(inside coffin) H: 1.4 cm, D: 2.6 cm; made of greenish stone, having semi-circular body, upper part rounded.

Iron Nail (Figure 60): A-6 /6061 L: 8.2

cm, D: 2.1 cm; heavily corroded round head, getting pointed towards end, having four-cornered section in body part.

Jug Fragment: See Catalogue of Ceramics 106.

Resim 51: K-4 mezarı planı
Figure 51: The plan of tomb K-4

Resim 52: K-4 mezarı, dolgu toprak.
Figure 52: Tomb K-4, earth fill

Resim 53: K-4 mezarı
Figure 53: Tomb K-4

Resim 54: K-4 mezarı kullanım evreleri.
Figure 54: Different phases of use of tomb K-4

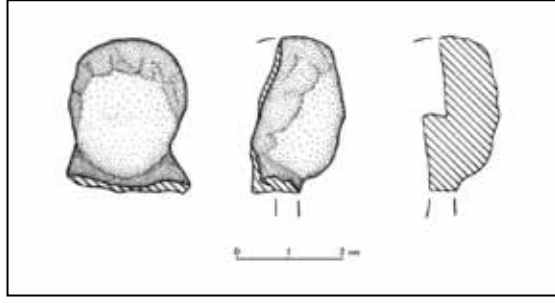
Resim 55: P.t. lahit.
Figure 55: Sarcophagus

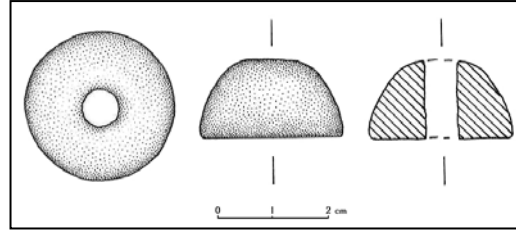
Resim 56: Lahit detay.
Figure 56: Sarcophagus detail.

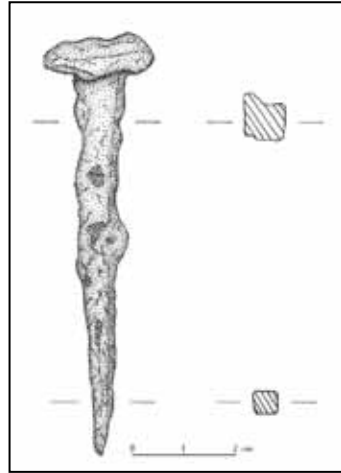
Resim 57: Lahit kapakları.
Figure 57: Sarcophagus covers

Resim 58: Terracotta figürin başı.
Figure 58: Terracotta figurine head

Resim 59: Taş ağırşak.
Figure 59: Stone spindle-whorl

Resim 60: Demir çivi.
Figure 60: Iron nail

K-5

Kazı:

Dromosunun bir kısmı A-6 açması içerisinde yer alan K-5 mezarının mezar odası B-6 açması içerisinde yer almaktadır. Mezar büyük oranda tahrip olmuş durumdadır (**Resim 62**). Mezar içerisinden ele geçen demir keski tahribatın uzun zaman önce gerçekleşmediğini göstermektedir.

Mimari:

Girişi doğuya bakan K-5 mezarı doğu-batı eksenlidir (**Resim 61**). Dikdörtgenimsi bir forma sahip olan dromosta 5 basamak bulunmaktadır. Basamak genişlikleri 0.28 m ile 0.35 m arasında, yükseklikleri 0.17 m ile 0.25 m arasında değişmektedir. K-5'in dromosu 1.20 m genişliğinde, 2.50 m uzunluğunda ve 1.30 m yüksekliğindedir. Üst kısmı ve girişi büyük oranda tahrip olmuş K-5 mezar odasının kapak taşı tespit edilememiştir. Girişin hemen ardında mezar odasına girişi kolaylaştıran bir basamak bulunmaktadır. Zemini tahrip edilmiş olan K-5 mezarı plan özellikleri bakımından Yüceören'de açığa çıkartılan diğer 3 klineli (**Resim 63**) mezarlarla benzeşmektedir. Mezar odasının genişliği 1.57 m, uzunluğu 2 m dir. Girişin karşısında yer alan kline 1.14 m genişliğinde, 2.18 m uzunluğunda, sol kline 1.31 m genişliğinde, 2.14 m uzunluğunda, sağ kline ise 1.40 m genişliğinde, 2.10 uzunluğunda olup klinelerin ve odanın yüksekliği tavanının (**Resim 64**) patlatılmış olması nedeniyle tespit edilememiştir.

Kronoloji:

Oldukça tahrip olmuş mezar içerisinde, tarihlemeye yardımcı olacak herhangi bir buluntu ele geçmemiştir.

K-5

Excavation:

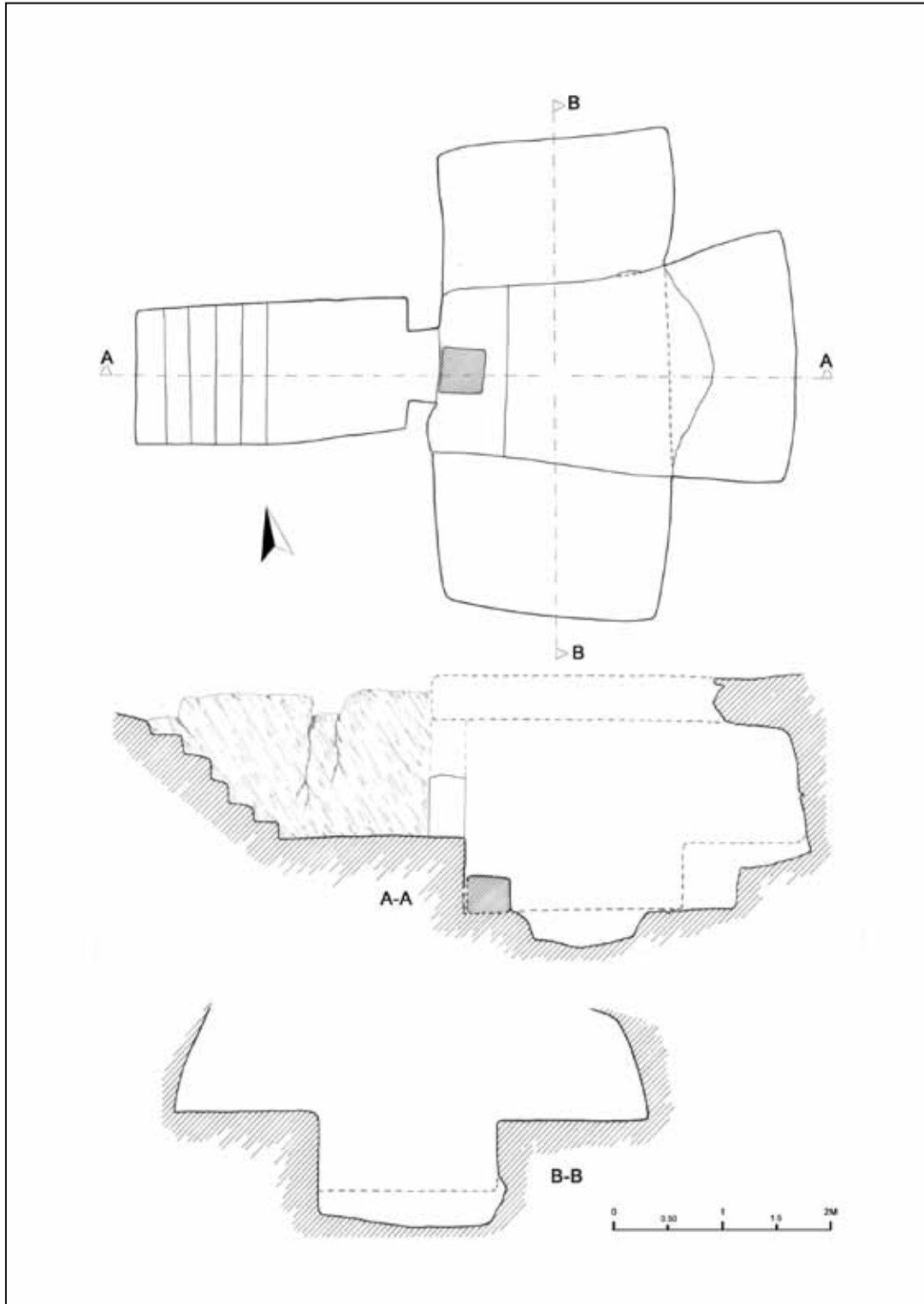
The tomb chamber of tomb K-5, with part of its dromos in trench A-6, is located in trench B-6. The tomb is largely damaged (**Figure 62**). The iron chisel found inside the tomb indicates that the damage was fairly recent.

Architecture:

Tomb K-5, with an east-facing entrance, is on an east-west axis (**Figure 61**). There are five steps in the dromos, which is roughly rectangular in form. The steps are 0.28 m to 0.35 m wide and 0.17 m to 0.25 m high. The dromos itself is 1.20 m wide, 2.50 m long and 1.30 m high. It was not possible to find the cover stone of the tomb chamber since the upper section and its entrance were largely damaged. Immediately behind the entrance, a single step leads into the tomb chamber. Tomb K-5 has a damaged floor, but is similar in plan characteristics to the other three-klinai tombs excavated in Yüceören (**Figure 63**). The tomb chamber is 1.57 m wide and 2 m long. The kline opposite the entrance is 1.14 m wide and 2.18 long, the one to the left is 1.31 m wide and 2.14 m long, and the one to the right is 1.40 m wide and 2.10 m long. Because the ceiling had collapsed (**Figure 64**), it was not possible to determine the height of the klinai nor of the chamber.

Chronology:

There were no finds that could assist in dating this considerably-damaged tomb.

Resim 61: K-5 mezarı.
Figure 61: Tomb K-5

Resim 62: K-5 mezarı.
Figure 62: Tomb K-5

Resim 63: K-5, kline.
Figure 63: Kline

Resim 64: K-5, mezar odası girişı.
Figure 64: Entrance of K-5

K-6

Kazı:

Güneybatı-kuzeydoğu eksenli K-6 mezarı (**Resim 67**) A-8 açması içerisinde 1-4/f-h plankarelerinde yer almaktadır. Dromosu trapezoidal plana sahip olan mezar odası ilk kullanımı takip eden kullanımlarda oldukça tahrip edilmiştir. Mezar plan özellikleri açısından diğer mezarlardan oldukça farklıdır.

Mimari:

Merdivenlerinin 3'ü sağlam, diğerleri ise oldukça aşınmış olan dromos (**Resim 65-66**) 5 veya 6 basamaklı olmalıdır. Üst kısmından kaya kesilmesi sonucunda (**Resim 69**) tahrip olmuş dromosun korunmuş genişliği 1.40 m, uzunluğu 2.65 m ve yüksekliği 1.30 m dir. Stomion kırık şekilde tespit edilmiş olup 0.96 m genişlikte ve korunan uzunluğu 0.60 m dir. Mezar girişi 0.80 m genişliğinde, yaklaşık 1 m yüksekliğinde olup ana mezar odası zemini ile giriş arasındaki yaklaşık 0.90 m lik seviye farkı dikkat çekicidir. Yüceören'de alışlagelmiş mezar mimarisinin aksine K-6 mezarında oldukça farklı bir plan gözlenmektedir.

Dromos mezar odası ile aynı eksende olmayıp, mezar odası girişi hafif kayık eksenlidir. Muhtemelen mezarın ilk yapım aşamasında mezar üç klineli olarak yapılmış, daha sonra mezar odası batı yönünde genişletilerek iki kline daha eklenmiş olmalıdır. Mezarın bir üçüncü kullanım evresini ise, kuzeybatı-kuzeydoğu yönünde oda içerisine yerleştirilmiş olan pişmiş toprak lahit (**Resim 68**) temsil etmektedir. Oldukça büyük boyutlu olan mezar odasının genişliği (**Resim 65**) lahitli kullanım evresi sonrasında, 4.38 m, uzunluğa 5.22 m genişliğe ve 1.73 m yüksekliğe ulaşmıştır.

Kronoloji:

Mezar içerisinde ele geçen, Aegeae darphanesi basımı M.Ö. 164'e tarihlenen sikke (**Bkz. Ek:1 Sikke Kataloğu 5**) mezarın ilk kullanım evresini göstermektedir. K-6 mezarı içerisinden ele geçen uzun boyunlu konik gövdeli tüp biçimli cam unguentarium ve p.t. soğan gövdeli unguentarium ise M.S. 1. yüzyıla tarihlenmektedir. Mezar içerisinden ele geçen ve bir sandığa ait metal aksamın da M.S. 1. yüzyıla tarihlenmesi, mezarın kullanım evrelerinden birinin de M.S. 1. yüzyıl içerisinde olduğunu göstermektedir.

Mezar odası içerisine kuzeybatı-kuzeydoğu yönünde yerleştirilmiş olan lahit ise mezarın M.S. 2. yüzyıl ortalarından sonraki son kullanım evresini ispatlamaktadır.

Katalog

Cam Unguentarium (Resim 70): A-8/8045; Y: 8 cm, AÇ: 2.8 cm, DÇ: 1.1 cm, GY: 3.6 cm, GÇ: 1.8 cm, BU: 4.4 cm, BÇ: 1 cm; tüp biçimli unguentarium. Uçuk mavimsi yeşil renkte. Mavimsi geçirgen cam hamurlu. Serbest üfleme tekniğiyle yapılmış, boyunun alt kısmı aletle şekillendirilmiş. Ağız kenarı dışa ve içe katlanarak düzleştirilmiş. İnce uzun silindirik boyunlu. Dar konik gövdeli, kalın hafif konkav diplidir. Dengesiz olarak ayakta durabilmektedir. Tam olarak ele geçmiş, iyi korunmuştur. Cam üzerinde yer yer matlaşma ve koyu krem renkte bozulma tabakaları oluşmuştur. M.S. 1. yüzyılın üçüncü çeyreği - M.S. 2. yüzyılın başı.

Krş. Isings 1957: form 8; Stern 1989: res.10,12,13; Kocabaş 1984: res.65; Özet 1998: no: 37; Hayes 1975: fig.8 no: 251; Gürlər 2000: no:11.

Pt. Unguentarium (Resim 71): A-8/8025; AÇ: 3 cm, DÇ: 3.3 cm, Y: 9.8 cm, G: 6 cm; silindirik boyunlu, soğan gövdeli, düz dipli unguentarium; deve tüyü hamurlu ve astarlı, perdahlı, ağızdan omuza kadar olan kısmı daldırma tekniği ile koyu kırmızı renkte astarlanmıştır, kabın yüzeyinde çark izleri görülmektedir. Dışa çekik ince ağız kenarlı olup dibe yakın kısmında ve gövdesindeki küçük eksik kısımlar haricinde tamamı ele geçmiştir, eksik kısımlar alçı ile tamamlanmıştır. M.S. 1. yüzyılın ilk yarısı.

Krş. Goldman 1950: pl.I: figs:159/734; Başaran 1997: res.14; Boysal and Kadioğlu 1999: res.6,8, çiz.19; Özgan 1995: res.5; Öztürk 2001: res.8; Özyiğit 2001: çiz.4; res.11; Robinson 1959: pl.G 97, G 98; Toll 1946: fig.27; Vesberg and Westholm 1956: fig.30/17.

Pt. Unguentarium (Resim 72): A-8/8010; AÇ: 3.4 cm, KY: 3.6 cm, C: 0.3 cm unguentarium; 10YR 6/4 (sarımsı açık kahverengi), temiz ve sıkı hamurlu, orta derecede pişirilmiş, içi ve dışı 7.5YR 3/2 (koyu kahverengi) astarlı, astarın çoğunluğu dökülmüştür, dışa çekik ağız kenarlıdır, boyun ağza doğru genişlemektedir. 1/3' lük kısmı korunmuştur.

Cam Boncuk (Resim 73): A-8/8039; Y: 0.330 cm, Ç: 0.450 cm; beyaz camdan boncuk. Yüzeyinde ince bir korozyon tabakası bulunmaktadır.

Sandık Kulbu (Resim 74): A8/8012/; K: 0,16 cm , K: 0,47 cm. HK: 0,26 cm. bronz ahşap sandık kulbu; yüzeyinde ince bir korozyon tabakası gözlenmekte, kulp döküm tekniği ile yapılmış, kulbun üzerinde ele geçen halka bağlaca dövme tekniği ile form verilmiştir. Deforme olmuş yay formu kulp, kare kesitli ve U biçimli, uç kısımlarından bir tanesi sağlam. Bu ucun bitimi prizmatik üçgen bir forma sahip. Kulbu ahşaba tutturmak

için kullanılan bağlacın uçları kırıktır. M.S. 1-2. yüzyıllar.

Krş. Onurkan 1988: 93, L.58 şek.46; Hayes 1984: 169, şek.268; Simpson 2000: 48, lev.13, şek.3; 60, lev.20, şek.1-3; Crowfoot et al. 1957: 447, fig.107, şek.7, 9; Davidson 1952: 132, pl.66, şek.897, 899.

Sandık Kulbu (Resim 75): A-8/8053; U: 4.2 cm; bronz ahşap sandık kulbu; yüzeyinde ince bir korozyon tabakası gözlenmekte, yay formu kulp döküm tekniği ile yapılmış, kare kesitli kulbun uç kısımları U biçimli, uç bitimlerinden bir tanesi prizmatik üçgen formu, diğeri ise kırıktır. Kulbu ahşaba tutturmak için kullanılan halka bağlaçlara dövme tekniği ile form verilmiş olup bağlaçlar kare kesitli ve uçları kırıktır. M.S. 1-2. yüzyıllar.

Krş. Onurkan 1988: 93, lev.58 şek.46; Hayes 1984: 169, şek.268; Simpson 2000: 48, lev.13, şek.3; 60, lev.20, şek.1-3; Crowfoot et al. 1957: 447, fig.107, şek.7,9; Davidson 1952: 132, pl.66, şek.897,899.

Halka (Resim 76) : A-8/8074; Ç: 1,7 cm, K: 0,23 cm, plaka K: 0.23 cm; halka ve bağlacı; hafif bombeli metal plakaya applike edilmiş. Korozyona uğramış bu bronz aksamlar olasılıkla sandığın yan taraflarında bulunan taşıma halkalarından birini oluşturmaktadır. M.S.1-2. yüzyıllar.

Krş. Crowfoot et al. 1957: 447, fig.107, şek.8; Davidson 1952: 132, pl.67, şek.903.

Halka (Resim 77): A-8/8036; Ç: 1,7 cm., K: 0,2 cm; bronz halka ve bağlacı. Halkanın ahşap sandıkla olan bağlantısını sağlamak amacıyla halkaya geçirilen bağlaç düzgün köşeli bir yapıya sahip olup, halkayı sardıktan sonra uç kısımları dövülerek birleştirilmiştir.

Krş. Crowfoot et al. 1957: 447, fig.107, şek.8; Davidson 1952: 132, pl.67, şek.903.

Halka (Resim 78): A-8/8065; Ç: 1,7 cm, K: 0,27 cm, Y: 0,3 cm; bronz halka. Düzgün olmayan dairesel bir formdadır. Yoğun korozyon görülmektedir.

Krş. Crowfoot et al. 1957: 447, fig.107, şek.8; Davidson 1952: 132, pl.67, şek.903.

Çivi (Resim 79): A-8/8054; Ç: 0.96 cm, K: 0.80 cm, Y: 0.87 cm, bronz çivi.

Krş. Davidson 1952: 142, pl.72, şek.1033; Goldman 1950: 389, pl.264, fig.9,14.

Kilit Kolu (Resim 80): A-8/8077; Y: 7,16 cm, G: 1,2 cm, K: 0,61 cm; bronz kilit kolu. Dövme ve kazıma tekniğiyle yapılmış; menteşeye bağlanan kısmından aşağıya doğru daralmakta, aşağı ucun ön yüzünde stilize bir kabartma var, arka yüzünde ise kilitleme için kullanılan kare şeklinde bir kanca yer almaktadır. Parçanın yukarı kısmında menteşe ile bağlantıyı sağlayan iki parçalı silindirik mil yatağı bulunmakta.

Krş. Onurkan 1988: 89, lev.56, şek.43;
Hayes 1984: 184, 185, şek.307-309;
Ploug 1969: 22, fig.4, şek.1.

Kilit Kolu (Resim 81): A-8/8075; Y: 7,12 cm, G: 1,03cm; bronz kilit kolu. Dövme ve kazıma tekniğiyle yapılmış. Menteşeye bağlanan kısmından aşağıya doğru daralmakta. Aşağı ucun ön yüzünde stilize bir kabartma, arka yüzünde ise kilitleme için kullanılan kare şeklinde bir kanca yer almakta, parçanın yukarı kısmında menteşe ile bağlantıyı sağlayan iki parçalı silindirik mil yatağı bulunmakta.

Krş. Onurkan 1988: 89, lev.56, şek.43;
Hayes 1984: 184, 185, şek.307-309;
Ploug 1969: 22, fig.4, şek.1.

Kilit Kolu (Resim 82): A-8/8064; K: 0,28 cm, Y: 4,6 cm, G: 0,71 cm; bronz kilit kolu. Dövme ve kazıma tekniğiyle yapılmış, dikdörtgene yakın bir formda.

Menteşe ile bağlantıyı sağlayan mil yatağının bulunduğu yukarı kısım kırık, aşağı kısımda kare şeklinde bir kanca bulunmakta, parçanın ön yüzünde birbirine paralel dört yiv arasına kazıma teknikle yapılmış çarpı şeklinde bir bezeme ile yukarı kısımda yatay bir yiv bulunmakta

Ağırşak (Resim 83): A-8/8080; Y: 0.50 cm, Ç: 2.66 cm; yeşilimsi siyah taştan ağırşak düğme formunda olup yanları yuvarlatılmıştır.

Ağırşak (Resim 84): A-8/8044; Y: 1.32 cm, Ç: 2.39 cm; yeşilimsi siyah taştan ağırşak konik formlu olup, üst tarafı kesilerek yuvarlatılmıştır.

Pt.Tabak: Bkz. Ek. 1. Seramik Kataloğu 16.

Sikke: Bkz. Ek 1. Sikke Kataloğu 5.

K-6

Excavation:

Tomb K-6 has a southwest-northeast axis (**Figure 67**) and is located in trench A-8, within square plans 1-4/f-h. The tomb chamber and its trapezoidal dromos were considerably damaged during subsequent periods of usage. This tomb's plan characteristics are quite different from the other tombs.

Architecture:

The dromos must have had five or six steps, three of which were undamaged while the others were considerably eroded (**Figures 65-66**). The dromos, damaged by rock-cutting along the upper section (**Figure 69**), has a width of 1.40 m, a length of 2.65 m and a height of 1.30 m. The stomion was found broken. It is 0.96 m wide and 0.60 m long. The entrance to the tomb is 0.80 m wide and about 1 m high. There is a notable change of about 0.90 m in floor level between the main tomb chamber and the entrance

The dromos is not on the same axis as the tomb chamber, and the entrance to the tomb chamber is slightly inclined. The tomb was most likely initially built with three klinai, and subsequently extended to the west where two more klinai were added. A baked clay sarcophagus, lying in a northwest-northeast direction indicates a third phase of use (**Figure 68**). The large tomb chamber (**Figure 65**) reached a length of 4.38 m, a width of 5.22 m and a height of 1.17 m.

Chronology:

A coin, dated 164 B.C. and minted in Aegeae (**See Appendix 1: Coin Catalogue 5**) indicates the original period of the tomb. A tube-shaped glass unguentarium with a long neck and a conical body and the unguentarium with a bulb-shaped body date to the first century A.D. The metal debris which belonged to a coffin also dates to the first century A.D., further evidence that the tomb was used in the first century A.D. The sarcophagus dates the last usage of the tomb to after the mid-second century A.D.

Catalogue

Glass Unguentarium (Figure 70): A-8/8045; H: 8 cm, MD: 2.8 cm, BTD: 1.1 cm, BH: 3.6 cm, BDD: 1.8 cm, NL: 4.4 cm, ND: 1 cm; tube-shaped unguentarium. Pale bluish green. Bluish permeable glass paste. Free-blown, lower part of neck shaped by instrument. Mouth edge flattened by folding outward and inward. Thin, long cylindrical neck. Narrow conical body; thick, slightly concave base. Free-standing. Found intact, well-preserved. Layers of matting and of dark cream-coloured deformation exist in places on glass. Third quarter of first century A.D. – early second century A.D.

Cf. Isings 1957: form 8; Stern 1989: figs.10,12,13; Kocabaş 1984: fig.65; Özet 1998: no: 37; Hayes 1975: fig.8 no: 251; Gürlü 2000: no:11.

Ceramic Unguentarium (Figure 71): A-8/8025; MD: 3 cm, BTD: 3.3 cm, H: 9.8 cm, W: 6 cm; unguentarium with cylindrical neck, bulb-shaped body, flat base; buff paste, slipped and burnished; section from mouth to shoulder coated by dipping in dark red; traces of wheel on container. Narrow brim drawn outwards. All of it found except small sections missing near base and in body. Missing sections completed by plaster. First half of first century A.D.

Cf. Goldman 1950: pl.I: figs:159/734; Aydın 2000: Cat.no. 45; Başaran 1997: fig.14; Boysal and Kadioğlu 1999: fig.6,8, drw.19; Özgan 1995: fig.5;

Öztürk 2001: fig.8; Özyiğit 2001: drw.4; fig.11; Robinson 1959: pl.G 97, G 98; Toll 1946: fig.27; Vesberg and Westholm 1956: fig.30/17.

Ceramic Unguentarium (Figure 72): A-8/8010; MD: 3.4 cm, BH: 3.6 cm, C: 0.3 cm unguentarium; 10YR 6/4 (yellowish light brown), fine paste, medium fired, 7.5YR 3/2 (dark brown) slipped inside and outside, most of the slip abraded, mouth drawn outwards and brimmed, neck widening towards mouth, 1/3 preserved.

Glass Bead (Figure 73): A-8/8039; H: 0.330 cm, D: 0.450 cm; white glass bead. Thin layer of corrosion on surface.

Coffin Handle (Figure 74): A8/8012; T: 0.16 cm, T: 0.47 cm. HT: 0.26 cm. bronze handle of wooden chest; thin layer of corrosion on surface; handle made by casting; hoop coupling found on handle shaped by forging. Deformed, bow-shaped handle has square cross-section and U-shape. One end intact. It has prismatic triangular form. Coupling used to fasten handle on wood has broken ends. First or second century A.D.

Cf. Onurkan 1988: 93, L.58 fig.46; Hayes 1984: 169, fig.268; Simpson 2000: 48, pl.13, fig.3; 60, pl.20, fig.1-3; Crowfoot 1957: 447, fig.107, fig.7, 9;

Davidson 1952: 132, pl.66, fig.897, 899.

Coffin Handle (Figure 75): A-8/8053; L: 4.2 cm; bronze handle of wooden chest; thin layer of corrosion on surface; bow-shaped handle made by casting; with square cross-section and U-shape ends, one of which has prismatic triangular form and the other is broken. Hoop couplings used to fasten handle on wood shaped by forging. Couplings have square cross-section and their ends are broken. First or second century A.D.
Cf. Onurkan 1988: 93, pl.58 fig.46; Hayes 1984: 169, fig.268; Simpson 2000: 48, pl.13, fig.3; 60, pl.20, fig.1-3; Crowfoot 1957: 447, fig.107, fig.7,9; Davidson 1952: 132, pl.66, fig.897,899.

Hoop (Figure 76) : A-8/8074; D: 1.7 cm, T: 0.23 cm, plate T: 0.23 cm; hoop and coupling applied to slightly rounded metal plate. These corroded bronze parts probably one of the carrying hoops on sides of chest. First or second century A.D.

Cf. Crowfoot 1957: 447, fig.107, fig.8; Davidson 1952: 132, pl.67, fig.903.

Hoop (Figure 77): A-8/8036; D: 1.7 cm., T: 0.2 cm; bronze hoop and its coupling. Coupling passed through hoop to fasten it to wooden chest and is smooth cornered and its ends united by forging after winding it around hoop.

Cf. Crowfoot 1957: 447, fig.107, fig.8; Davidson 1952: 132, pl.67, fig.903.

Hoop (Figure 78): A-8/8065; D: 1.7 cm, T: 0.27 cm, H: 0.3 cm; bronze hoop. Roughly circular in form. Intensive corrosion seen.

Cf. Crowfoot 1957: 447, fig.107, fig.8; Davidson 1952: 132, pl.67, fig.903.

Nail (Figure 79): A-8/8054; D: 0.96 cm, T: 0.80 cm, H: 0.87 cm, bronze nail.

Cf. Davidson 1952: 142, pl.72, fig.1033; Goldman 1950: 389, pl.264, fig.9,14.

Lock Handle (Figure 80): A-8/8077; H: 7.16 cm, W: 1.2 cm, T: 0.61 cm; bronze lock handle. Made by forging with incised decoration; getting narrower from part connected to hinge; stylised relief on front side of lower end, square-shaped hook used for locking on back. In upper part, two-piece cylindrical bearing provided connection with hinge.

Cf. Onurkan 1988: 89, pl.56, fig.43; Hayes 1984: 184, 185, fig.307-309; Ploug 1969: 22, fig.4, fig.1.

Lock Handle (Figure 81): A-8/8075; H: 7.12 cm, W: 1.03cm; bronze lock handle. Made by forging with incised decoration scratching. Getting narrower from part connected to hinge. Stylised relief on front side of lower end, square-shaped hook used for locking on back. In upper part, two-piece cylindrical bearing provided connection with hinge.

Cf. Onurkan 1988: 89, pl.56, fig.43;
Hayes 1984: 184, 185, fig.307-309;
Ploug 1969: 22, fig.4, fig.1.

Lock Handle (Figure 82): A-8/8064; T: 0.28 cm, H: 4.6 cm, W: 0.71 cm; bronze lock handle. Made by forging with incised decoration, close to rectangular in form. Broken upper part where there is bearing which provided connection with hinge. On front, a cross-shaped incised decoration between four parallel grooves. In upper part, a horizontal groove.

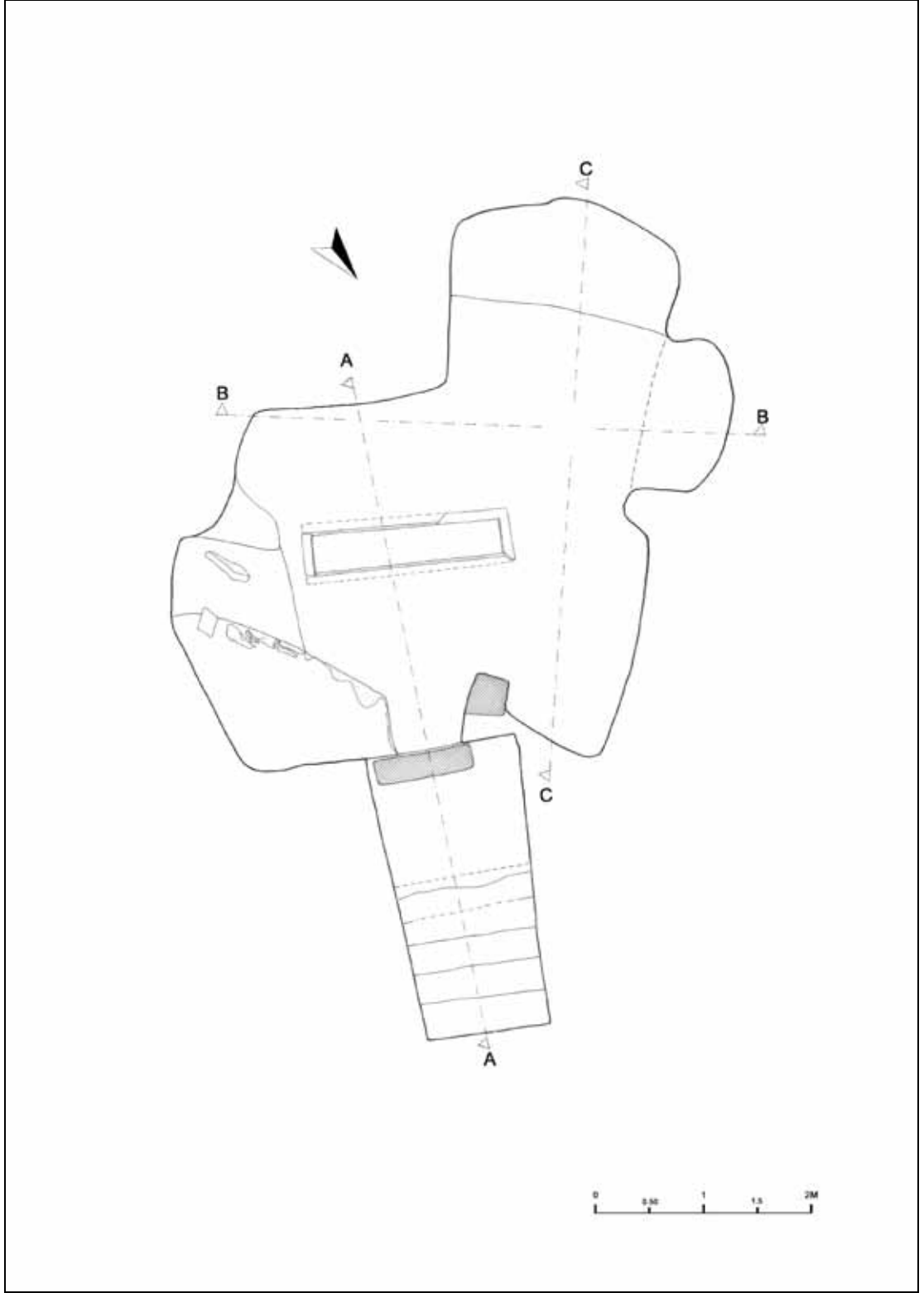
Spindle-Whorl (Figure 83): A-8/8080;
H: 0.50 cm, D: 2.66 cm; made of

greenish black stone, in the form of a button, sides rounded.

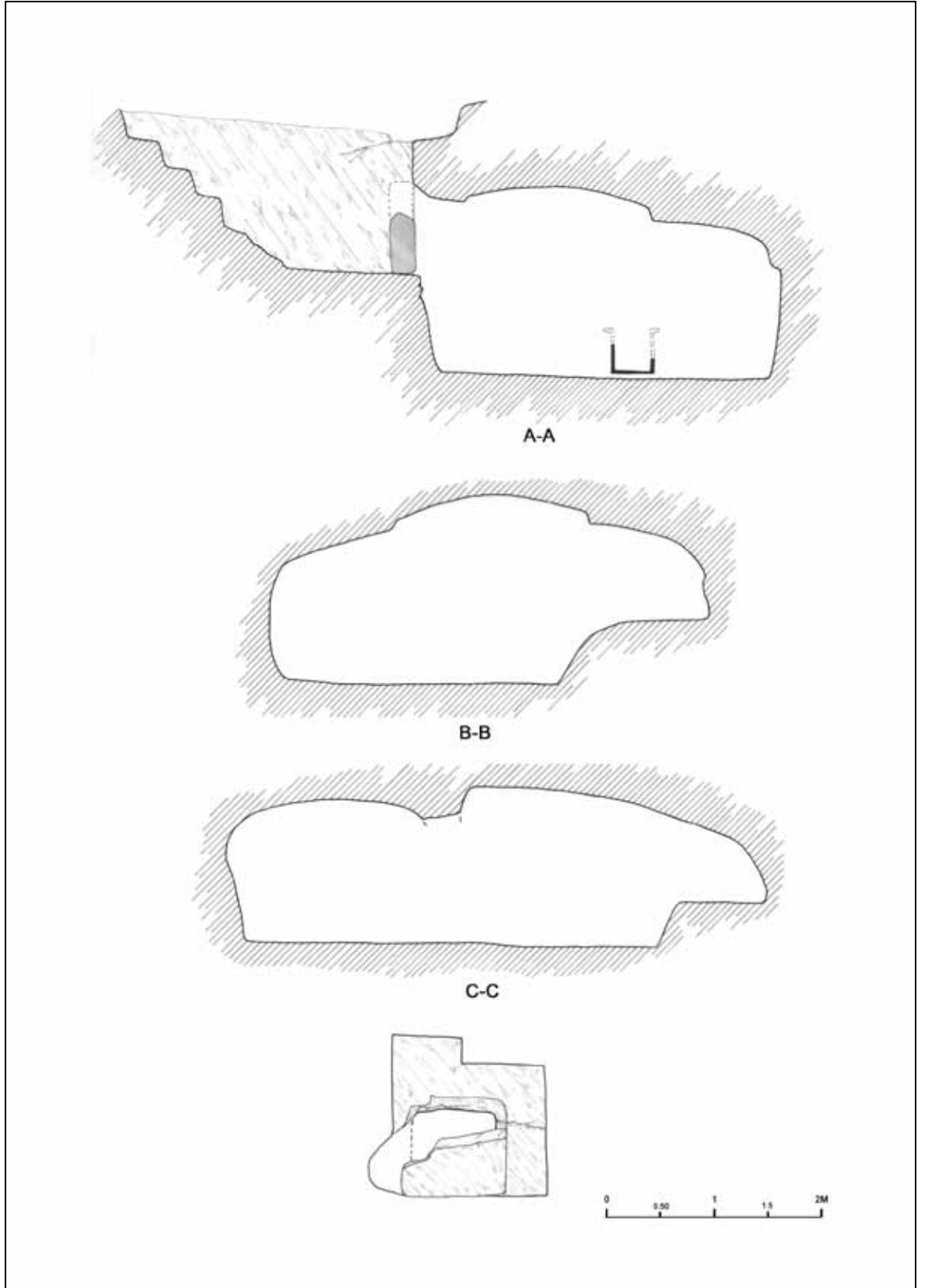
Spindle-Whorl (Figure 84): A-8/8044;
H: 1.32 cm, D: 2.39 cm; made of greenish black stone, in conical form, top rounded by cutting.

Plate: See Annex 1. Catalogue Ceramics 16.

Coin: See Annex 1. Catalogue of Coins 5.

Resim 65: K-6 Mezarı.
Figure 65: Tomb K-6

Resim 66: K-6 mezarı.
Figure 66: Tomb K-6

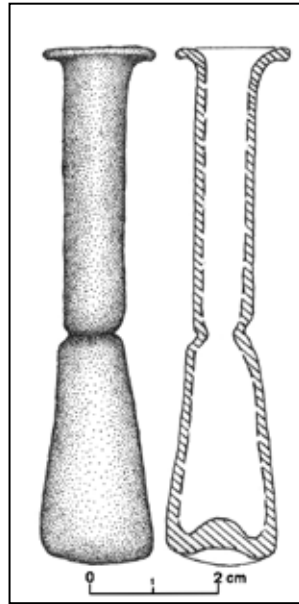
Resim 67: K-6 mezarı.
Figure 67: Tomb K-6

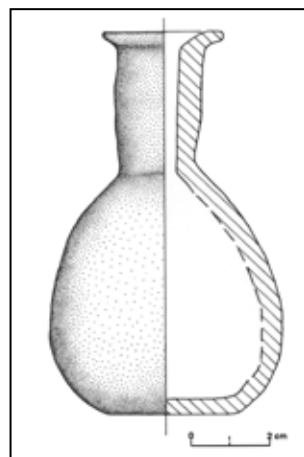
Resim 68: Lahit.
Figure 68: Sarcophagus

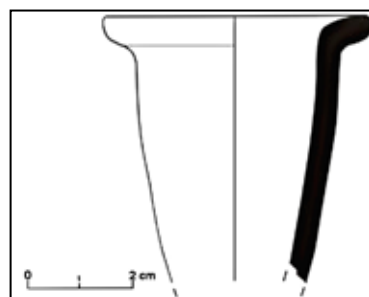
Resim 69: Kaya Kesme Mekanları
Figure 69: Rock-Cutting Areas

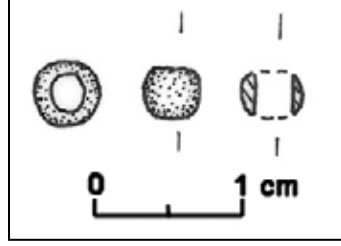
Resim 70: Cam unguentarium.
Figure 70: Glass Unguentarium

Resim 71: P.t. Unguentarium
Figure 71: Unguentarium

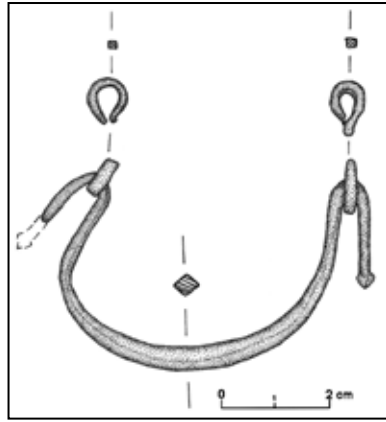
Resim 72: P.t. Unguentarium
Figure 72: Unguentarium

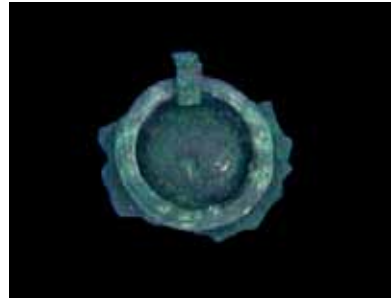
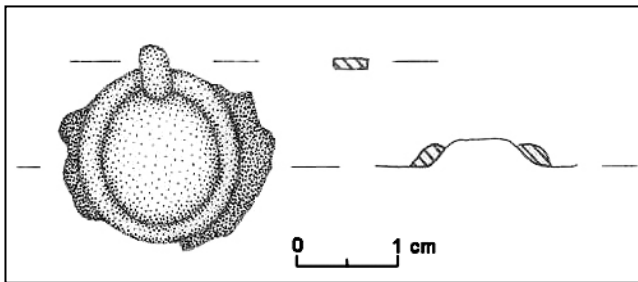
Resim 73: Cam Boncuk
Figure 73: Glass Bead

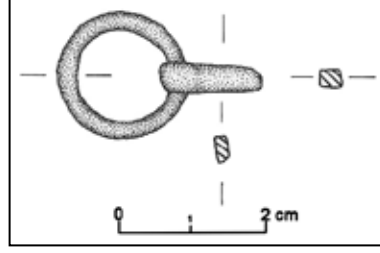
Resim 74: Sandık Kulbu.
Figure 74: Coffin Handle

Resim 75: Sandık Kulbu.
Figure 75: Coffin Handle

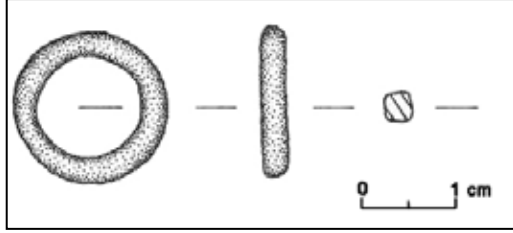

Resim 76: Sandık aksamı, bronz halka.
Figure 76: Coffin parts, bronze hoop

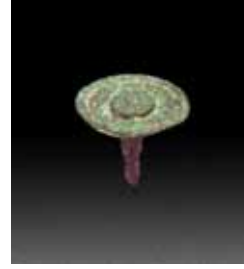
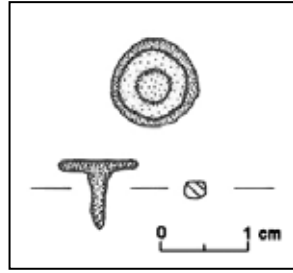
Resim 77: Sandık aksamı, bronz halka.

Figure 77: Coffin parts, bronze hoop

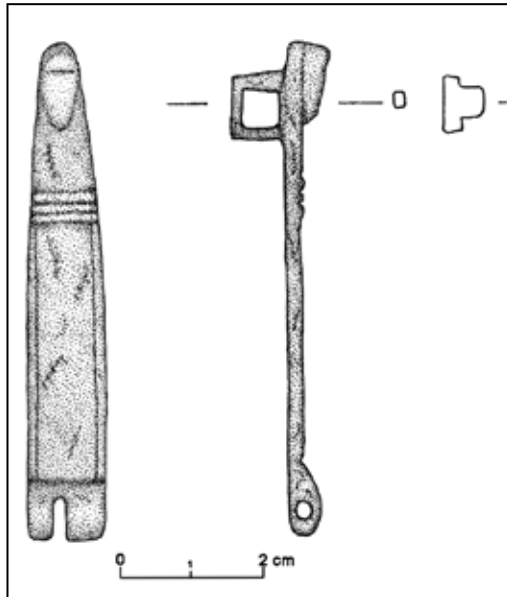
Resim 78: Sandık aksamı, bronz halka.

Figure 78: Coffin parts, bronze hoop

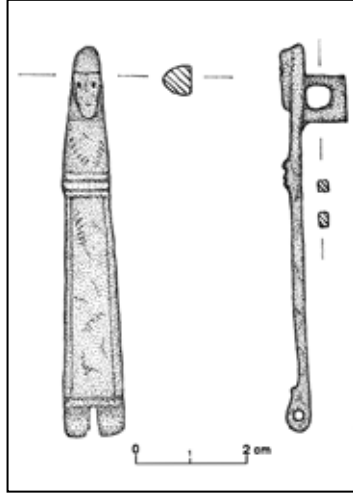
Resim 79: Bronz çivi.

Figure 79: Bronze nail

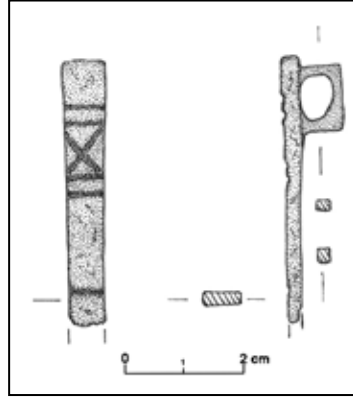

Resim 80: Kilit kolu.

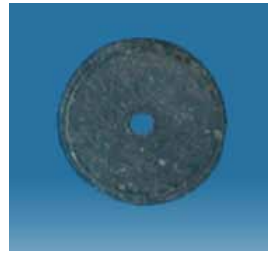
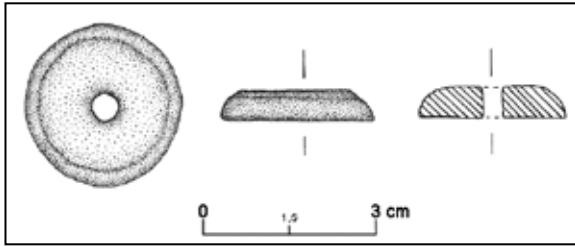
Figure 80: Lock handle

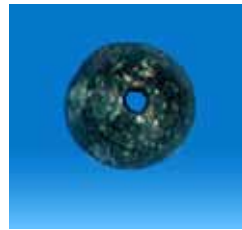
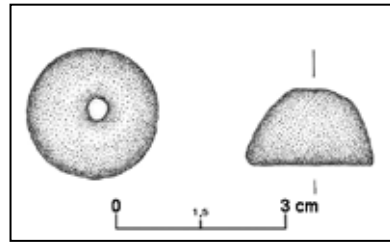
Resim 81: Kilit kolu.
Figure 81: Lock handle

Resim 82: Kilit kolu.
Figure 82: Lock handle

Resim 83: Taş ağırşak.
Figure 83: Stone spindle-whorl

Resim 84: Taş ağırşak.
Figure 84: Stone spindle-whorl

K-7

Kazı:

Mezar odası kuzeybatı-güneydoğu eksenli K-7 mezarı **(Resim 86)** A-8 açması içerisinde 4-8 /f-h plankarelerinde yer almaktadır. Dromosu trapezoidal plana sahip olmasına rağmen kaya kesmeleri sonucunda şeklen tahribata uğramıştır. Tavan kısmı tamamen tahrip olmuş **(Resim 87)** mezar odası içerisinde dağınık halde iskelet parçaları ele geçmiştir.

Mimari:

Dromostan iniş 3 basamakla sağlanmıştır. Oldukça bozulmuş olan basamakların **(Resim 85)** yükseklikleri 0.12 m ile 0.30 m arasında değişmektedir. 1.28-1.11 m genişliğinde, 3.00 m uzunluğundaki dromosun son basamağı ile girişi arasında 1.40 m uzunluğunda bir boşluk bulunmaktadır. Bu boşluk içerisinde kırık olarak ele geçen kapak taşının korunan genişliği 0.75 m, yüksekliği ise 0.57 m dir. Tavanı tamamen çökmüş olan mezar odasına giriş 0.25 m yüksekliğinde iki basamakla **(Resim 88)** sağlanmıştır. Mezar odasının korunan kısımları mezarın 3 klineli olabileceğini göstermektedir.

Kronoloji:

K-7 mezarının dromosu ve mezar odası içerisindeki dolgu topraktan ele geçen buluntular içerisinde en önemlileri 3 adet kandil ve 1 adet bronz sikkedir. Mezar içerisinde ele geçen çok sayıdaki lahit ve lahit kapağı parçaları **(Resim 89)** mezarın M.S. 2. yüzyıl ortaları sonrasındaki kullanım evresini ispatlamaktadır.

Mezar içerisinde ele geçen bir diğer önemli buluntu ise Aegeae darphanesi basımı M.S.198-209' a, Geta Caesar dönemine tarihlenen bronz sikkedir **(Bkz. Ek:1 Sikke Kataloğu 11)**. Ele geçen 2 adet dairesel formlu fitil delikli kandil ise genel olarak M.S. 6 ile 8. yüzyıllar arasına tarihlenmektedir.

Katalog

Dairesel Kandil (Resim 90): A-8/8105; Ç: 8.45 cm, Y: 2.24 cm; dairesele kandil. Tamamı korunmuştur. Etrafında yanma izleri görülen geniş fitil deliği omuz ve diskus arasına yerleştirilmiştir. Omuz bezemesizdir. Geniş doldurma deliğini çevreleyen yiv ile omuz ayrımını sağlayan yivle sınırlandırılan diskus, fitil deliği etrafında daha geniş tutulan altı metopa ayrılmış ve bunların arası üçlü nokta dizileriyle süslenmiştir. Düz dip konsantrik iki yivle çevrelidir ve bu yivler arasında tek sıra nokta bezemeleri görülmektedir. Kırmızı hamurlu ve astarsızdır. M.S. 7-8. yüzyıllar.

Krş. Broneer 1930: 120-121, lev.23, No.1501-1509; Menzel 1954: abb.82; Rosenthal and Sivan 1978: 141, fig.578-581.

Dairesel Kandil (Resim 91): A-8/8102; Ç: 8.42 cm, Y: 2.99 cm; tamamı korunmuştur. A-8/8105 nolu kandil ile aynı özellikleri gösterir. M.S. 6-7. yüzyıllar.

Dairesel Kandil (Resim 92): A-8/8115; Ç: 8.6 cm, Y: 2.3 cm; kandil parçası. Yarısı korunmuştur. A-8/8105 ve A-8/8102 nolu kandillerle aynı özellikleri gösterir. M.S. 6-7. yüzyıllar.

Ağırşak (Resim 93): A-8/8106; Y: 1.73 cm, Ç: 2.67 cm; siyah taştan ağırşak. Yarı konik forma sahip, üzeri düzleştirilmiş.

Cam Boncuk (Resim 94): A-8/8128; Y: 1.11 cm, Ç: 2.15 cm; mavi camdan boncuk. Camın üzerine bir beyaz madde sarılmıştır. Düğme formunda, düzgün hatlara sahip olmayıp alt gövde de dalgalanmalar mevcut, üzerine sarılan malzemeden dolayı paralel yuvarlak hatlar oluşmuş.

Cam Boncuk (Resim 95): A-8/ 8129; Y: 0.95 cm, Ç: 0.35 cm; yeşil camdan boncuk. Silindirik bir forma sahip, üzerinde belirli aralıklarla keskinlikler vardır.

Cam Boncuk (Resim 96): A-8/8121; Y: 0.58 cm, Ç: 0.45 cm; yeşil camdan boncuk.

Taş Boncuk (Resim 97): A-8/8114 ; Y: 1.45 cm, G:1.1 cm; kahverengi taş boncuk. Alt tarafı yuvarlatılmış, üst tarafı yuvarlatılıp düzleştirilmiş, kazınarak çizgisel hatlarla bezeme oluşturulmuş.

Pt. Testi: Bkz. Seramik Kataloğu 105.

Pt. Kase: Bkz. Seramik Kataloğu 22.

Sikke: Bkz. Ek. 1. Sikke Kataloğu 11.

K-7

Excavation:

Tomb K-7's tomb chamber has a northwest-southeast axis (**Figure 86**), and is located in trench A-8, within square plans 4-8 /f-h. Its trapezoidal dromos is damaged in form as a result of rock-cutting. Skeleton fragments were found in the tomb chamber and the chamber's ceiling was completely destroyed (**Figure 87**).

Architecture:

The rather deformed three steps (**Figure 85**) in the dromos are 0.12 m to 0.30 m high. There is 1.40 m between the last step and the chamber entrance. The entrance itself is 1.28 m to 1.11 m wide and 3.00 m high. The cover stone, found in broken condition at the foot of the stairs, has a width of 0.75 m and a height of 0.57 m. Entry to the tomb chamber is by two steps of 0.25 m in height (**Figure 88**). The remaining sections of the tomb chamber indicate that the tomb may have had three klinai.

Chronology:

The most important finds from the earth fill of the dromos and tomb chamber are three lamps and a bronze coin. A large number of sarcophagus fragments and sarcophagus lid fragments found inside the tomb (**Figure 89**) indicate usage of the tomb after the mid-second century A.D.

The bronze coin was minted in Aegeae and dated to 198-209 A.D., the period of Geta Caesar (**See Appendix:1 Coin Catalogue 11**). The two lamps with circular forms and wick holes date to between the sixth and eighth centuries A.D.

Catalogue

Circular Lamp (Figure 90): A-8/8105; D: 8.45 cm, H: 2.24 cm; circular lamp. Fully-preserved. Broad wick hole with traces of burning around it placed between shoulder and discus. Shoulder without decoration. Discus, bordered by groove that encircles broad filling hole and groove that provides shoulder separation, divided into six metopes which are wider around wick hole and decorated with series of three dots between them. Flat base surrounded by two concentric grooves, and decorations of a single row of dots between grooves. Red paste and plain. Seventh or eighth century A.D.

Cf. Broneer 1930: 120-121, pl.23, No.1501-1509; Waage 1941: 66, type 49, no.141, 142; Menzel 1954: abb.82; Rosenthal and Sivan 1978: 141, fig.578-581.

Circular Lamp (Figure 91): A-8/8102; D: 8.42 cm, H: 2.99 cm; fully preserved. Same features as lamp A-8/8105. Sixth or seventh century A.D.

Circular Lamp (Figure 92): A-8/8115; D: 8.6 cm, H: 2.3 cm; lamp fragment. Half preserved. Same features as lamps A-8/8105 and A-8/8102. Sixth or seventh century A.D.

Spindle-Whorl (Figure 93): A-8/8106; H: 1.73 cm, D: 2.67 cm; made of black stone. Semi-conical form, top section flattened.

Glass Bead (Figure 94): A-8/8128; H: 1.11 cm, D: 2.15 cm; blue glass bead. White substance wrapped around glass. In form of button, not having smooth lines, with undulations on base. Parallel round lines formed due to material wrapped around it.

Glass Bead (Figure 95): A-8/ 8129; H: 0.95 cm, D: 0.35 cm; green glass bead with cylindrical form and sharp points at certain intervals.

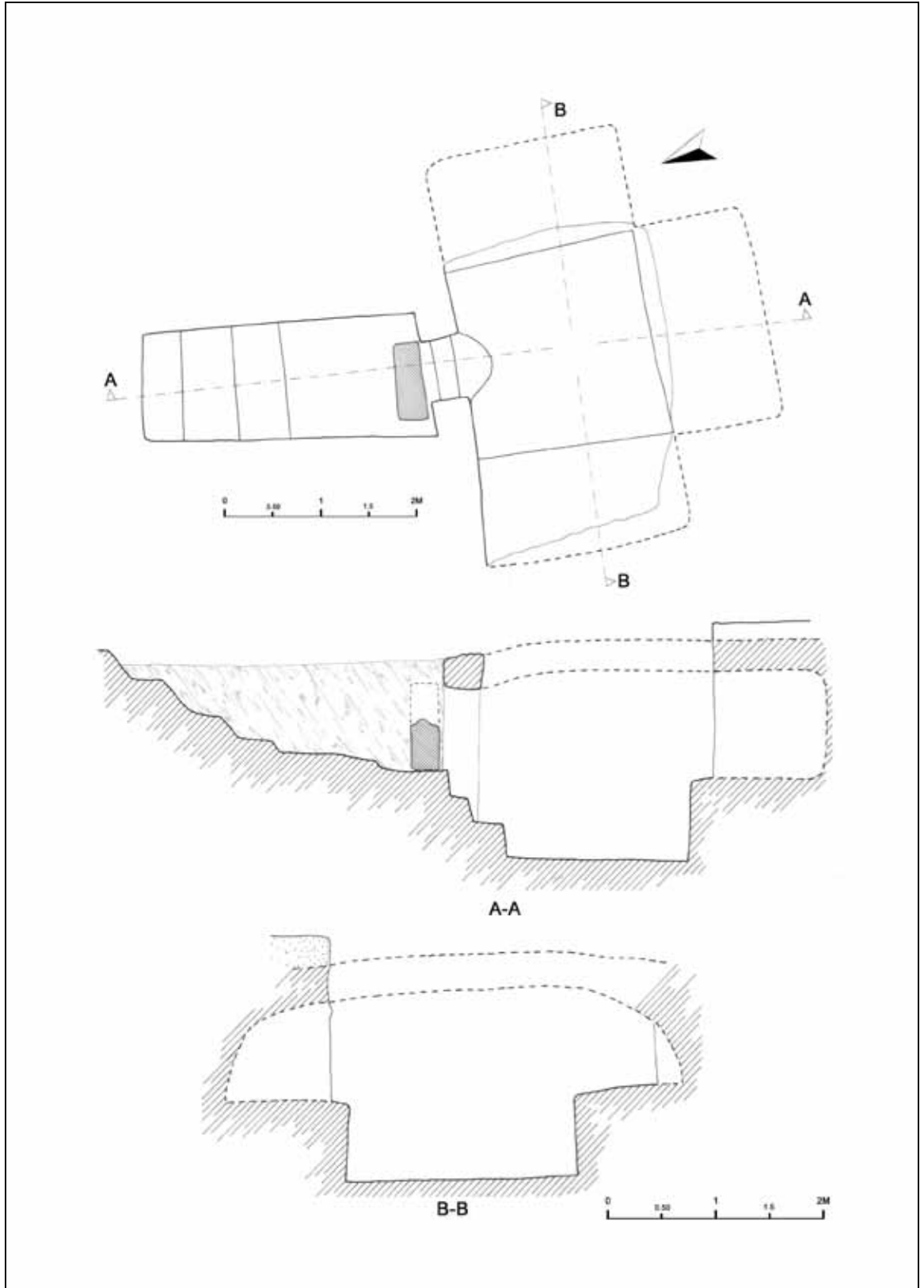
Glass Bead (Figure 96): A-8/8121; H: 0.58 cm, D: 0.45 cm; green glass bead.

Stone Bead (Figure 97): A-8/8114 ; H: 1.45 cm, W:1.1 cm; brown stone bead. Base rounded, top section rounded and flattened, decorations formed with straight lines by scratching.

Jug: See Catalogue of Ceramics 105.

Bowl: See Catalogue of Ceramics 22.

Coin: See Appendix 1. Catalogue of Coins 11.

Resim 85: K-7 mezarı.
Figure 85: Tomb K-7

Resim 86: K-7 mezarı.
Figure 86: Tomb K-7

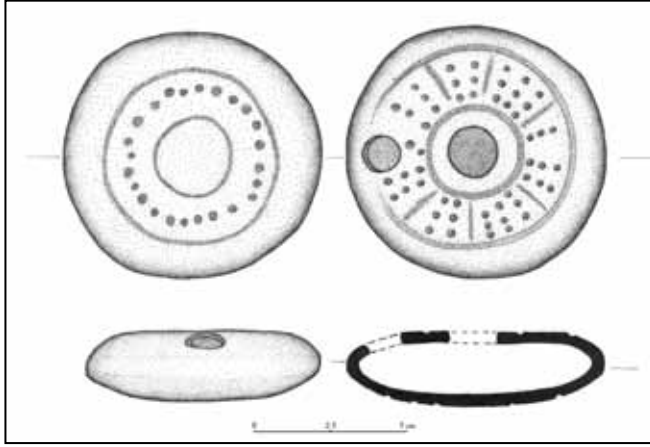
Resim 87: K-7 ve kaya kesme alanları.
Figure 87: K-7 and rock-cutting areas

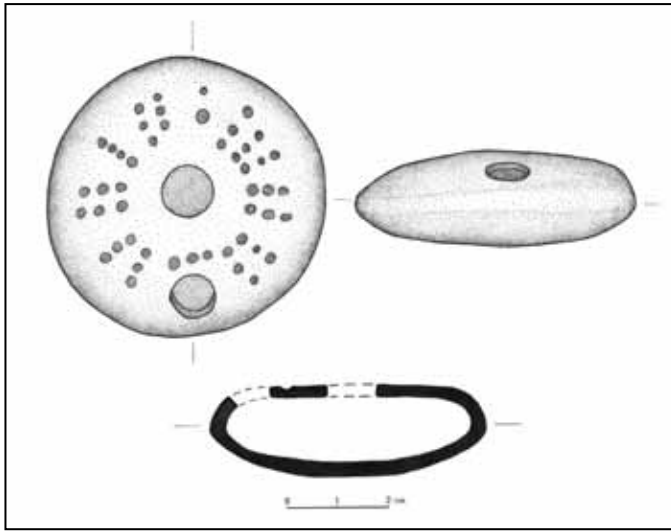
Resim 88: K-7 mezar odası.
Figure 88: K-7 tomb chamber

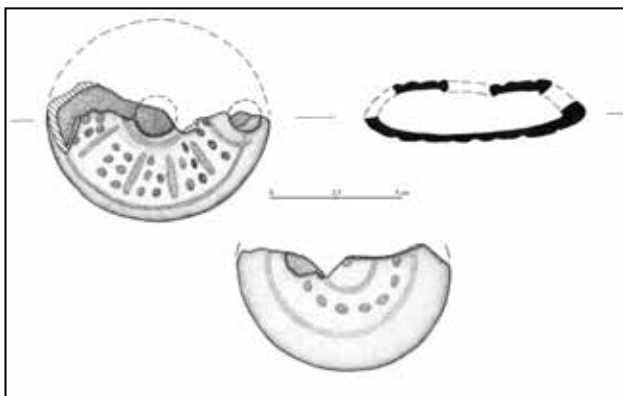
Resim 89: Mezar odası içerisindeki lahit parçaları.
Figure 89: Sarcophagus fragments inside tomb chamber

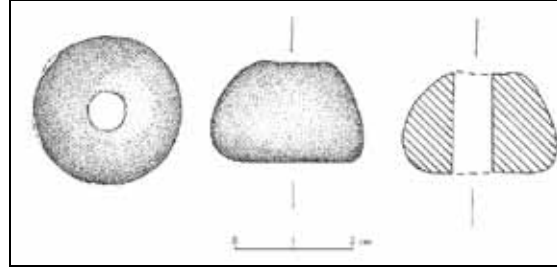
Resim 90: Kandil.
Figure 90: Lamp.

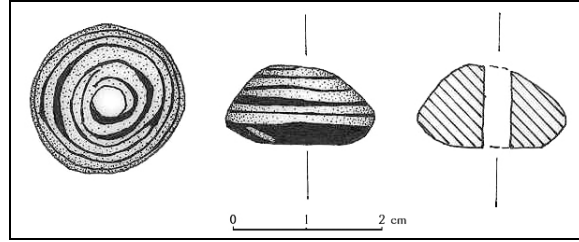
Resim 91: Kandil.
Figure 91: Lamp

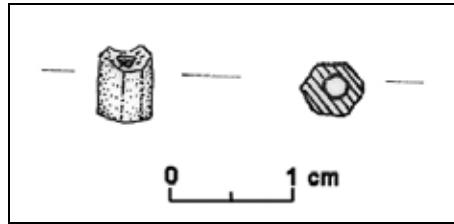
Resim 92: Kandil.
Figure 92: Lamp.

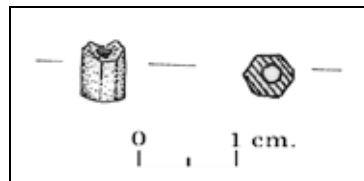
Resim 93: Taş ağırşak.
Figure 93: Stone spindle-whorl

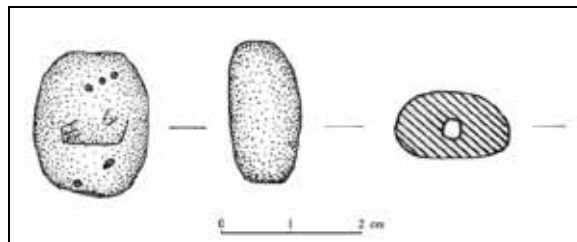
Resim 94: Cam boncuk.
Figure 94: Glass bead.

Resim 95: Cam boncuk.
Figure 95: Glass bead.

Resim 96: Cam boncuk.
Figure 96: Glass bead

Resim 97: Taş boncuk.
Figure 97: Stone bead.

K-8

Kazı:

Mezar odası kuzey-güney eksenli K-8 mezarı, A-7 açması içerisinde 7/1-j plankarelerinde yer almaktadır. Mezarın (**Resim 99**) bulunduğu alanın daha sonraki dönemlerde kaya kesme ve kaldırma mekanı olarak kullanılması mezarın büyük oranda tahrip olmasına yol açmıştır.

Mimari:

Mezarın (**Resim 98**) dromosunun tamamına yakını kaya kesme işlemlerinden dolayı tahrip olmuş, sadece batı duvarının bir kısmı ve 2 basamağı korunmuştur. 0.54 m genişliğinde, 0.86 m yüksekliğinde olan stomionun kapatılmasında kullanılan blok taş, dromosun içerisinde girişin hemen önünde bulunmuştur. Kapak taşının korunan kısmı 0.70 m genişliğinde, 0.60 m yüksekliğindedir. Dromosun zemini ile mezar odası zemini arasındaki seviye farkının 1.25 m olması dikkat çekicidir. Stomiondan odaya geçişte basamak bulunmamaktadır. Yarım tonoz biçimli tavanın oda girişine yakın bir noktadan patlatılmış ve soyulmuş olduğu tespit edilmiştir. K-8 mezarı nekropolde açığa çıkartılan 3 klineli mezarların tipik örneklerindendir. Mezar odası 2.20 uzunluğunda, 3.60 m genişliğindedir. Girişin karşısında yer alan tonozlu kline 1.66 m uzunluğunda, 0.74 m genişliğinde, sol kline 1.84 m uzunluğunda, 0.74 m genişliğinde, sağ kline (**Resim 100**) 1.70 m uzunluğunda 0.66 m genişliğindedir.

Kronoloji:

K-8 mezarının odası içerisindeki dolgu topraktan ele geçen buluntular arasında 1 adet ampul gövdeli cam unguentarium M.S.1.-2. yüzyıllara tarihlenirken pişmiş toprak lahit parçaları mezarın kullanım evrelerinden birinin M.S.2. yüzyıl sonrası olduğunu göstermektedir.

Katalog

Cam Unguentarium (Resim 101): A-7/7068; Y: 6.7 cm, AÇ: 1.46 cm, DÇ: 1.8 cm, GY: 4.2 cm, GÇ: 2.8 cm, BU: 2.5 cm, BÇ: 1.1 cm, ampul gövdeli unguentarium. Açık ve parlak yeşil renkte. Yeşil geçirgen cam hamurlu. Serbest üfleme tekniğiyle yapılmış, ağız aletle şekillendirilmiş. Ağız kenarı dışa ve içe katlanarak düzleştirilmiş. Kısa boyunlu, boynun alt kısmı aletle biçimlendirilmiş içe doğru hafif bir boğumla gövdeye geçilmiştir. Uzatılmış ampul biçimli gövdeli, hafif konkav bastırılmış düze yakın diplidir. Şişe ayakta durabilmektedir. Gövde üzerinde, iç yüzeyinde farklı büyüklüklerde iki damla motifi vardır. Tam olarak ele geçmiş iyi korunmuştur. M.S. 1. yüzyılın üçüncü çeyreği - M.S. 2. yüzyılın başı.

Krş. Stern 1989: res.3/1; Kocabaş 1984: res.77; Özet 1998: no. 49a-50; Hayes 1975: fig.8; Gürler 2000: no.53.

Ağırsak (Resim 102): A-7/7069; Y: 1.22 cm, Ç: 2.88 cm; yeşilimsi gri taş ağırsak. Konik formda, yapım tekniğinden kaynaklanan dairesel hatlar oluşmuş.

Ağırsak (Resim 103): A-7/7071; Y: 0,73 cm, Ç: 3.15 cm ; yeşilimsi siyah taştan düğme formunda ağırsak.

Ağırsak (Resim 104): A-7/7074; Y: 0.8 cm, Ç:2.82 cm; gri renkli taş ağırsak. Düğme formunda, gri renkli demir bileşikli taştan yapılmış.

K-8

Excavation:

Tomb K-8's tomb chamber has a north-south axis and is located in trench A-7, within square plans 7/i-j. The area where the tomb is located (**Figure 99**) was used for rock-cutting and lifting during later periods caused major damage to the tomb.

Architecture:

Nearly all of the dromos (**Figure 98**) was damaged by rock-cutting operations, with only one section of the western wall and two steps preserved. The cover stone used to cover the stomion, 0.54 m wide and 0.86 m high, was found inside the dromos, immediately in front of the entrance. The cover stone is 0.70 m wide and 0.60 m high. There is a notable difference of 1.25 m in floor level between the dromos and the tomb chamber. There are no steps in the passage from the stomion to the chamber. The half-vaulted chamber ceiling was collapsed near the entrance to the chamber for the purpose of robbing the tomb. Tomb K-8 is a typical example of the three-klinai tombs in the necropolis. The tomb chamber is 2.20 m long and 3.60 m wide. The vaulted kline opposite the entrance is 1.66 m long and 0.74 m wide, the one to the left of the entrance is 1.84 m long and 0.74 m wide, and the one on the right (**Figure 100**) is 1.70 m long and 0.66 m wide.

Chronology:

Among the finds from the earth fill inside the chamber, the glass unguentarium with a bulb-shaped body is dated to the first or second century A.D. while the fragments of a baked clay sarcophagus indicate that one of the phases of use was after the second century A.D.

Catalogue

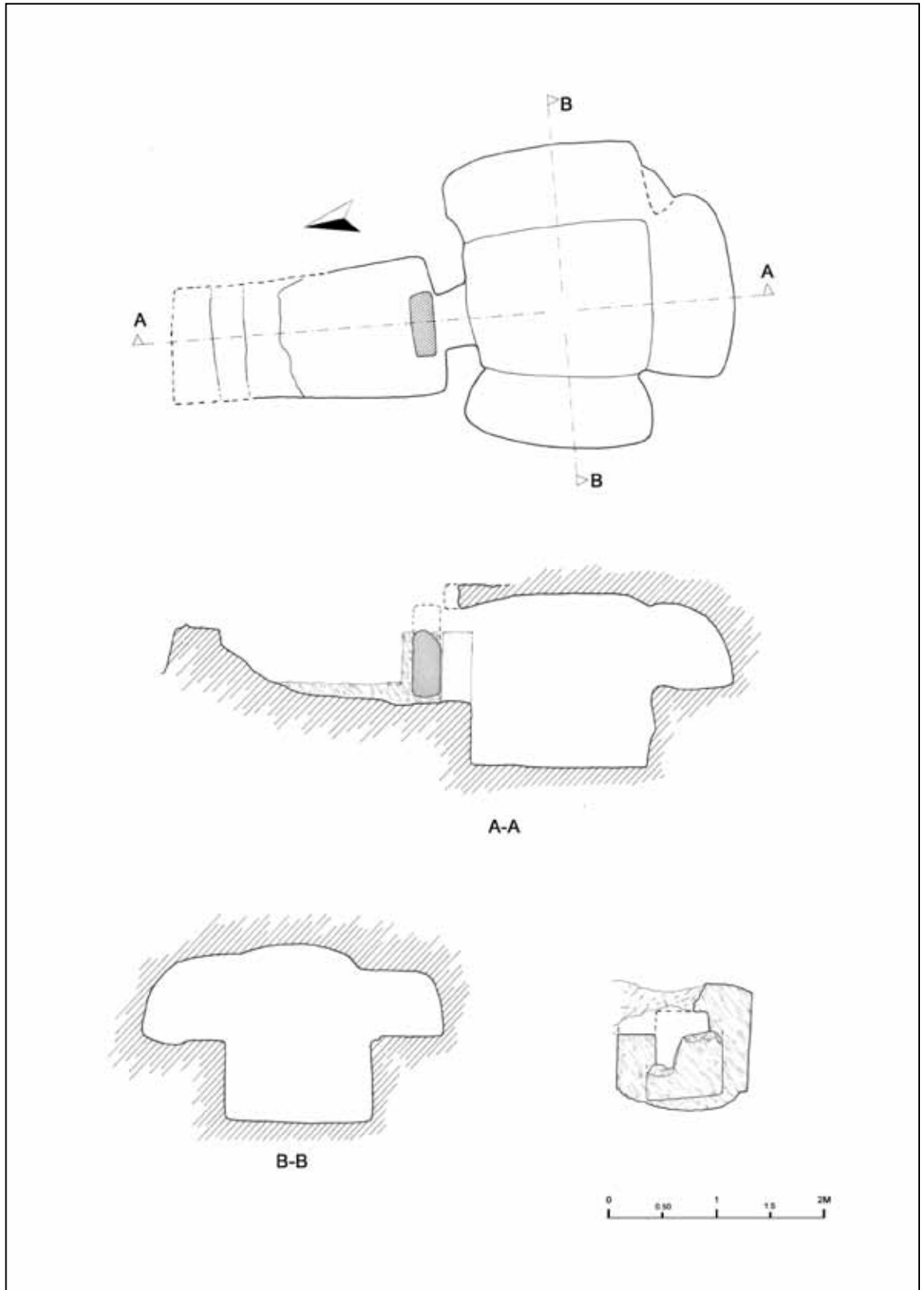
Glass Unguentarium (Figure 101): A-7/7068; H: 6.7 cm, MD: 1.46 cm, BTD: 1.8 cm, BH: 4.2 cm, BDD: 2.8 cm, NL: 2.5 cm, ND: 1.1 cm, unguentarium with bulb-shaped body. Light and bright green. Green permeable glass paste. Free-blown, mouth shaped by instrument. Mouth edge flattened by folding outward and inward. Short neck, lower part of neck shaped by instrument and placed on body by a slight node inwards. Body shaped like an extended bulb, with slightly concave, pressed, near flat base. Bottle is free-standing. On internal surface of body, two motifs of water drops in different sizes. Found in full, well-preserved. Third quarter of first century A.D. to early second century A.D.

Cf. Stern 1989: fig.3/1; Kocabaş 1984: fig.77; Özet 1998: no. 49a-50; Hayes 1975: fig.8; Gürler 2000: no.53.

Spindle-Whorl (Figure 102): A-7/7069; H: 1.22 cm, D: 2.88 cm; greenish gray stone spindle-whorl. In conical form, with circular lines due to technique of making.

Spindle-Whorl (Figure 103): A-7/7071; H: 0.73 cm, D: 3.15 cm ; greenish black stone, button-shaped spindle-whorl.

Spindle-Whorl (Figure 104): A-7/7074; H: 0.8 cm, D:2.82 cm; gray coloured stone spindle-whorl made of gray stone with iron compound, in form of button.

Resim 98: K-8 Mezarı planı.
Figure 98: The plan of tomb K-8.

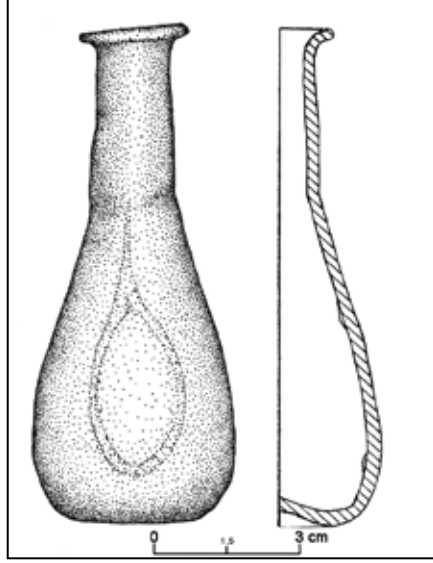
Resim 99: K-8, tahrip olmuş dromos.

Figure 99: K-8, damaged dromos

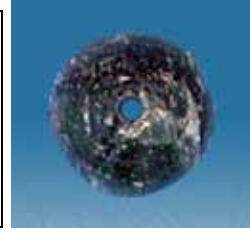
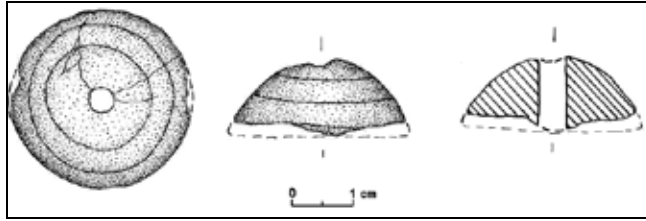
Resim 100: K-8, sağ kline.

Figure 100: K-8, right kline

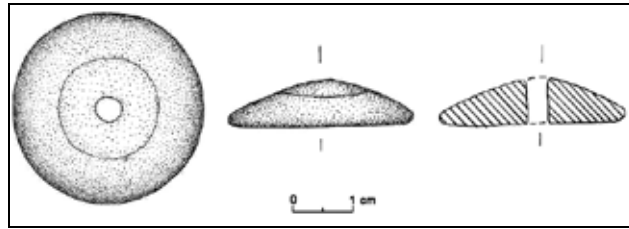
Resim 101: Cam unguentarium.

Figure 101: Glass unguentarium.

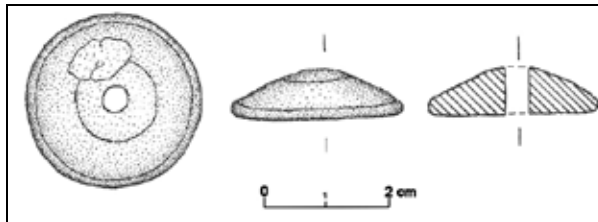
Resim 102: Taş ağırşak.

Figure 102: Stone spindle-whorl

Resim 103: Taş ağırşak

Figure 103: Stone spindle-whorl.

Resim 104: Taş ağırşak.

Figure 104: Stone spindle-whorl.

K-9

Kazı:

Mezar odası güneybatı-kuzeydoğu eksenli K-9 mezarı (**Resim 105**) A-7 açması içerisinde 1-2/g-h plankarelerde yer almaktadır. K-8 mezarında da tespit edildiği gibi, K-9 mezarının batı duvarı daha sonraki dönemlerde alanın kaya kesme ve kaldırma mekanı olarak kullanılması nedeniyle büyük oranda tahrip olmuştur.

Mimari:

2.57 m uzunluğunda, 1.36 m genişliğinde dikdörtgen formlu, 5 basamaklı dromosun korunan yüksekliği 1.40 m dir. Basamakların yüksekliği 0.16 m ile 0.40 m arasında değişmektedir. Kırık kapak taşının korunan genişliği 0.73 m, yüksekliği 0.26 m, stomion ise 0.55 m genişliğinde, 0.92 m yüksekliğindedir. Girişin karşısında yer alan kline oda içerisindeki en iyi korunmuş kline olup 0.96 m genişliğinde, 1.87 m uzunluğundadır. Sol ve sağ klineler oldukça tahrip olmuştur. Neredeyse tamamına yakını yok olan sol kline 2.12 m uzunluğundadır. Sağ kline ise 1.22 m genişliğinde, 0.78 m uzunluğundadır.

Kronoloji:

K-9 mezarı (**Resim 106**) içerisinde ele geçen lahit parçaları mezarın M.S. 2. yüzyıl ortalarından sonraki kullanım evresine işaret ederken, mezar içerisinden ele geçen uzun boyunlu oval gövdeli unguentarium, mezarın M.S. 1. yüzyılda da kullanılmış olduğunu göstermektedir.

Katalog

Pt. Unguentarium (Resim 107): A-7/7073/; DÇ: 4.3 cm, KY: 10 cm, G: 6.3 cm; düz dipli, uzun boyunlu, oval gövdeli unguentarium; İyi pişirilmiş, homojen hamurlu, astarsız ve perdahsız ungueantariumun yüzeyinde çark izleri görülmektedir. Dip kısmı diğer

bölmelere göre kalın cidarlı yapılmıştır. Ağzın tamamı ile boynun bir bölümü eksiktir. Diğer kısımları sağlam olarak ele geçmiştir. M.S. 1. yüzyılın ortaları.

Krş. Başaran 1997: res.14; Boysal ve Kadioğlu 1999: res.6, çiz.20; Hayes 1991: fig.XXIII:13; Öztürk 2001: res.8.

K-9

Excavation:

Tomb K-9's tomb chamber (**Figure 105**) is on a southwest-northeast axis and is located in trench A-7, within square plans 1-2/g-h. As with tomb K-8, the western wall of tomb K-9 was largely damaged due to rock-cutting and lifting activities in subsequent periods.

Architecture:

The rectangular dromos is 2.57 m long and 1.36 m wide, has five steps and a height of 1.40 m. The steps are 0.16 m to 0.40 m high. The cover stone has a width of 0.73 m and a height of 0.26 m while the stomion is 0.55 m wide and 0.92 m high. The kline opposite the entrance is the best preserved kline and is 0.96 m wide and 1.87 m long. The klinai to the left and right of the entrance are considerably damaged. The one on the left, almost totally destroyed, is 2.12 m long. The one on the right is 1.22 m wide and 0.78 m long.

Chronology:

Sarcophagus fragments found in tomb K-9 (**Figure 106**) indicate usage of the tomb after the mid-second century A.D. while the unguentarium with a long neck and an oval body is evidence of usage in the first century.

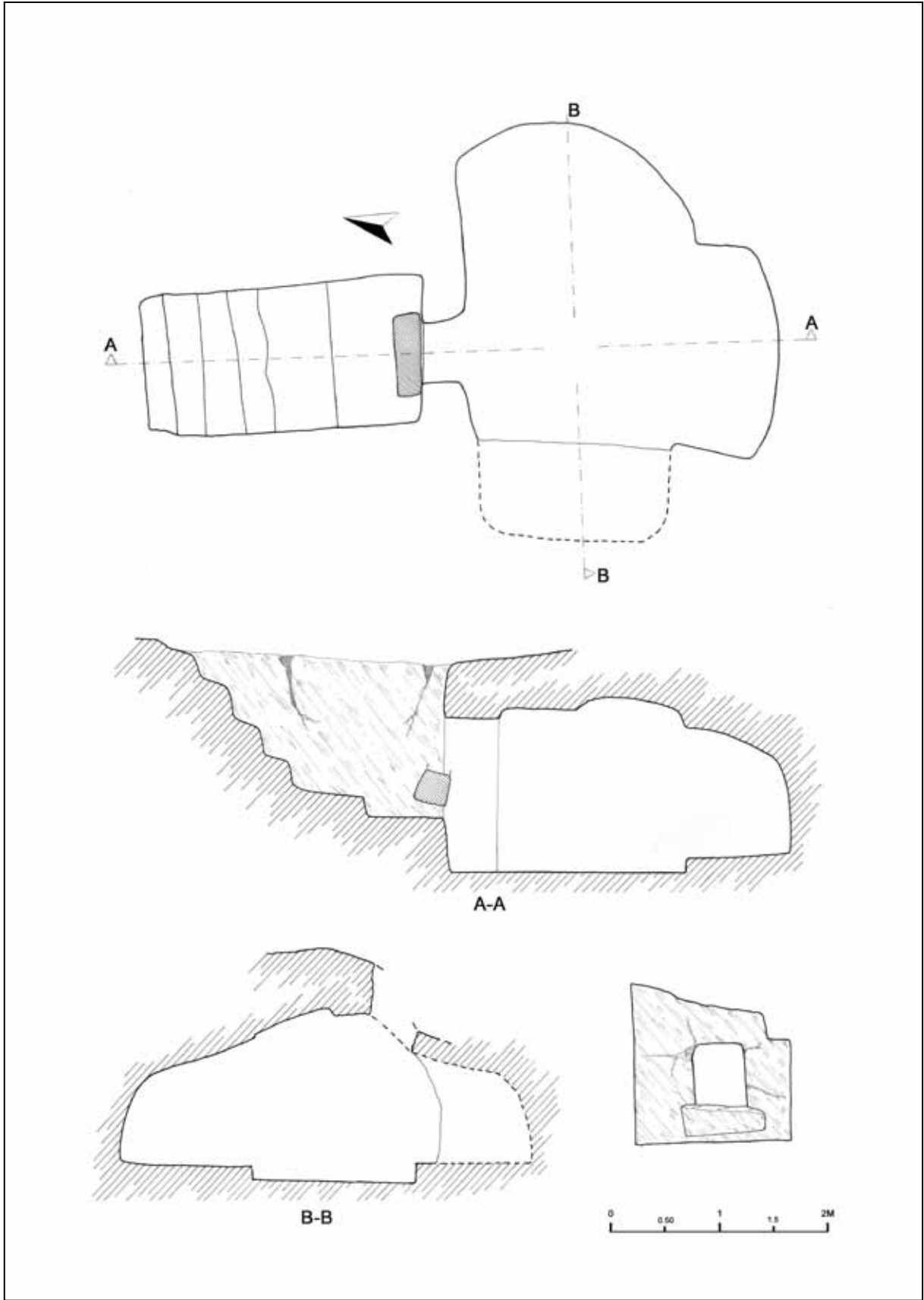
Catalogue

Ceramic Unguentarium (Figure 107):

A-7/7073/; BD: 4.3 cm, H: 10 cm, W: 6.3 cm; flat-based, long-necked, oval-bodied unguentarium; well-baked, homogenous paste, plain, with traces of wheel on surface. Bottom section has thicker wall than other sections. All of

mouth and part of neck missing. Other sections found in strong condition. Mid-first century A.D.

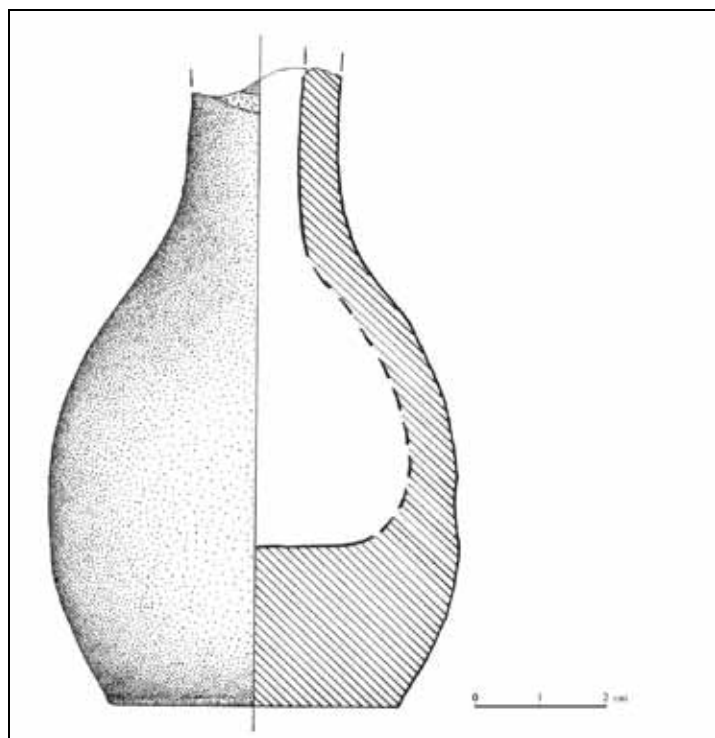
Cf. Başaran 1997: fig.14; Boysal and Kadioğlu 1999: fig.6, drw.20; Hayes 1991: fig.XXIII:13; Öztürk 2001: fig.8.

Resim 105: K-9 mezarı planı
Figure 105: The plan of tomb K-9.

Resim 106: K-9 mezarı.
Figure 106: Tomb K-9

Resim 107: P.t. unguentarium.
Figure 107: Unguentarium.

K-10

Kazı:

Mezar odasının bir kısmı A-7, bir kısmı ise A-6 açması içerisindedir. Soyulmuş ve tavan kısmından patlatılmış K-10 mezarı (**Resim 108**) kuzeybatı-güneydoğu eksenlidir.

Mimari:

K-10 mezarı, Yüceören'de K-14 mezarı ile birlikte mezar odası (**Resim 109**) dromos ekseninden kayık olan ikinci mezardır. 4 basamaklı dromos dikdörtgen formlu olup, ana kayanın yapısı gereği girişe doğru daralmaktadır. 1.13-1.20 m genişliğindeki dromos girişte 0.60 metreye kadar daralmaktadır. Stomionu (**Resim 110**) tamamen tahrip olmuş mezarın kapak taşı bulunamamıştır. Girişin hemen solunda yer alan klinenin karşısından 1 m genişliğindeki bir aralıktan mezar odası genişletilmiştir. Bu kısımda iki kline daha yer almaktadır. Tamamen tahrip olmuş klineler mimari açıdan pek fazla bilgi vermemektedir.

Kronoloji:

K-10 mezarında ele geçen lahit parçaları dışında herhangi bir buluntuya ulaşılamamıştır. Bu nedenle mezarın son kullanım evresi M.S. 2. yüzyılın ortalarından sonraya ait olmalıdır.

K-10

Excavation:

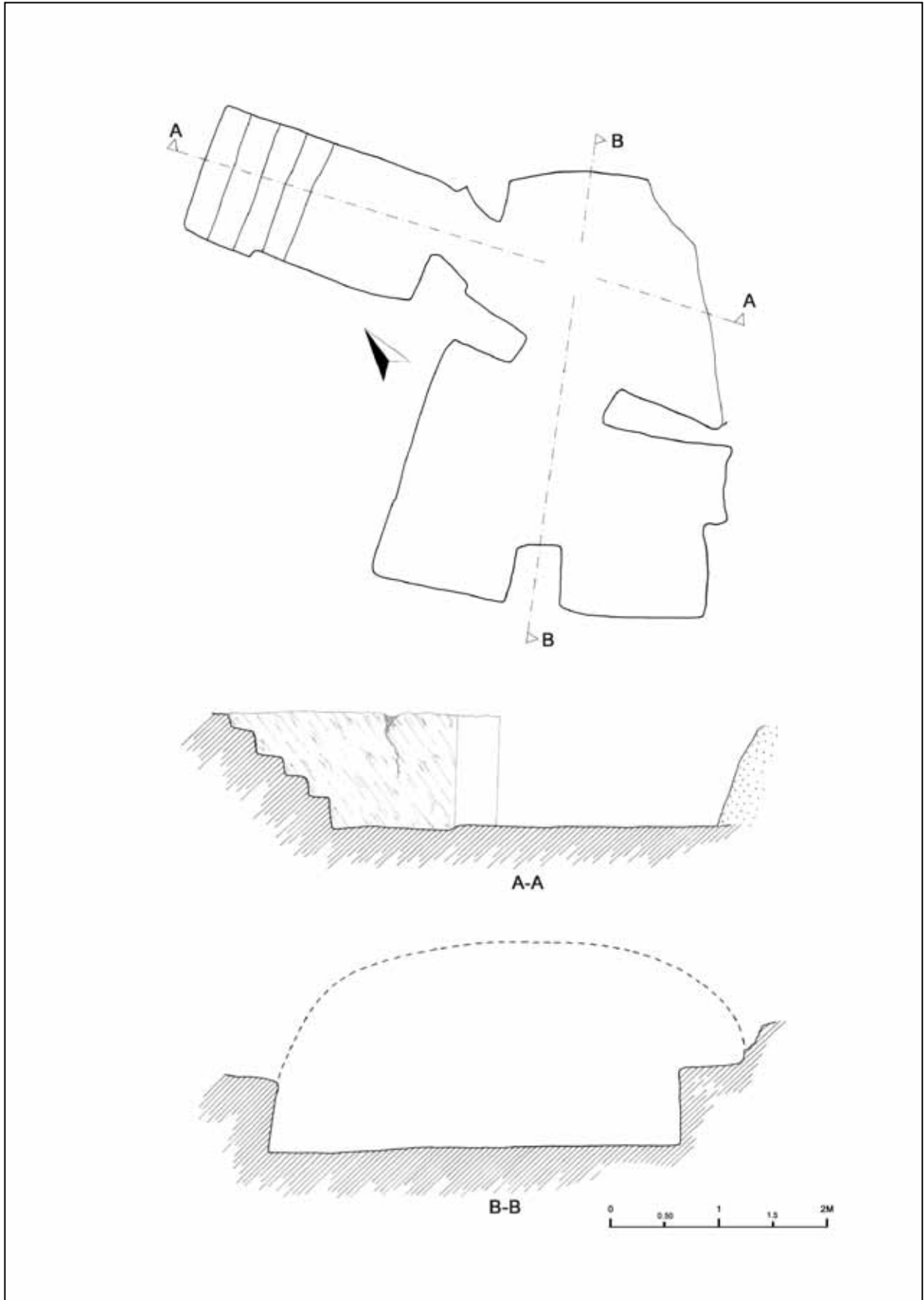
The tomb chamber is located partly in trench A-7 and partly in trench A-6 and sits on a northwest-southeast axis. Tomb K-10's ceiling had been blasted and the tomb robbed (**Figure 108**).

Architecture:

Along with tomb K-14, this tomb's chamber (**Figure 109**) is inclined from the dromos axis. The rectangular dromos, has four steps, and becomes narrower towards the entrance due to the structure of the main rock. The dromos, which is 1.13 m to 1.20 m wide, narrows to 0.60 m at the entrance. The stomion (**Figure 110**) is completely damaged and its cover stone is missing. The tomb chamber was broadened through an opening of 1 m in width opposite the kline to the left of the entrance. In this extension, there are two other klinai. Both klinai are completely damaged so they do not give much information in architectural terms.

Chronology:

No finds other than the fragments of a clay sarcophagus were found in tomb K-10. For this reason, the final phase of use of the tomb must have been after the middle of the second century A.D.

Resim 108: K-10 mezarı.

Figure 108: Tomb K-10

Resim 109: K-10 mezarı.
Figure 109: Tomb K-10

Resim 110: K-10 mezar odasından dromos.
Figure 110: Dromos from tomb chamber K-10

K-11

Kazı:

Mezar odası kuzeybatı-güneydoğu eksenli K-11 mezarı (**Resim 111**) A-7 açması içerisinde 9-10/b-d plankareleri içerisinde yer almaktadır. Mezar odası (**Resim 112**) oldukça iyi korunmuş olup, Yüceören Nekropolü'ndeki 3 klineli mezarların sağlam örneklerindendir. Yoğun dolgu toprak içerisinde ele geçen buluntular mezarın soyulmuş olması nedeniyle in-situ olarak tespit edilememiştir.

Mimari:

Trafozeidal biçimli dromos, yükseklikleri 0.23-0.30 m arasında değişen 6 basamağa sahiptir. Oldukça iyi korunmuş olan dromos 0.88-1.42 m genişliğinde, 2.55 m uzunluğunda ve 1.60 m yüksekliğindedir. Kapak taşı stomion önünde parçalanmış halde bulunmuştur. Stomion 0.62 m genişliğinde ve 0.95 m yüksekliğinde olup mezar odasına giriş 0.25 m yüksekliğindeki tek basamakla sağlanmıştır. Beşik çatılı tavanda herhangi bir tahribat yoktur. Mezar odası 1.80 m genişliğinde, 2.55 m uzunluğunda ve 1.60 m yüksekliğindedir. Oldukça düzgün işlenmiş klineler (**Resim 113**) kemerli nişe benzemektedir. Sol klinenin kenarında K-3/1 mezarında da olduğu gibi, 0.30 x 0.35 m boyutlarında 0.40 m yüksekliğinde bir podyum yer almaktadır. Tonozlu 3 klineden girişin karşısında yer alan kline 0.90 m genişliğinde, 1.79 m uzunluğunda, 0.60 m yüksekliğindedir. Sol kline 0.90 m genişliğinde, 1.70 m uzunluğunda, 0.60 m yüksekliğindedir. Sağ kline ise 0.90 m genişliğe, 1.79 m uzunluğa ve 0.60 m yüksekliğe sahiptir. Klineler yastıksızdır.

Kronoloji:

Lahit parçaları mezarın M.S. 2 yüzyıl ortalarından sonra da kullanıldığını gösterirken, sağ klineden ele geçen 2 adet p.t. unguentarium ve p.t.şişe M.Ö. 2. yüzyıl sonu, M.Ö.1. yüzyıl başlarına, mezar dromosunda ele geçen p.t. tabak ise M.S.1. yüzyıla tarihlenmektedir.

Katalog

Pt. Unguentarium (Resim 114): A-7/7063-9; AÇ: 2.4 cm, KY: 4.4 cm; dışa çekik ağız kenarlı, silindirik boyunlu unguentarium; 10YR 7/4 krem renkli, sıkı hamurlu, az miktarda kireç, mika ve ince kum katkılı. Orta pişirilmiş. Astarsız ve perdahsız. Çark yapımı. Boynun üzerinde muhtemelen sonradan açılmış bir delik bulunmaktadır. Ağzın tamamı, boynun büyük kısmı ele geçmiştir.

Pt. Unguentarium (Resim 115): A-7/7031; DÇ: 3.1 cm. KY: 11 cm; iç gövdeli unguentarium; 7,5YR 7/6 kırmızımsı sarı renkte temiz ve sıkı hamurlu. Orta derecede pişirilmiş. Konik uzun ayaklı, düz kaideli. Sadece ayak, kaide ve gövdenin bir kısmı korunmuştur. Geç Helenistik.

Krş. Borchhardt 1990: abb. 14a-2; Boysal ve Kadioğlu 1999: çiz. 12 -13; Christensen and Johansen 1971: fig. 23/198; Devreker 1990: res. 5; Hayes 1991: pl. XV, XVI; Işık 1997: çiz.6; Özgan 1995: res.5; Öztürk 2002: res.5; Rudnick 1992: taf.19/2; Vessberg and Westholm 1956: fig. 24/22 -34.

Pt. Şişe (Resim 116): A-7/7030; AÇ: 2.4 cm. DÇ: 3.6 cm. Y: 16.5 cm, C: 4.5 cm; pişmiş toprak şişe. Doğu Sigilata A Grubu. Portakalımsı deve tüyü renkli,

kırmızı astarlı, iyi pişirilmiştir. Dışa çekik ağız kenarlı, gövdeden ağza doğru incelen formlu, kısa yuvarlak kaideli. Dudak kısmındaki küçük kırık haricinde tamamı korunmuş. Geç Helenistik.

Krş. Goldman 1950: pl.I: figs.137-298, 297. figs.189-298; Öztürk 2002: res.5, çiz.5; Hayes 1991: fig. XLVII/84.

Ağırsak (Resim 117): A-7/7028; Y: 0.650 cm, Ç: 2.850 cm; yeşilimsi taştan ağırsak. Düğme formunda, yapım tekniğinden kaynaklanan dairesel çizgiler mevcut.

Pt. Tabak: Bkz. Seramik Kataloğu 11.

Pt. Testi: Bkz. Seramik Kataloğu 104.

Pt. Kase: Bkz. Seramik Kataloğu 51.

K-11

Excavation:

Tomb K-11 (**Figure 111**) sits on a northwest-southeast axis and is located in trench A-7, within square plans 9-10/b-d. Its tomb chamber (**Figure 112**) is quite well preserved and is one of the best examples of the three-klinae tombs in the Yüceören Necropolis. The finds from the dense earth fill were not identified in situ because the tomb was robbed.

Architecture:

The trapezoidal dromos has six steps 0.23 to 0.30 m high. Quite well preserved, the dromos is 0.88 to 1.42 m wide, 2.55 m long and 1.60 m high. The cover stone was found broken in front of the stomion, which is 0.62 m wide and 0.95 m high. A single step, 0.25 m in height, provides entry to the tomb chamber. The cradle roof ceiling has sustained little to no damage. The tomb chamber is 1.80 m wide, 2.55 m long and 1.60 m high. The klinai (**Figure 113**), quite well worked, looks like vaulted niches. On the edge of the kline to the left of the entrance, there is a podium of 0.40 m in height and in the dimensions of 0.30 x 0.35 m, as in tomb K-3/1. Of the three vaulted klinai, the one opposite the entrance is 0.90 m wide, 1.79 m long and 0.60 m high. The one to the left is 0.90 m wide, 1.70 m long and 0.60 m high. The one to the right is 0.90 m wide, 1.79 m long and 0.60 m high. The klinai had no cushions.

Chronology:

Sarcophagus fragments indicate that the tomb was used after the mid-second century A.D. while the two ceramic unguentaria and the bottle found in the right kline date to the early first century B.C. and the plate from the tomb dromos dates to the first century A.D.

Catalogue

Ceramic Unguentarium (Figure 114): A-7/7063-9; MD: 2.4 cm, H: 4.4 cm; unguentarium with mouth edge drawn outward and cylindrical neck; 10YR 7/4 cream-coloured, tight paste, added with small amounts of lime, mica and fine sand. Medium fired and plain. Wheel-made. Hole on neck, probably opened later. All of mouth and most of neck found.

Ceramic Unguentarium (Figure 115): A-7/7031; BTM: 3.1 cm. H: 11 cm; spindle-bodied unguentarium; 7.5YR 7/6 reddish yellow clean and tight paste. Medium fired. Conical long footing, flat base. Only footing, base and part of body preserved. Late Hellenistic.

Cf. Borchhardt 1990: abb. 14a-2; Boysal and Kadioğlu 1999: drw. 12-13; Christensen and Johansen 1971: fig. 23/198; Devreker 1990: fig. 5; Hayes 1991: pl. XV, XVI; Işık 1997: drw.6; Özgan 1995: fig.5; Öztürk 2002: fig.5; Rudnick 1992: taf.19/2; Vessberg and Westholm 1956: fig. 24/22 -34.

Bottle (Figure 116): A-7/7030; MD: 2.4 cm. BTM: 3.6 cm. H: 16.5 cm, C: 4.5 cm; baked clay bottle. Eastern Sigillata Group A. Orange-buff, red coated, well baked.

Mouth edge drawn outward, with form getting thinner from body towards mouth, short round base. All preserved except small broken part in rim. Late Hellenistic.

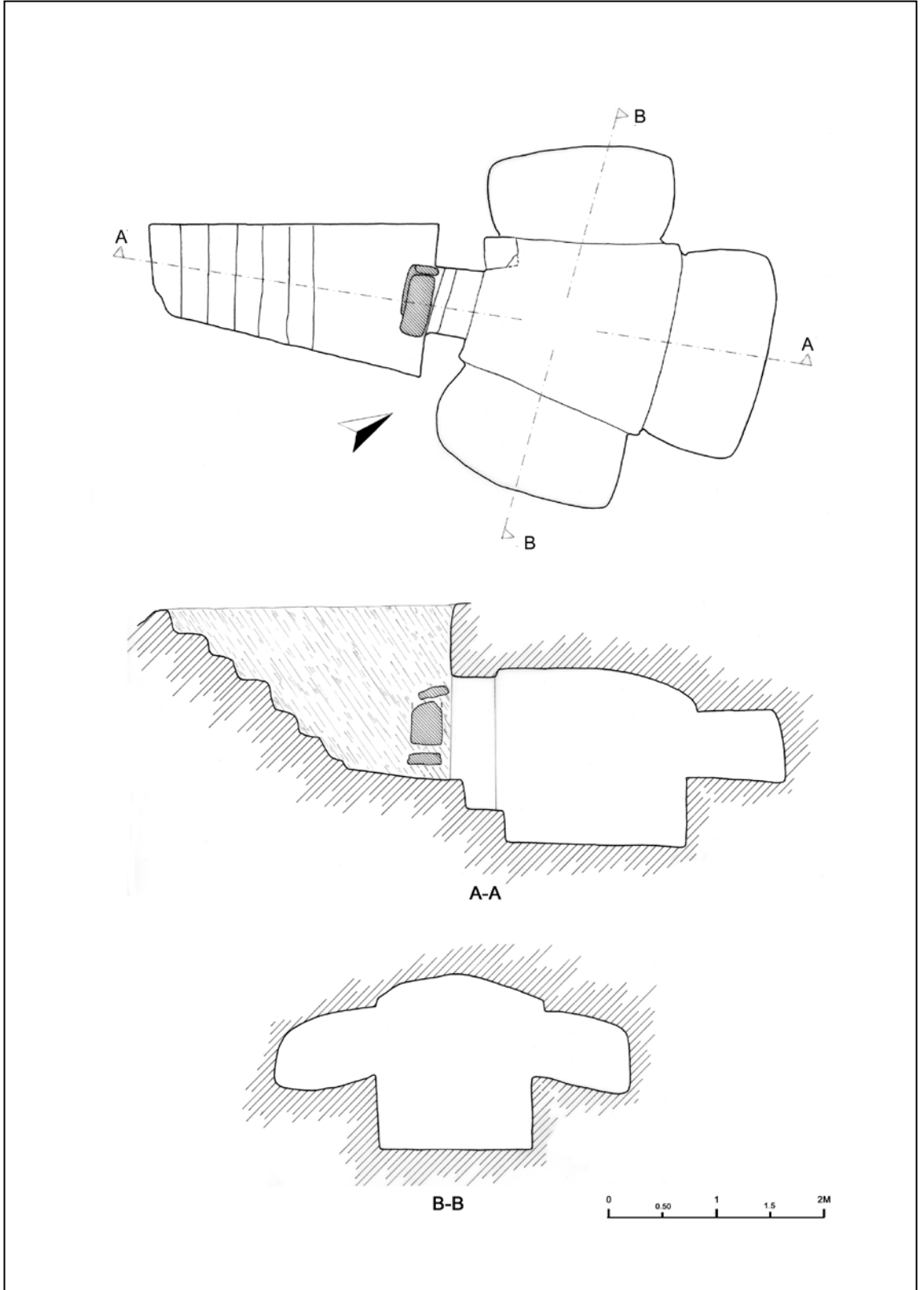
Cf. Goldman 1950: pl. I: figs.137-298, 297. figs.189-298; Öztürk 2002: fig.5, drw.5; Hayes 1991: fig. XLVII/84.

Spindle-Whorl (Figure 117): A-7/7028; H: 0.650 cm, D: 2.850 cm; greenish stone spindle-whorl. In form of button, with circular lines due to technique of making.

Plate: See Catalogue of Ceramics 11.

Small Jug: See Catalogue of Ceramics 104.

Bowl: See Catalogue of Ceramics 51.

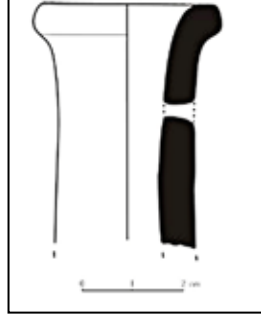
Resim 111: K-11 mezarı.
Figure 111: Tomb K-11

Resim 112: K-11 mezarı.
Figure 112: Tomb K-11

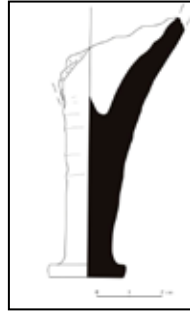

Resim 113: Sol kline.
Figure 113: Left kline

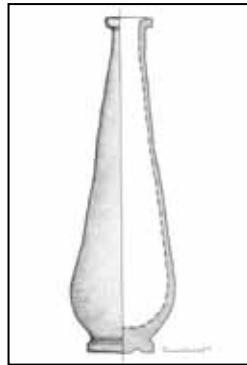
Resim 114: P.t. unguentarium.

Figure 114: Unguentarium.

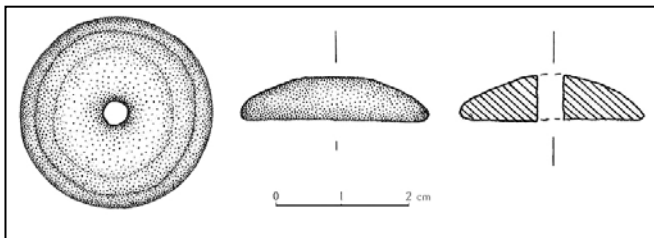
Resim 115: P.t. unguentarium.

Figure 115: Unguentarium.

Resim 116: P.t. şişe.

Figure 116: Bottle

Resim 117: Taş ağırşak.

Figure 117: Stone spindle-whorl.

K-12

Kazı:

Mezar odası kuzeydoğu-güneybatı eksenli K-12 mezarı (**Resim 118**) A-8 açması içerisinde 3-5/c-e plankareleri içerisinde yer almaktadır. Soyulmuş olması nedeniyle çok fazla buluntu vermeyen K-12 mezarı, 3 klineli mezarlar sınıfına girmektedir. Mezarın bulunduğu alanda daha sonraki dönemlerde gerçekleştirilen kaya kesme ve kaldırma işlemleri nedeniyle dromos ve mezar odasının zarar gördüğü tespit edilmiştir.

Mimari:

Trapezoidal bir forma sahip olan dromosta yükseklikleri 0.10-0.40 m arasında değişen 6 basamak bulunmaktadır. Kaya kesme işlemleri nedeniyle tahribata uğramış olan dromos (**Resim 119**) 1.62 m genişliğinde, 2.87 m uzunluğunda ve 1.50 m yüksekliğindedir. Mezar odasının girişinde kırık olarak tespit edilen kapak taşı 0.74 m genişliğe ve 0.64 m yüksekliğe sahiptir. 0.68 m genişliğe ve 0.90 m yüksekliğe sahip olan stomiondan mezar odasına geçiş 0.35 m yüksekliğindeki tek basamakla sağlanmıştır. En yüksek noktası mezar odasının zemininden 1.63 m yukarıda olan tavan tonoz biçimlidir. Tavanda gözlenen deliklerin kaya kesme işlemleri nedeniyle oluştuğu düşünülmektedir. Genişliği 1.77 m ile 1.30 m arasında değişen mezar odasının uzunluğu 1.98 metredir. Mezar odasında 3 adet tonozlu kline (**Resim 120**) bulunmaktadır. Girişin karşısında yer alan kline 0.89 m genişliğinde, 2.05 m uzunluğunda, 0.81 m yüksekliğindedir. Sol kline 0.90 m genişliğinde, 1.81 m uzunluğunda, 0.77 m yüksekliğindedir. Sağ kline ise 0.88 m genişliğe, 1.76 m uzunluğa ve 0.70 m yüksekliğe sahiptir.

Kronoloji:

K-12 içerisinde ele geçen buluntular mezarın kesin olarak tarihlenmesine olanak vermezken, mezar odası içerisinde ele geçen sandık kulbu M.S. 1.-2. yüzyıllara tarihlenmektedir.

Katalog

Bronz Spatül (Resim 121): A-8/ 8091;
U: 11,2 cm.

Krş. Goldman 1950: 390, pl.264, 21, 22.

Sandık Kulbu (Resim 122): A-8/8119;
U: 5.8 cm; Bronz sandık kulbu; kare kesite sahip yay formu kulp döküm tekniği ile yapılmış, dönüş yaptığı kısımlardan itibaren üçer adet boğum yapılmış ve uçları prizmatik üçgenle bitirilmiş. M.S. 1-2. yüzyıllar .

Krş. Hayes 1984: 169, şek. 269;
Onurkan 1988: 93, lev.58, şek.46;
Simpson 2000: 48, lev.13, şek.3; 60, lev.20, şek.1-3; Crowfoot et al. 1957: 447, fig.107, şek.7, 9; Davidson 1952: 132, pl.66, şek. 897, 899.

Ağırşak (Resim 123): A-8/8123; Y: 0.93 cm, Ç: 2.53 cm; Diskoidal formu siyah taşta ağırşak.

K-12

Excavation:

Tomb K-12's tomb chamber (**Figure 118**) has a northeast-southwest axis and is located in trench A-8, within square plans 3-5/c-e. The tomb did not yield very many finds because it was robbed. Tomb K-12 belongs in the three-klinai category of tombs. It was determined that the dromos and the tomb chamber were damaged by rock cutting and lifting operations in subsequent periods.

Architecture:

There are six steps of 0.10 to 0.40 m in height in the trapezoidal dromos. The dromos (**Figure 119**) is 1.62 m wide, 2.87 m long and 1.50 m high. The cover stone, found in broken condition at the entrance to the tomb chamber, is 0.74 m wide and 0.64 m high. Entry from the stomion, which is 0.68 m wide and 0.90 m high, to the tomb chamber is by a single step of 0.35 m in height. The vaulted ceiling at its highest point is 1.63 m above the floor of the tomb chamber. It is believed that the holes in the ceiling were caused by rock-cutting operations. The tomb chamber is 1.77 m to 1.30 m wide and 1.98 m long. There are three vaulted klinai (**Figure 120**) in the tomb chamber. The kline opposite the entrance is 0.89 m wide, 2.05 m long and 0.81 m high. The one to the left is 0.90 m wide, 1.81 m long and 0.77 m high. The one on the right is 0.88 m wide, 1.76 m long and 0.70 m high.

Chronology:

The finds from K-12 do not allow an exact dating of the tomb but the coffin handle dates to the first or second century A.D.

Catalogue

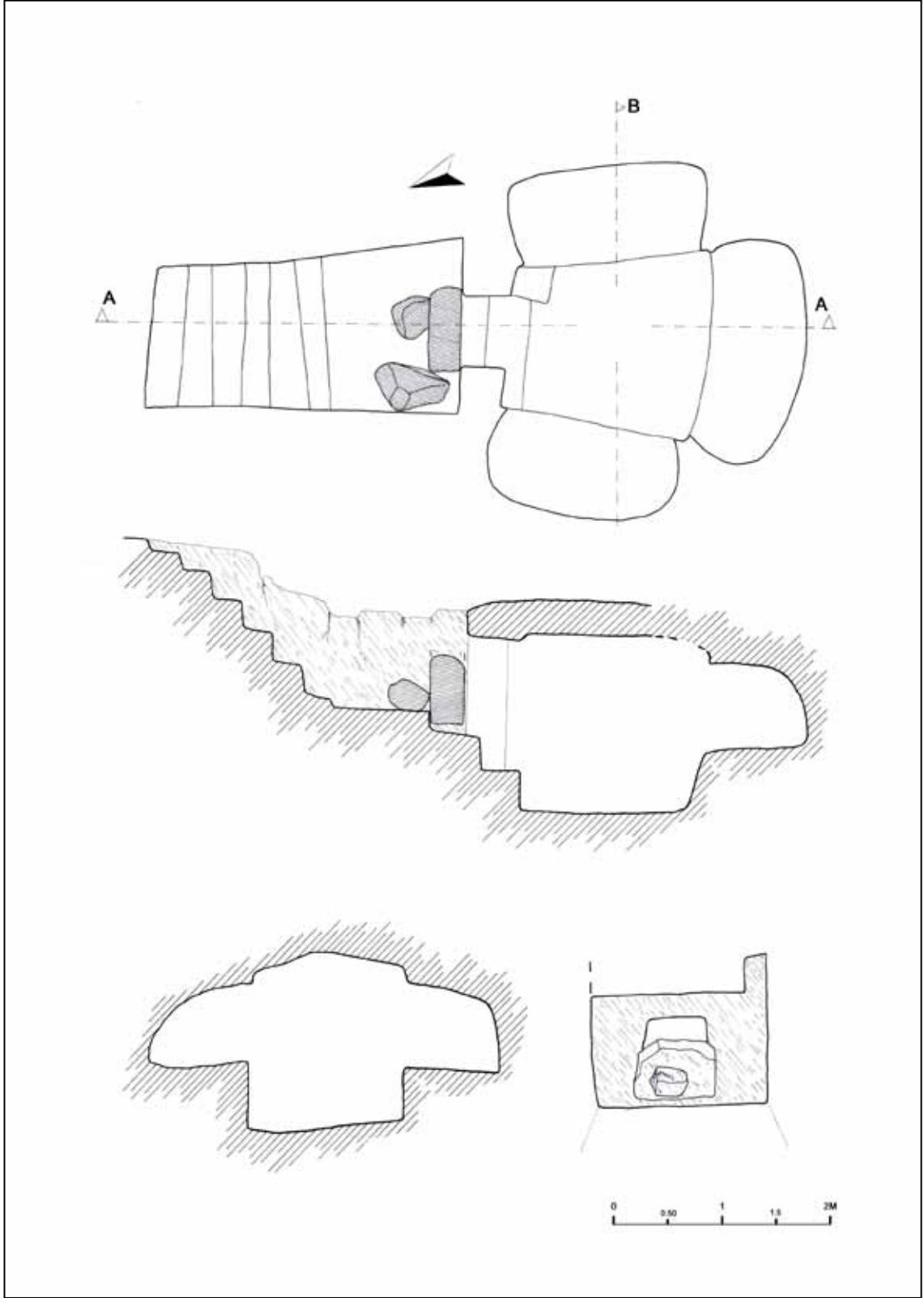
Bronze Spatula (Figure 121): A-8/8091; L: 11.2 cm.

Cf. Goldman 1950: 390, pl.264, 21, 22.

Spindle-Whorl (Figure 123): A-8/8123; H: 0.93 cm, D: 2.53 cm; Black stone spindle-whorl of discoidal form.

Coffin Handle (Figure 122): A-8/8119; L: 5.8 cm; Bronze coffin handle; square cross-section, bow-shaped, made by casting, with three nodes each from parts of winding and with prismatic triangles at endings. First or second century A.D.

Cf. Hayes 1984: 169, fig. 269; Onurkan 1988: 93, pl.58, fig.46; Simpson 2000: 48, pl.13, fig.3; 60, pl.20, fig.1-3; Crowfoot 1957: 447, fig.107, fig.7, 9; Davidson 1952: 132, pl.66, fig. 897, 899.

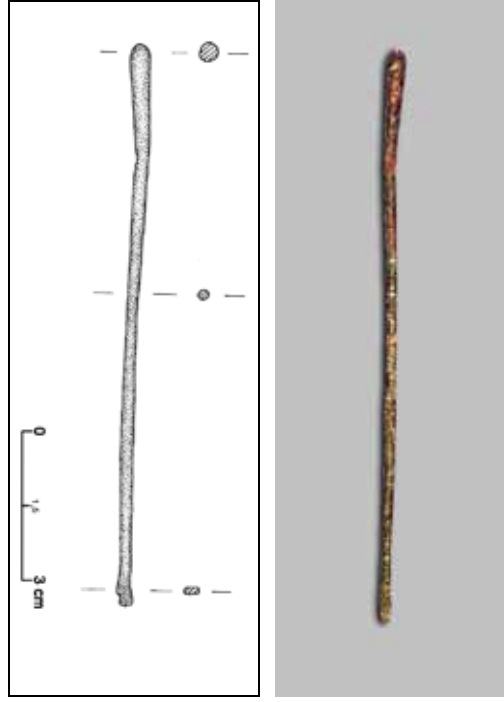
Resim 118: K-12 mezarı.
Figure 118: The plan of tomb K-12

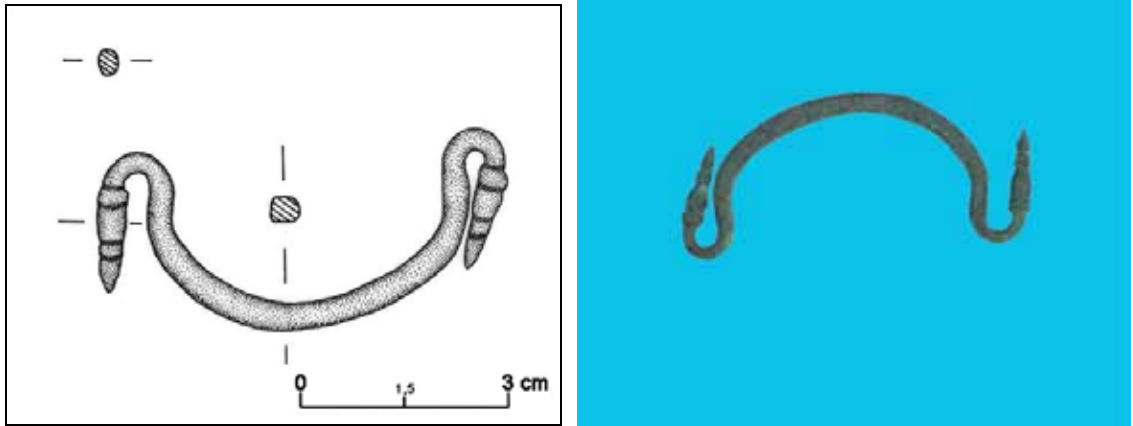
Resim 119: K-12 mezarı.
Figure 119: Tomb K-12

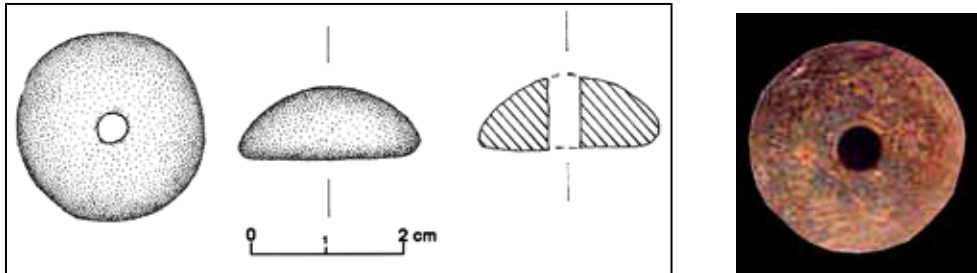
Resim 120: K-12 sol kline.
Figure 120: Left kline

Resim 121: Bronz spatül.
Figure 121: Bronze spatula

Resim 122: Sandık kulbu, bronz.
Figure 122: Coffin handle, bronze

Resim 123: Taş ağırşak.
Figure 123: Stone spindle whorl.

K-13

Kazı:

Mezar odası kuzeybatı-güney eksenli olan K-13 mezarı (**Resim 124**) A-5 açması içerisinde 10 /c-e plankareleri içerisinde yer almaktadır. Diğer mezarlar gibi soyulmuş olan K-13 mezarı, boyut ve plan özellikleri açısından oldukça farklı bir görünüm sergilemektedir.

Mimari:

Dikdörtgenimsi bir forma sahip olan K-13'ün dromosunda yükseklikleri 0.22-0.27 m arasında değişen ve üç tanesinde deformasyon gözlenen 5 basamak bulunmaktadır. Kuzey duvarından tek sıra kesme blok taşlarla yükseltlen dromos (**Resim 125**) 1.20 m genişliğinde, 2.74 m uzunluğunda ve 2 m yüksekliğindedir. Kapak taşı tespit edilemeyen stomion (**Resim 126**) 0.70 m genişliğe ve 1.14 m yüksekliğe sahiptir. Yüksekliği 1.46 m, genişliği 1.24 m ve uzunluğu 1.74 m olan mezar odasında kline açılmamıştır. K-16 ve K-3/2 mezar odaları ile boyut açısından benzerlik gösteren mezar odası nekropolde ortaya çıkartılan diğer mezar odaları ile karşılaştırıldığında tamamlanmamış olduğu izlenimini yaratmaktadır. Mezar odasının biçimi ve düzlenmemiş zemini bu düşünceyi destekler niteliktedir.

Kronoloji:

K-13 içerisinden ele geçirilen az sayıdaki seramik buluntu mezarın kesin olarak tarihlenmesine olanak vermemektedir.

K-13

Excavation:

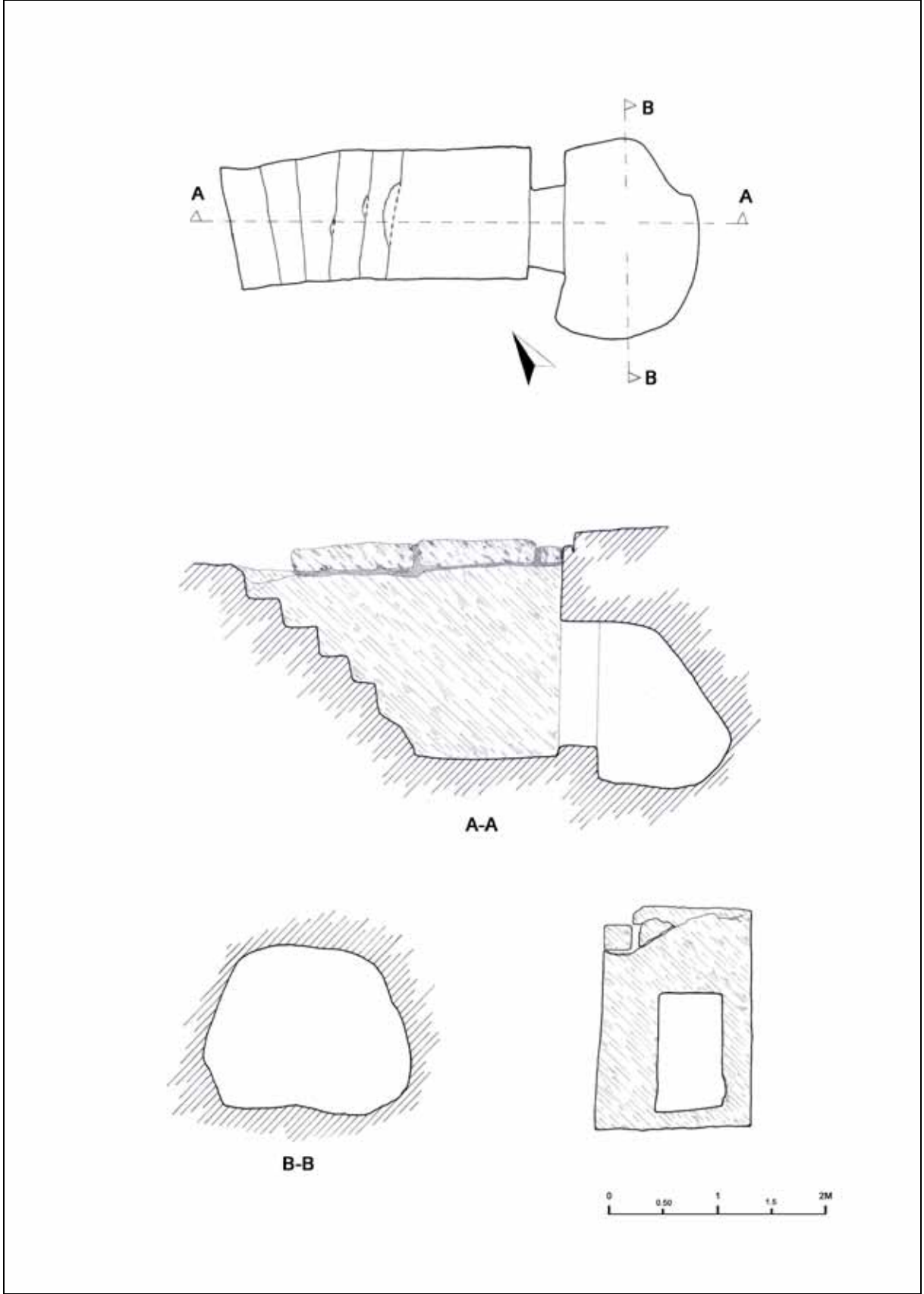
Tomb K-13 (**Figure 124**) has a tomb chamber with a northwest-south axis, and is located in trench A-5, within square plans 10 /c-e. Robbed like the other tombs, tomb K-13 is quite different in terms of dimensions and plan characteristics.

Architecture:

In the rectangular dromos there are five steps which are 0.22 to 0.27 m high, three of which are deformed. The dromos (**Figure 125**), raised by a single row of cut block stones from the northern wall, is 1.20 m wide, 2.74 m long and 2 m high. The stomion (**Figure 126**), missing its cover stone, is 0.70 m wide and 1.14 m high. No kline was carved in the tomb chamber, which is 1.46 m high, 1.24 m wide and 1.74 m long. The tomb chamber, which is similar in dimensions to the chambers of tombs K-16 and K-3/2, appears to be incomplete when compared to the other tomb chambers. This idea is supported by the shape of the tomb chamber itself and its uneven floor.

Chronology:

The small number of ceramic sherds found in K-13 did not allow an exact dating of the tomb.

Resim 124: K-13 mezarı.
Figure 124: Tomb K-13

Resim 125: K-13 mezarı.
Figure 125: Tomb K-13

Resim 126: K-13 mezar odası.
Figure 126: The chamber of tomb K-13

K-14

Kazı:

Mezar odası kuzeydoğu-güneybatı eksenli olan K-14 mezarı (**Resim 127**) A-6 açması içerisinde 4-7/f-1 plankareleri içerisinde yer almaktadır. Tavanı çökmüş olarak tespit edilen mezar, boyut ve plan özellikleri açısından K-10 mezarı ile benzer özellikler göstermektedir.

Mimari:

Tahrip olmuş dromosun korunmuş 3 basamağı vardır. Sol ve sağ dromos duvarları, stomionu aşırı tahribata uğramış olan mezarın (**Resim 128**) dromos ölçüleri tam olarak anlaşılamamıştır. Mezar odası girişin sağ ve soluna doğru daha fazla genişletilmiş olup, mezar bu açıdan Yüceören'deki diğer mezar tiplerinden farklılık gösterir. Stomionu kapatan kapak taşının daha rahat açılıp kapanması amacıyla giriş önünde bir yuva açılmıştır. Gerek yuvanın genişliği gerekse girişin boyutları stomionu örten monoblok kapak taşının oldukça büyük olduğunu göstermektedir. Tavanı tamamen tahrip olmuş K-14'ün mezar odasının (**Resim 129**) yüksekliği belirlenememiştir. Mezar odasının genişliği 2.60 m olup uzunluğu 5.56 m dir. Oda içerisinde kline düzenlemesine dair bir ipucu elde edilememiştir. Ancak mezarın boyutları ve kapı düzenlenmesi, mezarın çoklu kullanımını göstermektedir.

Kronoloji:

Kaya kesme mekanları dolayısıyla aşırı tahrip olmuş K-14 mezarı içerisinden ele geçen az sayıdaki seramik buluntu, mezarın tarihlenmesine olanak vermemektedir.

K-14

Excavation:

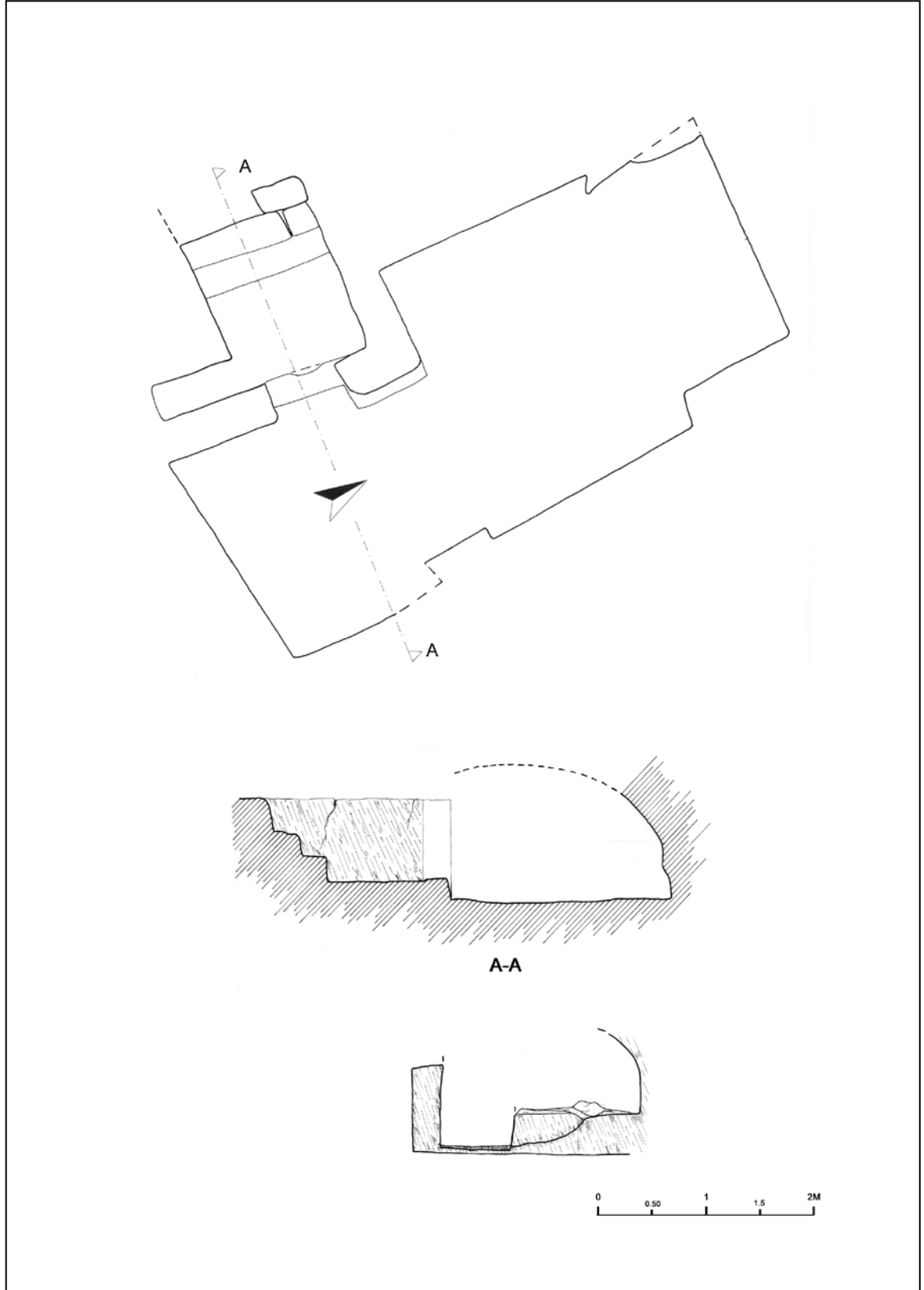
Tomb K-14 (**Figure 127**) has a tomb chamber with a northeast-southwest axis, is located in trench A-6, within square plans 4-7/f-i. The tomb with a collapsed ceiling is similar to tomb K-10 in dimension and plan characteristics.

Architecture:

The damaged dromos has three remaining steps. It was not possible to determine the exact measurements of the dromos (**Figure 128**), its walls nor the stomion as they were extensively damaged. The tomb chamber was extended to the right and left of the entrance, and it is different in this respect from the other types of tombs in Yüceören. A hollow was made in front of the entrance to ease opening of the cover stone. The width of the hollow and the dimensions of the entrance indicate that the cover stone and stomion were rather large. It was not possible to determine the height of the tomb chamber (**Figure 129**) since the ceiling was completely destroyed. The tomb chamber is 2.60 m wide and 5.56 m long. There was no indication of the kline arrangement inside the chamber. However, the dimensions of the tomb and the door arrangement point to multiple uses of the tomb.

Chronology:

The small number of ceramics found inside tomb K-14, which was excessively damaged by rock-cutting, do not help in dating the tomb.

Resim 127: K-14 mezarı.

Figure 127: Tomb K-14

Resim 128: K-14 mezarı.

Figure 128: Tomb K-14

Resim 129: K-14 mezar odası.

Figure 129: The chamber of tomb K-14

K-15

Kazı:

Yüceören mezarları içerisinde K-3/2 mezarı dışında, tarihlenebilen en fazla buluntuyu veren mezardır. Mezar odası (**Resim 130**) doğu-batı eksenli olan K-15 mezarı A-8 açması içerisinde 7-9/b-d plankareleri içerisinde yer almaktadır. K-15 mezarı, 3 klineli mezarlar sınıfına girmektedir. Mezarın bulunduğu alanda daha sonraki dönemlerde gerçekleştirilen kaya kesme ve kaldırma işlemleri nedeniyle özellikle dromos asıl yüksekliğini kaybetmiştir.

Mimari:

Dikdörtgenimsi bir forma sahip dromosun korunan yüksekliği 1.34 m dir. Yükseklikleri 7-20 cm arasında değişen 5 basamaklı dromos, 2.40 m uzunluğunda ve 1.30-1.40 m genişliğindedir. Kapak taşının (**Resim 131**) büyük kısmı korunmuş olup, kesme blok taşın yüksekliği 1.20 m, genişliği 0.86 m dir. Mezar odası girişi ise 0.48 m genişliğinde ve 0.60 m yüksekliğindedir. Yarım tonoz biçimli tavana sahip mezar odasına girişte bir basamak düzenlemesine rastlanmamıştır. Mezar odası içerisinde, kapı girişi karşısında yer alan kline 0.98 m genişliğinde, 1.92 m uzunluğunda 0.80 m yüksekliğindedir. Mezar odası içerisinde lahadin daha sonraki yerleştirilme aşamasında bir kısmı tahrip edilmiş olan sol kline (**Resim 134**) 1.09 m genişliğinde, 1.93 m uzunluğundadır. Sağ kline ise 0.92 m genişliğinde ve 1.75 m uzunluğunda olup 0.62 m yüksekliğe sahiptir.

İn-situ tespit edilen kapaklı p.t. lahit (**Resim 132-133**) içerisinde iskelet parçaları dağınık olarak tespit edilmiştir. Lahit 0.48 yüksekliğinde, 0.58 m genişliğinde ve 1.94 m uzunluğundadır. Mezar odası ve lahit içerisindeki dolgu topraktan çok sayıda buluntu ele geçmiştir.

Kronoloji:

Mezarın yapım ve kullanım aşamalarına dair en önemli veriler mezar içerisinden ele geçen sikkelerden edinilmektedir. Bu sikkelerden en erken döneme tarihlenen sikke M.Ö. 226-223'e tarihlenen Antakya darphanesi basımı Selevkos III sikkesidir (**Bkz. Ek:1 Sikke Kataloğu 3**). Yine mezar içerisinden ele geçen Aegeae darphanesinde basılmış sikke (**Bkz. Ek:1 Sikke Kataloğu 4**) ve 8094 nolu Tarsus basımı sikke ise (**Bkz. Ek:1 Sikke Kataloğu 8**) M.Ö. 164'e tarihlenmektedir. Daha geç dönemlere tarihlenen iki sikkeden biri (**Bkz. Ek:1 Sikke Kataloğu 9**) Commagene darphanesinde basılmış, M.S. 19-20 tarihli Tiberius sikkesidir. Aegeae darphanesi basımı M.S. 68/69 tarihli gümüş sikke ise (**Bkz. Ek:1 Sikke Kataloğu 7**) Galba ve Vespasian dönemine tarihlenmektedir.

K-15 mezar odası içerisinde ele geçen buluntulardan en önemlilerinden biri, terracotta heykelciktir. Durur pozisyonundaki at üzerinde, çıplak biçimde tasvir edilmiş, pelerinli ve güneş taçlı bir başlıkla tasvir edilmiş “çocuk tanrı” heykelciği incelendiğinde, stil özellikleri açısından Tarsus üretimi heykelciklerin kendine özgü üslubunu yansıtmaktadır. Yerel stilde üretilen Tarsus figürinleri M.Ö. 3. yüzyıldan başlayıp, M.S. 3. yüzyıla kadar uzanan zaman aralığında yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer buluntular ise geç Helenistik dönemle Geç Roma dönemlerine tarihlenmektedir.

Mezarın son kullanım evresi M.S. 2. yüzyılın ortalarından sonraki dönemlere tarihlenen lahitli gömüye ait olmalıdır. Gerek buluntular ve gerekse lahit, mezarın çok evreli kullanımının kanıtlarıdır.

Katalog

Pt. Heykelcik (Resim 135): A 8 /8061; Y: 14.4 cm, G: 7.8 cm, K: 0.4 cm; çocuk binici heykelciği. Koyu devetüyü renkli hamurlu. Çocuk binici, at üzerinde çıplak bir biçimde betimlenmektedir. Boyundan saran ve sırtından atın üzerine dökülen bir pelerin ve sarmaşık yaprağı çelenk taşımaktadır. P.t. Heykelciğin işlenmemiş arka kısmında daire biçimli bir buhar deliği bulunmaktadır. Sakin duruşlu verilmiş olan at, koşum takımları ile birlikte betimlenmiştir. M.S. 1.-2. yüzyıllar.

Krş: Benzer Helenistik dönem betimlemeleri daha iyi bir işçilik göstermektedir. İkonografik özellikleri heykelciği benzer örneklerinden daha geç bir döneme, M.S. 1. yüzyılın sonları 2. yüzyılın başlarına tarihlenmektedir. İkonografik özellikleri için bkz.

Besques 1972: pl.344, no.2202, 2201; Goldman 1950: no.66, 67, 69, 70, 75.

Pt. Unguentarium (Resim 136): A-8/8067; DÇ: 2.8 cm, KY: 10, iğ gövdeli unguentarium; sarımsı açık kahverengi, temiz ve sıkı hamurlu, dışta astar dökülmüştür. Orta derecede pişirilmiş. Ayak ve kaidenin tamamı gövdenin bir kısmı korunmuştur. Geç Helenistik.

Krş. Borchhardt 1990: abb. 14a-2; Boysal ve Kadioğlu 1999: çiz. 12-13; Devreker 1990: res.5; Hayes 1991: pl.XV, XVI; Işık 1996: çiz.6, 8; Özgan 1995: res.5; Öztürk 2002: res.5, çiz.5; Tırpan 1996: çiz.5, res.19; Toll 1946: fig.29; Vessberg and Westholm 1956: fig.24/22-34.

Yüzük Taşı (Resim 137): A-8/8090; G: 1.2 cm, U: 1.65 cm; karnelyan yüzük taşı. Intaglio (Oyma taş), ayakta ve sola

dönük duran kanatlı Eros, başı üzerinde yuvarlatılmış başlık taşımakta ve iki elini yukarı kaldırarak bir obje (balık) takdim etmektedir. Söz konusu betimleme nadiren karşımıza çıkmaktadır. M.S. 1. yüzyıl.

Krş. Plantzos 1999: pl.69, 540; LIMC III-1: 924, no.883; Gercke 1966: no.114.

Ağırşak (Resim 138): A-8/8111; Y: 1.15 cm, Ç: 2.64 cm; mavimsi siyah taştan ağırşak. Yarı konik formda, üst tarafı kesilerek yuvarlatılmış, alt tarafı iç bükey yapılmış.

Taş Boncuk (Resim 139): A-8/8113; Y: 0.720 cm, Ç: 0.930 cm; Kahverengi kum taşından boncuk. Kum taşı üzerine kakma tekniğiyle yapılmış, formu küresele yakın olup düzenli şekil vermez. Ortasında boyama tekniğinde yapılmış göz motifi yer almaktadır.

Taş Ağırşak (Resim 140): A-8/8092; Y: 0.80 cm, Ç: 1.10 cm; taş ağırşak. Küresel forma sahip, yapım tekniğinden kaynaklanan dairesel çizgiler mevcut.

Taş Boncuk (Resim 141): A-8/8088; Y:0.70 cm, Ç:1 cm; siyah taş boncuk. Tekerlek formunda, dış hattı çeşitli dalgalanmalara sahip olup tam bir form vermemektedir.

Cam Boncuk (Resim 142): A-8/8095; U: 1.5 cm, G: 1.3 cm; koyu lacivert camdan boncuk. Yassıtılmış yumurta

gövdeli, tek boğumlu, üzeri yer yer aşınmış.

Cam Boncuk (Resim 143): A-8/8112; Y: 1.24 cm, Ç: 1.48 cm; yeşil cam boncuk. Cam göbeği yeşil renkte, yapım esnasında deliğin üstünde çatlama oluşmuş.

Demir Boncuk (Resim 144): A-8/8116; Y: 0.36 cm, Ç: 0.55 cm; demir boncuk.

Bronz Halka (Resim 145): A-8/8110; Ç: 2,24 cm, K: 0,23 cm; bronz halka. Dövme tekniğiyle yapılmış.

Krş. Crowfoot et al. 1957: 447, fig.107, şek.8; Davidson 1952: 132, pl.67, şek.903.

Kilit Kolu (Resim 146): A-8/8103; Y: 6,9 cm, G: 1,86 cm; bronz kilit kolu. Döküm ve dövme tekniğiyle yapılmış. Menteşeye bağlanan kısımdan aşağıya doğru daralmakta, aşağı ucu yuvarlatılarak küt bırakılmış, üstten menteşeye bağlantı deliği, arka tarafında ise kilitleme için kullanılan kare şeklinde bir kanca bulunmakta. Ön yüzünde enine paralel çizgi şeklinde kazıma tekniğiyle yapılmış bezemeler var.

Krş. Onurkan 1988: 85, şek.41; Hayes 1984: 184, 185, şek.307-309; Ploug 1969: 22, fig.4, şek.1; Crowfoot et al. 1957: 448, fig.108, şek.1.

Bronz Spatül (Resim 147):A-8/8078; G: 0,66 cm, Y: 5,1cm, K: 0.16 cm, ucu kırık bronz spatül.

Krş. Goldman 1950: 390, pl.264,
fig.18, 23.

Bronz Sikke: Bkz. Ek. 1. Sikke
Kataloğu 3.

Bronz Sikke: Bkz. Ek 1. Sikke
Kataloğu 4.

Bronz Sikke: Bkz. Ek. 1. Sikke
Kataloğu 7.

Bronz Sikke: Bkz. Ek 1. Sikke
Kataloğu 8.

Bronz Sikke: Bkz. Ek 1. Sikke
Kataloğu 9.

Pt. Tabak Parçası: Bkz. Seramik
Kataloğu 15.

Pt. Kase Parçası: Bkz. Seramik
Kataloğu 28.

Pt. Tabak Parçası: Bkz. Seramik
Kataloğu 31.

Pt. Dip Parçası: Bkz. Seramik
Kataloğu 44.

K-15

Excavation:

Among the tombs in Yüceören, this tomb yielded the largest number of datable finds, apart from tomb K-3/2. With its tomb chamber (**Figure 130**) having an east-west axis, tomb K-15 is located in trench A-8, within square plans 7-9/b-d. It belongs to the category of three-klinai tombs. The dromos in particular lost its original height because of rock cutting and lifting operations in the area.

Excavation:

The rectangular dromos has a preserved height of 1.34 m. Having five steps, which are 7 to 20 cm high, the dromos is 2.40 long and 1.30 to 1.40 m wide. A large section of the cover stone (**Figure 131**) is preserved. The slab is 1.20 m high and 0.86 m wide. The entrance to the tomb chamber is 0.48 m wide and 0.60 m high. There were no steps at the entrance to the tomb chamber, which has a half-vaulted ceiling. Inside the tomb chamber, the kline opposite the entrance is 0.98 m wide, 1.92 m long and 0.80 m high. The kline to the left (**Figure 134**), destroyed in part during the later placement of a sarcophagus inside the tomb chamber, is 1.09 m wide and 1.93 m long. The one on the right is 0.92 m wide, 1.75 m long and 0.62 m high.

Fragments of skeletons were found in scattered condition inside the covered sarcophagus (**Figures 132 and 133**), which was identified in situ. The sarcophagus is 0.48 m high, 0.58 m wide and 1.94 m long. A large number of finds have been taken from the earth fill inside the tomb chamber and the sarcophagus.

Chronology:

The most important data concerning the phases of construction and use of the tomb are provided by the coins found inside the tomb. Of these coins, the one dating to the earliest period is the coin of Seleukos III (**See Appendix 1: Coin Catalogue 3**) minted in Antioch and dated to 226-223 B.C. The coin minted in Aegeae (**See Appendix 1: Coin Catalogue 4**) and the coin numbered 8094 (**See Appendix 1: Coin Catalogue 8**) minted in Tarsus both date to 164 B.C. Of the two later coins, one is the Tiberius coin dated 19-20 A.D., minted in Commagene (**See Appendix 1: Coin Catalogue 9**). The silver coin dated 68/69 A.D., minted in Aegeae (**See Appendix 1: Coin Catalogue 7**) is dated to the Galba and Vespasian.

One of the most important finds from the chamber of tomb K-15 is the terracotta figurine. This statuette of an “infant deity”, depicted as mounted on a still horse and wearing only a cape and a sun-crowned headdress, reflects the peculiar style of Tarsus-

made statuettes. The Tarsus figurines produced in the local style are frequently found over a period extending from the third century B.C. to the third century A.D. The other finds date to the late Hellenistic age and the late Roman periods.

The last usage of the tomb must have been the sarcophagus burial which dates to a period later than the mid-second century A.D. Both the finds and the sarcophagus are evidence of the multi-phase use of the tomb.

Catalogue

Terracotta Figurine (Figure 135): A 8 /8061; H: 14.4 cm, W: 7.8 cm, T: 0.4 cm; statuette of infant rider. Dark buff paste. Infant rider depicted as naked, mounted on horse. He wears a cape, running from neck and draping from his back onto horse, and a garland with ivy leaves. Circular steam hole on unworked backside of statuette. Horse depicted as still and with harness. First or second century A.D.

Cf. Similar Hellenistic figures display better workmanship. Its iconographic features date the statuette to a period later than similar examples, to the late first century or early second century A.D. For its iconographic features, see Besques 1972: pl.344, no.2202, 2201; Goldman 1950: no.66, 67, 69, 70, 75.

Ceramic Unguentarium (Figure 136): A-8/8067; BTd: 2.8 cm, PH: 10, spindle-bodied unguentarium; yellowish light brown, very fine and tight paste, coated outside. Moderately fired. All of foot and base and part of body preserved. Late Hellenistic.

Cf. Borchhardt 1990: abb. 14a-2; Boysal and Kadioğlu 1999: drw. 12-13; Devreker 1990: fig.5; Hayes 1991: pl.XV, XVI; Işık 1996: drw.6, 8; Özgan 1995: fig.5; Öztürk 2002: fig.5, drw.5; Tırpan 1996: drw.5, fig.19; Toll 1946: fig.29; Vessberg and Westholm 1956: fig.24/22-34.

Ring Stone (Figure 137): A-8/8090; W: 1.2 cm, L: 1.65 cm; carnelian ring stone. Intaglio (carved stone), winged Eros standing and facing left, wearing rounded headdress and presenting an object (fish) with two hands up. Figure in question rarely encountered. First century A.D.

Cf. Planthos 1999: pl.69, 540; LIMC III-1: 924, no.883; Gercke 1966: no.114.

Spindle-Whorl (Figure 138): A-8/8111; H: 1.15 cm, D: 2.64 cm; bluish black stone spindle-whorl. Half conical in form, upper part rounded by cutting, bottom part rendered concave.

Stone Bead (Figure 139): A-8/8113; H: 0.720 cm, D: 0.930 cm; Brown sandstone bead. Made by inlay technique on sandstone, near spherical in form, not regularly shaped. Eye motif in middle, made by painting.

Stone Spindle-Whorl (Figure 140): A-8/8092; H: 0.80 cm, D: 1.10 cm; stone spindle-whorl. Spherical in form, with circular lines due to technique of making.

Stone Bead (Figure 141): A-8/8088; H: 0.70 cm, D: 1 cm; black stone bead. In the form of a wheel. Contour with various undulations, lacking full form.

Glass Bead (Figure 142): A-8/8095; L: 1.5 cm, W: 1.3 cm; dark blue glass bead. Flattened egg-bodied, single node, surface abraded in places.

Glass Bead (Figure 143): A-8/8112; H: 1.24 cm, D: 1.48 cm; green glass bead. Crack occurred on hole during production.

Iron Bead (Figure 144): A-8/8116; H: 0.36 cm, D: 0.55 cm; iron bead.

Bronze Hoop (Figure 145): A-8/8110; D: 2.24 cm, T: 0.23 cm; bronze hoop. Made by forging.
Cf. Crowfoot 1957: 447, fig.107, fig.8; Davidson 1952: 132, pl.67, fig.903.

Lock Handle (Figure 146): A-8/8103; H: 6.9 cm, W: 1.86 cm; bronze lock

handle. Made by casting and forging. Narrowing downward from part connected to hinge, lower end rounded and left blunt, with hinge connection hole above and square-shaped hook used for locking in back side. Decorations on front side, made by scratching in parallel lines.

Cf. Onurkan 1988: 85, fig.41; Hayes 1984: 184, 185, figs.307-309; Ploug 1969: 22, fig.4, fig.1; Crowfoot 1957: 448, fig.108, fig.1.

Bronze Spatula (Figure 147): A-8/8078; G: 0.66 cm, H: 5.1cm, T: 0.16 cm, bronze spatula with broken end.

Cf. Goldman 1950: 390, pl.264, fig.18, 23.

Bronze Coin: See Annex 1. Catalogue of Coins 3.

Bronze Coin: See Annex 1. Catalogue of Coins 4.

Bronze Coin: See Annex 1. Catalogue of Coins 7.

Bronze Coin: See Annex 1. Catalogue of Coins 8.

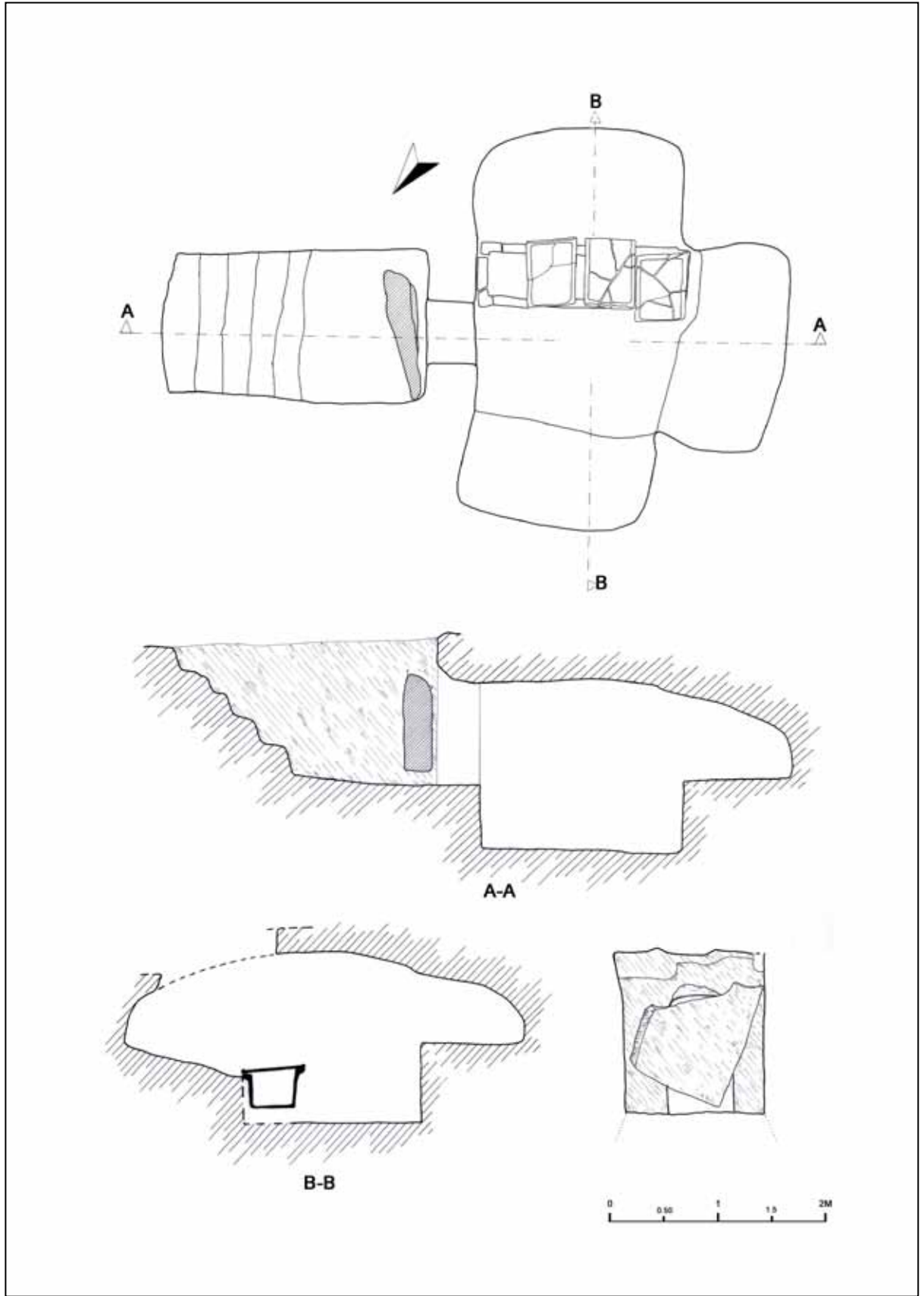
Bronze Coin: See Annex 1. Catalogue of Coins 9.

Plate Fragment: See Catalogue of 15.

Bowl Fragment: See Catalogue of Ceramics 28.

Plate Fragment: See Catalogue of Ceramics 30.

Base Fragment: See Catalogue of Ceramics 43.

Resim 130: K-15 mezarı.
Figure 130: Tomb K-15

Resim 131: K-15 mezarı.

Figure 131: Tomb K-15

Resim 132: K-15, Lahit

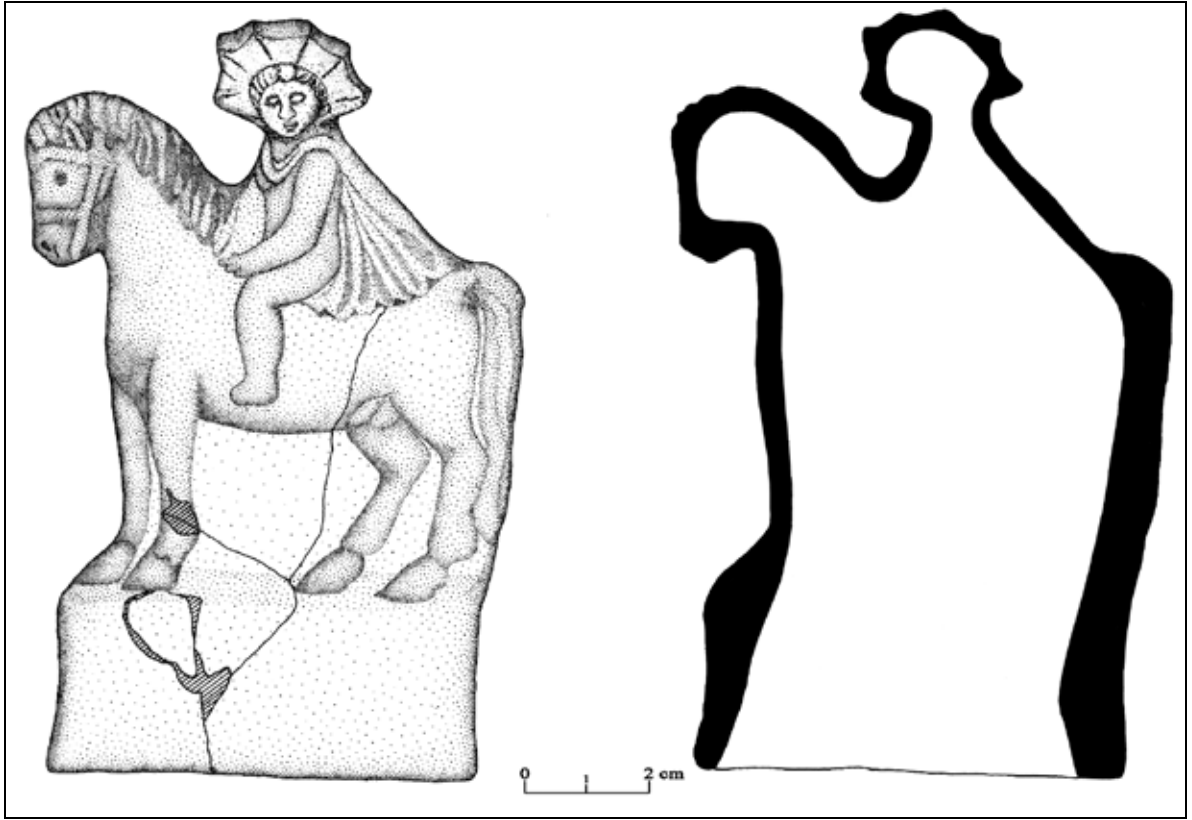
Figure 132: K-15, Sarcophagus

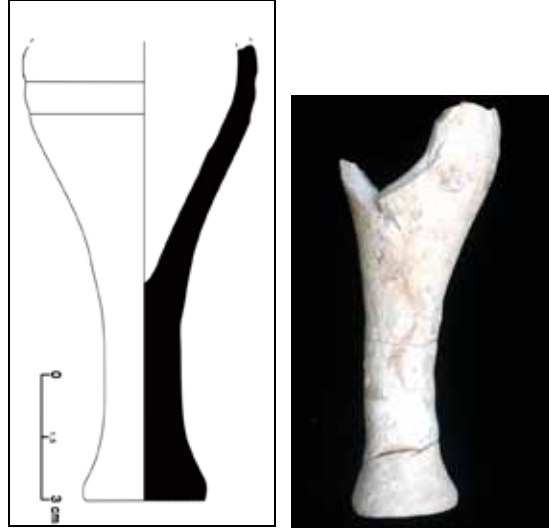
Resim 133: K-15, lahit detay.
Figure 133: K-15, sarcophagus detail

Resim 134: K-15, karşı kline.
Figure 134: K-15, opposite kline

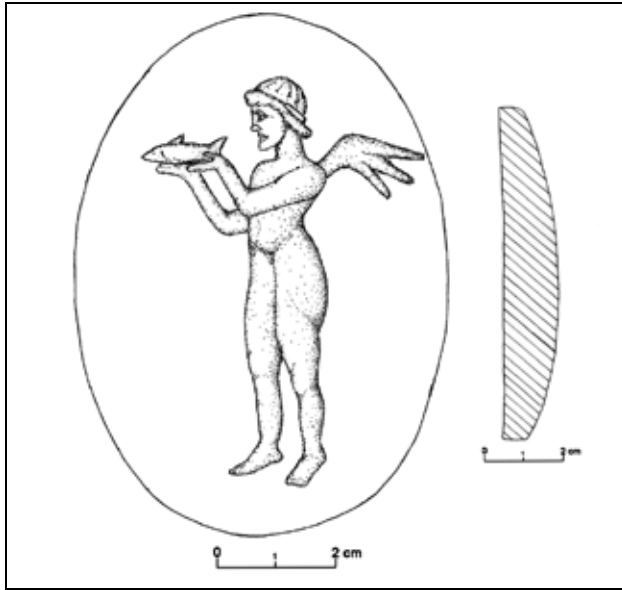

Resim 135: Terracotta heykelcik.
Figure 135: Terracotta statuette

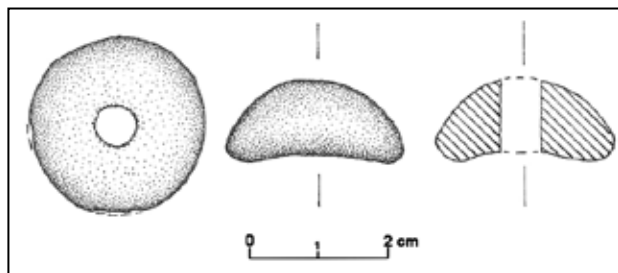
Resim 136: P.t. unguentarium.

Figure 136: Unguentarium

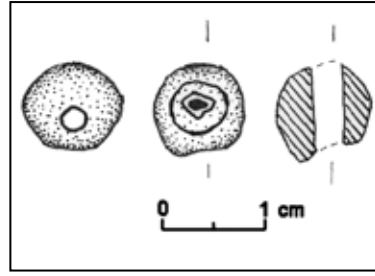
Resim 137: Karnelyan yüzük taşı.

Figure 137: Carnelian ring stone

Resim 138: Taş ağırşak.

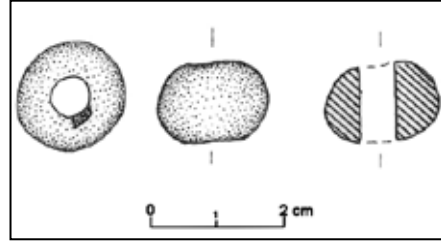
Figure 138: Stone

spindle-whorl

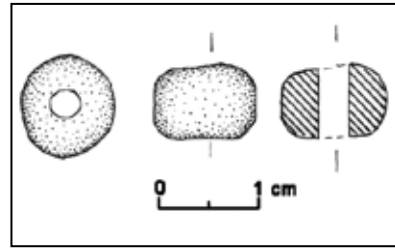
Resim 139: Taş boncuk.

Figure 139: Stone bead

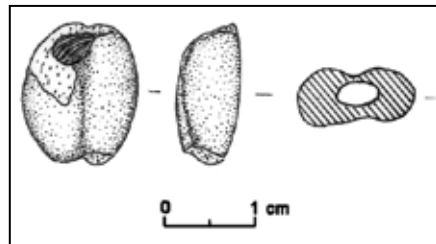
Resim 140: Taş ağırşak.

Figure 140: Stone spindle-whorl

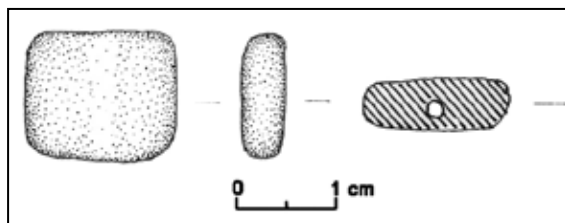
Resim 141: Taş ağırşak.

Figure 141: Stone spindle-whorl

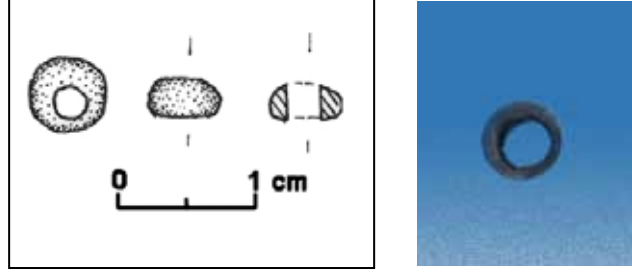
Resim 142: Cam boncuk.

Figure 142: Glass bead

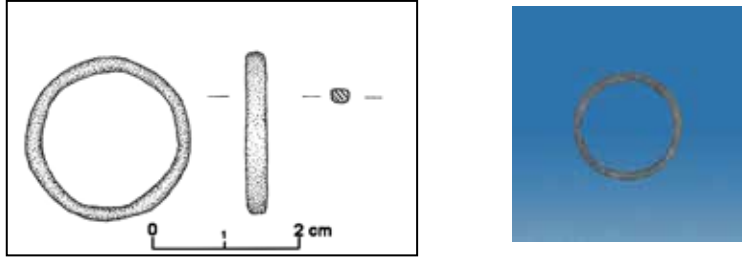
Resim 143: Cam boncuk.

Figure 143: Glass bead

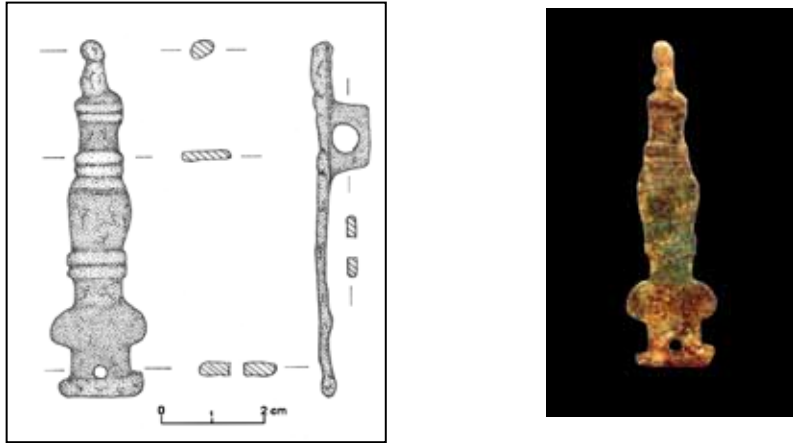
Resim 144: Demir boncuk.

Figure 144: Iron bead

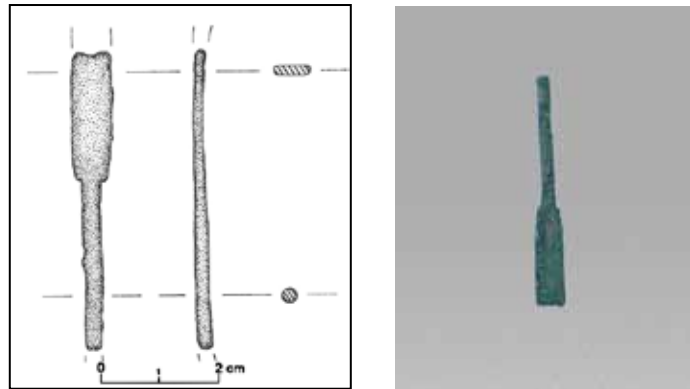
Resim 145: Bronz halka.

Figure 145: Bronze hoop

Resim 146: Kilit kolu.

Figure 146: Lock handle

Resim 147: Bronz spatül.

Figure 147: Bronze spatula

K-16

Kazı:

Mezar odası kuzey-güney eksenli K-16 mezarı **(Resim 148)** A-8 açması içerisinde 10/e-f plankareleri içerisinde yer almaktadır. Oldukça sağlam biçimde tespit edilen mezar boyut ve plan özellikleri açısından K-13 mezarı ile benzer özellikler göstermektedir.

Mimari:

Trapezoidal formlu, 3 basamaklı dromosunun basamakları 0.13-0.15 m arasındadır. Dromos 1.77 m uzunluğunda, 1.19 m yüksekliğinde ve 1.39-1.20 m genişliğindedir. Kapak taşı ele geçmemiş olan stomion **(Resim 149)** 0.77m genişliğinde ve 0.80 m yüksekliğindedir. İçerisinde kline bulunmayan oda 0.97 m genişliğinde, 2 m yüksekliğinde ve 0.80 m uzunluğundadır. Mezar odası boyutları ve biçim özellikleri göze alındığında, bitirilememiş bir görünüm arz etmektedir.

Kronoloji:

K-16 mezarından tarihlemeye yardımcı olabilecek herhangi bir buluntu ele geçmemiştir.

K-16

Excavation:

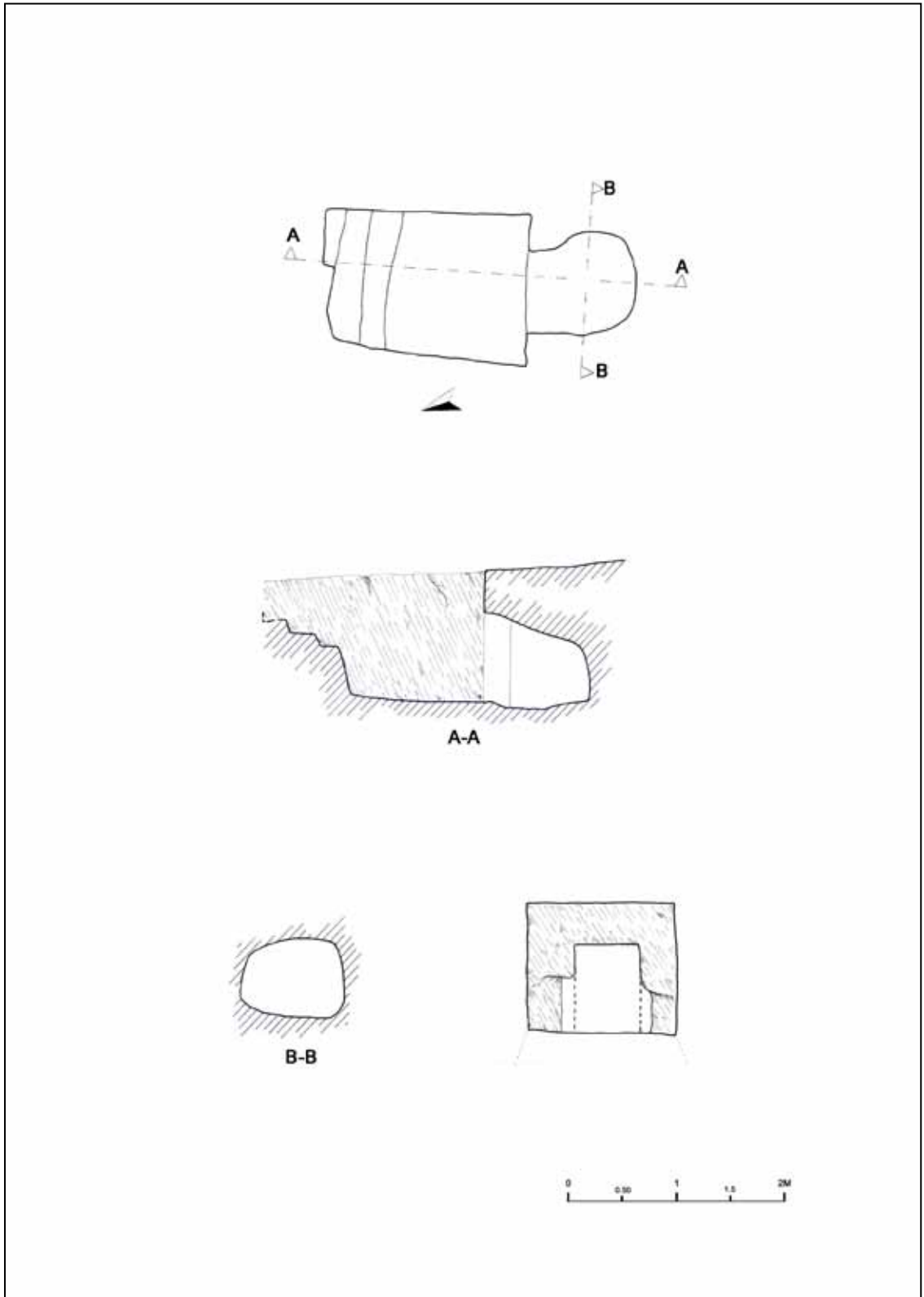
Tomb K-16 (**Figure 148**) has a chamber on a north-south axis, and is located in trench A-8, within square plans 10/e-f. Identified in a rather good condition, the tomb is similar to tomb K-13 in terms of dimensions and plan characteristics.

Architecture:

The trapezoidal dromos has three steps, which are 0.13 to 0.15 m wide. It is 1.77 m long, 1.19 m high and 1.39 to 1.20 m wide. The stomion, found without the cover stone, is 0.77 m wide and 0.80 m high (**Figure 149**). The chamber, which has no klinai, is 0.97 m wide, 2 m high and 0.80 m long. Considering its dimensions and form, the tomb chamber appears to be incomplete.

Chronology:

No finds that could date the tomb were discovered in tomb K-16.

Resim 148: K-16 mezarı.
Figure 148: Tomb. K-16

Resim 149: K-16 mezarı.
Figure 149: Tomb K-16

BÖLÜM III

YÜCEÖREN NEKROPOLÜ SERAMİKLERİ

BTC Ham Petrol Boru Hattı Projesi çerçevesinde Yüceören Nekropolü'nde gerçekleştirilen kurtarma kazısında sekizi tam kap olmak üzere toplam 4633 parça seramik ele geçirilmiştir. Çoğunluğu nekropol alanının üzerini kaplayan ince tarım toprağı tabakasından gelen bu parçaların 380'i ağız kenarı, 301'i dip, 370'i kulp, 21'i bezemeli amorf ve 3553'ü gövde parçasıdır. Derinliği 30 ile 50 cm arasında değişen tarım toprağı içerisinde gelen parçalar doğal etmenlerin aşındırıcı etkisi yanı sıra alanda yürütülen tarımsal faaliyetler nedeniyle oldukça aşınmış ve tahrip olmuş durumdadırlar. Yüceören Nekropolü'nün bulunduğu alanda herhangi bir antik yerleşim alanının tespit edilememesi ve nekropoldeki tüm mezarların soyulmuş olması yüzey toprağından ele geçen seramik parçalarının mezarlardan atılmış olması olasılığını oldukça kuvvetlendirmektedir. Bu nedenle tarım toprağı içerisinde gelen parçalardan tanımlanabilir durumda olanlar mezarlarla ilişkili kontekslerden gelen nispeten az sayıdaki seramik buluntu ile beraber değerlendirmeye alınmıştır.

Yüceören Nekropolü seramikleri hamurlarına, yüzeylerine, formlarına ve fonksiyonel özelliklerine göre Doğu Sigillata A, Afrika Kırmızı Astarlı Taklitleri ve Geç Roma C, Günlük Kullanım Kapları ve Kaba Mallar olarak 3 gruba ayrılmış ve değerlendirmeye tabi tutulmuştur.*

Seramik kataloğunda öncelikle seramiğin ele geçtiği kontekst (Açma No Plankare; Örnek: A-6, 1-6/a-e) belirtilmiş, konteksti takiben parçanın ölçüleri verilmiş ve profil tanımlanmıştır. Daha sonra parçanın hamur ve yüzey özelliklerinin açıklanmasına geçilmiştir. Parçaların benzerlerine dayanılarak verilen tarihlendirmenin ardından karşılaştırmaya gidilmiştir.

Levhaların düzenlenmesinde kapların tipleri ve dudak gelişimlerine göre bir sıralama ön planda tutulmuştur. Katalog numaraları aynı zamanda levhalarda çizim numarası olarak kullanılmıştır.

* Yüceören seramik parçalarının çizilmesi, gruplanması ve tanımlanması sırasında yardımlarını esirgemeyen Araş.Gör. Özlem Vapur, Göknıl Arda ve Z.Filiz Bilir'e teşekkürlerimizi sunarız.

Yüceören Nekropolü Seramikleri

1- Doğu Sigillata A Grubu

Yüceören Nekropolü seramik buluntuları içinde Doğu Sigillata A grubu olarak sınıflandırılan seramiklerden tanımlanabilir durumda olan 54 adet parça değerlendirmeye alınmıştır. Bu parçaların yedisi tam kap olmak üzere 23 tanesi mezarlarla ilişkili kontekslerden 31 tanesi ise tarım toprağından gelmiştir. Doğu Sigillata A grubu seramikleri oldukça iyi arıtılmış krem (7.5 YR 7/6) ve pembemsi krem renkli (10 YR 8/4) kilden üretilmişlerdir. Sıkı ve gözeneksiz bir doku gösteren seramiklerin hamurunda katkı maddesi olarak çok az miktarda mika gözlenmiştir. Genel olarak ince cidarlı ve iyi fırınlanmış olan Doğu Sigillata A grubu seramiklerde her iki yüzey portakalımsı kırmızı renkte parlak astara sahiptir. Yüceören Nekropolü'nde ele geçen Doğu Sigillata A grubu seramiklerine uygulanan astarın zayıflığı ayırt edici bir özellik olarak dikkat çekicidir. Astarın zayıflığı bu seramiklerin yerel üretim olma ihtimalini oldukça güçlendirmektedir. Nekropol'den ele geçen örneklerin bir diğer dikkat çekici noktası da çok az sayıdaki örnekte gözlenen rulet ve yiv bezemeleri dışında bezemeye rastlanmamasıdır.

Yüceören Nekropolü kazısında ortaya çıkartılan Doğu Sigillata A grubu seramikleri oldukça dar bir tip yelpazesine sahiptir. Tabak, kase, çanak ve testi formlarını içeren bu yelpazenin paralellerine geniş bir coğrafi alanda rastlanmıştır. Doğu Sigillata A grubu içerisinde değerlendirmeye alınan parçalar Anemurium, Labraunda, Efes, Gözlükule, Zeugma, Perge, Asos, Tille Höyük, Gözleğentepe, Seyitömer, Uzgur, Atina-Agora, Samaria, Hama, Samos, Jalame, Antiochia ve Paphos örnekleri ile karşılaştırılmıştır.

Yüceören Nekropolü mezarlarının soyulmuş olması ve değerlendirilen malzemenin önemli bir kısmının tarım toprağından gelmesi nedeni ile Doğu Sigillata A grubu seramiklerin bir stratigrafiye bağlı olarak incelenmesi mümkün olmamıştır. Ancak diğer merkezlerle yapılan karşılaştırmanın ışığında Yüceören Nekropolü'nde ortaya çıkartılan seramiklerin M.Ö. 2. yüzyıldan M.S. 3. yüzyılın sonuna kadar uzanan bir zaman aralığına yayıldığını söylemek mümkündür. Dolayısı ile sınırlı sayıdaki bu seramik grubunda araştırmacılar tarafından farklı alt başlıklar altında incelenen Helenistik dönem ve Roma dönemi Sigillata örnekleri karşımıza çıkmıştır.

2- Afrika Kırmızı Astarlı Taklitleri ve Geç Roma C Seramikleri

Yüceören Nekropolü seramik buluntuları içinde Afrika Kırmızı Astarlı Taklitleri ve Geç Roma C olarak sınıflandırılan seramiklerden tanımlanabilir durumda olan 16 adet parça değerlendirmeye alınmıştır. Bu parçaların tamamı nekropol alanının üzerindeki tarım toprağından ele geçmiştir. Hamur ve astar yapıları birbirine oldukça benzer olan Geç Roma C ve Afrika Kırmızı Astarlı taklidi seramikler portakalımsı kırmızı (2.5 YR 6/8) renkte hamura sahiptir. Bazı parçaların ağız kenarının dış yüzeyinde fırınlanmadan kaynaklanan renk değişimleri bulunmaktadır. Bu grupta değerlendirdiğimiz seramiklerin tamamına yakınının astarları korunmamıştır. Astarların aşınmış olması arazideki olumsuz koşulların yanı sıra Yüceören’de ele geçen Geç Roma C ve Afrika Kırmızı astarlı taklidi seramiklerin olağandan daha yumuşak bir dokuya sahip olmaları ile de açıklanabilir. Form olarak Geç Roma C ve Afrika Kırmızı Astarlı taklidi Seramiklerinin özelliklerini gösteren parçaların tümünün olağandan yumuşak bir dokuya sahip olması bunların yakınlardaki bir merkezde üretilmiş taklit kaplar olma ihtimalini akla getirmektedir. Değerlendirmeye aldığımız parçalar arasında astarı korunmuş tek örnek 69 numaralı parçadır. Parçanın iç ve dış yüzeyinde parlak ve ince bir astar bulunmaktadır.

Yüceören Nekropolü’nde ortaya çıkartılan ve değerlendirmeye alınan az sayıdaki Geç Roma C türü seramik parçaları tabak ve kase gibi açık formlardan oluşmaktadır. Bu formlar Anemurium, Labraunda, Tarsus-Gözlükule, Efes, Perge, Saraçhane, Alahan, Atina-Agora, Paphos, Antiochia, Samaria ve Jalame örnekleri ile karşılaştırılmış ve Yüceören formlarının M.S. 4. yüzyıldan M.S. 7. yüzyıl ortalarına kadar uzanan bir dönem içerisinde üretildikleri sonucuna varılmıştır.

3- Günlük Kullanım Kapları ve Kaba Mallar

Yüceören Nekropolü seramik buluntuları içerisinde en büyük grubu oluşturan günlük kullanım kapları ve kaba mallara ait tanımlanabilir 79 parça değerlendirmeye alınmıştır. Bu parçalardan 19’u mezarlarla ilişkili kontekstlerden 60 tanesi ise tarım toprağı tabakasından ele geçmiştir. Günlük kullanım kaplarında ve kaba mallarda oldukça farklı hamur renkleri gözlenmiş olup, hamur katkısı olarak değişen oranlarda taşçık, mika, kireç, seramik tozu ve kuma rastlanmıştır. Günlük kullanım kaplarının ve kaba malların büyük bir kısmı astarsızdır. İç ve dış yüzeylerinde astara rastladığımız parçaların büyük bir kısmı krem renginin değişik tonlarında astarlanmıştır.

Günlük kullanım kapları ve kaba mallarda gözlenen başlıca tipler, pişirme kapları, tepsi, tabak, çanak, tekne, testi, amphora ve çömleklerden oluşmaktadır. Bu tipler Anemurium, Gözlükule, Sagalassos, Efes, Saraçhane, İasos, Knidos, İçel, Aydın-tepe, Hierapolis, Demre, Serçe Limanı, Hisarönü-Çubucak, Alahan, Atina-Agora, Paphos, Knossos, Dhiorios, Dura-Europos, Jalame ve Hama örnekleri ile karşılaştırılmış ve kısıtlı sayıda benzer örneğe rastlanmıştır. Günlük kullanım kapları ve kaba mallar başlığı altında değerlendirdiğimiz kap formlarının önemlice bir kısmının belirgin dönemsel farklılıklar ortaya koymamasından dolayı herhangi bir tarihlendirme önerilmemiştir. Benzerleri bulunabilen kısıtlı sayıdaki örnekler M.Ö. 4. yüzyıldan M.S. 7. yüzyıla kadar uzanan bir zaman aralığına yayılmaktadırlar.

KATALOG

Kısaltmalar

AÇ	Ağız Çapı
DÇ	Dip Çapı
G	Genişlik
K	Kalınlık
Krş.	Karşılaştırma
KY	Korunan Yükseklik
U	Uzunluk
Y	Yükseklik

Doğu Sigillata A

1. A-6, 1-6/a-e; AÇ: 15 cm, KY: 4,7 cm. Kaseye ait ağız kenarının bir kısmı korunmuştur. Dışa çekik ağızlıdır; ağız gövde geçişindeki bordürde yumurta dizisi bezemesi yer almaktadır. Kil, açık krem (10 YR 7/4) renkte; az miktarda kireç, mika ve kum katkılı, sıkı ve gözeneksizdir. Astar her iki yüzeyde yer yer korunmuştur; dışta koyu grimsi kahverengi (7.5 YR 3/1), içte kahvemsî kırmızı (5 YR 4/6) renktedir. M.Ö. 2.-1. yüzyıllar.

Krş. Dereboyu 2001: taf.13/67; Christensen and Johansen 1971: fig.10/111; 13/112; Kenyon 1957: fig.62/7; Waagé 1948: pl.IV, HM2; Hayes 1991: fig.VII/16; Gassner 1997: taf.14/213.

2. A-6, 1-6/a-e; AÇ: 15 cm, KY: 2,8 cm. Kaseye ait ağız kenarının bir kısmı korunmuştur. Dışa çekik ağızlıdır; mevcut kısım üzerinde bezeme yoktur.

Kil, açık krem (10 YR 7/4) renkte; az miktarda kireç, mika ve kum katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Astar her iki yüzeyde de korunmamıştır. M.Ö. 2.-1. yüzyıllar.

Krş. Kenyon 1957: fig.62/6, 15; Hayes 1991: fig.VII/16.

3. A-6, 1-6/a-e; KY: 5-5,5 cm. Kasenin gövde kısmına ait parça. Korunan kısım üzerinde palmet bezemesi yer almaktadır. Kil, açık krem (10 YR 7/4) renkte; az miktarda kireç, mika ve kum katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Astar dış yüzeyde korunmamış, iç yüzeyde kahvemsî kırmızı (7.5 YR 4/6) renktedir. M.Ö. 1. yüzyıl.

Krş. Christensen and Johansen 1971: fig.13/116, 16/148, 17/148; Jones 1950: fig.129/B; Gassner 1997: pl.16/221, 225; 14/211.

4. A-7, 1-3/f-h; K 1 mezar içi; AÇ: 20 cm, KY: 2,3 cm. Tabağa ait yuvarlak ağız kenarı parçası. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalımsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.Ö. 1. yüzyıl.

Krş. Waagé 1948: pl.III/120a; Vanderhoeven 1989: forme 1/ 165.

5. A-4, 1-10/a-e; AÇ: 16 cm, KY: 3 cm. Tabağa ait yuvarlak ağız kenarı parçası. Kil, krem (7.5 YR 7/6 - 7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalımsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.S. 2. yüzyılın sonu - 3. yüzyılın başı.

Krş. Waagé 1933: pl.VIII/46.

6. A-7, 4-5/e; AÇ: 16 cm, KY: 4 cm. Tabağa ait yuvarlak ağız kenarı parçası. Kil, krem (7.5 YR 7/6 - 7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalımsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.Ö.1. yüzyıl-M.S. 1. yüzyılın sonu.

Krş. Jones 1950: fig.193/402; Adak 1997: fig.1/1.3; Gunneweg et al. 1983: fig.21/6; Waagé 1933: pl.VIII/46; Vanderhoeven 1989: forme 1/ 161.

7. A-6, 3-4/d; K 3/1 mezar içi; AÇ: 17,6 cm, DÇ: 7,5 cm, Y: 3,4 cm. Tabak yuvarlak ağız kenarlı, oval gövdeli ve halka diplidir. Parçalar halinde ele geçen tabak, daha sonra birleştirilmiştir. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok

az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalımsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.Ö. 2. yüzyılın sonu.

Krş. Hayes 1985: form 4A, 4B, tav.I/9,10, 11 ,12; Jones 1950: fig. 188/ 257-265.

8. A-6, 3-4/d; K 3/1 mezar içi; AÇ: 18 cm, DÇ: 8,7 cm, Y: 3,8 cm. Tabağa ait yuvarlak ağız kenarı, içte hafif bir kalınlaştırmaya sahiptir; oval gövde bir halka dipile sona ermektedir. Parçalar halinde ele geçen tabak, daha sonra birleştirilmiştir. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Kabın iç yüzeyi ve tondo kısmı fırça ile, dış yüzey ise daldırma tekniği kullanılarak portakalımsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte astarlanmıştır. M.Ö. 2. yüzyılın sonu-M.S. 1.yüzyılın başı.

Krş. Hayes 1985: form 4A, 4B, tav.I/9, 10, 11, 12; Jones 1950: fig.188/257-265 .

9. A-8, 6-10/a-e; AÇ: 22 cm, KY: 4,4 cm. Tabağa ait düz, basit ağız kenarı parçası. Kil, pembemsi krem (10 YR 8/4) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalımsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır.

10. A-8, K 12 mezar içi; AÇ: 23 cm, KY: 5 cm. Tabağa ait dışa kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalımsı kırmızı renkte (2.5

YR 5/8) parlak astarlıdır. M.Ö. 2. yüzyılın sonu - M.Ö. 1. yüzyıl sonu.

Krş. Hayes 1985: form 22A, tav.III/11; Kenyon 1957: fig.79/4; Gunneweg et al. 1983: fig.22/4; Hayes 1991: fig.51/6, 9 .

11. A-7, 9-10/a-c; AÇ: 22,5 cm, DÇ: 9,5 cm, Y: 4,4 cm. K-11 Mezar Odası. Tabağa ait yuvarlak ağız kenarı dışta hafif bir kalınlaştırmaya sahiptir. Gövde kısmı keskin bir dönüş yaparak halka dibe bağlanmaktadır. Parçalar halinde ele geçen tabağın tamamı korunamamıştır. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalimsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.S. 1.- 2. yüzyıllar.

Krş. Hayes 1985: form 53, tav.VII/2, 3 ; Waagé 1948: pl.VI/620 ; Jones 1950: fig.192/366; Atik 1995: abb.32/147.

12. A-7, 4-6/d-e; K 2 mezar odası; AÇ: 23 cm, DÇ: 9,8 cm, Y: 4,4 cm. Tabağa ait yuvarlak ağız kenarı dışta hafif bir kalınlaştırmaya sahiptir. Gövde kısmı keskin bir dönüş yaparak halka dibe bağlanmaktadır. Parçalar halinde ele geçen tabağın tamamı korunamamıştır. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalimsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.S. 1.- 2. yüzyıllar.

Krş. Hayes 1985: form, tav.VII/2,3; Waagé 1948: pl.VI/620; Jones 1950: fig.192/366.

13. A-7, 4-5/e; AÇ: 18 cm, KY: 2 cm. Tabağa ait dışa kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalimsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.S. 2. yüzyılın sonu -3. yüzyılın sonu.

Krş. Jones 1950: fig.203/770.

14. A-6, 1-6/a-e; AÇ: 20 cm, KY: 9,4 cm. Tabağa ait dışa eğilmiş dudaklı ağız kenarı parçası. Kil, pembemsi krem (10 YR 8/4) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalimsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.Ö. 2. yüzyıl.

Krş. Ladstätter and Lang-Auinger 2001: taf.49/25; French 1985: res.1/17; Gunneweg et al. 1983: fig.21/2.

15. A-8, K 15 mezar içi; AÇ: 19 cm, KY: 3,2 cm. Tabağa ait dışa çekik ağız kenarı parçası. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalimsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.Ö. 1. yüzyıl.

Krş. French 1985: res.1/10; Crowfoot at al. 1957: fig.79/5; Waagé 1948: pl.IV/410b.

16. A-8, 1-2/g; K 6 mezar içi; AÇ: 13,7 cm, DÇ: 7,6 cm, Y: 2,9 cm. Tabak dışa çekik ağız kenarlı, dışa eğik gövdeli ve alçak halka diplidir. Tabağın tamamı korunmuştur. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Kabın iç yüzeyi tonda

kısmı hariç yan yüzler fırça ile, dış yüzey ise daldırma tekniği kullanılarak portakalimsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte astarlanmıştır. M.S. 1.- 2. yüzyıllar.

Krş. Hayes 1985: form 57, tav.VII/10; Kenyon 1957: fig.77/10; Waagé 1948: pl.VI/632 ; Williams 1989: fig.5/75; Jones 1950: fig.193/405.

17. A-7, 4-5/e; AÇ: 17 cm, KY: 4,5 cm. Tabağa ait dışa çekik ağız kenarı parçası. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalimsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.Ö. 1. yüzyıl sonu

Krş. Jones 1950: fig.193/405; Christensen and Johansen 1971: fig.64/21.6; Unterkircher 1983: abb.1/S 4.3; Robinson 1959: pl.60/F14, 65/F53.

18. A-8, K 16 dromos; AÇ: 17 cm, KY: 3,7 cm. Tabağa ait dışa çekik ağız kenarı parçası. Kil, pembemsi krem (10 YR 8/4) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalimsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.S. 2.-3. yüzyıllar.

Krş. Hayes 1985: form 58, tav.VII/11; Kenyon 1957: fig.77/9; Waagé 1948: pl.VI/632, 634, 638a; Christensen and Johansen 1971: fig.64/21.6; Unterkircher 1983: abb.1/S 4,3.

19. A-8, AÇ: 20,6 cm, DÇ: 8,2 cm, Y. 5,3 cm. Tabağa ait yuvarlak ağız kenarı, içte hafif bir kalınlaştırmaya sahiptir. Dalgalı bir gövde profiline sahip olup, halka diptir. Parçalar halinde ele

geçen tabak, daha sonra birleştirilmiştir. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalimsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.S. 2.-3. yüzyıllar.

Krş. Williams 1989: fig.5/72, 73; Jones 1950: fig.202/739, 740 ; Kenyon 1957: fig.77/8 ; Waagé 1948: pl.VI/615f, 615p.

20. A-8, 1-2/g; AÇ: 20,4 cm, KY: 8 cm. K-6 Mezar Odası. Tabağa ait ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuştur. Yuvarlak ağız kenarlı ve dalgalı gövde profillidir. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalimsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.S. 2.-3. yüzyıllar.

Krş. Hayes 1985: form 56, tav.VII/7; Jones 1950: fig.202/740; Williams 1989: fig.73; Kenyon 1957: fig.77/8 ; Waagé 1948: pl.VI/615p.

21. A-8, 1-2/g; AÇ: 19 cm, KY: 3,1 cm. Tabağa ait yuvarlak ağız kenarı parçası, içte hafif bir kalınlaştırmaya sahiptir. Kil, pembemsi krem (10 YR 8/4) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalimsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.S. 2.-3. yüzyıllar.

Krş. Hayes 1985: form 56, tav.VII/7; Williams 1989: fig.5/72; Jones 1950: fig.202/740; Adak 1997: fig.4/7.1; Kenyon 1957: fig.77/8; Waagé 1948: pl. VI/615p.

22. A-8, K 7 mezar içi; AÇ: 22 cm, KY: 3,2 cm. Tabağa ait yuvarlak ağız kenarı parçası, içte hafif bir kalınlaştırmaya sahiptir. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalımsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.S. 2.-3. yüzyıllar.

Krş. Hayes 1985: form 56, tav.VII/7; Jones 1950: fig.202/740; Adak 1997: fig.4/7.1; Kenyon 1957: fig.77/8; Waagé 1948: pl.VI/615p.

23. A-6, 3-4/d; K 3/1 mezar içi; AÇ: 16 cm, KY: 3,3 cm. Tabağa ait yuvarlak ağız kenarı parçası. Kil, açık kiremit (5 YR 5/6) renkte; az miktarda mika, orta oranda kum, yoğun olarak kireç katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış ve iç yüzey sarımsı kiremit (5 YR 6/8) renktedir.

24. A-5, 1-5/a-e; AÇ: 26 cm, KY: 3,2 cm. Tabağa ait yuvarlak ağız kenarı parçası. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalımsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.S. 2.-3. yüzyıllar.

Krş. Hayes 1985: form 56, tav.VII/7; Adak 1997: fig.4/7.1; Kenyon 1957: fig.77/8; Waagé 1948: pl.VI/615p; Christensen and Johansen 1971: fig.33/4.1.

25. A-8, 3-10/h-j; AÇ: 10 cm, KY: 3,1 cm. Kaseye ait içte dalgalı bir profil oluşturacak (boğumlu) şekilde kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil,

pembemsi krem (10 YR 8/4) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalımsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.Ö. 1. yüzyıl.

Krş. Lang-Auinger and Ladstätter 2001: taf.50/37; Kenyon 1957: fig.80/17, 21; Gunneweg et al. 1983: fig.21/5.

26. A-4, 1-10/a-e; AÇ: 12 cm, KY: 5 cm. Kaseye ait yuvarlak ağız kenarı parçası. Kil, pembemsi krem (10 YR 8/4) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalımsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.Ö. 1. yüzyıl sonu - M.S. 1. yüzyıl.

Krş. Hayes 1985: form 42, tav.VI/7; French 1985: res.2/35; Waagé 1948. pl.V/445, 446k, p, u.

27. A-4, 6-10/d-f; AÇ: 16 cm, KY: 2,1 cm. Kaseye ait yuvarlak ağız kenarı parçası. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalımsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.Ö. 1. yüzyıl sonu - M.S. 2. yüzyılın başı.

Krş. Waagé 1948: pl.V/446p; Adak 1997: fig.7/16.6; Christensen and Johansen 1971: fig.33/7.1.

28. A-8, 8/e; K 15 mezar içi; AÇ: 15 cm, KY: 3,8 cm. Kaseye ait dışa çekik ağız kenarı parçası. Kabın boyun kısmında ince bir şekilde yapılmış plastik bant yer almaktadır. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika

katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalimsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır.

Krş. Christensen and Johansen 1971: fig. 46/20.34.

29. A-8, 1-2/g; AÇ: 10 cm, KY: 2,1 cm. Kaseye ait yuvarlak ağız kenarı parçasının iç kısmında kapak yeri, kap gövdesinin dış yüzeyinde de çentik bezemeler yer almaktadır. Kil, pembemsi krem (10 YR 8/4) renkte; çok az mika katkı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalimsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.S. 1. yüzyılın sonu.

Krş. Kenyon 1957: fig.81/6; (bezeme için) Christensen and Johansen 1971: fig.38/12.12; Vanderhoeven 1989: divers/896.

30. A-7, 4-5/e; AÇ: 11 cm, KY: 2,3 cm. Tabağa ait dışa çekik ağız kenarı parçası. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalimsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.Ö. 1. yüzyılın sonu - M.S. 2. yüzyılın başı.

Krş. Waagé 1948: pl.V/453k

31. A-8, 8/c; K 15 mezar içi; AÇ: 38 cm, DÇ: 4 cm, KY: 4, 1 cm. Tabağa ait dışa kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, pembemsi krem (10 YR 8/4) renkte; çok az mika katkı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalimsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.Ö. 1. yüzyıl.

Krş. Hayes 1985: form 28, tav.IV/11; Jones 1950: fig.192/A; Hellström 1965: pl.35/202; Waagé 1948: pl.III/113f ; Gunneweg et al. 1983: fig.6/3; Vanderhoeven 1989: forme 13/346.

32. A-6, 6-10/a-e; AÇ: 20 cm, KY: 3,6 cm. Tabağa ait dışa kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası, gövdeye geçiş yaptığı kısımda dirseğe benzer bir çıkıntı yapmıştır. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalimsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.Ö. 1. yüzyıl - M.S. 2. yüzyılın ilk yarısı.

Krş. Waagé 1948: pl.V/426f453k; Kenyon 1957: fig.79/15, 68/6; Gunneweg et al. 1983: fig.23/4

33. A-8, 1-2/g; K 6 mezar içi; AÇ: 8,8 cm, KY: 2,5 cm. Çanağa ait içe çekik yuvarlak ağız kenarı parçası. Kil, pembemsi krem (10 YR 8/4) renkte; çok az mika katkı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalimsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.Ö. 2.yüzyıl sonu-M.Ö. 1. yüzyıl.

Krş. Thür 1997: abb.12/17; Waagé 1948: pl.IV/128u, 125f; Johnson 1988: fig.7.2/30; Gunneweg et al. 1983: fig.17/95.

34. A-8, 8/c; AÇ: 9 cm, DÇ: 4 cm, KY: 4,7 cm. K-15 Mezar Odası. Çanağa ait içe çekik ağız kenarlı, dibe doğru daralan gövdeli ve halka diplidir. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkı; sıkı ve gözeneksizdir.

Astar korunmamıştır. M.Ö. 3. yüzyılın sonu -1. yüzyıl.

Krş. Jones 1950: fig.180/G, K, 67, 76; Öztürk 2002: çiz.6, res.6; Topbaş 1993: res.14; French 1985: res.1/5; 2/27; Kenyon 1957: fig.38/2; Gunneweg et al. 1983: fig.1/224

35. A-6, 3-4/c-d; K 3/2 mezar içi; AÇ: 15 cm, DÇ: 4 cm, KY: 10,5 cm. Kase hafif içe dönük ağız kenarlı, dışa eğik gövdeli, halka dipli ve dikey kulpludur. Kabin tamamı korunmuştur. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Portakalımsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte astarlı olan kabin, iç yüzeyi tamamen astarlanmıştır; dış yüzeyi ise yarıya kadar daldırma astara sahiptir. M.S. 70-120.

Krş. Gürlü 2001: çiz.1/3; Hellström 1965: pl.37/293, 296.

36. A-6, 1-6/a-e; AÇ: 5,4 cm, KY: 4 cm. Testiye ait dışa çekik ağız kenarı parçası. Kil, pembemsi krem (10 YR 8/4) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalımsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır.

37. A-7, 8-10/a-j; AÇ: 6 cm, KY: 3,5 cm. Testiye ait dışa çekik ağız kenarı parçası. Kil, pembemsi krem (10 YR 8/4) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalımsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır.

38. A-7, 10-13/a-j; AÇ: 4 cm, KY: 2,4 cm. Testiye ait dışa çekik ağız kenarı parçası. Kil, pembemsi krem (10 YR 8/4) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalımsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.Ö. 1. yüzyıl-M.S. 1. yüzyıl.

Krş. Adak 1997: fig.13/25.1.

39. A-8, AÇ: 6,6 cm, KY: 2,1 cm. Testiye ait dışa çekik ağız kenarı parçası. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalımsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.S. 1. yüzyıl.

Krş. Hayes 1985: form 108, tav.IX/8 .

40. A-6, 6-10/a-e; AÇ: 7,5 cm, KY: 5,8 cm. Testiye ait dışa çekik ağız kenarı parçası; boynun iki tarafında ağız kenarının altında başlayan dikey kulplar kısmen korunmuştur. Boynun gövdeye bağlandığı kısımda kabı çevreleyen bir yiv yer almaktadır. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalımsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.Ö. 1. yüzyıl-M.S. 1. yüzyıl.

Krş. Vanderhoeven 1989: formes 25-26/859; Zelle 1990: abb.7/23.

41. A-5, 1-6/a-e; K 13 dromos; DÇ: 6,5 cm, KY: 18,5 cm. Testiye ait ağız kenarı ve gövdenin bir kısmı korunmamıştır. Kap halka diplidir. Ağız kenarının altında başlayıp, omuz kısmına

kadar devam eden kulp, ikiz kesite sahiptir. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalımsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır.

42. A-5, 6-8/a-e; DÇ: 7,5 cm, KY: 2,9 cm. Tabağa ait alçak halka dip parçası. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalımsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.Ö. 1. yüzyılın sonu.

Krş. Kenyon 1957: fig.82/3.

43. A-8, 1-5/a-d; KY: 2,5 cm. Yuvarlak dip parçası. Dibin dış yüzeyinde, dibi çevreleyen ve yiv bezeme tekniğinde yapılmış iç içe iki merkezi daire yer almaktadır. Kil, pembemsi krem (10 YR 8/4) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalımsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.Ö. 1. yüzyıl.

Krş. Christensen and Johansen 1971: fig.46/19.1; Hayes 1991: fig.17/8; Vanderhoeven 1989, forme 21/ 680.

44. A-8, KY: 3,2 cm; K 15 mezar içi. Yuvarlak dip parçası. Dibin dış kısmında merkezi daireler yer almaktadır. Kil, pembemsi krem (10 YR 8/4) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalımsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır.

Krş. Vanderhoeven 1989: forme 18/ 669.

45. A-8, 1-5/a-d; DÇ: 8,6 cm, KY: 7,8 cm. Tabağa ait halka dip parçası. Kil, pembemsi krem (10 YR 8/4) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalımsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır.

46. A-8, 1-5/a-d; DÇ: 7,5 cm, KY: 2,5 cm. Testiye ait halka dip parçası. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalımsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.Ö. 1. yüzyıl.

Krş. Johnson 1988: fig.7.2/28; Crowfoot et al. 1957: fig.82/2; Hayes 1991: fig.17/22.

47. A-7, 6-7/1-j; K 8 dromos; DÇ: 11 cm, KY: 1,4 cm. Kase/testiye ait alçak halka dip parçası. Dibin dış profilinde üç sıra yiv bezeme yer almaktadır. Kil, pembemsi krem (10 YR 8/4) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalımsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.Ö. 1. yüzyılın sonu-M.S. 2. yüzyılın başı.

Krş. Johnson 1988: fig.7.2/29.

48. A-7, 8-10/a-j; DÇ: 11,5 cm, KY: 2,7 cm. Tabağa ait halka dip parçası. Dibin iç yüzeyinde çizi bezeme tekniğinde yapılmış ve merkezi kısmı çevreleyen dikey ince çizgilerden oluşan rulet bezeme yer almaktadır. Kil, pembemsi krem (10 YR 8/4) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalımsı kırmızı (2.5 YR

5/8) renkte parlak astarlıdır. M.Ö. 1. yüzyıl.

Krş. Hayes 1985: form 53, 82, tav.VII/1, 2,3; Kenyon 1957: fig.77/2; Waagé 1933: pl.VIII/85; Christensen and Johansen 1971: fig. 40/14.20.

49. A-7, 4-6/d-e; K 2 mezar odası; DÇ: 12 cm, KY: 2 cm Tabâğa ait iç çekik düz dip parçası. Kil, pembemsi krem (10 YR 8/4) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalimsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.S. 1. yüzyıl.

Krş. Hayes 1985: form 116, tav.XI/1; Johnson 1988: fig.7.2/36; Atik 1995: abb. 30/122.

50. A-7, 9-10/a-c; DÇ: 6,4 cm, KY: 4,3 cm. K-11 Mezar Odası. Kaseye ait halka dip parçası. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalimsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.Ö. 1. yüzyılın sonu-M.S. 2. yüzyılın başı.

Krş. Waagé 1933: pl.VIII/55.

51. A-7, K 11 dromos; DÇ: 7 cm, KY: 2,7 cm. Kaseye ait halka dip parçası. Dibin iç kısmında bir yiv yer almaktadır. Kil, pembemsi krem (10 YR 8/4) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalimsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.Ö. 1. yüzyılın sonu - M.S. 2. yüzyılın başı.

Krş. Hayes 1985: form 5B, tav.II/2; Waagé 1948: pl.V/446 p; Johnson 1988: fig.7.2/35; Waagé 1933: pl.VIII/55.

52. A-5, K 13 dromos; DÇ: 12 cm, KY: 2,3 cm. Tabâğa ait halka dip parçası. Dibin gövdeye keskin bir dönüşle bağlandığı kısımdan kırılmıştır. Kil, pembemsi krem (10 YR 8/4) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalimsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.Ö. 2. yüzyılın sonu- M.Ö. 1. yüzyıl.

Krş. Waagé 1948: pl.III/116n, p; Adak 1997: fig. 3/2.9.

53. A-8, 6-7/f-g; DÇ: 8,6 cm, KY: 2,5 cm. Kaseye ait halka dip parçası. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalimsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.Ö. 1. yüzyılın sonu - M.S. 2. yüzyılın başı.

Krş. Waagé 1933: pl.VIII/55.

54. A-6, 6-10/a-e; DÇ: 22 cm, KY: 1,7 cm. Tabâğa ait alçak halka dip parçası. Korunan kısım üzerinde iki sıra çentik bezeme yer almaktadır. Kil, krem (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) renkte; çok az mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalimsı kırmızı (2.5 YR 5/8) renkte parlak astarlıdır. M.S. 2. yüzyılın sonu - 3. yüzyılın başı.

Krş. Waagé 1948: pl.VI/632; Waagé 1933: pl.VIII/56.

Afrika Kırmızı Astarlıları ve Geç Roma C Seramikleri

55. A-4, 6-10/a-e; AÇ: 15 cm, KY: 3,1 cm. Geç Roma C kaseye ait ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuştur. Ağız dış yüzeyde içbükey, alt kısımda dışa kalınlaştırılmıştır. Kil, portakalımsı kırmızı (2.5 YR 6/8) renkte; az miktarda kireç, orta oranda mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Astar her iki yüzeyde de korunmamıştır. Dış yüzeyde fırınlamadan kaynaklanan renk değişimi izlenmektedir; dudağın dış yüzeyi portakalımsı açık kırmızı (2.5 YR 6/6), gövdeye geçiş ve gövde dış ve iç yüzeyde portakalımsı kırmızı (2.5 YR 6/8) renktedir. M.S. 4-5. yüzyıllar

Krş. Johnson 1988: fig. 7-9/174; Jones 1950: fig. 208/S.

56. A-4, 1-10/a-e; AÇ: 15 cm, KY: 2,2 cm. Geç Roma C tabağa ait ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuştur. Dışa çekik ağız dış kısımda kalınlaştırılmıştır. Kil, portakalımsı kırmızı (2.5 YR 6/8) renkte; az miktarda kireç, orta oranda mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Astar her iki yüzeyde de korunmamıştır. Dış yüzeyinde fırınlamadan kaynaklanan renk değişimi izlenir; dudağın dış yüzeyi kremi pembe (5 YR 7/4), gövdeye geçiş ve gövde dış ve iç yüzeyde portakalımsı açık kırmızı (2.5 YR 6/6) renktedir. M.S. 6. yüzyılın sonu - 7. yüzyılın ortaları.

Krş. Hayes 1972: form 10C, fig.71/13; Williams 1989: fig.23/280; Waagé 1948: pl.XI/949k.

57. A-8, 3-5/c-d; AÇ: 16 cm, KY: 2 cm. Kaseye ait ağzın bir kısmı korunmuştur. Topuz şeklinde ağızlı kenarlıdır. Kil, portakalımsı kırmızı (2.5 YR 6/8) renkte; az miktarda kireç, orta oranda mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Astar her iki yüzeyde de korunmamıştır. Dış yüzeyde fırınlamadan kaynaklanan renk değişimi izlenmektedir; dudağın dış yüzeyi sütlü kahverengi (10 YR 7/3), gövdeye geçiş ve gövde dış ve iç yüzeyde sarımsı portakal (5 YR 6/6) renktedir.

58. A-4, 1-10/f-j; AÇ: 21 cm, KY: 2,5 cm. Geç Roma C kaseye ait ağzın bir kısmı korunmuştur. Dik ağız dış yüzeyde iç bükey, alt kısımda dışa kalınlaştırılmıştır. Kil, portakalımsı kırmızı (2.5 YR 6/8) renkte; az miktarda kireç, orta oranda mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Astar her iki yüzeyde de korunmamıştır. Dış yüzeyde fırınlamadan kaynaklanan renk değişimi izlenmektedir; dudağın dış yüzeyi sütlü kahverengi (10 YR 6/4) ince parlak astarlıdır. Gövdeye geçiş ve gövde dış ve iç yüzeyde portakalımsı kırmızı (2.5 YR 6/8) renktedir. M.S. 6. yüzyıl.

Krş. Hayes 1972: form 10/A, fig. 71/1; Gassner 1997: taf.48/584.

59. A-4, 1-10/a-e; AÇ: 23 cm, KY: 2,8 cm. Geç Roma C tabağa ait ağzın bir kısmı korunmuştur. Dışa çekik ağız içe kalınlaştırılmıştır. Kil, portakalımsı kırmızı (2.5 YR 6/8) renkte; az miktarda

kireç, orta oranda mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Astar her iki yüzeyde de korunmamıştır. Dış ve iç yüzeyinde fırınlamadan kaynaklanan renk değişimi görülür. Dudağın dış ve iç yüzeyi portakalımsı kırmızı (2.5 YR 6/8), gövdenin dış ve iç yüzeyi ise yine portakalımsı kırmızı (2.5 YR 6/8) renktedir. M.S. 7. yüzyılın ilk yarısı.

Krş. Kenyon 1957: fig.84/23; Waagé 1948: pl.XI/949u, 949y; Williams 1985: fig.3/12; Gassner 1997: taf. 48/586.

60. A-8, 1-5/a-d; AÇ: 28 cm, KY: 2,8 cm. Tabağa ait ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuştur. Dışa kalınlaştırılmış ağızlı kenarlıdır. Afrika Kırmızı Astarlı seramik taklidi (*Imitation African Red Slip Ware*). Kil, portakalımsı kırmızı (2.5 YR 6/8) renkte; az miktarda kireç, orta oranda mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Astar her iki yüzeyde de korunmamıştır. M.S. 6. yüzyıl.

Krş. Hayes 1972: form 99A, fig.28/1; Hayes 1986: fig.40.30/53.

61. A-4, 1-10/a-e; AÇ: 33 cm, KY: 4,1 cm. Tabağa ait ağızın bir kısmı korunmuştur. Dışa çekik, iç ve dışta kalınlaştırılmış ağızlı. Afrika Kırmızı Astarlı seramik taklidi (*Imitation African Red Slip Ware*). Kil, portakalımsı kırmızı (2.5 YR 6/8) renkte; az miktarda kireç, orta oranda mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Astar her iki yüzeyde de korunmamıştır. M.S. 360-470.

Krş. Hayes 1972: form 67, fig.19/6, 17; Waagé 1948: pl.IX/869.

62. A-4, 1-10/f-j; AÇ: 22 cm, KY: 1,7 cm. Tabağa ait ağızın bir kısmı korunmuştur. Dışa kalınlaştırılmış ağızlıdır. Kil, portakalımsı kırmızı (2.5 YR 6/8) renkte; az miktarda kireç, orta oranda mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Astar her iki yüzeyde de korunmamıştır.

63. A-4, 1-10/a-e; AÇ: 26 cm, KY: 3 cm. Geç Roma C kaseye ait ağızın bir kısmı korunmuştur. Yüksek ve dik ağız dış yüzeyde içbükey, gövdeye geçişte dışa kalınlaştırılmıştır. Kil, portakalımsı kırmızı (2.5 YR 6/8) renkte; az miktarda kireç, orta oranda mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Astar her iki yüzeyde de korunmamıştır. Dış yüzeyde fırınlamadan kaynaklanan renk değişimi izlenmektedir; dudağın dış yüzeyi sarımsı açık kahverengi (7.5 YR 6/6), gövdeye geçiş ve gövde dış ve iç yüzeyde portakalımsı kırmızı (2.5 YR 6/8) renktedir. M.S. 5.- 6. yüzyılın ilk yarısı.

Krş. Hayes 1972: form 3B, fig.67/5; Johnson 1988: fig. 7-9/150; Waagé 1948: pl.XI/941f; Jones 1950: fig.208/K; Williams 1989: fig.22/269; Kenyon 1957: fig.84/13, 14.

64. A-4 ,1-10/a-e; AÇ: 29 cm, KY: 2,1 cm. Geç Roma C kaseye ait ağızın bir kısmı korunmuştur. Dik ağız dış yüzeyde iç bükey, gövdeye geçişte dışa kalınlaştırılmıştır. Ağız üzerinde dikey çizgilerden oluşan çizi bezeme mevcuttur. Kil, portakalımsı kırmızı (2.5 YR 6/8) renkte; az miktarda kireç, orta oranda mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Astar

her iki yüzeyde de korunmamıştır. Dış yüzeyde fırınlamadan kaynaklanan renk değişimi izlenmektedir; dudağın dış yüzeyi sütlü kahverengi (10 YR 6/4), gövdeye geçiş ve gövde dış ve iç yüzeyde portakalımsı kırmızı (2.5 YR 6/8) renktedir. M.S. 4.-6. yüzyılın ikinci çeyreği.

Krş. Hayes 1972: form 3D, fig.68/13; Hayes 1986: fig.34.16/5; Kenyon 1957: fig.84/11; Jones 1950: fig.208/I; Hellström 1965: pl.37/333.

65. A-4, 1-10/f-j; AÇ: 27 cm, KY: 2,2 cm. Geç Roma C kaseye ait ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuştur. Dik ağız dış yüzeyde iç bükey gövdeye geçişte dışa kalınlaştırılmıştır. Ağız üzerinde iki sıra banttıan oluşan rulet bezeme mevcuttur. Kil, portakalımsı kırmızı (2.5 YR 6/8) renkte; az miktarda kireç, orta oranda mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Astar her iki yüzeyde de korunmamıştır. Dış yüzeyde fırınlamadan kaynaklanan renk değişimi izlenmektedir; dudağın dış yüzeyi sarımsı portakal rengi (5 YR 6/6), gövdeye geçiş ve gövde dış ve iç yüzeyde portakalımsı açık kırmızı (2.5 YR 6/6) renktedir. Ayrıca dudak kısmı dışta kahvemsı koyu gri (10 YR 3/1) renkte ince astarlıdır. M.S. 5. yüzyılın sonu - 6. yüzyıl.

Krş. Hayes 1972: form 3F, fig.69/23, 25; Hayes 1986: fig.32.13/6; Williams 1989: fig.22/275; Hellström 1965: pl.37/334; Jones 1950: fig.208/L, Q; Gassner 1997: taf.46/558.

66. A-6, 1-7/a-e; AÇ: 19 cm, KY: 2,2 cm. Geç Roma C kaseye ait ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuştur; içe kalınlaştırılmış ağızlıdır. Kil, portakalımsı kırmızı (2.5 YR 6/8) renkte; az miktarda kireç, orta oranda mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Astar her iki yüzeyde de korunmamıştır. M.S. 4. yüzyılın ikinci yarısı-5. yüzyılın ilk yarısı.

Krş. Johnson 1988: fig. 7-8/ 137; Catling 1972: fig.5/P28.

67. A-7, 8-10/a-j; AÇ: 27 cm, KY: 1,8 cm. Geç Roma C kaseye ait ağız ve gövdenin bir kısmı korunmuştur; içe kalınlaştırılmış ağızlıdır. Kil, portakalımsı kırmızı (2.5 YR 6/8) renkte; az miktarda kireç, orta oranda mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Astar her iki yüzeyde de korunmamıştır. M.S. 4. yüzyılın ikinci yarısı - 5. yüzyılın ilk yarısı.

Krş. Johnson 1988: fig. 7-8/ 137; Catling 1972: fig.5/P28.

68. A-4, 1-10/a-e; DÇ: 15 cm, KY: 1,4 cm. Tabağa ait dip ve gövdenin bir kısmı korunmuştur; alçak halka diplidir. Afrika Kırmızı Astarlı seramik taklidi (*Imitation African Red Slip Ware*). Kil, portakalımsı kırmızı (2.5 YR 6/8) renkte; az miktarda kireç, orta oranda mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Astar her iki yüzeyde de korunmamıştır. M.S. 4. yüzyılın sonu - 5. yüzyılın başı.

Krş. Hayes 1972: form 67, fig.19.

69. A-6, 1-10/a-e; DÇ: 13 cm, KY: 1,3 cm. K-4 Mezar Odası. Geç Roma C tabağa ait dip ve gövdenin bir kısmı

korunmuştur. Alçak halka dipli. Kil, portakalımsı kırmızı (2.5 YR 6/8) renkte; az miktarda kireç, orta oranda mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalımsı açık kırmızı (2.5 YR 6/6) renkte, parlak astarlıdır. M.S. 4. yüzyılın ikinci yarısı.

Krş. Hayes 1972: form 3, fig.67.

70. A-13, 1-5/d-f. Bezemeli gövde parçasının üzerinde baskı tekniğinde yapılmış palmet bezemesi mevcuttur. Kil, portakalımsı kırmızı (2.5 YR 6/8) renkte; az miktarda kireç, orta oranda mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Astar her iki yüzeyde de korunmamıştır. M.S. 5. yüzyılın ortaları.

Krş. Hayes 1972: group III-i, fig.73.

Günlük Kullanım Kapları ve Kaba Mallar

Pişirme Kapları

71. A-8, 6-7/f-g; AÇ: 14 cm, KY: 3,8 cm. Çömleğe ait içe eğik ve dışta kalınlaştırılmış ağız kenarı parçasının gövde kısmı üzerinde yivlerden oluşan bezeme yer almaktadır. Ağız kenarından başlayan ve kısmen korunmuş kulp, düzgün olmayan, sırtlı bir kesite sahiptir. Kil, portakalımsı kırmızı (2.5 YR 6/8) renkte; az miktarda kireç, orta oranda mika, katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey portakalımsı kırmızı (2.5 YR 6/8) renktedir. M.S. 5.-7. yüzyıllar.

Krş. Williams 1989: fig.36/400, 401; 62/582; Johnson 1988: fig.7-42/627.

72. A-12, 1-10/h-j; AÇ: 14 cm, KY: 2,7 cm. Çömleğe ait içe çekik ağız kenarı parçası. Ağız kenarından başlayan ve kısmen korunmuş kulp, düzgün olmayan bir kesite sahiptir. Kil, kırmızı (2.5 YR 5/6) renkte; az miktarda taşçık, kum, orta yoğunlukta kireç ve mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey kırmızı (2.5 YR 5/6) renktedir.

73. A-6, 6-10/a-e; AÇ: 16 cm, KY: 2,6 cm. Çömleğe ait dışa çekik ağız kenarı parçası. Ağız kenarından başlayan ve kısmen korunmuş kulp, dikdörtgenimsi bir kesite sahiptir. Kil, koyu grimsi kahverengi (10 YR 4/2) renkte; az miktarda taşçık, kuvars, orta yoğunlukta mika, kum, yoğun olarak kireç katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Astar, dış yüzeyde koyu kiremit (5 YR 4/6), iç yüzeyde açık kiremit (7.5 YR 6/4) rengindedir.

74. A-6, K 10 mezarı; AÇ: 10 cm, KY: 2,2 cm. Çömleğe ait yuvarlak ağız kenarı parçası. Ağız kenarından başlayan ve kısmen korunmuş kulp, böbrek şeklinde bir kesite sahiptir. Kil, koyu grimsi kahverengi (10 YR 4/2) renkte; az miktarda taşçık, kuvars, orta yoğunlukta mika, kum, yoğun olarak kireç katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Astar, dış yüzeyde koyu kiremit (5 YR 4/6), iç yüzeyde açık kiremit (7.5 YR 6/4) rengindedir.

75. A-8, 1-2/g; K 6 mezar içi; AÇ: 15 cm, KY: 4,1 cm. Çömleğe ait içe çekik ve dışa kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, 10 YR 5/4 (açık kahverengi); orta yoğunlukta taşçık, kireç, mika ve kum katkılı; gevşek ve gözeneklidir. Dış ve iç yüzey sarımsı kahverengi (10 YR 6/4) renklidir.

76. A-7, 8-10/a-j; AÇ: 16 cm, KY: 2,8 cm. Çömleğe ait içe eğik ve dışta hafif kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, açık kiremit (5 YR 5/6) renkte; az miktarda mika, orta oranda kum, yoğun olarak kireç katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış ve iç yüzey sarımsı kiremit (5 YR 6/8) rengindedir.

77. A-4, 1-10/f-j; AÇ: 11 cm, KY: 2,4 cm. Çömleğe ait içe çekik ağız kenarı parçası. Ağız kenarının hemen altında bir yiv yer almaktadır. Kil, koyu kiremit (5 YR 4/6) renkte; az miktarda kuvars, orta yoğunlukta mika, kum, seramik tozu, yoğun olarak taşçık ve kireç katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış ve iç yüzey koyu kiremit (5 YR 4/6) renktedir.

78. A-4, 1-10/f-j; AÇ: 14 cm, KY: 1,5 cm. Çömleğe ait dışa doğru sivri kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, portakalımsı kırmızı (2.5 YR 6/8) renkte; az miktarda kireç, orta oranda mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Astar her iki yüzeyde de korunmamıştır. M.S. 5.-7. yüzyıllar.

Krş. Williams 1989: fig.39/420.

Tabak, Çanak, Tekne

79. A-5, 1-5/a-c; AÇ: 38 cm, KY: 3,3 cm. Sığ tepsie ait yuvarlak ağız kenarı

parçası. Kil, pembe- açık gri (5 YR 7/4-2.5 Y 7/1) renkte; az miktarda mika,

seramik tozu, orta oranda taşçık, kireç, yoğun olarak kum katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış yüzey pembemsi krem (10 YR 8/4), iç yüzey pembe (7.5 YR 7/4) renklidir.

Krş. Doğer ve Şenol 2000: çiz.12c.

80. A-4, 8-10/a-f; AÇ: 19 cm, KY: 2,5 cm. Çanağa ait içe kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, yavruağzı (7.5 YR 6/6) renkte; az miktarda kireç, mika, orta yoğunlukta taşçık ve kum katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış yüzey pembemsi sarı (10 YR 7/4), iç yüzey sarımsı pembe (7.5 YR 7/4) renklidir.

81. A-6, 1-7/a-e; AÇ: 34 cm, KY: 3,6 cm. Çanağa ait yuvarlak ağız kenarı parçası. Ağız kenarının hemen altında tutamağa ait olabilecek bir parça kısmen korunmuştur. Kil, yavruağzı (7.5 YR 6/6) renkte; az miktarda kireç, mika, orta yoğunlukta taşçık ve kum katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış yüzey pembemsi sarı (10 YR 7/4), iç yüzey sarımsı pembe (7.5 YR 7/4) renklidir.

82. A-4, 1-10/a-e; AÇ: 39 cm, KY: 3,7 cm. Çanağa ait yuvarlak ağız kenarı parçası. Kil, yavruağzı (7.5 YR 6/6) renkte; az miktarda kireç, mika, orta yoğunlukta taşçık ve kum katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış yüzey pembemsi sarı (10 YR 7/4), iç yüzey sarımsı pembe (7.5 YR 7/4) renklidir.

83. A-5, 1-5/a-c; AÇ: 22,4 cm, KY: 6,4 cm. Çanağa ait yivli ağız kenarı parçası. Ağız kenarının altında iki sıra yiv

bezeme yer almaktadır. Kil, sütlü kahverengi (10 YR 6/3) renkte; az miktarda taşçık, kireç, mika, kum ve seramik tozu katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış ve iç yüzey sarımsı kahve (10 YR 7/4) renktedir.

84. A-4, 8-10/a-f; AÇ: 24 cm, KY: 7,7 cm. Tabağa ait hafif dışa kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, koyu krem (10 YR 6/4) renkte; az miktarda taşçık, kuvars, mika, seramik tozu, orta yoğunlukta kireç ve kum katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey koyu krem (10 YR 6/4) renktedir.

Krş. Catling 1972: fig.5/P79.

85. A-13, 6-10/d-f; AÇ: 24 cm, KY: 6,6 cm. Çanağa ait hafif içe çekik ağız kenarı parçası. Kil, açık kahverengi (10 YR 5/4) renkte; orta yoğunlukta taşçık, kireç, mika ve kum katkılı; gevşek ve gözeneklidir. Dış ve iç yüzey sarımsı kahverengi (10 YR 6/4) renklidir.

86. A-6, 1-6/a-e; AÇ: 32 cm, KY: 2,8 cm. Tabağa ait düz yuvarlak ağız kenarı parçası. Kil, koyu krem (10 YR 6/4) renkte; az miktarda taşçık, kuvars, mika, seramik tozu, orta yoğunlukta kireç ve kum katkılı; sıkı ve gözeneksizdir.

87. A-4, 8-10/a-f; AÇ: 18 cm, KY: 4,4 cm. Tabağa ait dışa çekik ve içte hafif kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, açık krem (10 YR 7/4) renkte; az miktarda kireç, mika ve kum katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey açık krem (10 YR 7/4) renktedir.

88. A-8, 1-5/e-j; AÇ: 24 cm, KY: 5,3 cm. Tabağa ait dışa çekik ve içte hafif kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, pembemsi sarı (10 YR 6/4) renkte; az miktarda taşçık, kireç, kum, seramik tozu, yoğun olarak mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey pembemsi sarı (7.5 YR 7/6) renklidir.

Krş. Robinson 1959: pl.67/G82.

89. A-13, 1-5/a-j; AÇ: 25 cm, KY: 3,3 cm. Tabağa ait dışa kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Ağzın iç kısmında sıg bir yiv yer almaktadır. Kil, yavruağzı (5 YR 6/6) renkte; az miktarda taşçık, kum, seramik tozu, orta yoğunlukta kireç ve mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış yüzey pembemsi sarı (10 YR 7/4), iç yüzey sarımsı pembe (7.5 YR 7/4) renklidir. M.Ö. 4. yüzyılın sonu-2. yüzyılın başı.

Krş. Dyson 1968: fig.I/1 .

90. A-4, 1-10/a-e; AÇ: 29 cm, KY: 3,7 cm. Tabağa ait dışa kalınlaştırılmış ve dışa eğik profilli ağız kenarı parçası. Kil, pembemsi sarı (7.5 YR 7/6) renkte; az miktarda taşçık, mika, orta oranda kireç, seramik tozu, yoğun olarak kum katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış ve iç yüzey pembemsi sarı (7.5 YR 7/6) renklidir. M.S. 5. yüzyıl.

Krş. Waelkens et al. 1991: fig.14.

91. A-4, 8-10/a-f; AÇ: 21 cm, KY: 6,3 cm. Tabağa ait dışa çekik ağız kenarı parçası. Kil, yavruağzı (5 YR 6/6) renkte; az miktarda taşçık, kum, seramik tozu,

orta yoğunlukta kireç ve mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış yüzey pembemsi sarı (10 YR 7/4), iç yüzey sarımsı pembe (7.5 YR 7/4) renklidir.

92. A-5, 3-5/f-j; AÇ: 35 cm, KY: 2,1 cm. Tabağa ait dışa çekik ve dışa kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, bej (2.5 Y 7/4) renkte; az miktarda taşçık, mika, kum, orta yoğunlukta seramik tozu katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış ve iç yüzey bej (2.5 Y 8/3) renklidir.

93. A-5, 10/c-d; K 13 mezar içi; AÇ: 40 cm, KY:1,9 cm. Tabağa ait dışa çekik ve dışa kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, açık kahverengi (10 YR 5/4); orta yoğunlukta taşçık, kireç, mika ve kum katkılı; gevşek ve gözeneklidir. Dış ve iç yüzey sarımsı kahverengi (10 YR 6/4) renklidir

94. A-7, 2/g; K 9 dromos; AÇ: 42 cm, KY: 5,8 cm. Tabağa ait dışa çekik ve çift kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, pembemsi sarı (7.5 YR 7/6) renkte; az miktarda taşçık, mika, orta oranda kireç, seramik tozu, yoğun olarak kum katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış ve iç yüzey pembemsi sarı (7.5 YR 7/6) renklidir.

95. A-6, 5-8/f-h; AÇ: 49 cm, KY: 6,7 cm. Tekneye ait düz ağız kenarı parçası. Ağız kenarının hemen altında bir yatay tutamak/kulp korunmuştur. Kil, pembemsi sarı (7.5 YR 7/6) renkte; az miktarda taşçık, mika, orta oranda kireç, seramik tozu, yoğun olarak kum katkılı;

sıkı ve az gözeneklidir. Dış ve iç yüzey pembemsi sarı (7.5 YR 7/6) renklidir.

96. A-8, 6-10/a-e; AÇ: 36 cm, KY: 7,5 cm. Tekneye ait yivli ağız kenarı parçası. Ağız kenarında tutamak olabilecek bir düzenleme yer almaktadır. Kil, yavruağzı (5 YR 6/6) renkte; az miktarda taşçık, kum, seramik tozu, orta yoğunlukta kireç ve mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış yüzey pembemsi sarı (10 YR 7/4), iç yüzey sarımsı pembe (7.5 YR 7/4) renklidir. M.Ö. 3.-2. yüzyılın ortaları.

Krş. Jones 1950: fig. 184/192.

97. A-5, 3-5/f-j; AÇ: 35 cm, KY: 4,8 cm. Tekneye ait dışta ve içte kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, kızıl kahverengi (5 YR 3/3) renkte; az miktarda kireç, mika, orta yoğunlukta taşçık ve kum katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Astar dış ve iç yüzeyde kahverengi (7.5 YR 4/3) renktedir.

98. A-7, 8-10/a-j; AÇ: 30 cm, KY: 5,7 cm. Tekneye ait dışa kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, açık krem (10 YR 7/4) renkli; az miktarda kireç, mika ve kum katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey açık krem (10 YR 7/4) renkte olup, astarsızdır. M.Ö. 3.-2. yüzyıllar.

Krş. Johnson 1988: fig.7-33/516.

99. A-5, 1-5/a-e; AÇ: 26 cm, KY: 4,3 cm. Çanağa ait dışa kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, koyu kahverengi (10 YR 4/2) renkte; az miktarda taşçık, mika, kum, orta yoğunlukta kireç katkılı; sıkı ve

az gözeneklidir. Dış ve iç yüzey grimsi kahverengi (10 YR 5/3) renklidir

100. A-5, 10/b-d; K 13 dromos; AÇ: 28 cm, KY: 5,3 cm. Çanağa ait dışa kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası, omurgalı gövde profili göstermektedir. Kil, sütlü kahverengi (10 YR 6/3) renkte; az miktarda taşçık, kireç, mika, kum ve seramik tozu katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış ve iç yüzey sarımsı kahverengi (10 YR 7/4) renktedir.

Krş. Tuna 2003: pl.XLI/1.

101. A-6, 10/e-f; AÇ: 47 cm, KY: 10,2 cm. Tekneye ait hafif dışa kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Ağız kenarının hemen altında, kabı çevreleyen dalgalı hatlardan oluşan plastik bezeme yer almaktadır. Kil, kırmızımsı sarı (5 YR 6/6) renkte; az miktarda mika, seramik tozu, orta oranda kireç, yoğun olarak taşçık ve kum katkılı; sıkı ve az gözenekli. Dış yüzey kırmızımsı sarı (7.5 YR 6/6), iç yüzey kırmızımsı sarı (5 YR 6/6) renklidir.

102. A-8, 1-5/a-d; AÇ: 23 cm, KY: 2,4 cm. Çanağa ait içe eğik ağız kenarı parçası. Kil, yavruağzı (5 YR 6/6) renkte; az miktarda taşçık, kum, seramik tozu, orta yoğunlukta kireç ve mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış yüzey pembemsi sarı (10 YR 7/4), iç yüzey sarımsı pembe (7.5 YR 7/4) renklidir.

103. A-4, 1-10/a-e; AÇ: 20 cm, KY: 6,2 cm. Çanağa ait dışa kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, açık krem (10 YR 7/4) renkte; az miktarda kireç, mika

ve kum katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey açık krem (10 YR 7/4)

renktedir.

Testi, Amfora, Çömlek

104. A-7, 9-10/b; K 11 dromos; AÇ: 5,1 cm, DÇ: 4,3 cm, KY: 12,5 cm. Testi dışa çekik ağız kenarlı, dar boyunlu, yarı küresel gövdeli ve düz diplidir. Kabın ağız kenarından çıkıp, karın kısmına bağlanan tek kulp, ters böbrek şeklinde kesite sahiptir. Omuz bölümünde de yiv bezemeler yer almaktadır. Kil, kiremit (5 YR 5/6) renkte; az miktarda taşçık, kum, orta oranda kireç, yoğun olarak mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey kiremit (5 YR 6/8) renktedir.

105. A-8, K 7 mezar içi; DÇ: 4,4 cm, KY: 7,5 cm. Testiye ait gövde ve dip kısmen korunmuştur. Karın kısmında kulbunun bir kısmı korunmuş testi, içe çekik diplidir. Testinin karın kısmı üzerinde yiv sıralarından oluşan bezeme yer almaktadır. Kil, kiremit (5 YR 5/6) renkte; az miktarda taşçık, kum, orta oranda kireç, yoğun olarak mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey kiremit (5 YR 6/8) renginde olup, astar korunmamıştır.

106. A-6, 2-3/f-h; K 4 mezar içi; DÇ: 6,5 cm, KY: 13,2 cm. Testiye ait gövde ve dip kısmen korunmuştur. Keskin omuz dönüşüne sahip çömlek, alçak halka diplidir. Kil, yavruağzı (7.5 YR 6/6) renkte; az miktarda kireç, mika, orta yoğunlukta taşçık ve kum katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış yüzey pembemsi sarı

(10 YR 7/4), iç yüzey sarımsı pembe (7.5 YR 7/4) renklidir. M.S. 2. yüzyıl.

Krş. Dyson 1968: fig.3/46.

107. A-13, 4/c; KY: 20,2 cm. Testiye ait gövde ve dip korunmuştur. Omuz kısmında kulpunun bir kısmı korunmuş testi, yuvarlak diplidir. Pişirmeden dolayı hamur rengi değişmiştir. Yüzey devetüyü renkli ve astarlıdır. M.S. 3. yüzyılın 2. yarısı.

Krş. Dyson 1968: fig.8/197.

108. A-4, 1-10/a-e; AÇ: 12 cm, KY: 4,2 cm. Testiye ait yuvarlak ağız kenarı parçasında plastik olarak yapılmış çıkıntı yer almaktadır. Kil, sarımsı kahverengi /açık kiremit (7.5 YR 6/4- 5 YR 5/6) renginde; az miktarda taşçık, orta oranda kireç, mika, yoğun olarak kum katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış yüzey pembemsi krem (10 YR 7/4), iç yüzey pembe (7.5 YR 7/6) renklidir.

109. A-4, 1-10/a-e; AÇ: 13 cm, KY: 3,8 cm. Testiye ait çift boğumlu kalınlaştırılmış, dışa çekik ağız kenarı parçası. Kil, pembemsi sarı (7.5 YR 7/6) renkte; az miktarda taşçık, mika, orta oranda kireç, seramik tozu, yoğun olarak kum katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış ve iç yüzey pembemsi sarı (7.5 YR 7/6) renklidir.

110. A-4, 1-10/a-e; AÇ: 5 cm, KY: 1,8 cm. Testiye ait dışa çekik ağız kenarı parçası. Ağız kenarından başlayan ve kısmen korunmuş kulp, böbrek şeklinde bir kesite sahiptir. Kil, kırmızımsı sarı (5 YR 6/6) renkte; az miktarda mika, seramik tozu, orta oranda kireç, yoğun olarak taşçık ve kum katkılı; sıkı ve az gözenekli. Dış yüzey kırmızımsı sarı (7.5 YR 6/6), iç yüzey kırmızımsı sarı (5 YR 6/6) renklidir.

111. A-5, 6-8/a-e; AÇ: 7 cm, KY: 3,3 cm. Testiye ait hafif dışa çekik ağız kenarı parçası. Kil, koyu kahverengi (10 YR 4/2) renkte; az miktarda taşçık, mika, kum, orta yoğunlukta kireç katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış ve iç yüzey grimsi kahverengi (10 YR 5/3) renklidir.

112. A-7, 8-10/a-j; AÇ: 6 cm, KY: 2,8 cm. Testiye ait hafif dışa eğik ağız kenarı parçası. Ağız kenarının altından başlayan ve kısmen korunan kulp, oval ve üst tarafta yivli bir kesite sahiptir. Kil, yavruağzı (7.5 YR 6/6) renkte; az miktarda kireç, mika, orta yoğunlukta taşçık ve kum katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış yüzey pembemsi sarı (10 YR 7/4), iç yüzey sarımsı pembe (7.5 YR 7/4) renklidir.

113. A-4, 8-10/a-f; AÇ: 10 cm, KY: 2,8 cm. Testiye ait yuvarlak ağız kenarı parçası. Ağız kenarından başlayan ve kısmen korunmuş kulp, sırtlı, ovalimsi bir kesite sahiptir. Kulbun üst kısmında kazıma çizgilerden oluşan iki işaret olasılıkla testinin üretildiği atölyeye aittir. Kil, bej (2.5 Y 7/4) renkte; az miktarda

taşçık, mika, kum, orta yoğunlukta seramik tozu katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış ve iç yüzey bej (2.5 Y 8/3) renklidir.

114. A-7, 1/b-c; AÇ: 10 cm, KY: 3,6 cm. Amphoraya ait yuvarlak ağız kenarı parçası. Kil, bej (2.5 Y 7/4) renkte; az miktarda taşçık, mika, kum, orta yoğunlukta seramik tozu katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış ve iç yüzey bej (2.5 Y 8/3) renklidir.

Krş. Williams 1989: fig.61/577.

115. A-7, 8-10/a-j; AÇ: 8 cm, KY: 2 cm. Testiye ait dışa kalınlaştırılmış, dik ağız kenarı parçası. Kil, bej (2.5 Y 7/4) renkte; az miktarda taşçık, mika, kum, orta yoğunlukta seramik tozu katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış ve iç yüzey bej (2.5 Y 8/3) renklidir.

116. A-6, 1-6/a-e; AÇ: 10 cm, KY: 3 cm. Testiye ait dışa kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, pembemsi krem (10 YR 7/4) renkte; az miktarda taşçık, kireç, mika, seramik tozu, orta yoğunlukta kum katkılı; gevşek ve gözeneklidir. Dış yüzey sarımsı krem (2.5 Y 8/3) renkte astarlı, iç yüzey krem (10 YR 7/4) renklidir. M.Ö. 3.-2. yüzyıl.

Krş. Liko 2001: taf.58/109.

117. A-7, 1-3/f-h; K 1 mezar odası; AÇ: 8 cm, KY: 4 cm. Testiye ait dışa kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, pembemsi krem (10 YR 7/4) renkte; az miktarda taşçık, kireç, mika, seramik tozu, orta yoğunlukta kum katkılı; gevşek

ve gözeneklidir. Dış yüzey sarımsı krem (2.5 Y 8/3) renkte astarlı, iç yüzey krem (10 YR 7/4) renklidir.

118. A-4, 1-10/a-e; AÇ: 9 cm, KY: 2,9 cm. Testiye ait dışa kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, bej (2.5 Y 7/4) renkte; az miktarda taşçık, mika, kum, orta yoğunlukta seramik tozu katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış ve iç yüzey bej (2.5 Y 8/3) renklidir.

119. A-4, 1-10/f-j; AÇ: 10 cm, KY: 3,6 cm. Testiye ait çift boğumlu kalınlaştırılmış, dik ağız kenarı parçası. Kil, yavruağzı (7.5 YR 6/6) renkte; az miktarda kireç, mika, orta yoğunlukta taşçık ve kum katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış yüzey pembemsi sarı (10 YR 7/4), iç yüzey sarımsı pembe (7.5 YR 7/4) renklidir.

120. A-4, 1-10/a-e; AÇ: 10 cm, KY: 2,9 cm. Testiye ait dışa kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, koyu krem (10 YR 6/4) renkte; az miktarda taşçık, kuvars, mika, seramik tozu, orta yoğunlukta kireç ve kum katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey koyu krem (10 YR 6/4) renktedir.

121. A-8, K 16 mezar girişi önü; AÇ: 10 cm, DÇ: 7,6 cm; KY: 24,5 cm. Testi, dışa çekik ağız kenarlı, konik boyunlu, keskin omuz dönüşüne sahip, dibe doğru daralan gövdeli ve alçak halka diplidir. Ağız kenarından çıkıp, omuz hizasında sona eren iki kulptan bir tanesi tam olarak korunabilmiş olup, üst kısmı yivli ve

böbreğimsi bir kesite sahiptir. Kabın boyun ve omuz kısmında yatay yiv sıralarından oluşan bezeme yer almaktadır. Kil, sarımsı kahverengi/açık kiremit (7.5 YR 6/4-5 YR 5/6) renginde; az miktarda taşçık, orta oranda kireç, mika, yoğun olarak kum katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış yüzey pembemsi krem (10 YR 7/4), iç yüzey pembe (7.5 YR 7/6) renklidir.

122. A-4, 1-10/a-e; AÇ: 13 cm, KY: 2 cm. İç boğumlu kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, açık kiremit (5 YR 5/6) rengindedir; az miktarda mika, orta oranda kum, yoğun olarak kireç katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış ve iç yüzey sarımsı kiremit (5 YR 6/8) renktedir.

123. A-4, 1-10/f-j; AÇ: 14 cm, KY: 2,9 cm. İç kesik ağız kenarı parçası. Kil, portakalımsı kırmızı (2.5 YR 6/8) renkte; az miktarda kireç, orta oranda mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Astar her iki yüzeyde de korunmamıştır.

124. A-6, 1-6/a-e; AÇ: 16 cm, KY: 2,8 cm. Dışa kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, bej (2.5 Y 7/4) renkte; az miktarda taşçık, mika, kum, orta yoğunlukta seramik tozu katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış ve iç yüzey bej (2.5 Y 8/3) renklidir.

Krş. Jones 1950: fig.210/B.

125. A-8, 1-5/a-d; AÇ: 13 cm, KY: 3,5 cm. Dışa kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, pembe-açık gri (5 YR 7/4-2.5 Y 7/1) renkte; az miktarda mika,

seramik tozu, orta oranda taşçık, kireç, yoğun olarak kum katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış yüzey pembemsi krem (10 YR 8/4), iç yüzey pembe (7.5 YR 7/4) renklidir.

126. A-8, 7-8/c-d; AÇ: 16 cm, KY: 3,3 cm. Dışa kalınlaştırılmış dik ağız kenarı parçası. Kil, pembemsi krem (10 YR 7/4) renkte; az miktarda taşçık, kireç, mika, seramik tozu, orta yoğunlukta kum katkılı; gevşek ve gözeneklidir. Dış yüzey sarımsı krem (2.5 Y 8/3) renkte astarlı, iç yüzey krem (10 YR 7/4) renklidir.

127. A-8, K 12 mezar içi; AÇ: 13,6 cm, KY: 2,9 cm. Yivli ve dışta çift kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, bej (2.5 Y 7/4) renkte; az miktarda taşçık, mika, kum, orta yoğunlukta seramik tozu katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış ve iç yüzey bej (2.5 Y 8/3) renklidir.

128. A-8, 3-10/h-j; AÇ: 14 cm, KY: 2,3 cm. Dışa kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Ağız kenarının iç tarafında kapak yeri bulunmaktadır. Kil, pembemsi sarı (10 YR 6/4) renkte; az miktarda taşçık, kireç, kum, seramik tozu, yoğun olarak mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey pembemsi sarı (7.5 YR 7/6) renklidir.

129. A-7, 1-5/a-e; AÇ: 16 cm, KY: 2,6 cm. Dışta çift kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, sarımsı kahverengi/açık kiremit (7.5 YR 6/4-5 YR 5/6) renginde; az miktarda taşçık, orta oranda kireç, mika, yoğun olarak kum katkılı; sıkı ve az

gözeneklidir. Dış yüzey pembemsi krem (10 YR 7/4), iç yüzey pembe (7.5 YR 7/6) renklidir.

130. A-5, 10/b-d; K 13 dromos; AÇ: 17 cm, KY: 5,7 cm. Çömleğe ait dışa kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Gövde üzerinde kulba ait çok az bir bölüm korunmuştur. Kil, pembemsi krem (10 YR 7/4) renkte; az miktarda taşçık, kireç, mika, seramik tozu, orta yoğunlukta kum katkılı; gevşek ve gözeneklidir. Dış yüzey sarımsı krem (2.5 Y 8/3) renkte astarlı, iç yüzey krem (10 YR 7/4) renklidir.

Krş. Williams 1989: fig.38/415; Catling 1972: fig.17/P190.

131. A-4, 1-10/a-e; AÇ: 22 cm, KY: 2 cm. Çömleğe ait düz, dışa çekik ağız kenarı parçası. Kil, sarımsı pembe (7.5 YR 7/4) renkte; az miktarda kireç, mika, orta yoğunlukta taşçık ve kum katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış ve iç yüzey sarımsı pembe (7.5 YR 7/4) renklidir.

132. A-7, 8-10/a-j; AÇ: 16 cm, KY: 4,8 cm. Amphoraya ait yuvarlak ağız kenarı parçası. Ağız kenarının altından başlayan ve kısmen korunan kulp, ovalimsi bir kesite sahiptir. Kil, pembemsi krem (10 YR 7/4) renkte; az miktarda taşçık, kireç, mika, seramik tozu, orta yoğunlukta kum katkılı; gevşek ve gözeneklidir. Dış yüzey sarımsı krem (2.5 Y 8/3) renkte astarlı, iç yüzey krem (10 YR 7/4) renklidir.

Krş. Jones 1950: fig.190/J.

133. A-7, 8-10/a-j; AÇ: 17 cm, KY: 3,6 cm. Dışa eğik ağız kenarı parçası. Ağız kenarının altından başlayan ve kısmen korunmuş kulp, ovalimsi bir kesite sahiptir. Kil, gri (10 YR 5/1) renkte; az miktarda mika, seramik tozu, orta yoğunlukta kireç ve kum katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Astar, dış ve iç yüzeyde pembemsi sarı (7.5 YR 7/6) renklidir.

134. A-4, 8-10/a-f; AÇ: 23 cm, KY: 4,6 cm. Çömleğe ait dışa kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Ağız kenarının hemen altından başlayan ve kısmen korunmuş kulp, düzgün olmayan yuvarlak bir kesite sahiptir. Kil, açık krem (10 YR 7/4) renkte; az miktarda kireç, mika ve kum katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey açık krem (10 YR 7/4) renklidir.

135. A-4, 6-10/d-f; AÇ: 20 cm, KY: 3,5 cm. Çömleğe ait dışa kıvrılmış ağız kenarı parçası. Kil, kırmızımsı sarı (5 YR 6/6) renkte; az miktarda mika, seramik tozu, orta oranda kireç, yoğun olarak taşçık ve kum katkılı; sıkı ve az gözenekli. Dış yüzey kırmızımsı sarı (7.5 YR 6/6), iç yüzey kırmızımsı sarı (5 YR 6/6) renklidir.

136. A-4, 6-10/d-f; AÇ: 20 cm, KY: 2,8 cm. Çömleğe ait dışa çekik ve dışta kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, yavruağzı (7.5 YR 6/6) renkte; az miktarda kireç, mika, orta yoğunlukta taşçık ve kum katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış yüzey pembemsi sarı (10 YR 7/4), iç yüzey sarımsı pembe (7.5 YR 7/4) renklidir.

137. A-7, 8-10/a-j; AÇ: 20 cm, KY: 2,9 cm. Dışa çekik ve içe kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, yavruağzı (5 YR 6/6) renkte; az miktarda taşçık, kum, seramik tozu, orta yoğunlukta kireç ve mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış yüzey pembemsi sarı (10 YR 7/4), iç yüzey sarımsı pembe (7.5 YR 7/4) renklidir.

138. A-6, AÇ: 16 cm, KY: 28 cm. Amphoraya ait dışa kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Ağız kenarının altından başlayan ve dirsek şeklinde bir çıkıntıya sahip kısmen korunmuş kulp, ikiz kesitlidir. Kil, yavruağzı (7.5 YR 6/6) renkte; az miktarda kireç, mika, orta yoğunlukta taşçık ve kum katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış yüzey pembemsi sarı (10 YR 7/4), iç yüzey sarımsı pembe (7.5 YR 7/4) renklidir.

Krş. Peacock and Williams 1986: fig.1/5; Hayes 1983: fig.23/62; Robinson 1959: pl.3/F94.

139. A-8, K 12 mezar içi; KY: 5-7,5 cm. Kulp parçası. Korunan kısmın iç yüzeyindeki üç delik, kulbu kap gövdesine tutturmada sağlamlaştırmayı sağlamak için yapılmış bir teknik özellik olarak görülmektedir. Kil, koyu grimsi kahverengi (10 YR 4/2) renkte; az miktarda taşçık, kuvars, orta yoğunlukta mika, kum, yoğun olarak kireç katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Astar, dış yüzeyde koyu kiremit (5 YR 4/6), iç yüzeyde açık kiremit (7.5 YR 6/4) renklidir.

140. A-6, 5-8/f-h; KY: 5,5 cm. Amphoraya ait sivri dip parçası. Kil, kırmızımsı sarı (5 YR 6/6) renkte; az miktarda mika, seramik tozu, orta oranda kireç, yoğun olarak taşçık ve kum katkılı; sıkı ve az gözenekli. Dış yüzey kırmızımsı sarı (7.5 YR 6/6), iç yüzey kırmızımsı sarı (5 YR 6/6) renklidir. M.Ö. 2. yüzyıl.

Krş. Jones 1950: fig.186/203.

141. A-6, 3-4/c-d; KY: 4,9 cm. Amphoraya ait sivri dip parçası. Kil, yavruağzı (7.5 YR 6/6) renkte; az miktarda kireç, mika, orta yoğunlukta taşçık ve kum katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış yüzey pembemsi sarı (10 YR 7/4), iç yüzey sarımsı pembe (7.5 YR 7/4) renklidir.

142. A-6, 4-5/j; AÇ: 18 cm, KY: 5 cm. Çömleğe ait içe eğik ve dışta kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, yavruağzı (7.5 YR 6/6) renkte; az miktarda kireç, mika, orta yoğunlukta

taşçık ve kum katkılı; sıkı ve az gözenekli. Dış yüzey bej (2.5 Y 8/3) renkte astarlı, iç yüzey sarımsı pembe (7.5 YR 7/4) renklidir.

143. A-4, 1-10/a-e; AÇ: 25 cm, KY: 2 cm. Çömleğe ait dışa çekik ve dışa kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, pembemsi sarı (7.5 YR 7/6) renkte; az miktarda taşçık, mika, orta oranda kireç, seramik tozu, yoğun olarak kum katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış ve iç yüzey pembemsi sarı (7.5 YR 7/6) renklidir.

144. A-6, K 10 mezarı; AÇ: 33 cm, KY: 5,4 cm. Çömleğe ait içe çekik ve hafif dışa kalınlaştırılmış ağız kenarı parçası. Kil, yavruağzı (5 YR 6/6) renkte; az miktarda taşçık, kum, seramik tozu, orta yoğunlukta kireç ve mika katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış yüzey pembemsi sarı (10 YR 7/4), iç yüzey sarımsı pembe (7.5YR 7/4) renklidir.

Tutamak ve Dip

145. A-7, 5/e; KY: 3,9 cm. Kapağa ait tutamak parçası. Kil, yavruağzı (7.5 YR 6/6) renkte; az miktarda kireç, mika, orta yoğunlukta taşçık ve kum katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış yüzey pembemsi sarı (10 YR 7/4), iç yüzey sarımsı pembe (7.5 YR 7/4) renklidir.

146. A-8, 1-2/g; DÇ: 8 cm, KY: 2,3 cm. Alçak halka dip parçası. Kil, koyu krem (10 YR 6/4) renkte; az miktarda taşçık, kuvars, mika, seramik tozu, orta yoğunlukta kireç ve kum katkılı; sıkı ve gözeneksizdir. Dış ve iç yüzey koyu krem (10 YR 6/4) renktedir.

147. A-5, 5-10/f-j; DÇ: 10 cm, KY: 4,2 cm. Testiye ait halka dip parçası. Kil, bej (2.5 Y 7/4) renkte; az miktarda taşçık, mika, kum, orta yoğunlukta seramik tozu katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış ve iç yüzey bej (2.5 Y 8/3) renklidir.

148. A-4, 8-10/a-f; DÇ: 11 cm, KY: 2,1 cm. Düz dip parçası. Kil, yavruağzı (7.5 YR 6/6) renkte; az miktarda kireç, mika, orta yoğunlukta taşçık ve kum katkılı; sıkı ve az gözeneklidir. Dış yüzey pembemsi sarı (10 YR 7/4), iç yüzey sarımsı pembe (7.5 YR 7/4) renklidir.

149. A-7, 1-3/f-h; K 1 mezar odası; DÇ: 25 cm, KY: 8,3 cm. Çömleğe ait düz dip parçası. Dış yüzeyinde kırmızı (10 R 6/4) renkte dalga şeklinde boya bezeme yapılmıştır. Kil, pembemsi krem (10 YR 7/4) renkte; az miktarda taşçık, kireç, mika, seramik tozu, orta yoğunlukta kum katkılı; gevşek ve gözeneklidir. Dış yüzey sarımsı krem (2.5 Y 8/3) renkte astarlı, iç yüzey krem (10 YR 7/4) renklidir.

PART III

THE CERAMICS OF THE YÜCEÖREN NECROPOLIS

In the Yüceören Necropolis salvage excavation, a total of 4,633 sherds including eight complete vessels were collected. Of these, most of which were found in the thin layer of agricultural soil covering the surface of the necropolis, 380 are rims, 301 bottoms, 370 handles, 21 decorated body sherds and 3,553 body fragments. Collected from agricultural soil with a depth of 30 to 50 cm, the sherds are rather abraded and damaged as a result of agricultural activity in the area as well as the abrasive effect of natural phenomena. Because no ancient settlement has been identified in the area and that all the tombs in the necropolis were robbed lends credence to the possibility that these surface soil sherds were discarded from the tombs. For this reason, those sherds with diagnostic value have been evaluated along with the relatively small number of ceramic finds coming from the tombs.

The ceramics of the Yüceören Necropolis have been evaluated by dividing them into three groups according to their pastes, surfaces, forms and functional characteristics.* Eastern Sigillata A, Late Roman C and African Red Slip, Common and Coarse Wares.

In the catalogue of ceramics, the context in which the sherd was collected (Trench number and Square Plan, for example: A-6, 1-6/a-e) is described, and then the measurements of the sherd are given and the profile is described. Following that, the paste and surface characteristics of the sherd are detailed. After dating the piece based on the similar fragments, comparisons are given.

In arranging the plates, the vessels are ordered by type and by lip development. The catalogue numbers are used in the plates also as drawing numbers.

* We are grateful to project assistants Özlem Vapur, Göknil Arda and Z. Filiz Bilir for their assistance in the drawing, grouping and description of the Yüceören sherds.

The Ceramics of Yüceören Necropolis

1- Eastern Sigillata A

Of the ceramics classified as Eastern Sigillata A, 54 of diagnostic quality were evaluated. Of these, 23 (including seven complete vessels) came from contexts associated with the tombs and 31 from agricultural soil. The ceramics of the Eastern Sigillata A were made of very fine cream-coloured (7.5 YR 7/6) and pinkish cream-coloured (10 YR 8/4) clay. Very little mica was seen as temper in the paste of the ceramics, which have a tight and non-porous texture. In the Eastern Sigillata A ceramics, which are generally thin-walled and hardly fired, both surfaces have a bright coating which is orangish red in colour. The weakness of the coating applied to this Eastern Sigillata A ceramics supports the idea that these ceramics were made locally. Another notable aspect is the lack of any decoration other than the roulette and groove decorations found on a very small number of examples.

The Eastern Sigillata A ceramics unearthed during excavation represent a rather narrow range of types. Comparative material, including dishes, bowls, deep bowls and jug forms, are found over a wide geographical area. The evaluated Eastern Sigillata A sherds have been compared with published material from Anemurium, Labraunda, Ephesus, Gözlükule, Zeugma, Perge, Assos, Tille Höyük, Gözleğentepe, Seyitömer, Uzgur, Athens-Agora, Samaria, Hama, Samos, Antiochia and Paphos.

Because the Yüceören Necropolis tombs were robbed and a significant amount of the evaluated material came from agricultural soil, it was not possible to study the Eastern Sigillata A ceramics stratigraphically. However, using comparative data, it is possible to say that these ceramics come from a period which started in the second century B.C. and ended in the third century A.D. Therefore, in this small group of ceramics, there are examples of Sigillata from the Hellenistic and Roman periods which were studied by researchers under different sub-headings.

2- African Red Slip Imitations and Late Roman C Wares

Sixteen of the diagnostic ceramics found in the Yüceören Necropolis were evaluated as African Red Slipped Ware imitations and Late Roman C. All of these ceramics were found in the agricultural soil in the necropolis. The late Roman C and African Red Slipped Ware imitations, which are quite similar to each other in quality of paste and coating, have orangish red (2.5 YR 6/8) paste. Some of the pieces had changes in colour due to firing on the outside of their rims. Most of the evaluated

ceramics in this group had no preserved coating. This was most likely due to the unusually soft texture of all of the ceramics in this group as well as the unfavourable conditions in the field. The soft texture suggests they may have been imitations produced nearby. The only piece evaluated with a preserved coating is the piece numbered 69 which has a bright and thin coating on the internal and external surfaces of the piece.

The small number of Late Roman C sherds unearthed and evaluated consists of open forms such as dishes and bowls. These have been compared with published examples from Anemurium, Labraunda, Tarsus-Gözlükule, Ephesus, Perge, Saraçhane, Alahan, Athens-Agora, Paphos, Antiochia, Samaria and Jalame and it was concluded that the Yüceören forms were produced over a period from the fourth century A.D. to the mid-seventh century A.D.

3- Common and Coarse Wares

Seventy-nine diagnostic sherds catagorised as common and coarse wares, the largest group of ceramic finds in the Yüceören Necropolis, were evaluated. Nineteen were excavated from the tombs and 60 from agricultural soil. Varying quantities of grit, mica, limestone, grog and sand were present as inclusions on the common and coarse wares, which themselves have differing colours of paste. Most of the common and coarse ware sherds had no coating, but most of the sherds with coating on their internal and external surfaces were coated in various shades of cream.

The most common forms seen in the common and coarse wares are cooking vessels trays, bowls, deep bowls, basins, jugs, amphora and pots. These were compared with published examples from Anemurium, Gözlükule, Sagalassos, Ephesus, Saraçhane, Iasos, Knidos, İçel, Aydın-tepe, Hierapolis, Demre, Serçe Limanı, Hisarönü-Çubucak, Alahan, Athenian Agora, Paphos, Knossos, Dhiorios, Dura-Europos, Jalame and Hama and only a limited number of comparative examples were found. Dating was difficult because vessels from this group tend not to display clear periodic differences. The limited number which did have comparative examples are from a period extending from the fourth century B.C. to the seventh century A.D.

CATALOGUE

Abbreviations

BD	Base Diameter
Cf.	Comparison
H	Height
LRC	Late Roman C
L	Length
PH	Preserved Height
RD	Rim Diameter
T	Thickness
W	Width

Eastern Sigillata A

1. A-6, 1-6/a-e; RD: 15 cm, PH: 4.7 cm. Partial rim of deep bowl. Everted rim; row of eggs decorated on border at rim-body transition. Light cream-coloured (10 YR 7/4) clay; tempered with small amount of limestone, mica and sand, tight and non-porous. Coating remains in places on both surfaces; dark greyish brown (7.5 YR 3/1) outside, brownish red (5 YR 4/6) inside. Second to first century B.C.

Cf. Dereboylyu 2001: taf.13/67; Christensen and Johansen 1971: fig.10/111; 13/112; Crowfoot and Kenyon 1957: fig.62/7; Waagé 1948: pl.IV, HM2; Hayes 1991: fig.VII/16; Gassner 1997: taf.14/213.

2. A-6, 1-6/a-e; RD: 15 cm, PH: 2.8 cm. Partial rim of deep bowl. Everted rim; no decoration on extant part. Light

cream-coloured (10 YR 7/4) clay; tempered with small amount of limestone, mica and sand; tight and non-porous. Slip is not preserved on either surface. Second to first century B.C.

Cf. Crowfoot and Kenyon 1957: fig.62/6, 15; Hayes 1991: fig.VII/16.

3. A-6, 1-6/a-e; PH: 5-5.5 cm. Piece belonging to body of deep bowl. Palmette decoration on preserved fragment. Light cream-coloured (10 YR 7/4) clay; tempered with small amount of limestone, mica and sand; tight and non-porous. No coating remains on external surface, brownish red (7.5 YR 4/6) on internal surface. First century B.C.

Cf. Christensen and Johansen 1971: fig.13/116, 16/148, 17/148; Jones 1950: fig.129/B; Gassner 1997: pl.16/221, 225; 14/211.

4. A-7, 1-3/f-h; inside tomb K-1; RD: 20 cm, PH: 2.3 cm. Piece of rounded rim belonging to dish. Cream-coloured (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) bright coating on external and internal surfaces. First century B.C.

Cf. Waagé 1948: pl.III/120a; Vanderhoeven 1989: forme 1/ 165.

5. A-4, 1-10/a-e; RD: 16 cm, PH: 3 cm. Piece of rounded rim belonging to dish. Cream-coloured (7.5 YR 7/6 - 7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. Late second century to early third century A.D.

Cf. Waagé 1933: pl.VIII/46.

6. A-7, 4-5/e; RD: 16 cm, PH: 4 cm. Piece of rounded rim belonging to dish. Cream-coloured (7.5 YR 7/6 - 7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. First century B.C. to late first century A.D.

Cf. Jones 1950: fig.193/402; Adak 1997: fig.1/1.3; Gunneweg et al. 1983: fig.21/6; Waagé 1933: pl.VIII/46; Vanderhoeven 1989: forme 1/ 161.

7. A-6, 3-4/d; inside tomb K-3/1 RD: 17.6 cm, BD: 7.5 cm, H: 3.4 cm. Dish with rounded rim, oval body and ringed base. Found in fragments and later

reconstructed. Cream-coloured (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. Late second century B.C.

Cf. Hayes 1985: form 4A, 4B, tav.I/9, 10, 11, 12; Jones 1950: fig. 188/ 257-265.

8. A-6, 3-4/d; inside tomb K-3/1; RD: 18 cm, BD: 8.7 cm, H: 3.8 cm. Rounded rim belonging to dish, slightly thickened on the inside; oval body with ringed base. Found in fragments and later reconstructed. Cream-coloured (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Vessel coated in orangish red (2.5 YR 5/8), internal surface and tondo by brush and external surface by dipping. Late second century B.C. to early first century A.D.

Cf. Hayes 1985: form 4A, 4B, tav.I/9, 10, 11, 12; Jones 1950: fig.188/257-265.

9. A-8, 6-10/a-e; RD: 22 cm, PH: 4.4 cm. Fragment of simple, flat rim belonging to dish. Pinkish cream-coloured (10 YR 8/4) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces.

10. A-8, K-12 inside tomb RD: 23 cm, PH: 5 cm. Fragment of thick rim belonging to dish. Cream-coloured (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating

on external and internal surfaces. Late second century B.C. to late first century A.D.

Cf. Hayes 1985: form 22A, tav.III/11; Crowfoot and Kenyon 1957: fig.79/4; Gunneweg et al. 1983: fig.22/4; Hayes 1991: fig.51/6, 9.

11. A-7, 9-10/a-c; RD: 22.5 cm, BD: 9.5 cm, H: 4.4 cm. Chamber of tomb K-11. Rounded rim belonging to dish, slightly thickened on the outside. Body sharply curved and connected to ringed base. Dish found in fragments. Cream-coloured (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. First to second century A.D.

Cf. Hayes 1985: form 53, tav.VII/2, 3; Waagé 1948: pl.VI/620; Jones 1950: fig.192/366; Atik 1995: abb.32/147.

12. A-7, 4-6/d-e; chamber of tomb K-2; RD: 23 cm, BD: 9.8 cm, H: 4.4 cm. Round rim belonging to dish, slightly thickened on the outside. Body sharply curved and connected to ringed base. Dish found in fragments. Cream-coloured (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surface. First to second century A.D.

Cf. Hayes 1985: form, tav.VII/2.3; Waagé 1948: pl.VI/620; Jones 1950: fig.192/366.

13. A-7, 4-5/e; RD: 18 cm, PH: 2 cm. Fragment of thick rim belonging to dish. Cream-coloured (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. Late second century to late third century A.D.

Cf. Jones 1950: fig.203/770.

14. A-6, 1-6/a-e; RD: 20 cm, PH: 9.4 cm. Fragment of out-rolled rim with lip belonging to dish. Pinkish cream-coloured (10 YR 8/4) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. Second century B.C.

Cf. Ladstätter and Lang-Auinger 2001: taf.49/25; French 1985: fig.1/17; Gunneweg et al. 1983: fig.21/2.

15. A-8, inside tomb K-15; RD: 19 cm, PH: 3.2 cm. Fragment of everted rim belonging to dish. Cream-coloured (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. First century B.C.

Cf. French 1985: fig.1/10; Crowfoot and Kenyon 1957: fig.79/5; Waagé 1948: pl.IV/410b.

16. A-8, 1-2/g; inside tomb K-6; RD: 13.7 cm, BD: 7.6 cm, H: 2.9 cm. Dish with everted rim, out-turned body and low ringed base. Preserved in full. Cream-coloured (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6)

clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Vessel coated in orangish red (2.5 YR 5/8), internal surface except for tondo by brush and external surface by dipping. First to second century A.D.

Cf. Hayes 1985: form 57, tav.VII/10; Crowfoot and Kenyon 1957: fig.77/10; Waagé 1948: pl.VI/632; Williams 1989: fig.5/75; Jones 1950: fig.193/405.

17. A-7, 4-5/e; RD: 17 cm, PH: 4.5 cm. Fragment of everted rim belonging to deep bowl. Cream-coloured (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. Late first century B.C.

Cf. Jones 1950: fig.193/405; Christensen and Johansen 1971: fig.64/21.6; Unterkircher 1983: abb.1/S 4.3; Robinson 1959 a: pl.60/F14, 65/F53.

18. A-8, dromos of K-16; RD: 17 cm, PH: 3.7 cm. Fragment of everted rim belonging to deep bowl. Pinkish cream-coloured (10 YR 8/4) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. Second to third century A.D.

Cf. Hayes 1985: form 58, tav.VII/11; Crowfoot and Kenyon 1957: fig.77/9; Waagé 1948: pl.VI/632, 634, 638a; Christensen and Johansen 1971: fig.64/21.6; Unterkircher 1983: abb.1/S 4.3.

19. A-8, RD: 20.6 cm, BD: 8.2 cm, H. 5.3 cm. Rounded rim belonging to dish, slightly thickened on the inside. Undulated body profile, ringed base. Found in fragments and later reconstructed. Cream-coloured (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. Second to third century A.D.

Cf. Williams 1989: fig.5/72, 73; Jones 1950: fig.202/739, 740; Crowfoot and Kenyon 1957: fig.77/8; Waagé 1948: pl.VI/615f, 615p.

20. A-8, 1-2/g; RD: 20.4 cm, PH: 8 cm. Chamber of tomb K-6. Rim and part of body. Rounded rim and undulated body profile. Cream-coloured (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. Second to third century A.D.

Cf. Hayes 1985: form 56, tav.VII/7; Jones 1950: fig.202/740; Williams 1989: fig.73; Crowfoot and Kenyon 1957: fig.77/8; Waagé 1948: pl.VI/615p.

21. A-8, 1-2/g; RD: 19 cm, PH: 3.1 cm. Fragment of rounded rim belonging to dish, slightly thickened on the inside. Pinkish cream-coloured (10 YR 8/4) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. Second to third century A.D.

Cf. Hayes 1985: form 56, tav.VII/7; Williams 1989: fig.5/72; Jones 1950: fig.202/740; Adak 1997: fig.4/7.1; Crowfoot and Kenyon 1957: fig.77/8; Waagé 1948: pl. VI/615p.

22. A-8, inside tomb K-7; RD: 22 cm, PH: 3.2 cm. Fragment of rounded rim belonging to dish, slightly thickened on the inside. Cream-coloured (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. Second to third century A.D.

Cf. Hayes 1985: form 56, tav.VII/7; Jones 1950: fig.202/740; Adak 1997: fig.4/7.1; Crowfoot and Kenyon 1957: fig.77/8; Waagé 1948: pl.VI/615p.

23. A-6, 3-4/d; inside tomb K-3/1; RD: 16 cm, PH: 3.3 cm. Fragment of rounded rim belonging to dish. Light brick red (5 YR 5/6) clay; tempered with small amount of mica, medium amount of sand and heavy amount of limestone; tight and slightly porous. External and internal surfaces yellowish brick red (5 YR 6/8).

24. A-5, 1-5/a-e; RD: 26 cm, PH: 3.2 cm. Fragment of rounded rim belonging to dish. Cream-coloured (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. Second to third century A.D.

Cf. Hayes 1985: form 56, tav.VII/7; Adak 1997: fig.4/7.1; Crowfoot and Kenyon 1957: fig.77/8; Waagé 1948: pl.VI/615p; Christensen and Johansen 1971: fig. 33/4.1.

25. A-8, 3-10/h-j; RD: 10 cm, PH: 3.1 cm. Fragment of rounded rim belonging to deep bowl, thickened on the inside to form undulated profile. Pinkish cream-coloured (10 YR 8/4) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. First century B.C.

Cf. Lang-Aunger and Ladstätter 2001: taf.50/37; Crowfoot and Kenyon 1957: fig.80/17, 21; Gunneweg et al. 1983: fig.21/5.

26. A-4, 1-10/a-e; RD: 12 cm, PH: 5 cm. Fragment of rounded rim belonging to deep bowl. Pinkish cream-coloured (10 YR 8/4) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. Late first century B.C. to first century A.D.

Cf. Hayes 1985: form 42, tav.VI/7; French 1985: fig.2/35; Waagé 1948. pl.V/445, 446k, p,u.

27. A-4, 6-10/d-f; RD: 16 cm, PH: 2.1 cm. Fragment of rounded rim belonging to deep bowl. Cream-coloured (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on

external and internal surfaces. Late first century B.C. to early second century A.D.
Cf. Waagé 1948: pl.V/446p; Adak 1997: fig.7/16.6; Christensen and Johansen 1971: fig.33/7.1.

28. A-8, 8/e; inside tomb K-15; RD: 15 cm, PH: 3.8 cm. Fragment of everted rim belonging to deep bowl. Finely-made plastic band on neck of vessel. Cream-coloured (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces.

Cf. Christensen and Johansen 1971: fig. 46/20.34.

29. A-8, 1-2/g; RD: 10 cm, PH: 2.1 cm. Fragment of rounded rim belonging to deep bowl, with lip groove on inside and notch decorations on outer surface. Pinkish cream-coloured (10 YR 8/4) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. Late first century A.D.

Cf. Crowfoot and Kenyon 1957: fig.81/6; Christensen and Johansen 1971: fig.38/12.12; Vanderhoeven 1989: divers/896.

30. A-7, 4-5/e; RD: 11 cm, PH: 2.3 cm. Fragment of everted rim belonging to dish. Cream-coloured (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and

internal surfaces. Late first century B.C. to early second century A.D.

Cf. Waagé 1948: pl.V/453k

31. A-8, 8/c; inside tomb K-15; RD: 38 cm, BD: 4 cm, PH: 4.1 cm. Fragment of everted rim belonging to dish, thickened on the outside. Pinkish cream-coloured (10 YR 8/4) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. First century B.C.

Cf. Hayes 1985: form 28, tav.IV/11; Jones 1950: fig.192/A; Hellström 1965: pl.35/202; Waagé 1948: pl.III/113f; Gunneweg et al. 1983: fig.6/3; Vanderhoeven 1989: forme 13/346.

32. A-6, 6-10/a-e; RD: 20 cm, PH: 3.6 cm. Fragment of rounded rim belonging to dish, thickened on the outside, with elbow-shaped protrusion where it connects to body. Cream-coloured (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. First century B.C. to first half of second century A.D.

Cf. Waagé 1948: pl.V/426f453k; Crowfoot and Kenyon 1957: fig.79/15, 68/6; Gunneweg et al. 1983: fig.23/4

33. A-8, 1-2/g; inside tomb K-6; RD: 8.8 cm, PH: 2.5 cm. Fragment of inverted rim belonging to bowl. Cream-coloured (10 YR 8/4) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on

external and internal surfaces. Late second century B.C. to first century B.C.

Cf. Thür 1997: abb.12/17; Waagé 1948: pl.IV/128u, 125f; Johnson 1988: fig.7.2/30; Gunneweg et al. 1983: fig.17/95.

34. A-8, 8/c; RD: 9 cm, BD: 4 cm, PH: 4.7 cm. Chamber of tomb K-15. Inverted rim belonging to bowl narrowing towards ringed base. Cream-coloured (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. No coating remains. Late third century to first century B.C.

Cf. Jones 1950: fig.180/G, K, 67, 76; Öztürk 2002: drw.6, fig.6; Topbaş 1993: fig.14; French 1985: fig.1/5; 2/27; Crowfoot and Kenyon 1957: fig.38/2; Gunneweg et al. 1983: fig.1/224

35. A-6, 3-4/c-d; inside tomb K-3/2; RD: 15 cm, BD: 4 cm, PH: 10.5 cm. Deep bowl with slightly inverted rim, out-turned body, ringed base and vertical handle. Complete vessel preserved. Cream-coloured (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Orangish red (2.5 YR 5/8) coating, internal surface fully coated; external surface half coated by dipping. 70-120 A.D.

Cf. Gürlér 2001: drw.1/3; Hellström 1965: pl.37/293, 296.

36. A-6, 1-6/a-e; RD: 5.4 cm, PH: 4 cm. Fragment of everted rim belonging to jug. Pinkish cream-coloured (10 YR 8/4) clay; tempered with very little mica; tight

and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces.

37. A-7, 8-10/a-j; RD: 6 cm, PH: 3.5 cm. Fragment of everted rim belonging to jug. Pinkish cream-coloured (10 YR 8/4) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces.

38. A-7, 10-13/a-j; RD: 4 cm, PH: 2.4 cm. Fragment of everted rim belonging to jug. Pinkish cream-coloured (10 YR 8/4) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. First century B.C. to first century A.D.

Cf. Adak 1997: fig.13/25.1.

39. A-8, RD: 6.6 cm, PH: 2.1 cm. Fragment of everted rim belonging to jug. Cream-coloured (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. First century A.D.

Cf. Hayes 1985: form 108, tav.IX/8.

40. A-6, 6-10/a-e; RD: 7.5 cm, PH: 5.8 cm. Fragment of everted rim belonging to jug; partially preserved vertical handles, starting below rim on both sides of neck. Groove encircles vessel where neck is connected to body. Cream-coloured (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight

and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. First century B.C. to first century A.D.

Cf. Vanderhoeven 1989: formes 25-26/ 859; Zelle 1990: abb.7/23.

41. A-5, 1-6/a-e; dromos of K-13; BD: 6.5 cm, PH: 18.5 cm. Part of body and handle of jug. Vessel with ringed base. Handle with double section, starting below rim and running up to shoulder. Cream-coloured (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little clay; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surface.

42. A-5, 6-8/a-e; BD: 7.5 cm, PH: 2.9 cm. Fragment of low ringed base belonging to dish. Cream-coloured (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. Late first century B.C.

Cf. Crowfoot and Kenyon 1957: fig.82/3.

43. A-8, 1-5/a-d; PH: 2.5 cm. Fragment of rounded base. Two concentric circles on outer surface, encircling base and made using groove decoration technique. Pinkish cream-coloured (10 YR 8/4) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. First century B.C.

Cf. Christensen and Johansen 1971: fig.46/19.1; Hayes 1991: fig.17/8; Vanderhoeven 1989, forme 21/ 680.

44. A-8, PH: 3.2 cm; inside tomb K-15 Fragment of rounded base. Concentric circles on outer part. Pinkish cream-coloured (10 YR 8/4) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces.

Cf. Vanderhoeven 1989: forme 18/ 669.

45. A-8, 1-5/a-d; BD: 8.6 cm, PH: 7.8 cm. Fragment of ringed base belonging to dish. Pinkish cream-coloured (10 YR 8/4) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces.

46. A-8, 1-5/a-d; BD: 7.5 cm, PH: 2.5 cm. Fragment of ringed base belonging to jug. Cream-coloured (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. First century B.C.

Cf. Johnson 1988: fig.7.2/28; Crowfoot and Kenyon 1957: fig.82/2; Hayes 1991: fig.17/22.

47. A-7, 6-7/i-j; dromos of K-8; BD: 11 cm, PH: 1.4 cm. Fragment of low ringed base belonging to deep bowl/jug. Three lines of groove decorations on outer profile of base. Pinkish cream-coloured (10 YR 8/4) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous.

Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. Late first century B.C. to early second century A.D.

Cf. Johnson 1988: fig.7.2/29.

48. A-7, 8-10/a-j; BD: 11.5 cm, PH: 2.7 cm. Fragment of ringed base belonging to dish. Roulette decoration on internal surface, made by incised decoration technique and consisting of vertical thin lines encircling central section. Pinkish cream-coloured (10 YR 8/4) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. First century B.C.

Cf. Hayes 1985: form 53, 82, tav.VII/1, 2.3; Crowfoot and Kenyon 1957: fig.77/2; Waagé 1933: pl.VIII/85; Christensen and Johansen 1971: fig. 40/14.20.

49. A-7, 4-6/d-e; chamber of tomb K-2; BD: 12 cm, PH: 2 cm. Fragment of inverted flat base belonging to dish. Pinkish cream-coloured (10 YR 8/4) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. First century A.D.

Cf. Hayes 1985: form 116, tav.XI/1; Johnson 1988: fig.7.2/36; Atik 1995: abb. 30/122.

50. A-7, 9-10/a-c; BD: 6.4 cm, PH: 4.3 cm. Chamber of tomb K-11. Fragment of ringed base belonging to deep bowl. Cream-coloured (7.5 YR 7/6-

7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. Late first century B.C. to early second century A.D.

Cf. Waagé 1933: pl.VIII/55.

51. A-7, dromos of K-11; BD: 7 cm, PH: 2.7 cm. Fragment of ringed base belonging to deep bowl. Groove on inner section. Pinkish cream-coloured (10 YR 8/4) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. Late first century B.C. to early second century A.D.

Cf. Hayes 1985: form 5B, tav.II/2; Waagé 1948: pl.V/446 p; Johnson 1988: fig.7.2/35; Waagé 1933: pl.VIII/55.

52. A-5, dromos of K-13; BD: 12 cm, PH: 2.3 cm. Fragment of ringed base belonging to dish. Broken where connected to body by sharp curve. Pinkish cream-coloured (10 YR 8/4) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. Late second century B.C. to first century B.C.

Cf. Waagé 1948: pl.III/116n, p; Adak 1997: fig. 3/2.9.

53. A-8, 6-7/f-g; BD: 8.6 cm, PH: 2.5 cm. Fragment of ringed base belonging to deep bowl. Cream-coloured (7.5 YR 7/6-7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on

external and internal surfaces. Late first century B.C. to early second century A.D.
Cf. Waagé 1933: pl.VIII/55.

54. A-6, 6-10/a-e; BD: 22 cm, PH: 1.7 cm. Fragment of low ringed base belonging to dish. Two lines of notch decorations. Cream-coloured (7.5 YR

7/6-7.5 YR 6/6) clay; tempered with very little mica; tight and non-porous. Bright orangish red (2.5 YR 5/8) coating on external and internal surfaces. Late second century to early third century A.D.
Cf. Waagé 1948: pl.VI/632; Waagé 1933: pl.VIII/56.

AFRICAN RED SLIP IMITATIONS AND LATE ROMAN C WARES

55. A-4, 6-10/a-e; RD: 15 cm, PH: 3.1 cm. Partial rim and body belonging to a LRC deep bowl. Rim concave on external surface and thickened outward in lower section. Orangish red (2.5 YR 6/8) clay; tempered with small amount of limestone and medium amount of mica; tight and non-porous. No coating remains on either surface. Change of colour on external surface due to firing; external surface of lip orangish light red (2.5 YR 6/6), transition to body and body orangish red (2.5 YR 6/8) on external and internal surfaces. Second half of fifth century to sixth century A.D.

Cf. Johnson 1988: fig.7-9/171; Jones 1950: fig.208/S

56. A-4, 1-10/a-e; RD: 15 cm, PH: 2.2 cm. Partial rim and body belonging to a LRC dish. Everted rim thickened on the outside. Orangish red (2.5 YR 6/8) clay; tempered with small amount of limestone and medium amount of mica; tight and non-porous. No coating remains on either surface. Change of colour on external surface due to firing; external surface of

lip creamish pink (5 YR 7/4), transition to body and body orangish light red (2.5 YR 6/6) on external and internal surfaces. Late sixth century to mid-seventh century A.D.

Cf. Hayes 1972: form 10C, fig.71/13; Williams 1989: fig.23/280; Waagé 1948: pl.XI/949k.

57. A-8, 3-5/c-d; RD: 16 cm, PH: 2 cm. Partial knob-shaped rim belonging to deep bowl. Orangish red (2.5 YR 6/8) clay; tempered with small amount of limestone and medium amount of mica; tight and non-porous. No coating remains on either surface. Change of colour on external surface due to firing; external surface of lip milky brown (10 YR 7/3), transition to body and body yellowish orange (5 YR 6/6) on external and internal surfaces.

58. A-4, 1-10/f-j; RD: 21 cm, PH: 2.5 cm. Partial rim belonging to a LRC deep bowl. Upright rim concave on external surface and thickened outward on lower section. Orangish red (2.5 YR 6/8) clay;

tempered with small amount of limestone and medium amount of mica; tight and non-porous. No coating remains on either surface. Change of colour on external surface due to firing; external surface of lip milky brown (10 YR 6/4) with fine bright coating. Transition to body and body orangish red (2.5 YR 6/8) on external and internal surfaces. Sixth century A.D.

Cf. Hayes 1972: form 3H, fig.68/29; Gassner 1997: taf.48/584.

59. A-4, 1-10/a-e; RD: 23 cm, PH: 2.8 cm. Partial rim belonging to a LRC dish. Everted rim thickened on the inside. Orangish red (2.5 YR 6/8) clay; tempered with small amount of limestone and medium amount of mica; tight and non-porous. No coating remains on either surface. Change of colour on external and internal surfaces due to firing. External and internal surfaces of lip orangish red (2.5 YR 6/8), external and internal surfaces of body also orangish red (2.5 YR 6/8). First half of seventh century A.D.

Cf. Kenyon 1957: fig.84/23; Waagé 1948: pl.XI/949u, 949y; Williams 1985: fig.3/12; Gassner 1997: taf. 48/586.

60. A-8, 1-5/a-d; RD: 28 cm, PH: 2.8 cm. Partial rim and body belonging to dish. Rim thickened on the outside. Imitation African Red Slipped Ware. Orangish red (2.5 YR 6/8) clay; tempered with small amount of limestone and medium amount of mica; tight and non-

porous. No coating remains on either surface. Sixth century A.D.

Cf. Hayes 1972: form 99A, fig.28/1; Hayes 1986: fig.40.30/53.

61. A-4, 1-10/a-e; RD: 33 cm, PH: 4.1 cm. Partial rim belonging to deep bowl. Everted rim thickened in and out. Imitation African Red Slipped Ware. Orangish red (2.5 YR 6/8) clay; tempered with small amount of limestone and medium amount of mica; tight and non-porous. No coating remains on either surface. 360-470 A.D.

Cf. Hayes 1972: form 67, fig.19/6, 17; Waagé 1948: pl.IX/869.

62. A-4, 1-10/f-j; RD: 22 cm, PH: 1.7 cm. Partial rim and body belonging to deep bowl; rim thickened inward. Orangish red (2.5 YR 6/8) clay; tempered with small amount of limestone and medium amount of mica; tight and non-porous. No coating remains on either surface.

63. A-4, 1-10/a-e; RD: 26 cm, PH: 3 cm. Partial rim belonging to a LRC deep bowl. High and upright rim concave on external surface and thickened outward in transition to body. Orangish red (2.5 YR 6/8) clay; tempered with small amount of limestone and medium amount of mica; tight and non-porous. No coating remains on either surface. Change of colour on external surface due to firing; external surface of lip yellowish light brown (7.5 YR 6/6), transition to body and body orangish red (2.5 YR 6/8) on external and

internal surfaces. Fifth century to first half of sixth century A.D.

Cf. Hayes 1972: form 3B, fig.67/5; Johnson 1988: fig. 7-9/150; Waagé 1948: pl.XI/941f; Jones 1950: fig.208/K; Williams 1989: fig.22/269; Kenyon 1957: fig.84/13, 14.

64. A-4, 1-10/a-e; RD: 29 cm, PH: 2.1 cm. Partial rim belonging to a LRC deep bowl. Upright rim concave on external surface and thickened outward in transition to body. Incised decoration on rim, consisting of vertical lines. Orangish red (2.5 YR 6/8) clay; tempered with small amount of limestone and medium amount of mica; tight and non-porous. No coating remains on either surface. Change of colour on external surface due to firing; external surface of lip milky brown (10 YR 6/4), transition to body and body orangish red (2.5 YR 6/8) on external and internal surfaces. Fourth century to second quarter of sixth century A.D.

Cf. Hayes 1972: form 3D, fig.68/13; Hayes 1986: fig.34.16/5; Kenyon 1957: fig.84/11; Jones 1950: fig.208/I; Hellström 1965: pl.37/333.

65. A-4, 1-10/f-j; RD: 27 cm, PH: 2.2 cm. Partial rim and body belonging to a LRC deep bowl. Upright rim concave on external surface and thickened outward in transition to body. Two bands of roulette decoration on rim. Orangish red (2.5 YR 6/8) clay; tempered with small amount of limestone and medium amount of mica; tight and non-porous. No coating remains on either surface. Change of colour on

external surface due to firing; external surface of lip yellowish orange (5 YR 6/6), transition to body and body orangish light red (2.5 YR 6/6) on external and internal surfaces. Lip part with brownish dark grey (10 YR 3/1) fine coating on outside. Late fifth century to sixth century A.D.

Cf. Hayes 1972: form 3F, fig.69/23, 25; Hayes 1986: fig.32.13/6; Williams 1989: fig.22/275; Hellström 1965: pl.37/334; Jones 1950: fig.208/L, Q; Gassner 1997: taf.46/558.

66. A-6, 1-7/a-e; RD: 19 cm, PH: 2.2 cm. Partial rim and body belonging to a LRC deep bowl; rim thickened on the inside. Orangish red (2.5 YR 6/8) clay; tempered with small amount of limestone and medium amount of mica; tight and non-porous. No coating remains on either surface. Second half of fourth century to first half of fifth century A.D.

Cf. Johnson 1988: fig.7-8/137; Catling 1972: fig 5/P 28.

67. A-7, 8-10/a-j; RD: 27 cm, PH: 1.8 cm. Partial rim and body belonging to a LRC deep bowl preserved; rim thickened inward. Orangish red (2.5 YR 6/8) clay; tempered with small amount of limestone and medium amount of mica; tight and non-porous. No coating remains on either surface. Second half of fourth century to first half of fifth century A.D.

Cf. Johnson 1988: fig.7-8/137; Catling 1972: fig 5/P 28.

68. A-4, 1-10/a-e; BD: 15 cm, PH: 1.4 cm. Part of low-ringed base and body belonging to dish. Imitation African Red Slipped Ware. Orangish red (2.5 YR 6/8) clay; tempered with small amount of limestone and medium amount of mica; tight and non-porous. No coating remains on either surface. Late fourth century to early fifth century A.D.

Cf. Hayes 1972: form 67, fig.19.

69. A-6, 1-10/a-e; BD: 13 cm, PH: 1.3 cm. Chamber of tomb K-4. Part of low-ringed base and body belonging to a LRC dish. Orangish red (2.5 YR 6/8) clay; tempered with small amount of limestone

and medium amount of mica. External and internal surfaces orangish light red (2.5 YR 6/6) in colour, with bright coating. Second half of fourth century A.D.

Cf. Hayes 1972: form 3, fig.67.

70. A-13, 1-5/d-f. Small LRC decorated body fragment. Palmette decoration impressed on fragment. Orangish red (2.5 YR 6/8) clay; tempered with small amount of limestone and medium amount of mica; tight and non-porous. No coating remains on either surface. Mid-fifth century A.D.

Cf. Hayes 1972: group III-i, fig.73.

COMMON AND COARSE WARES

Cooking Wares

71. A-8, 6-7/f-g; RD: 14 cm, PH: 3.8 cm. Fragment of rim belonging to cooking pot, inverted and thickened outward, with groove decoration on body. Handle starting from rim and partially preserved, having ridge section. Orangish red (2.5 YR 6/8) clay; tempered with small amount of limestone, medium amount of mica; tight and non-porous. External and internal surfaces orangish red (2.5 YR 6/8). Fifth to seventh centuries A.D.

Cf. Williams 1989: fig.36/400, 401; 62/582; Johnson 1988: fig.7-42/627.

72. A-12, 1-10/h-j; RD: 14 cm, PH: 2.7 cm. Fragment of inverted rim,

belonging to cooking pot. Handle starting from rim and partially preserved, having uneven section. Red (2.5 YR 5/6) clay; tempered with small amounts of grit and sand, medium amounts of limestone and mica; tight and non-porous. External and internal surfaces red (2.5 YR 5/6).

73. A-6, 6-10/a-e; RD: 16 cm, PH: 2.6 cm. Fragment of everted rim belonging to cooking pot. Handle starting from rim and partially preserved, having rectangular section. Dark greyish brown (10 YR 4/2) clay; tempered with small amounts of grit and quartz, medium amounts of mica and sand, and heavy amount of limestone; tight and slightly

porous. Coating dark brick red (5 YR 4/6) on external surface, light brick red (7.5 YR 6/4) on internal surface.

74. A-6, tomb K-10; RD: 10 cm, PH: 2.2 cm. Fragment of rounded rim belonging to cooking pot. Handle, starting from rim and partially preserved, having kidney-shaped section. Dark greyish brown (10 YR 4/2) clay; tempered with small amounts of grit and quartz, medium amounts of mica and sand, and heavy amount of limestone; tight and slightly porous. Coating dark brick red (5 YR 4/6) on external surface, light brick red (7.5 YR 6/4) on internal surface.

75. A-8, 1-2/g; inside tomb K-6 ; RD: 15 cm, PH: 4.1 cm. Fragment of rim belonging to pot, inverted and thickened outward. Light brown (10 YR 5/4) clay; tempered with medium amounts of grit, limestone, mica and sand; loose and porous. External and internal surfaces yellowish brown (10 YR 6/4).

76. A-7/7009-11 8-10/a-j; RD: 16 cm, PH: 2, 8 cm. Fragment of rim belonging to pot, inverted and thickened slightly

outward. Orange red (5 YR 5/6) clay; tempered with small amount mica, medium amount sand, heavy lime; tight and slightly porous. External and internal surfaces are yellowish orange red (5YR 6/8).

77. A-4/4002-9 1-10/f-j; AÇ: 11 cm, KY: 2, 4 cm. Fragment of rim belonging to pot, inverted. Groove just on the below of the rim. Dark orange red (5 YR 4/6) clay; tempered with small amount quartz, medium amount mica, sand, grog and heavy grit and lime; tight and slightly porous. External and internal surfaces are dark orange red (5 YR 4/6).

78. A-4, 1-10/f-j; RD: 14 cm, PH: 1.5 cm. Fragment of pointed rim thickened outward belonging to pot. Orangish red (2.5 YR 6/8) clay; tempered with small amount of limestone and medium amount of mica; tight and non-porous. No coating remains on either surface. Fifth to seventh centuries A.D.

Cf. Williams 1989: fig.39/420.

Plates, Bowls and Basins

79. A-5, 1-5/a-c; RD: 38 cm, PH: 3.3 cm. Fragment of rounded rim belonging to shallow tray. Pink-light grey (5 YR 7/4-2.5 Y 7/1) clay; tempered with small amounts of mica and grog, medium amounts of grit and limestone, and heavy amounts of sand; tight and non-porous. External surface pinkish cream-coloured (10 YR 8/4), internal surface pink (7.5 YR 7/4).

Cf. Doğer and Şenol 2000: drw.12c.

80. A-4, 8-10/a-f; RD: 19 cm, PH: 2.5 cm. Fragment of thickened rim belonging to deep bowl. Pinkish orange (7.5 YR 6/6) clay; tempered with small amounts of limestone and mica and medium amounts of grit and sand; tight and slightly porous. External surface pinkish yellow (10 YR 7/4), internal surface yellowish pink (7.5 YR 7/4).

81. A-6, 1-7/a-e; RD: 34 cm, PH: 3.6 cm. Fragment of rounded rim belonging to bowl. Piece immediately below rim, possibly belonging to handle, partially preserved. Pinkish orange (7.5 YR 6/6) clay; tempered with small amounts of limestone and mica and medium amounts of grit and sand; tight and slightly porous. External surface pinkish yellow (10 YR 7/4), internal surface yellowish pink (7.5 YR 7/4).

82. A-4, 1-10/a-e; RD: 39 cm, PH: 3.7 cm. Fragment of rounded rim belonging to deep bowl. Pinkish orange (7.5 YR 6/6) clay; tempered with small amounts of limestone and mica and medium amounts of grit and sand; tight and slightly porous. External surface pinkish yellow (10 YR 7/4), internal surface yellowish pink (7.5 YR 7/4).

83. A-5, 1-5/a-c; RD: 22.4 cm, PH: 6.4 cm. Fragment of grooved rim belonging to bowl. Two rows of grooved decoration below rim. Milky brown (10 YR 6/3) clay; tempered with small amounts of grit, limestone, mica, sand and grog; tight and slightly porous. External and internal surfaces yellowish brown (10 YR 7/4).

84. A-4, 8-10/a-f; RD: 24 cm, PH: 7.7 cm. Fragment of rim, thickened outward, belonging to dish. Dark cream-coloured (10 YR 6/4) clay; tempered with small amounts of grit, quartz, mica and grog and medium amounts of limestone and sand; tight and non-porous. External and internal surfaces dark cream-coloured (10 YR 6/4).

Cf. Catling 1972: fig. 5/P 79

85. A-13, 6-10/d-f; RD: 24 cm, PH: 6.6 cm. Fragment of slightly inverted rim belonging to bowl. Light brown (10 YR

5/4) clay; tempered with medium amounts of grit, limestone, mica and sand; loose and porous. External and internal surfaces yellowish brown (10 YR 6/4).

86. A-6, 1-6/a-e; RD: 32 cm, PH: 2.8 cm. Fragment of flat rounded rim belonging to dish. Dark cream-coloured (10 YR 6/4) clay; tempered with small amounts of grit, quartz, mica and grog, and medium amounts of limestone and sand; tight and non-porous.

87. A-4, 8-10/a-f; RD: 18 cm, PH: 4.4 cm. Fragment of rim belonging to dish, everted and slightly thickened inward. Light cream-coloured (10 YR 7/4) clay; tempered with small amounts of limestone, mica and sand; tight and non-porous. External and internal surfaces light cream-coloured (10 YR 7/4).

88. A-8, 1-5/e-j; RD: 24 cm, PH: 5.3 cm. Fragment of rim belonging to dish, everted and slightly thickened inward. Pinkish yellow (10 YR 6/4) clay; tempered with small amounts of grit, limestone, sand and grog and heavy amount of mica; tight and non-porous. External and internal surfaces pinkish yellow (7.5 YR 7/6).

Cf. Robinson 1959 a: pl.67/G82.

89. A-13, 1-5/a-j; RD: 25 cm, PH: 3.3 cm. Fragment of thickened rim belonging to dish. Shallow groove on inside of rim. Pinkish orange (5 YR 6/6) clay; tempered with small amounts of grit, sand, grog

and medium amounts of limestone and mica; tight and non-porous. External surface pinkish yellow (10 YR 7/4), internal surface yellowish pink (7.5 YR 7/4). Late fourth century to early second century B.C.

Cf. Dyson 1968: fig.I/1.

90. A-4, 1-10/a-e; RD: 29 cm, PH: 3.7 cm. Fragment of rim, thickened outward and excurving, belonging to dish. Pinkish yellow (7.5 YR 7/6) clay; tempered with small amounts of grit and mica, medium amounts of limestone and grog and heavy amount of sand; tight and slightly porous. External and internal surfaces pinkish yellow (7.5 YR 7/6). Fifth century A.D.

Cf. Waelkens et al. 1991: fig.14.

91. A-4, 8-10/a-f; RD: 21 cm, PH: 6.3 cm. Fragment of everted rim belonging to dish. Pinkish orange (5 YR 6/6) clay; tempered with small amounts of grit, sand and grog and medium amounts of limestone and mica; tight and non-porous. External surface pinkish yellow (10 YR 7/4), internal surface yellowish pink (7.5 YR 7/4).

92. A-5, 3-5/f-j; RD: 35 cm, PH: 2.1 cm. Fragment of rim belonging to dish, slightly inverted and thickened outward. Beige (2.5 Y 7/4) clay; tempered with small amounts of grit, mica and sand, medium amount of grog; tight and slightly porous. External and internal surfaces beige (2.5 Y 8/3).

93. A-5, 10/c-d; inside tomb K-13 ; RD: 40 cm, PH: 1.9 cm. Fragment of rim belonging to dish, everted and thickened outward. Light brown (10 YR 5/4) clay; tempered with medium amounts of grit, limestone, mica and sand; loose and porous. External and internal surfaces yellowish brown (10 YR 6/4).

94. A-7, 2/g; dromos of K-9; RD: 42 cm, PH: 5.8 cm. Fragment of rim, everted and bilaterally thickened, belonging to dish. Pinkish yellow (7.5 YR 7/6) clay; tempered with small amounts of grit and mica, medium amounts of limestone and grog and heavy amount of sand; tight and slightly porous. External and internal surfaces pinkish yellow (7.5 YR 7/6).

95. A-6, 5-8/f-h; RD: 49 cm, PH: 6.7 cm. Fragment of flat rim belonging to basin. Horizontal ledge/handle immediately below rim preserved. Pinkish yellow (7.5 YR 7/6) clay; tempered with small amounts of grit and mica, medium amounts of limestone and grog, heavy amount of sand; tight and slightly porous. External and internal surfaces pinkish yellow (7.5 YR 7/6).

96. A-8, 6-10/a-e; RD: 36 cm, PH: 7.5 cm. Fragment of grooved rim belonging to basin. Arrangement on rim seems to have been ledge. Pinkish orange (5 YR 6/6) clay; tempered with small amounts of grit, sand and grog, medium amounts of limestone and mica; tight and non-porous. External surface pinkish yellow (10 YR 7/4), internal surface yellowish

pink (7.5 YR 7/4). Third century to mid-second century B.C.

Cf. Jones 1950: fig. 184/192.

97. A-5, 3-5/f-j; RD: 35 cm, PH: 4.8 cm. Fragment of rim, belonging to basin, thickened inward and outward. Red brown (5 YR 3/3) clay; tempered with small amounts of limestone and mica, medium amounts of grit and sand; tight and slightly porous. Coating brown (7.5 YR 4/3) on external and internal surfaces.

98. A-7, 8-10/a-j; RD: 30 cm, PH: 5.7 cm. Fragment of rim, thickened outward. Light cream-coloured (10 YR 7/4) clay; tempered with small amounts of limestone, mica and sand; tight and non-porous. External and internal surfaces light cream-coloured (10 YR 7/4) without coating. Third to second centuries B.C.

Cf. Johnson 1988: fig.7-33/516.

99. A-5, 1-5/a-e; RD: 26 cm, PH: 4.3 cm. Fragment of rim, thickened outward. Dark brown (10 YR 4/2) clay; tempered with small amounts of grit, mica and sand, medium amount of limestone; tight and slightly porous. External and internal surfaces greyish brown (10 YR 5/3).

100. A-5, 10/b-d; dromos of K-13; RD: 28 cm, PH: 5.3 cm. Fragment of rim belonging to bowl; thickened outward and displaying carinated body profile. Milky brown (10 YR 6/3) clay; tempered with small amounts of grit, limestone, mica, sand and grog; tight and slightly

porous. External and internal surfaces yellowish brown (10 YR 7/4).

Cf. Tuna 2003: pl.XLI/1.

101. A-6, 10/e-f; RD: 47 cm, PH: 10.2 cm. Fragment of rim belonging to basin, slightly thickened outward. Plastic decoration of wavy lines encircling vessel, immediately below rim. Reddish yellow (5 YR 6/6) clay; tempered with small amounts of mica and grog, medium amount of limestone, heavy amounts of grit and sand; tight and slightly porous. External surface reddish yellow (7.5 YR 6/6), internal surface reddish yellow (5 YR 6/6).

102. A-8, 1-5/a-d; RD: 23 cm, PH: 2.4 cm. Fragment of inverted rim belonging

to bowl. Pinkish orange (5 YR 6/6) clay; tempered with small amounts of grit, sand and grog, medium amounts of limestone and mica; tight and non-porous. External surface pinkish yellow (10 YR 7/4), internal surface pink (7.5 YR 7/4).

Cf. Dyson 1968: fig.15/IA-4.

103. A-4, 1-10/a-e; RD: 20 cm, PH: 6.2 cm. Fragment of rim belonging to bowl, thickened outward. Light cream-coloured (10 YR 7/4) clay; tempered with small amounts of limestone, mica and sand; tight and non-porous. External and internal surfaces light cream-coloured (10 YR 7/4).

Jugs, Amphorae and Jars

104. A-7, 9-10/b; dromos of K-11; RD: 5.1 cm, BD: 4.3 cm, PH: 12.5 cm. Jug with everted rim, narrow neck, semi-spherical body and flat base. Single handle starting from vessel's rim and attached to belly, having reverse kidney-shaped section. Groove decorations on shoulder. Brick red (5 YR 5/6) clay; tempered with small amounts of grit and sand, medium amount of limestone, heavy amount of mica; tight and non-porous. External and internal surfaces brick red (5 YR 6/8).

105. A-8, inside tomb K-7 ; BD: 4.4 cm, PH: 7.5 cm. Body and base of jug partially preserved. With part of handle preserved on body, jug having concave base. Body decorated with lines of grooves. Brick red (5 YR 5/6) clay; tempered with small amounts of grit and sand, medium amount of limestone, heavy amount of mica; tight and non-porous. External and internal surfaces brick red (5 YR 6/8), no coating remains.

106. A-6, 2-3/f-h; inside tomb K-4; BD: 6.5 cm, PH: 13.2 cm. Body and base of jug partially preserved. Jug having

sharply turning shoulder and low ringed base. Pinkish orange (7.5 YR 6/6) clay; tempered with small amount of mica, medium amounts of grit and sand; tight and slightly porous. External surface pinkish yellow (10 YR 7/4), internal surface yellowish pink (7.5 YR 7/4). Second century A.D.

Cf. Dyson 1968: fig.3/46.

107. A-13, 4/c; PH: 20.2 cm. Body and base of jug partially preserved. With handle preserved in part on shoulder, jug having round base. Colour of paste changed due to firing. Surface buff-coloured and coated. Second half of third century A.D.

Cf. Dyson 1968: fig.8/197.

108. A-4, 1-10/a-e; RD: 12 cm, PH: 4.2 cm. Plastically made protrusion on rounded rim belonging to deep bowl. Yellowish brown/light brick red (7.5 YR 6/4-5 YR 5/6) clay; tempered with small amount of grit, medium amounts of limestone and mica, and heavy amount of sand; tight and slightly porous. External surface pinkish cream-coloured (10 YR 7/4), internal surface pink (7.5 YR 7/6).

109. A-4, 1-10/a-e; RD: 13 cm, PH: 3.8 cm. Fragment of everted double beaded rim belonging to pithos. Pinkish yellow (7.5 YR 7/6) clay; tempered with small amounts of grit and mica, medium amounts of limestone and grog and heavy amount of sand; tight and slightly porous. External and internal surfaces pinkish yellow (7.5 YR 7/6).

110. A-4,1-10/a-e; RD: 5 cm, PH: 1.8 cm. Fragment of everted rim belonging to amphora. Handle, starting from rim and preserved in part, having kidney-shaped section. Reddish yellow (5 YR 6/6) clay; tempered with small amounts of mica and grog, medium amount of limestone and heavy amounts of grit and sand; tight and slightly porous. External surface reddish yellow (7.5 YR 6/6), internal surface reddish yellow (5 YR 6/6).

111. A-5, 6-8/a-e; RD: 7 cm, PH: 3.3 cm. Fragment of slightly everted rim belonging to small cup/jug. Dark brown (10 YR 4/2) clay; tempered with small amounts of grit, mica and sand, and medium amount of limestone; tight and slightly porous. External and internal surfaces greyish brown (10 YR 5/3).

112. A-7, 8-10/a-j; RD: 6 cm, PH: 2.8 cm. Fragment of slightly everted rim belonging to amphora. Handle, starting below rim and partially preserved, having oval section grooved in upper part. Pinkish orange (7.5 YR 6/6) clay; tempered with small amounts of limestone and mica and medium amounts of grit and sand; tight and slightly porous. External surface pinkish yellow (10 YR 7/4), internal surface yellowish pink (7.5 YR 7/4).

113. A-4, 8-10/a-f; RD: 10 cm, PH: 2.8 cm. Fragment of rounded rim belonging to amphora. Handle, starting from rim and partially preserved, having ovaloid

section with ridge. Two scratched lines on upper part of handle probably belonging to workshop where amphora was produced. Beige (2.5 Y 7/4) clay; tempered with small amounts of grit, mica and sand, and medium amount of grog; tight and slightly porous. External and internal surfaces beige (2.5 Y 8/3).

114. A-7, 1/b-c; RD: 10 cm, PH: 3.6 cm. Fragment of rounded rim belonging to amphora. Beige (2.5 Y 7/4) clay; tempered with small amounts of grit, mica and sand and medium amount of grog; tight and slightly porous. External and internal surfaces beige (2.5 Y 8/3).

Cf. Williams 1989: fig.61/577.

115. A-7, 8-10/a-j; RD: 8 cm, PH: 2 cm. Fragment of upright rim, thickened outward, belonging to pot. Beige (2.5 Y 7/4) clay; tempered with small amounts of grit, mica and sand and medium amount of grog; tight and slightly porous. External and internal surfaces beige (2.5 Y 8/3).

116. A-6, 1-6/a-e; RD: 10 cm, PH: 3 cm. Fragment of rim, thickened outward, belonging to jug. Pinkish cream-coloured (10 YR 7/4) clay; tempered with small amounts of grit, limestone, mica and grog and medium amount of sand; loose and porous. External surface yellowish cream-coloured (2.5 Y 8/3) with coating, internal surface cream-coloured (10 YR 7/4). Third to second century B.C.

Cf. Liko 2001: taf.58/109.

117. A-7, 1-3/f-h; Chamber of tomb K-1 ; RD: 8 cm, PH: 4 cm. Fragment of rim, thickened outward, belonging to deep bowl. Pinkish cream-coloured (10 YR 7/4) clay; tempered with small amounts of grit, limestone, mica and grog and medium amount of sand; loose and porous. External surface yellowish cream-coloured (2.5 Y 8/3) with coating, internal surface cream-coloured (10 YR 7/4).

118. A-4, 1-10/a-e; RD: 9 cm, PH: 2.9 cm. Fragment of rim thickened outward, belonging to deep jug. Beige (2.5 Y 7/4) clay; tempered with small amounts of grit, mica and sand and medium amount of grog; tight and slightly porous. External and internal surfaces beige (2.5 Y 8/3).

119. A-4, 1-10/f-j; RD: 10 cm, PH: 3.6 cm. Fragment of upright double beaded rim belonging to jug. Pinkish orange (7.5 YR 6/6) clay; tempered with small amounts of limestone and mica and medium amounts of grit and sand; tight and slightly porous. External surface pinkish yellow (10 YR 7/4), internal surface yellowish pink (7.5 YR 7/4).

120. A-4, 1-10/a-e; RD: 10 cm, PH: 2.9 cm. Fragment of rim, thickened outward, belonging to jug. Dark cream-coloured (10 YR 6/4) clay; tempered with small amounts of grit, quartz, mica and grog and medium amounts of limestone and sand; tight and non-porous. External and

internal surfaces dark cream-coloured (10 YR 6/4).

121. A-8, front of entrance to tomb K-16; RD: 10 cm, BD: 7.6 cm; PH: 24.5 cm. Pot with everted rim, conical neck, sharp-turning shoulder, body narrowing towards base, and low ringed base. Of two handles, starting from rim and ending level with shoulder, one preserved in full, with upper section having grooved and kidney-like section. Decoration of horizontal lines of grooves on neck and shoulder of vessel. Yellowish brown/light brick red (7.5 YR 6/4-5 YR 5/6) clay; tempered with small amount of grit, medium amounts of limestone and mica, and heavy amount of sand; tight and slightly porous. External surface pinkish cream-coloured (10 YR 7/4), internal surface pink (7.5 YR 7/6).

122. A-4, 1-10/a-e; RD: 13 cm, PH: 2 cm. Fragment of rim thickened inward with node. Light red brick (5 YR 5/6) clay; tempered with small amount of mica, medium amount of sand, and heavy amount of limestone; tight and slightly porous. External and internal surfaces yellowish brick red (5 YR 6/8).

123. A-4, 1-10/f-j; RD: 14 cm, PH: 2.9 cm. Fragment of internally tapered rim belonging to deep bowl. Orangish red (2.5 YR 6/8) clay; tempered with small amount of limestone and medium amount of mica; tight and non-porous. No coating remains on either surface.

124. A-6, 1-6/a-e; RD: 16 cm, PH: 2.8 cm. Fragment of rim belonging to pot, thickened outward. Beige (2.5 Y 7/4) clay; tempered with very small amounts of grit, mica and sand and medium amount of grog; tight and slightly porous. External and internal surfaces beige (2.5 Y 8/3).

Cf. Jones 1950: fig.210/B.

125. A-8, 1-5/a-d; RD: 13 cm, PH: 3.5 cm. Fragment of rim belonging to amphora, thickened outward. Pink-light grey (5 YR 7/4-2.5 Y 7/1) clay; tempered with small amounts of mica and grog, medium amounts of grit and limestone and heavy amount of sand; tight and non-porous. External surface pinkish cream-coloured (10 YR 8/4), internal surface pink (7.5 YR 7/4).

126. A-8, 7-8/c-d; RD: 16 cm, PH: 3.3 cm. Fragment of upright rim, thickened outward. Pinkish cream-coloured (10 YR 7/4) clay; tempered with small amounts of grit, limestone, mica and grog and medium amount of sand; loose and porous. External surface yellowish cream-coloured (2.5 Y 8/3) with coating, internal surface cream-coloured (10 YR 7/4).

127. A-8, inside tomb K-12; RD: 13.6 cm, PH: 2.9 cm. Fragment of grooved rim, bilaterally thickened outward. Beige (2.5 Y 7/4) clay; tempered with small amounts of grit, mica and sand and medium amount of grog; tight and

slightly porous. External and internal surfaces beige (2.5 Y 8/3).

128. A-8, 3-10/h-j; RD: 14 cm, PH: 2.3 cm. Fragment of rim, thickened outward. Lip groove on inner side of rim. Pinkish yellow (10 YR 6/4) clay; tempered with small amounts of grit, limestone, sand and grog and heavy amount of mica; tight and non-porous. External and internal surfaces pinkish yellow (7.5 YR 7/6).

129. A-7, 1-5/a-e; RD: 16 cm, PH: 2.6 cm. Fragment of rim, bilaterally thickened outward. Yellowish brown/light brick red (7.5 YR 6/4-5 YR 5/6) clay; tempered with small amount of grit, medium amounts of limestone and mica, and heavy amount of sand; tight and slightly porous. External surface pinkish cream-coloured, (10 YR 7/4), internal surface pink (7.5 YR 7/6).

130. A-5, 10/b-d; dromos of K-13; RD: 17 cm, PH: 5.7 cm. Fragment of rim belonging to pot, thickened outward. Very small part of handle preserved on body. Pinkish cream-coloured (10 YR 7/4) clay; tempered with small amounts of grit, limestone, mica and grog and medium amount of sand; loose and porous. External surface yellowish cream-coloured (2.5 Y 8/3) with coating, internal surface cream-coloured (10 YR 7/4).

Cf. Williams 1989: fig.38/415; Catling 1972: fig.17/P190.

131. A-4, 1-10/a-e; RD: 22 cm, PH: 2 cm. Fragment of flat, everted rim belonging to pot. Yellowish pink (7.5 YR 7/4) clay; tempered with small amounts of limestone and mica and medium amount of grit and sand; tight and slightly porous. External and internal surfaces yellowish pink (7.5 YR 7/4)

132. A-7, 8-10/a-j; RD: 16 cm, PH: 4.8 cm. Fragment of rounded rim belonging to amphora. Handle starting from below rim and partially preserved, having ovaloid section. Pinkish cream-coloured (10 YR 7/4) clay; tempered with small amounts of grit, limestone, mica and grog and medium amount of sand; loose and porous. External surface yellowish cream-coloured (2.5 Y 8/3), internal surface cream-coloured (10 YR 7/4).

Cf. Jones 1950: fig.190/J.

133. A-7, 8-10/a-j; RD: 17 cm, PH: 3.6 cm. Fragment of everted rim. Handle starting from below rim and partially preserved, having ovaloid section. Grey (10 YR 5/1) clay; tempered with small amounts of mica and grog and medium amounts of limestone and sand; tight and slightly porous. Coating pinkish yellow (7.5 YR 7/6) on external and internal surfaces.

134. A-4, 8-10/a-f; RD: 23 cm, PH: 4.6 cm. Fragment of rim belonging to pot, thickened outward. Handle starting immediately from below rim and partially preserved, having uneven round section. Light cream-coloured (10 YR 7/4) clay;

tempered with small amounts of limestone, mica, and sand; tight and non-porous. External and internal surfaces light cream-coloured (10 YR 7/4).

135. A-4, 6-10/d-f; RD: 20 cm, PH: 3.5 cm. Fragment of rim belonging to pot, rolled out. Reddish yellow (5 YR 6/6) clay; tempered with small amounts of mica and grog, medium amount of limestone, and heavy amounts of grit and sand; tight and slightly porous. External surface reddish yellow (7.5 YR 6/6), internal surface reddish yellow (5 YR 6/6).

136. A-4, 6-10/d-f; RD: 20 cm, PH: 2.8 cm. Fragment of rim belonging to pot, everted and thickened outward. Pinkish orange (7.5 YR 6/6) clay; tempered with small amounts of limestone and mica, medium amounts of grit and sand; tight and slightly porous. External surface pinkish yellow (10 YR 7/4), internal surface yellowish pink (7.5 YR 7/4).

137. A-7, 8-10/a-j; RD: 20 cm, PH: 2.9 cm. Fragment of rim, everted and thickened inward. Pinkish orange (5 YR 6/6) clay; tempered with small amounts of grit, sand and grog, medium amounts of limestone and mica; tight and non-porous. External surface pinkish yellow (10 YR 7/4), internal surface yellowish pink (7.5 YR 7/4).

138. A-6, RD: 16 cm, PH: 28 cm. Fragment of rim belonging to amphora, thickened outward. Handle starting from

below rim and having elbow-shaped protrusion and double section. Pinkish orange (7.5 YR 6/6) clay; tempered with small amounts of limestone and mica, medium amounts of grit and sand; tight and slightly porous. External surface pinkish yellow (10 YR 7/4), internal surface yellowish pink (7.5 YR 7/4).

Cf. Peacock and Williams 1986: fig.1/5; Hayes 1983: fig.23/62; Robinson 1959 a: pl.3/F94.

139. A-8, inside tomb K-12; PH: 5-7.5 cm. Handle fragment. Three holes on inner surface of preserved part are regarded as technical feature intended to provide strength in attaching handle to vessel body. Dark greyish brown (10 YR 4/2) clay; tempered with small amounts of grit and quartz, medium amounts of mica and sand, and heavy amount of limestone; tight and slightly porous. Coating dark brick red (5 YR 4/6) on external surface, light brick red (7.5 YR 6/4) on internal surface.

140. A-6, 5-8/f-h; PH: 5.5 cm. Fragment of pointed base belonging to amphora. Reddish yellow (5 YR 6/6) clay; tempered with small amounts of mica and grog, medium amount of limestone, and heavy amounts of grit and sand; tight and slightly porous. External surface reddish yellow (7.5 YR 6/6), internal surface reddish yellow (5 YR 6/6). Second century B.C.

Cf. Jones 1950: fig.186/203.

141. A-6, 3-4/c-d; PH: 4.9 cm. Fragment of pointed base belonging to amphora. Pinkish orange (7.5 YR 6/6) clay; tempered with small amounts of limestone and mica, medium amounts of grit and sand; tight and slightly porous. External surface pinkish yellow (10 YR 7/4), internal surface yellowish pink (7.5 YR 7/4).

142. A-6, 4-5/j; RD: 18 cm, PH: 5 cm. Fragment of rim belonging to pot, inverted and thickened outward. Pinkish orange (7.5 YR 6/6) clay; tempered with small amounts of limestone and mica, medium amounts of grit and sand; tight and slightly porous. External surface beige (2.5 Y 8/3) with coating, internal surface pink (7.5 YR 7/4).

143. A-4, 1-10/a-e; RD: 25 cm, PH: 2 cm. Fragment of rim belonging to pot, everted and thickened outward. Pinkish yellow (7.5 YR 7/6) clay; tempered with small amounts of grit and mica, medium amounts of limestone and grog, heavy amount of sand; tight and slightly porous. External and internal surfaces pinkish yellow (7.5 YR 7/6).

144. A-6, tomb K-10 ; RD: 33 cm, PH: 5.4 cm. Fragment of rim, belonging to pot, inverted and slightly thickened outward. Pinkish orange (5 YR 6/6) clay; tempered with small amounts of grit, sand and grog, medium amounts of limestone and mica; tight and non-porous. External surface pinkish yellow (10 YR 7/4), internal surface yellowish pink (7.5 YR 7/4).

Lids and Bases

145. A-7, 5/e; PH: 3.9 cm. Fragment of lip belonging to lid. Pinkish orange (7.5 YR 6/6) clay; tempered with small amounts of limestone and mica, medium amounts of grit and sand; tight and slightly porous. External surface pinkish yellow (10 YR 7/4), internal surface pink (7.5 YR 7/4).

146. A-8, 1-2/g; BD: 8 cm, PH: 2.3 cm. Fragment of low ringed base. Dark cream-coloured (10 YR 6/4) clay; tempered with small amounts of grit, quartz, mica and grog, medium amounts

of limestone and sand; tight and non-porous. External and internal surfaces dark cream-coloured (10 YR 6/4).

147. A-5, 5-10/f-j; BD: 10 cm, PH: 4.2 cm. Fragment of ringed base belonging to jug. Beige (2.5 Y 7/4) clay; tempered with small amounts of grit, mica and sand, medium amount of grog; tight and slightly porous. External and internal surfaces beige (2.5 Y 8/3).

148. A-4, 8-10/a-f; BD: 11 cm, PH: 2.1 cm. Fragment of flat base. Pinkish orange

(7.5 YR 6/6) clay; tempered with small amounts of limestone and mica, medium amounts of grit and sand; tight and slightly porous. External surface pinkish yellow (10 YR 7/4), internal surface yellowish pink (7.5 YR 7/4).

149. A-7, 1-3/f-h; chamber of tomb K-1; BD: 25 cm, PH: 8.3 cm. Fragment of flat base belonging to pot. Red (10 R 6/4)

wavy painted decoration on external surface. Pinkish cream-coloured (10 YR 7/4) clay; tempered with small amounts of grit, limestone, mica and grog, medium amount of sand; loose and porous. External surface yellowish cream-coloured (2.5 Y 8/3) with coating, internal surface cream-coloured (10 YR 7/4).

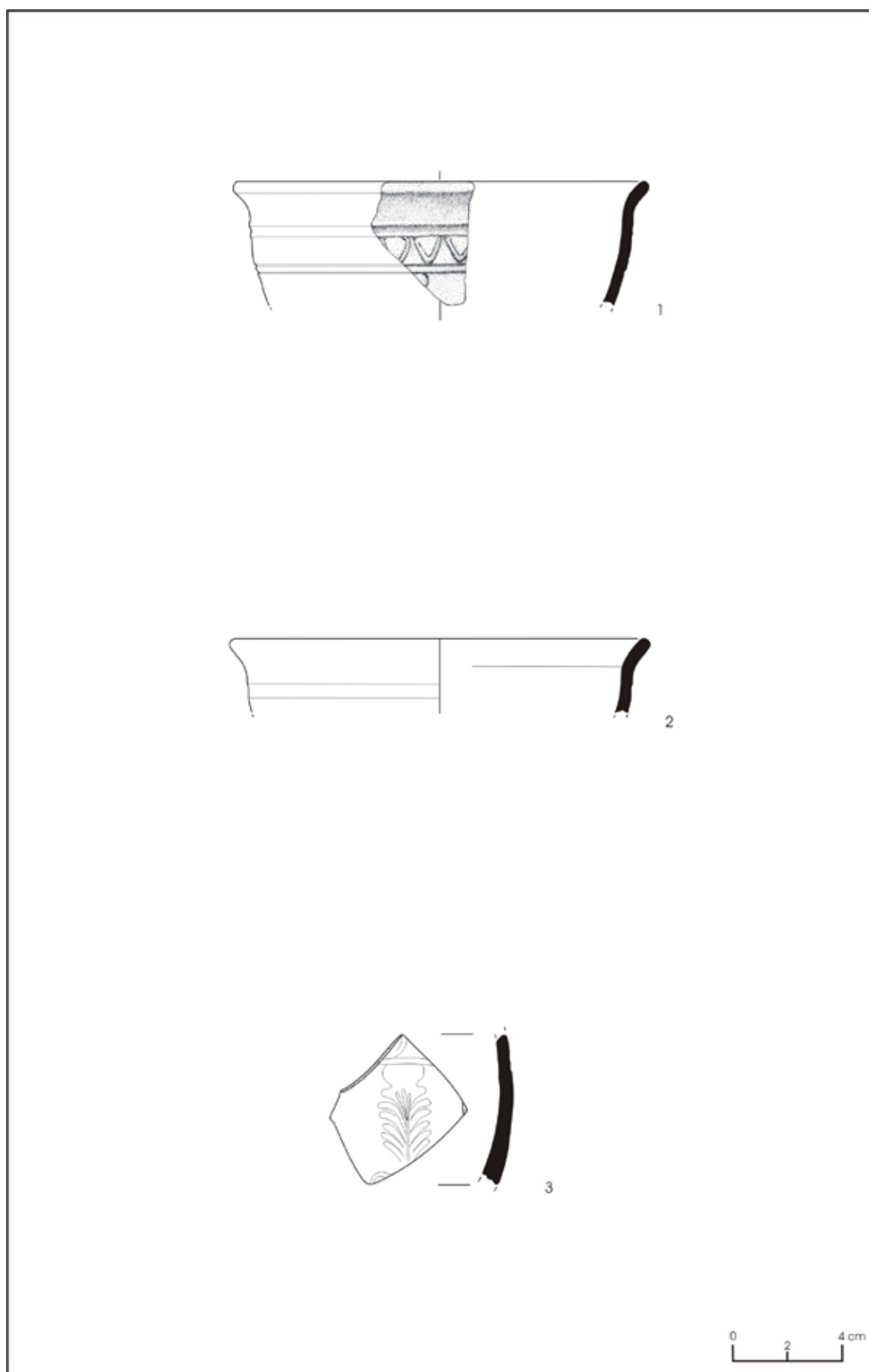

Fig.150

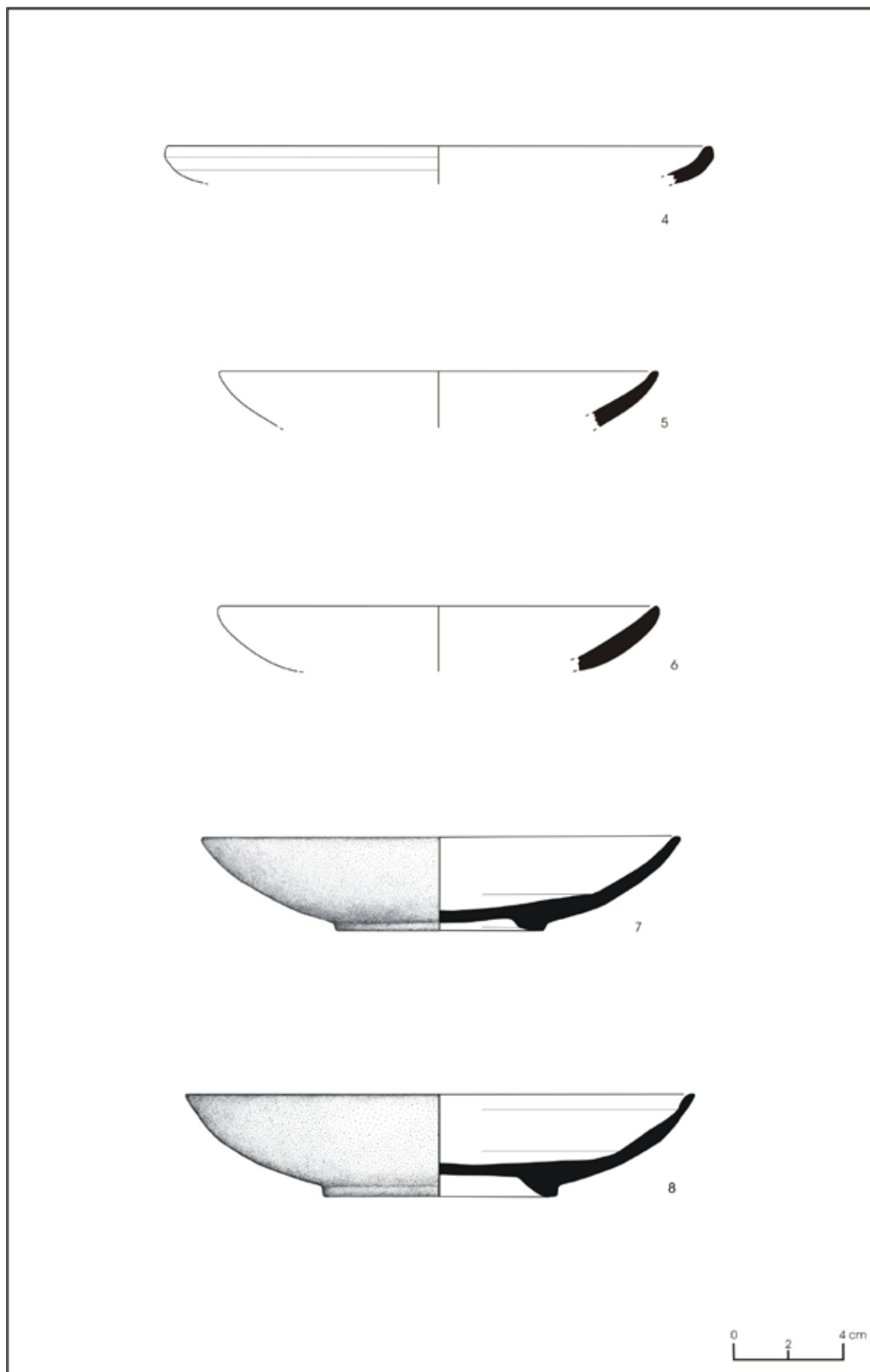

Fig.151

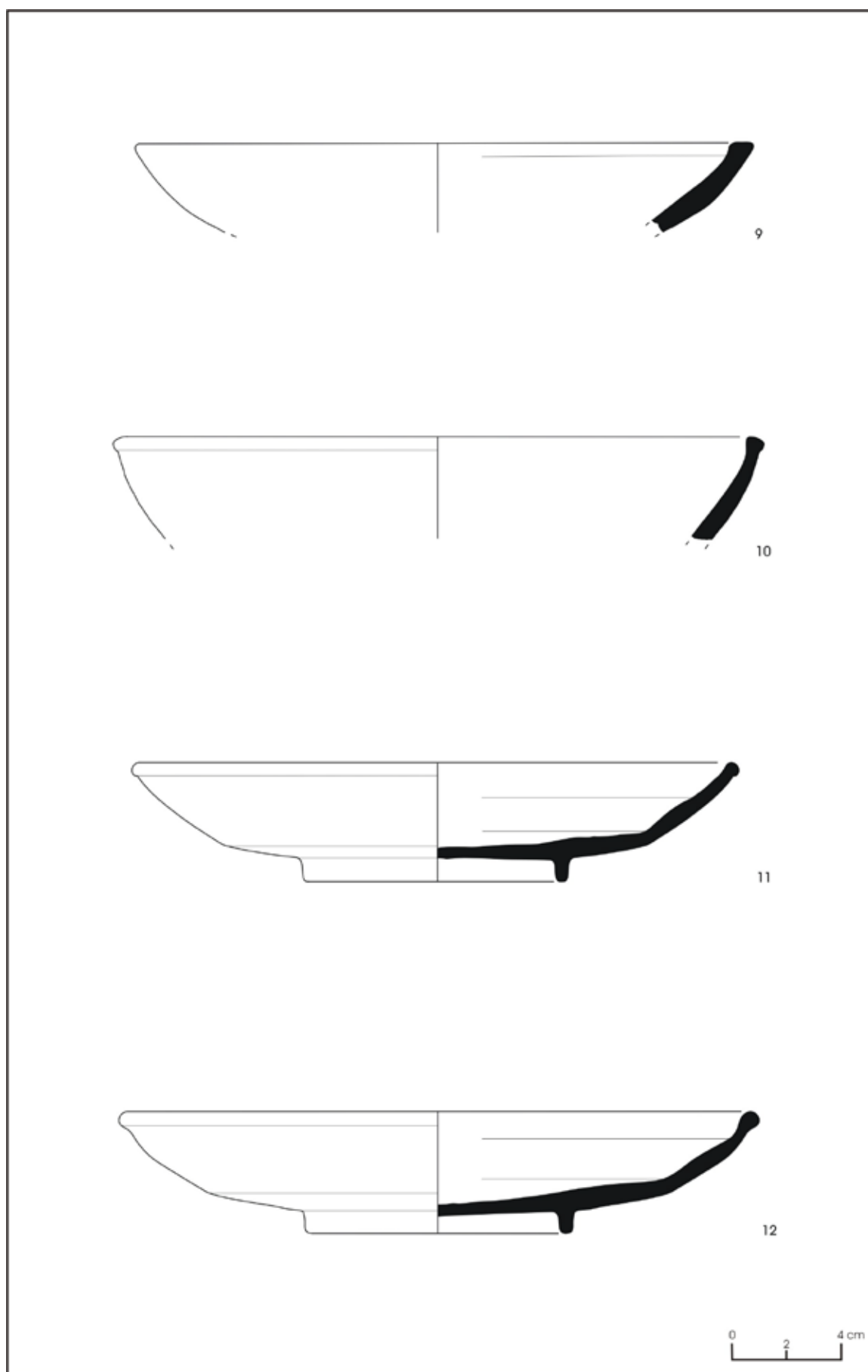

Fig.152

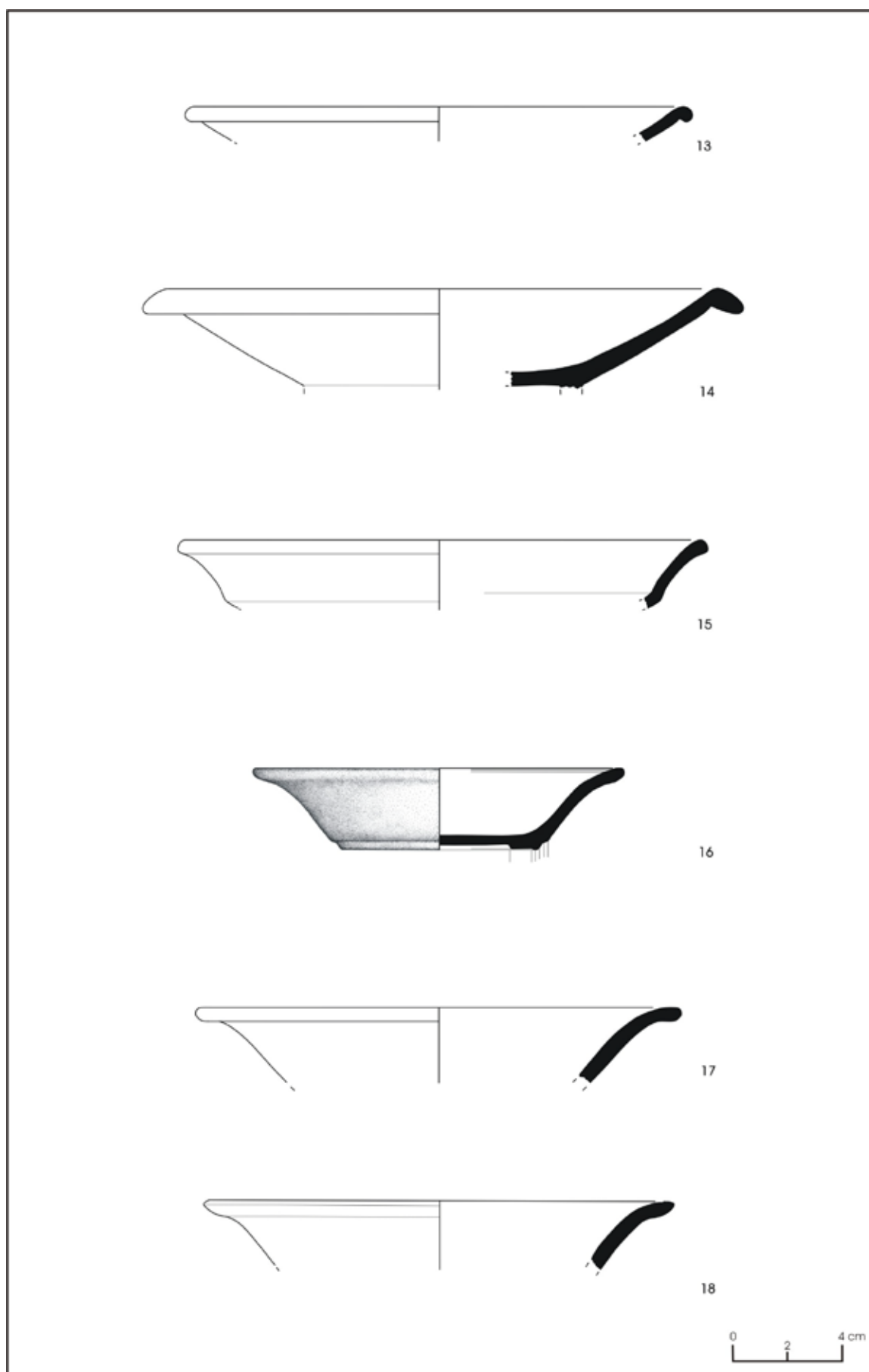

Fig.153

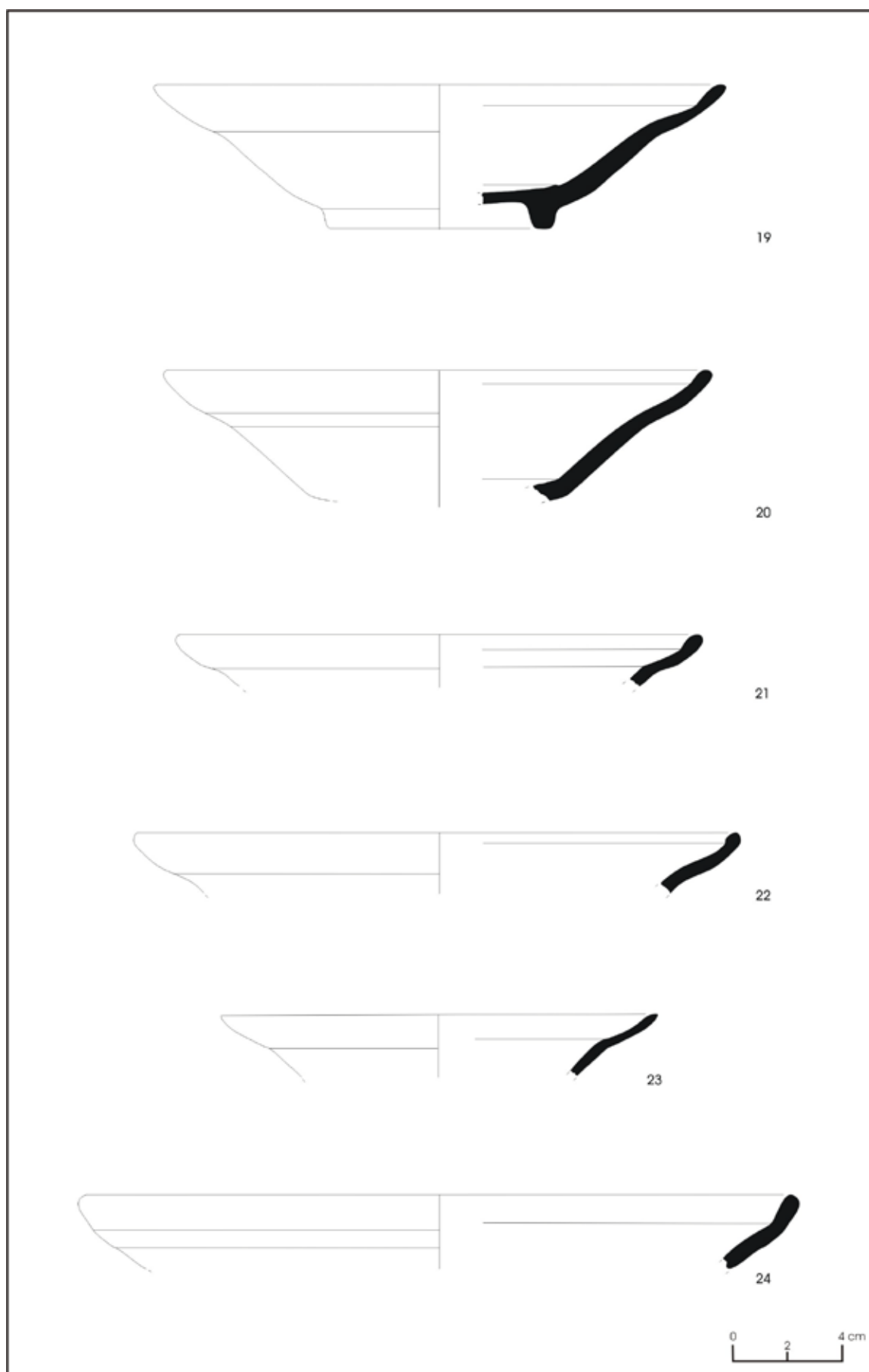

Fig.154

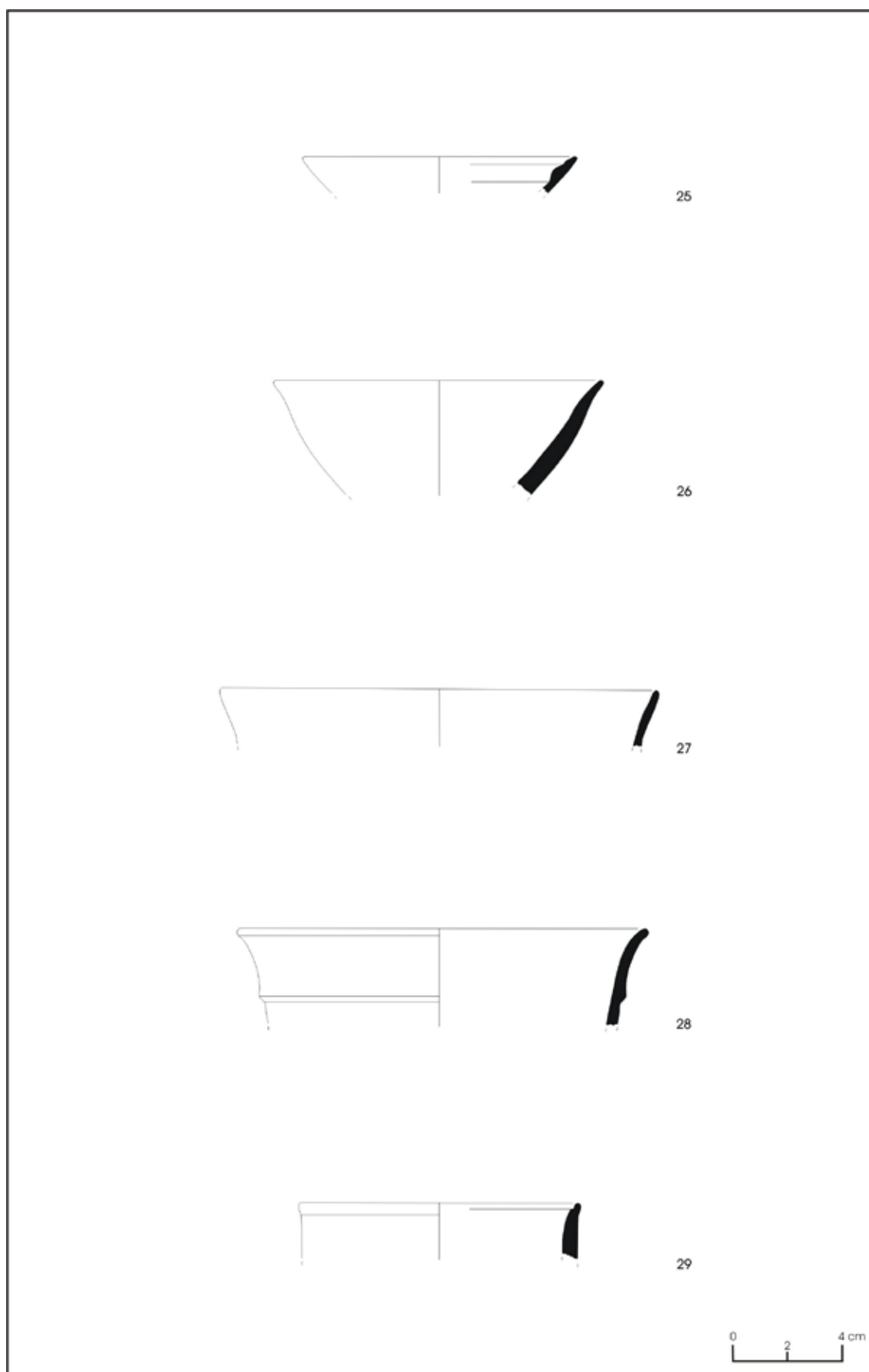

Fig.155

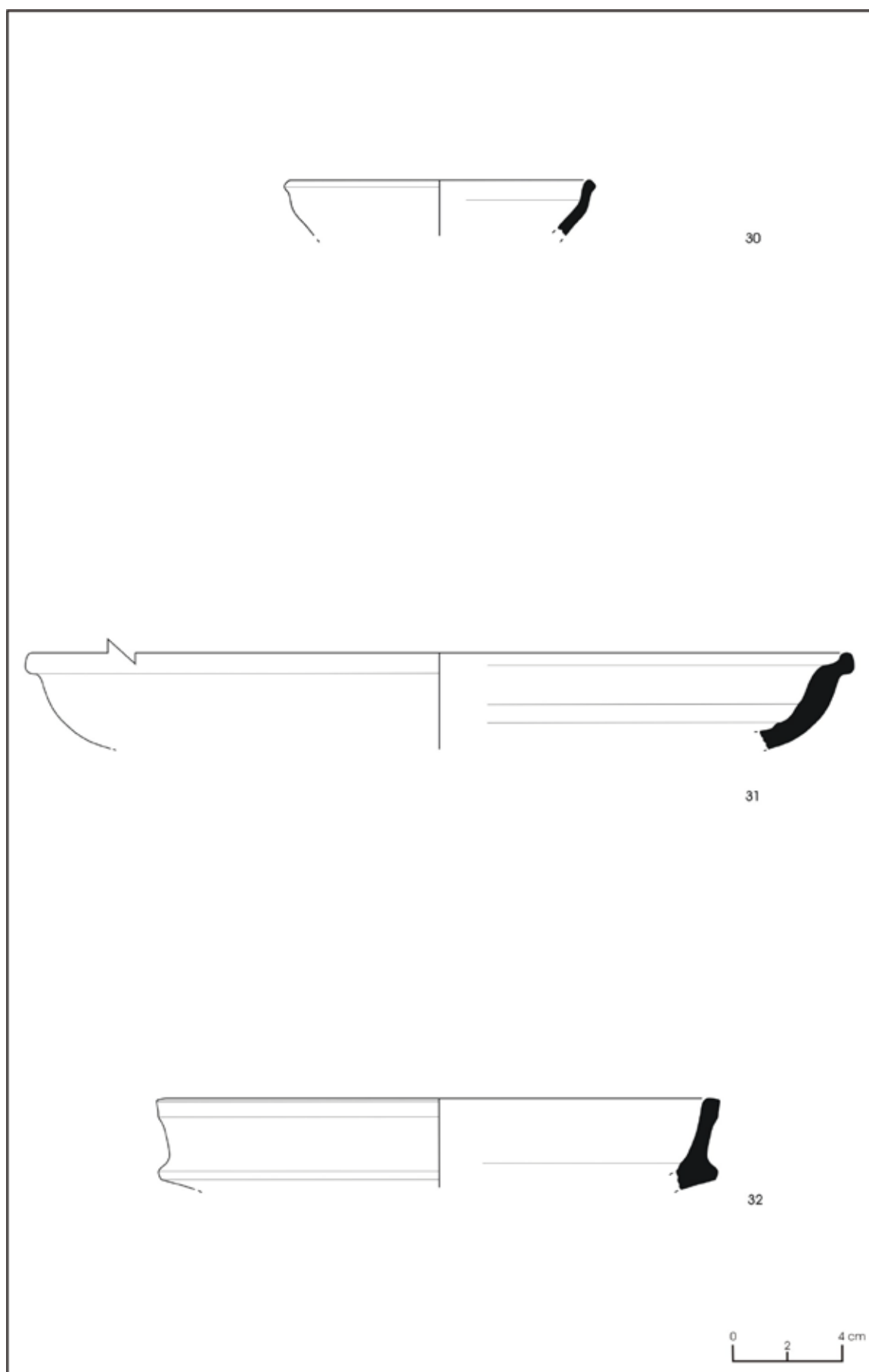
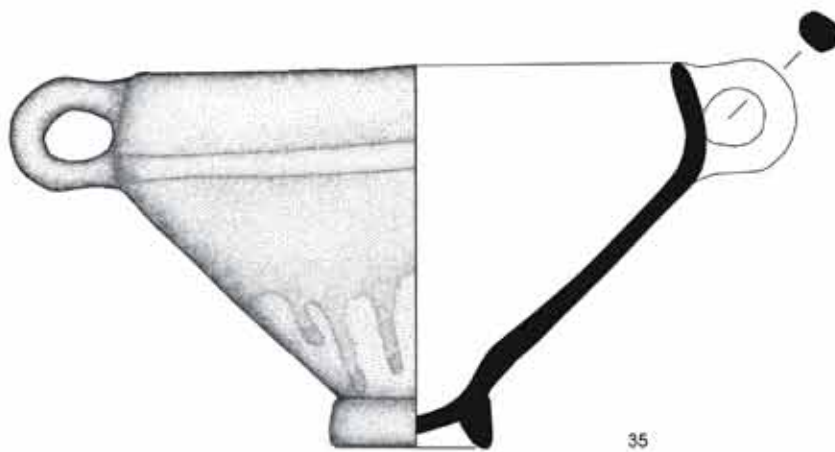
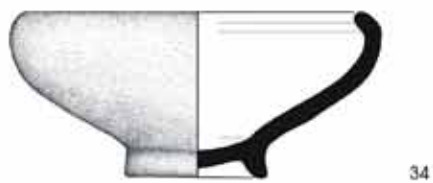

Fig.156

0 2 4 cm

Fig.157

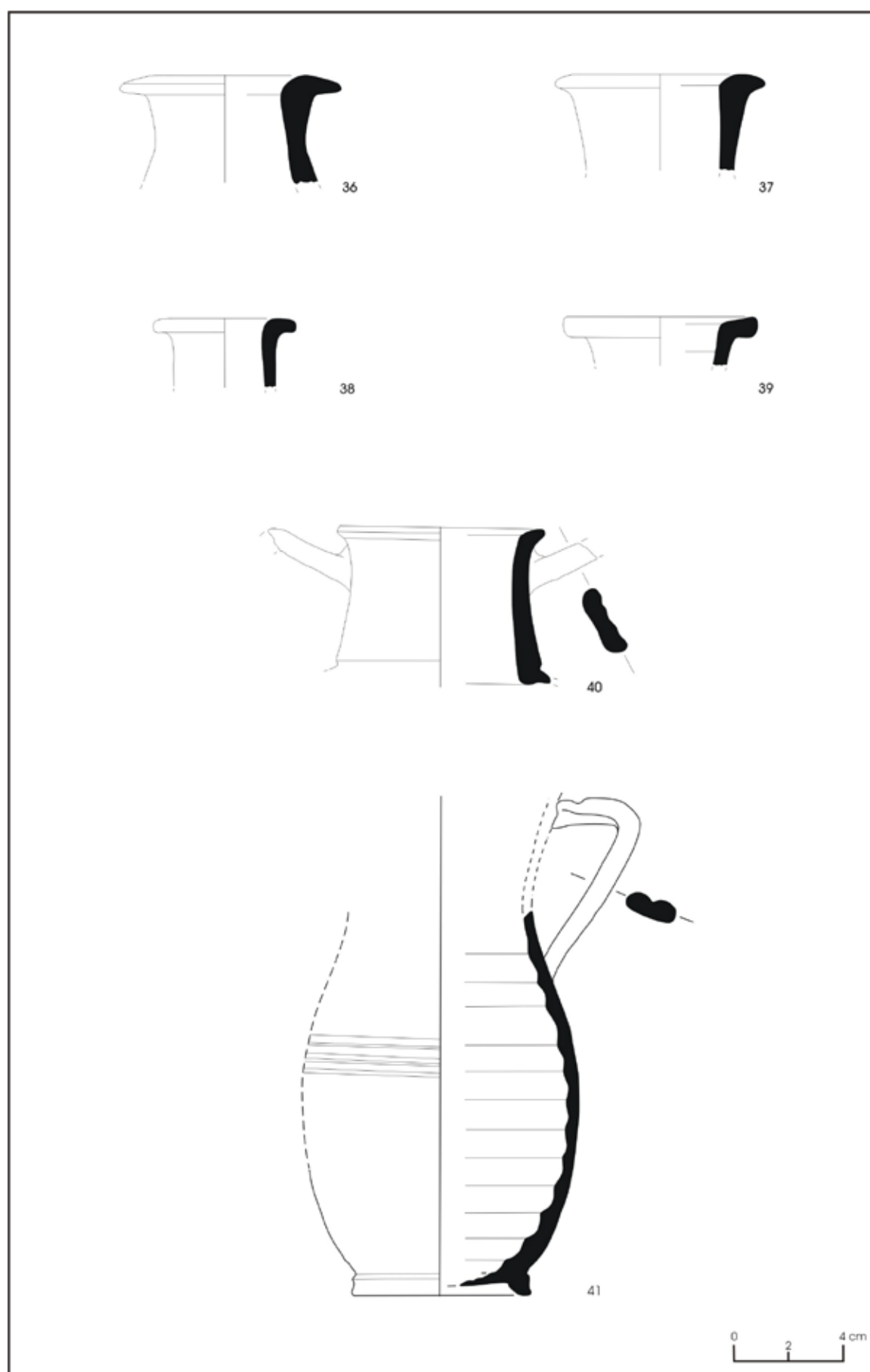

Fig.158

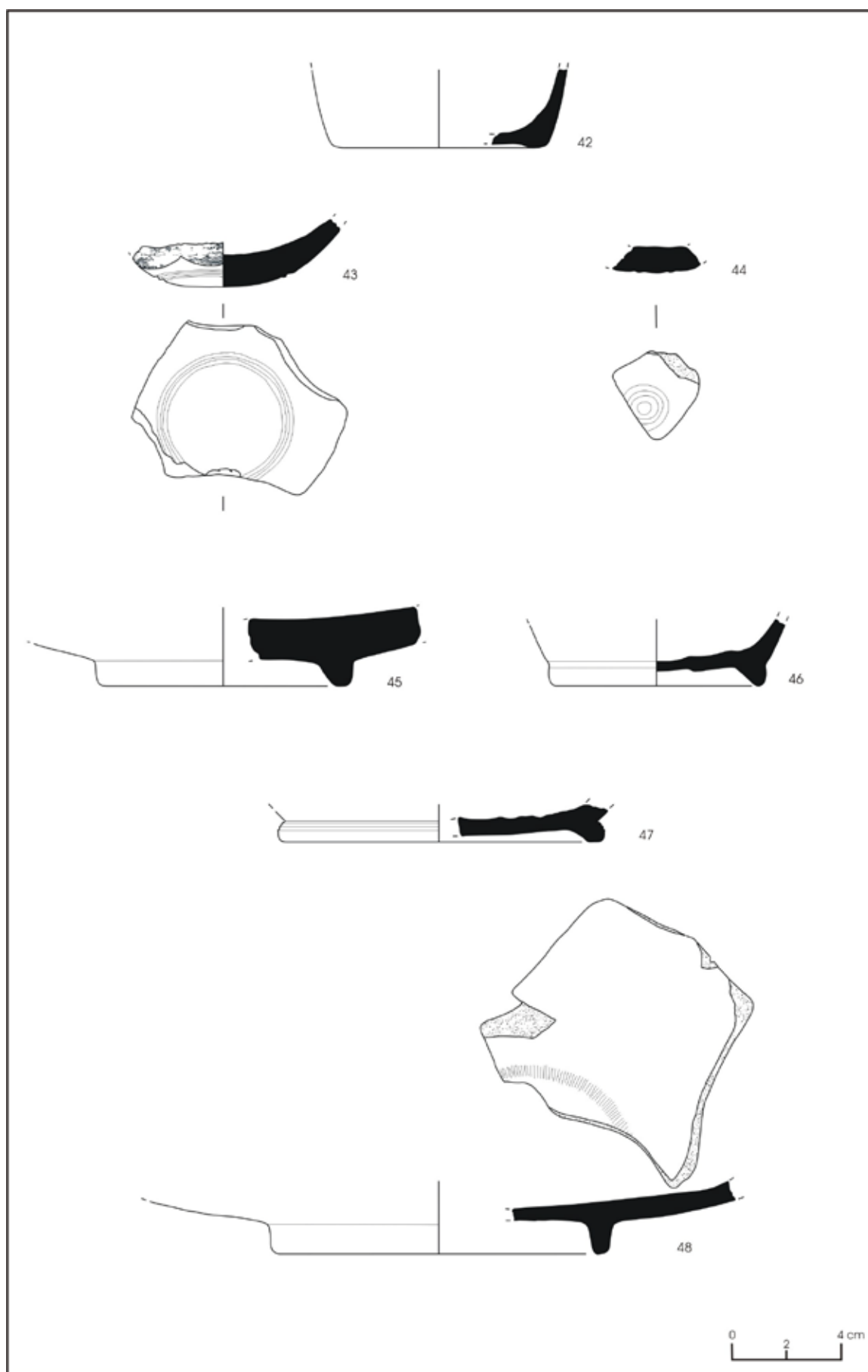

Fig.159

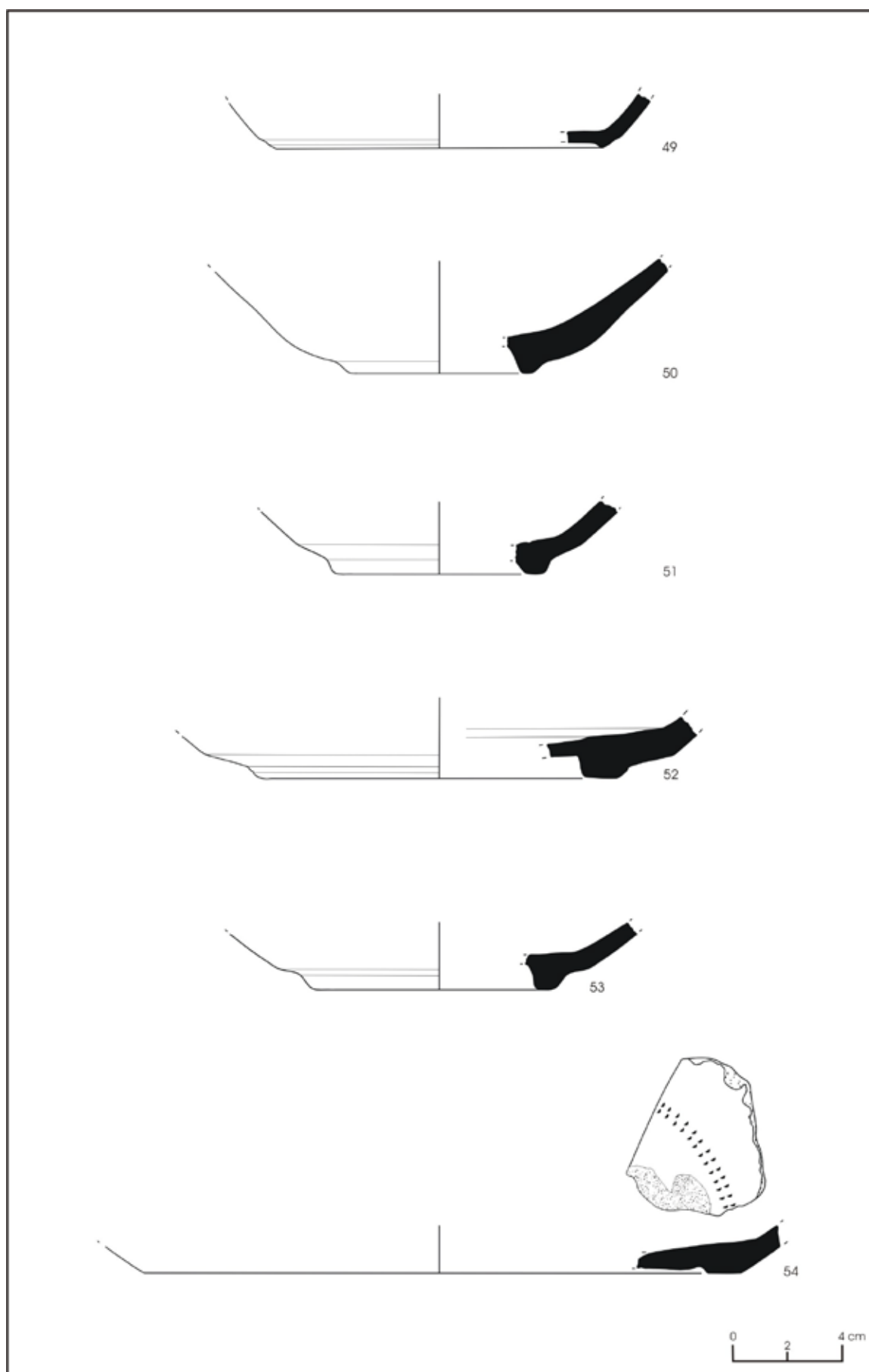

Fig.160

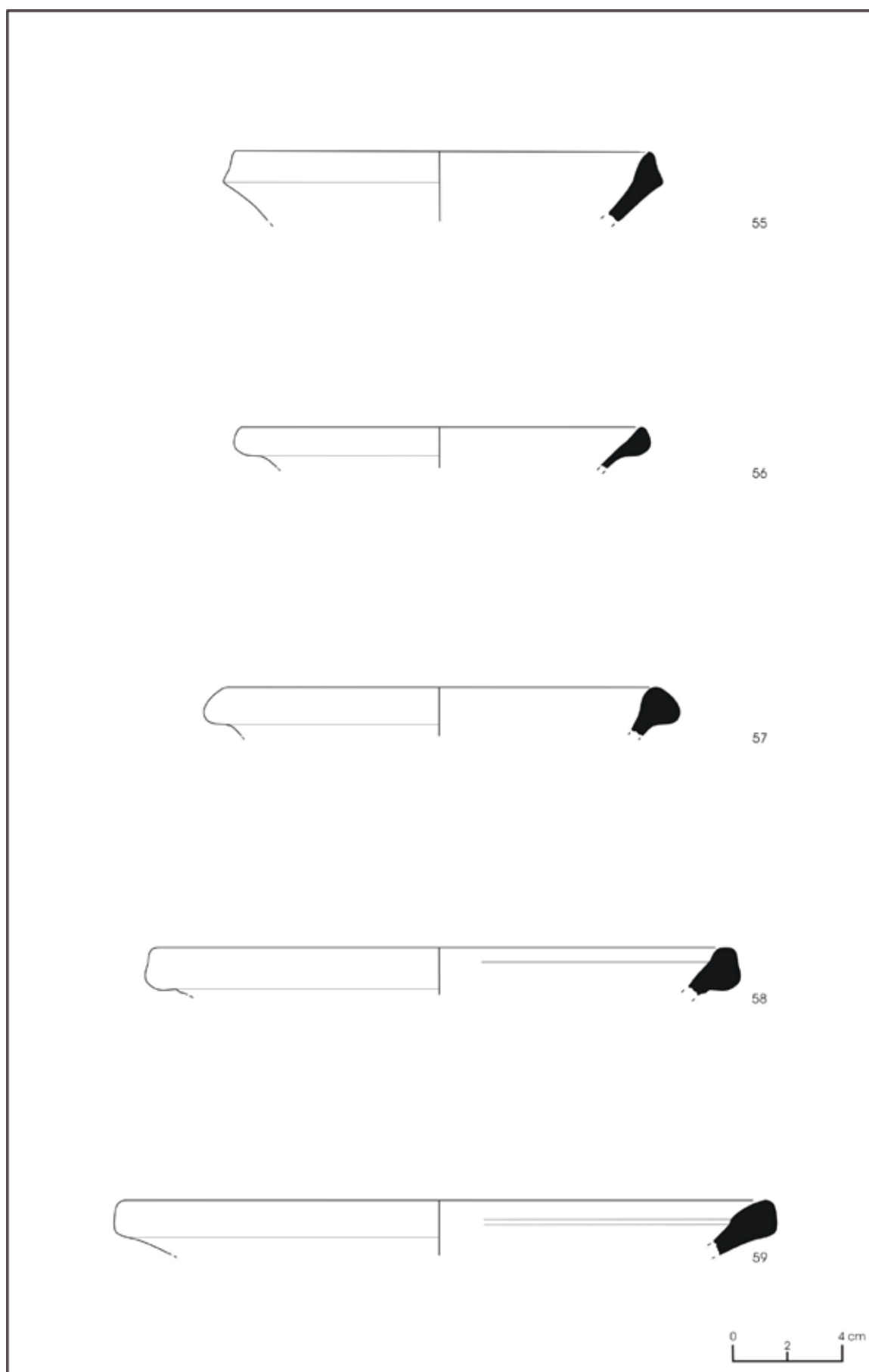

Fig.161

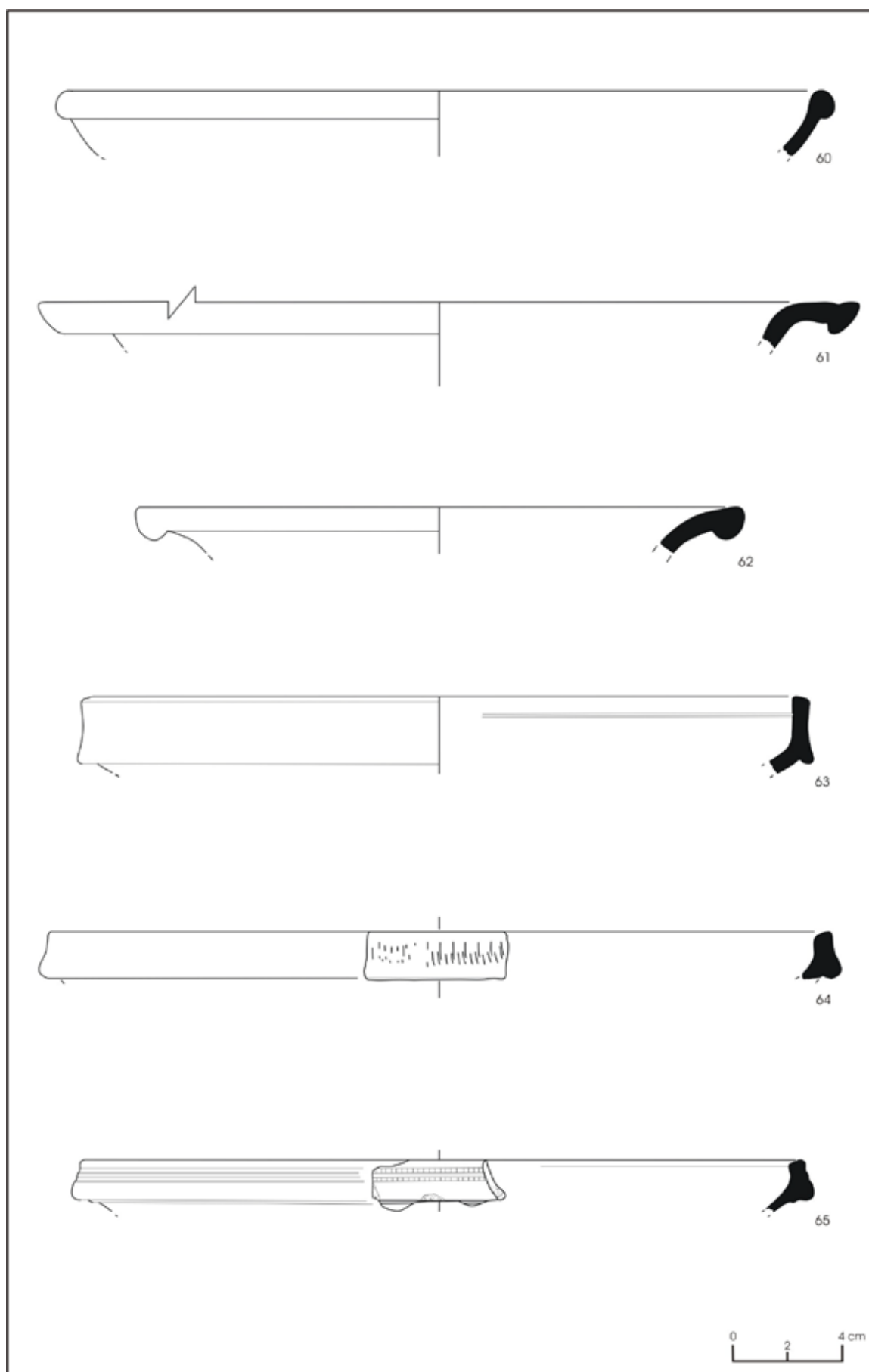

Fig.162

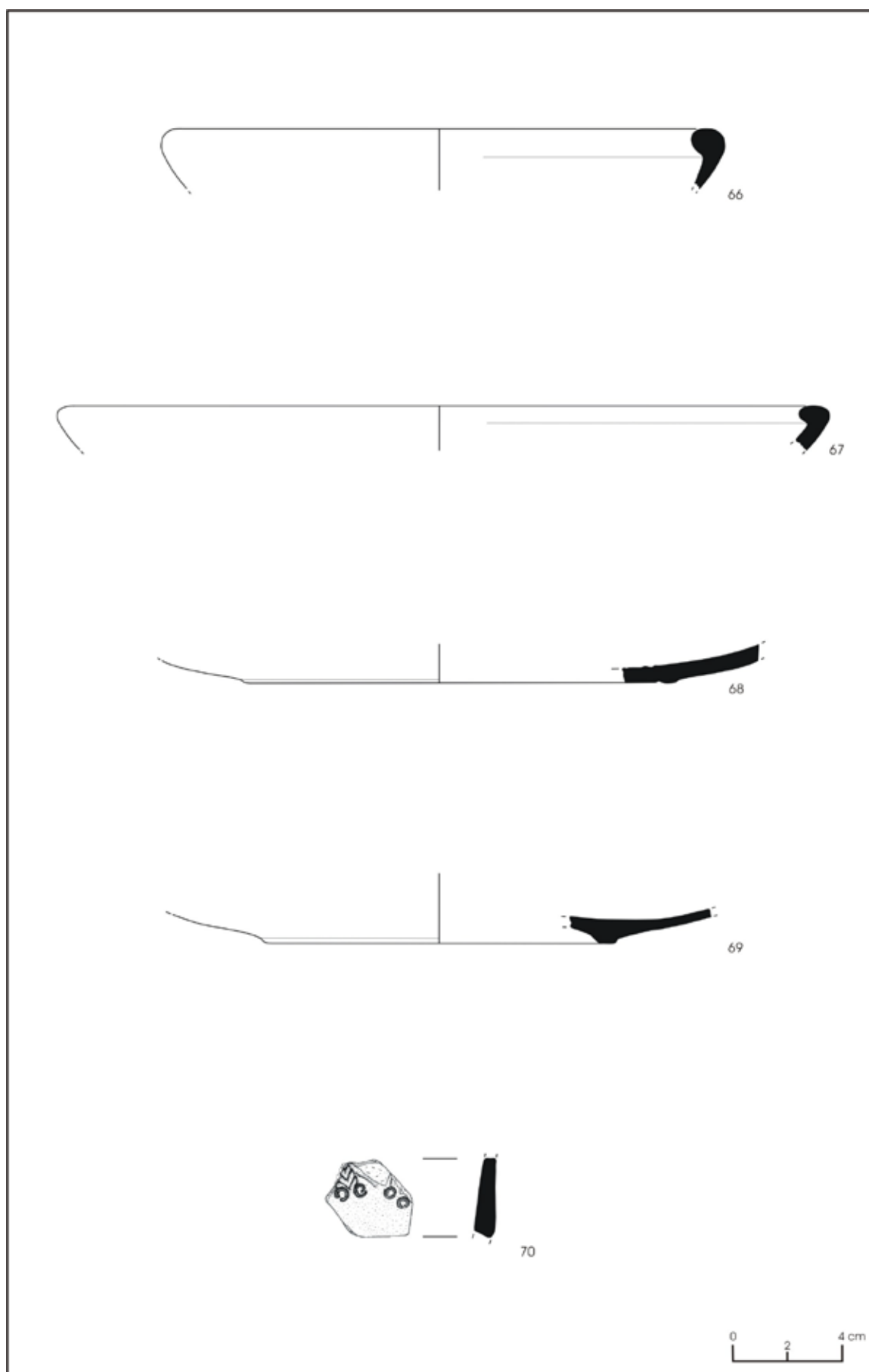

Fig.163

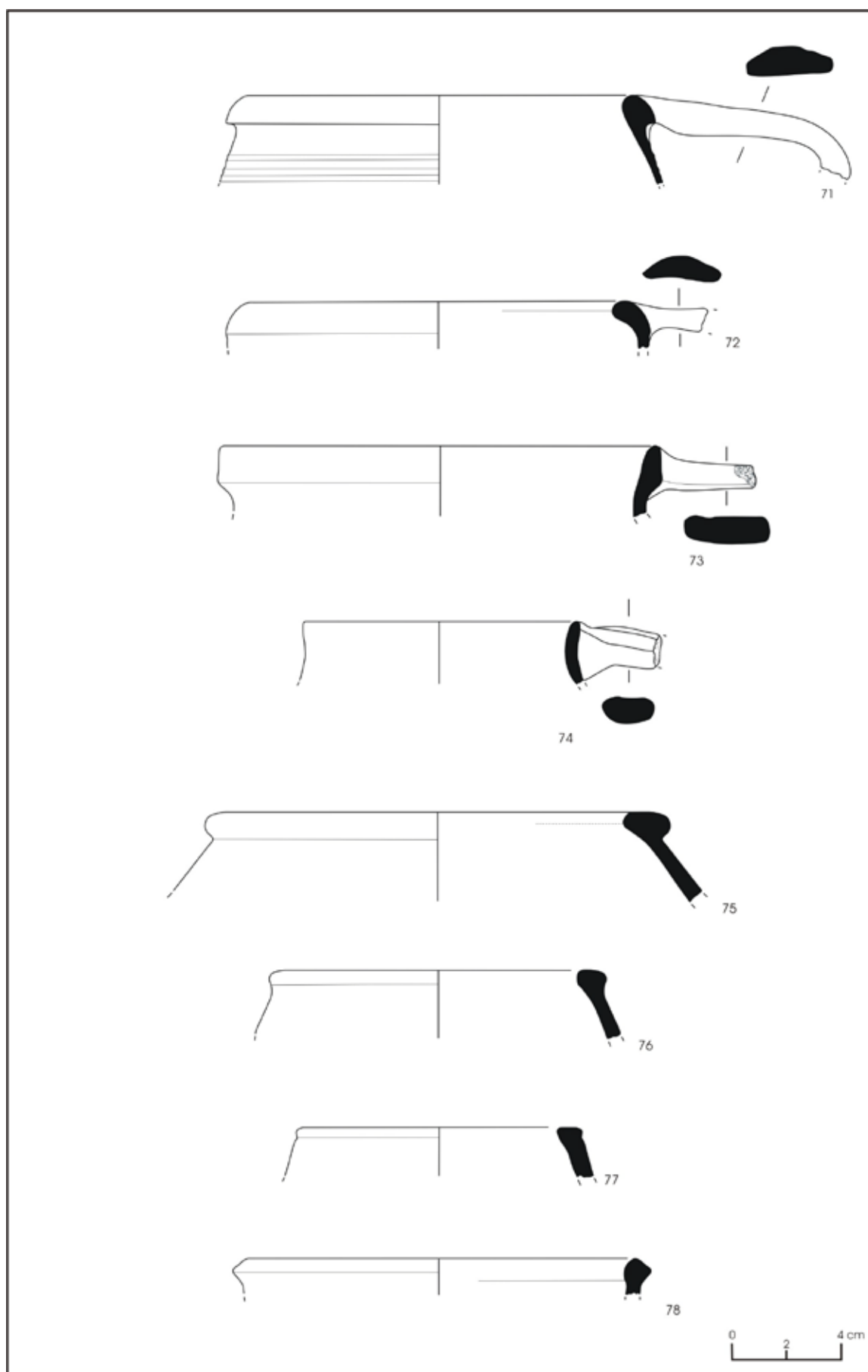

Fig.164

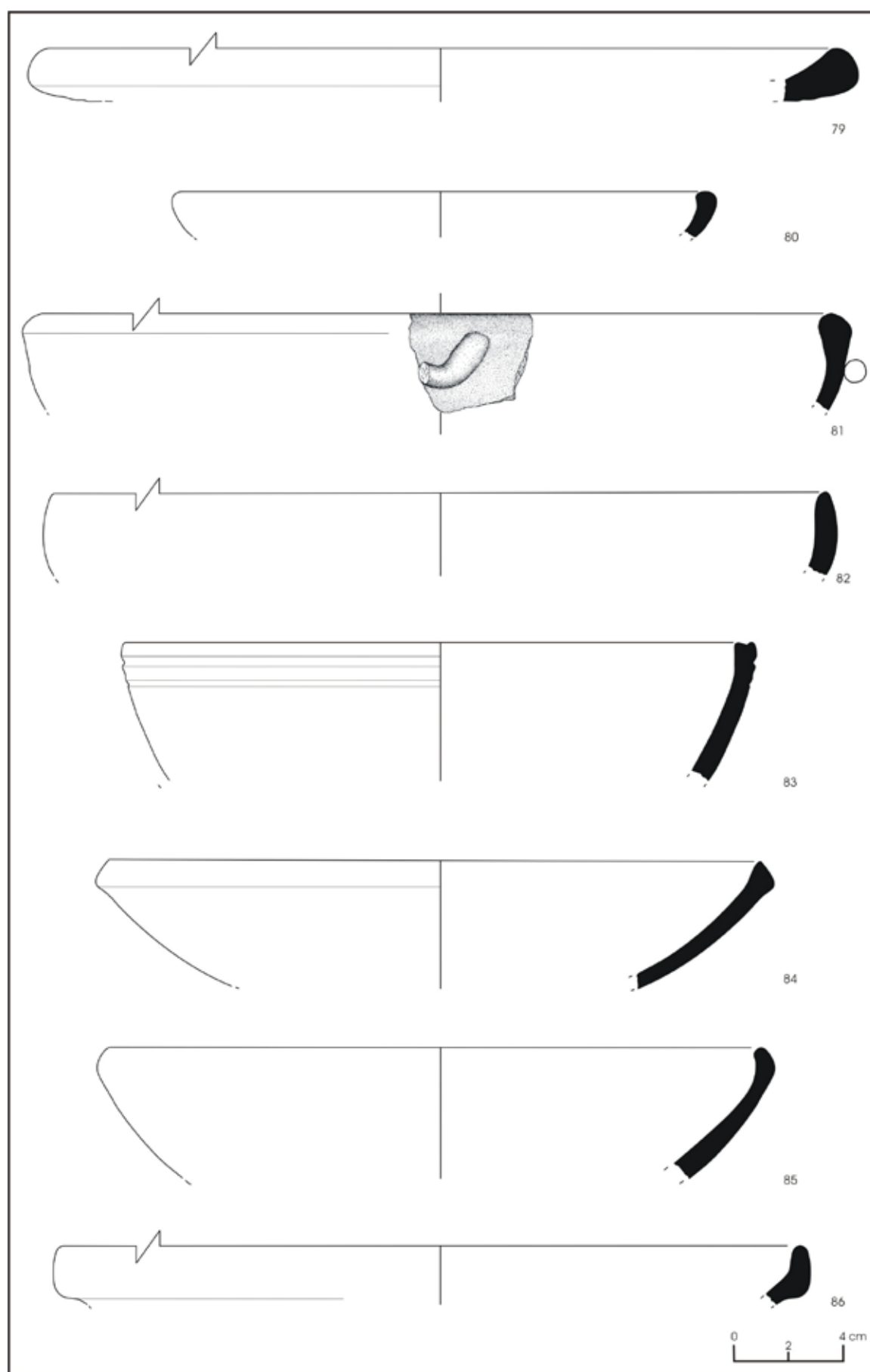

Fig.165

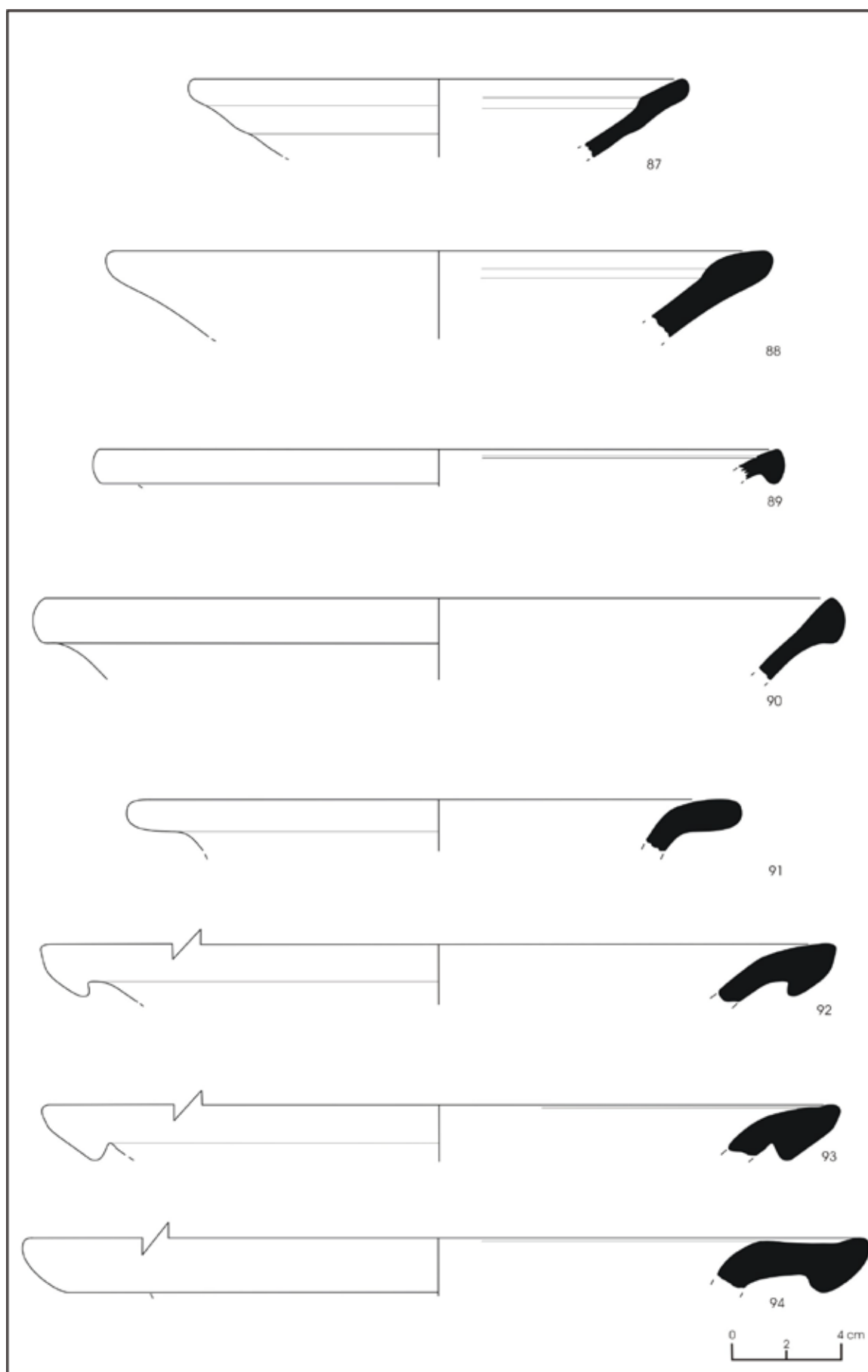

Fig.166

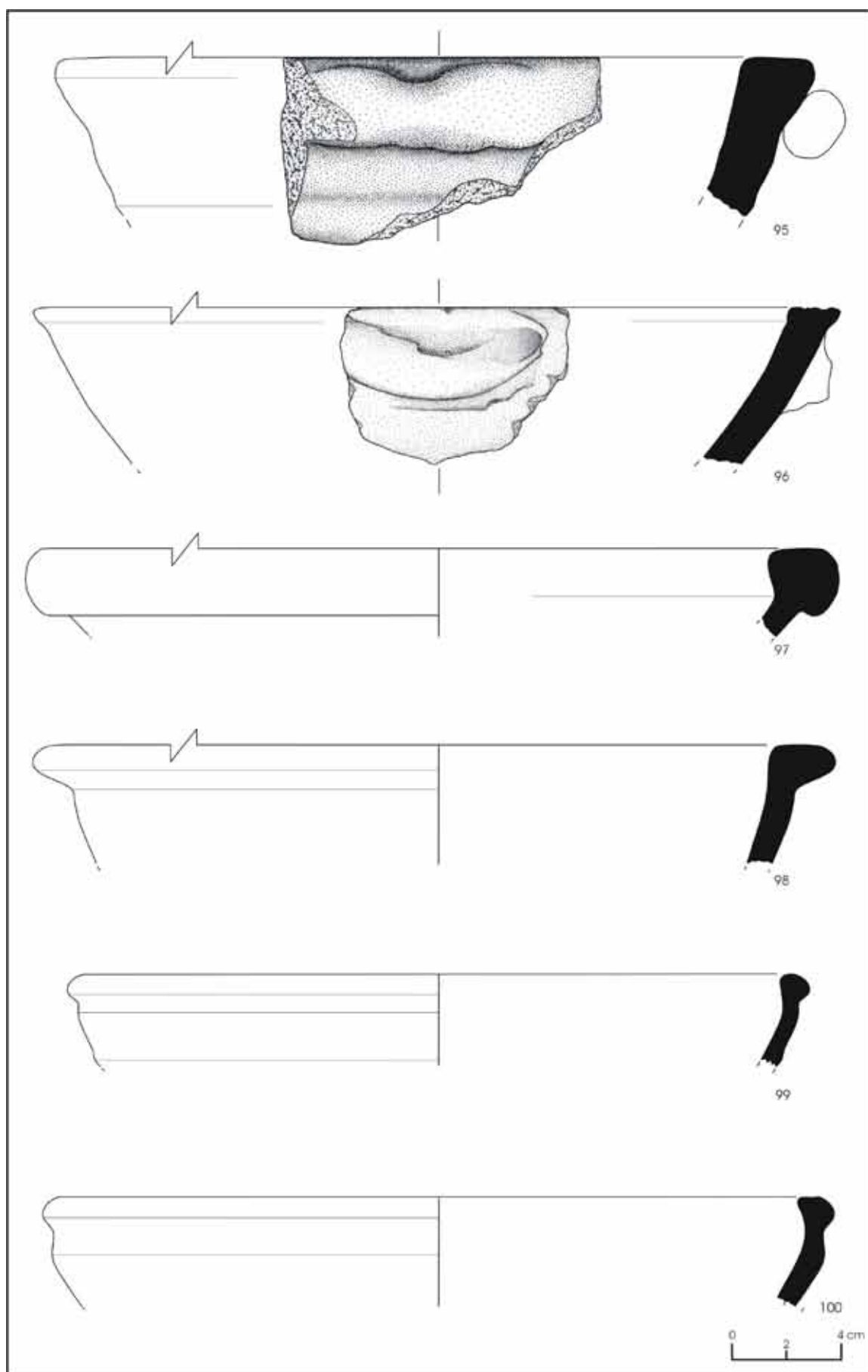

Fig.167

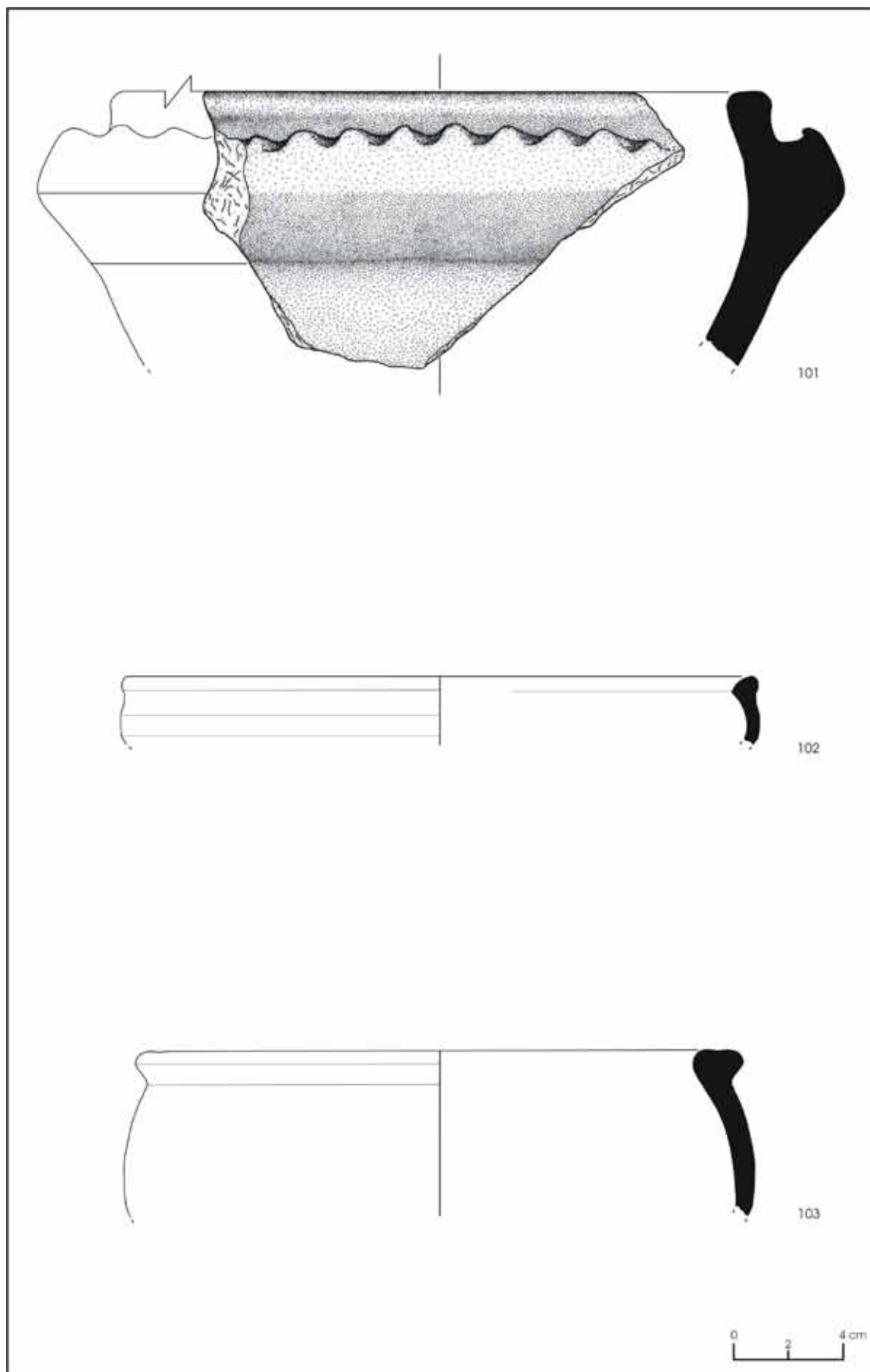

Fig.168

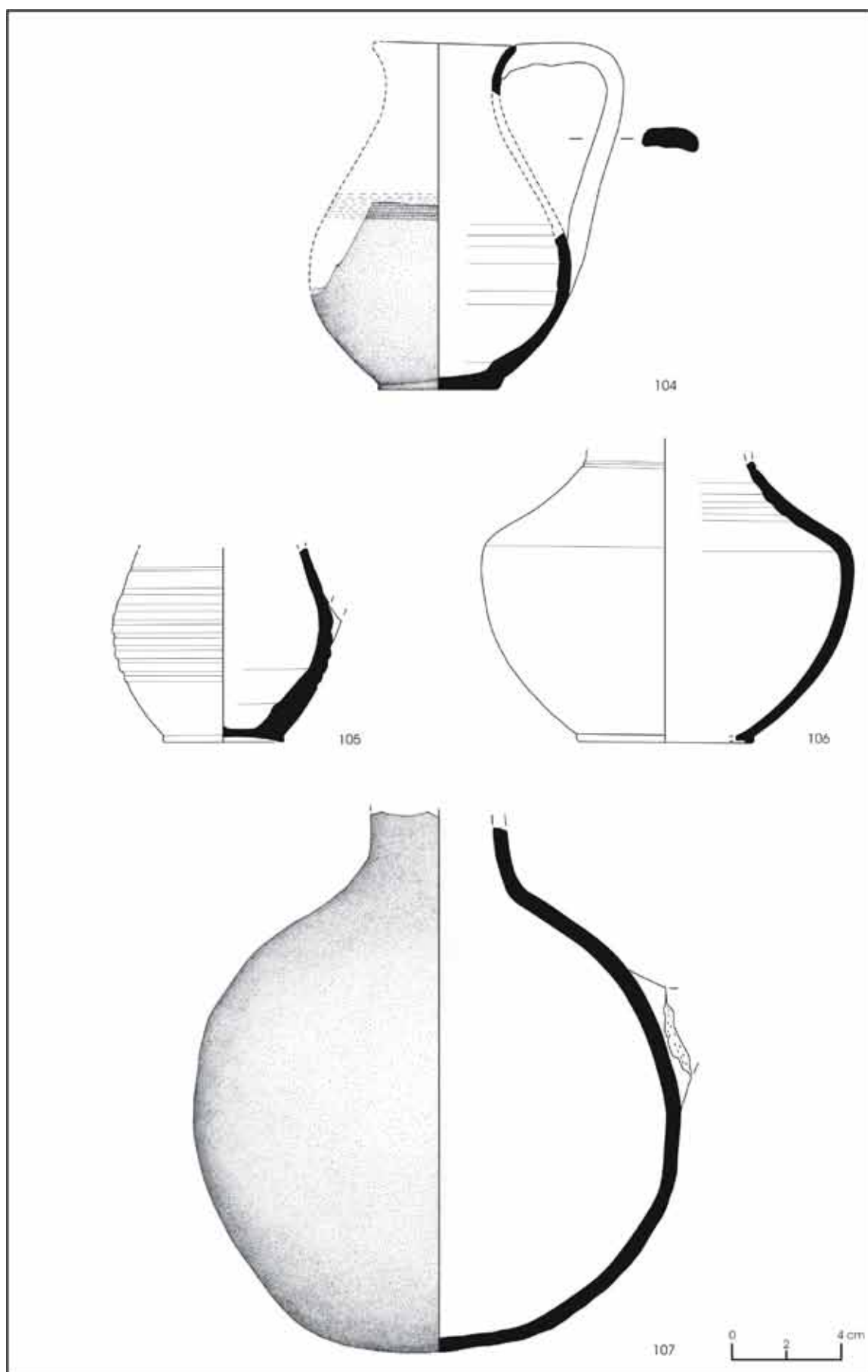

Fig.169

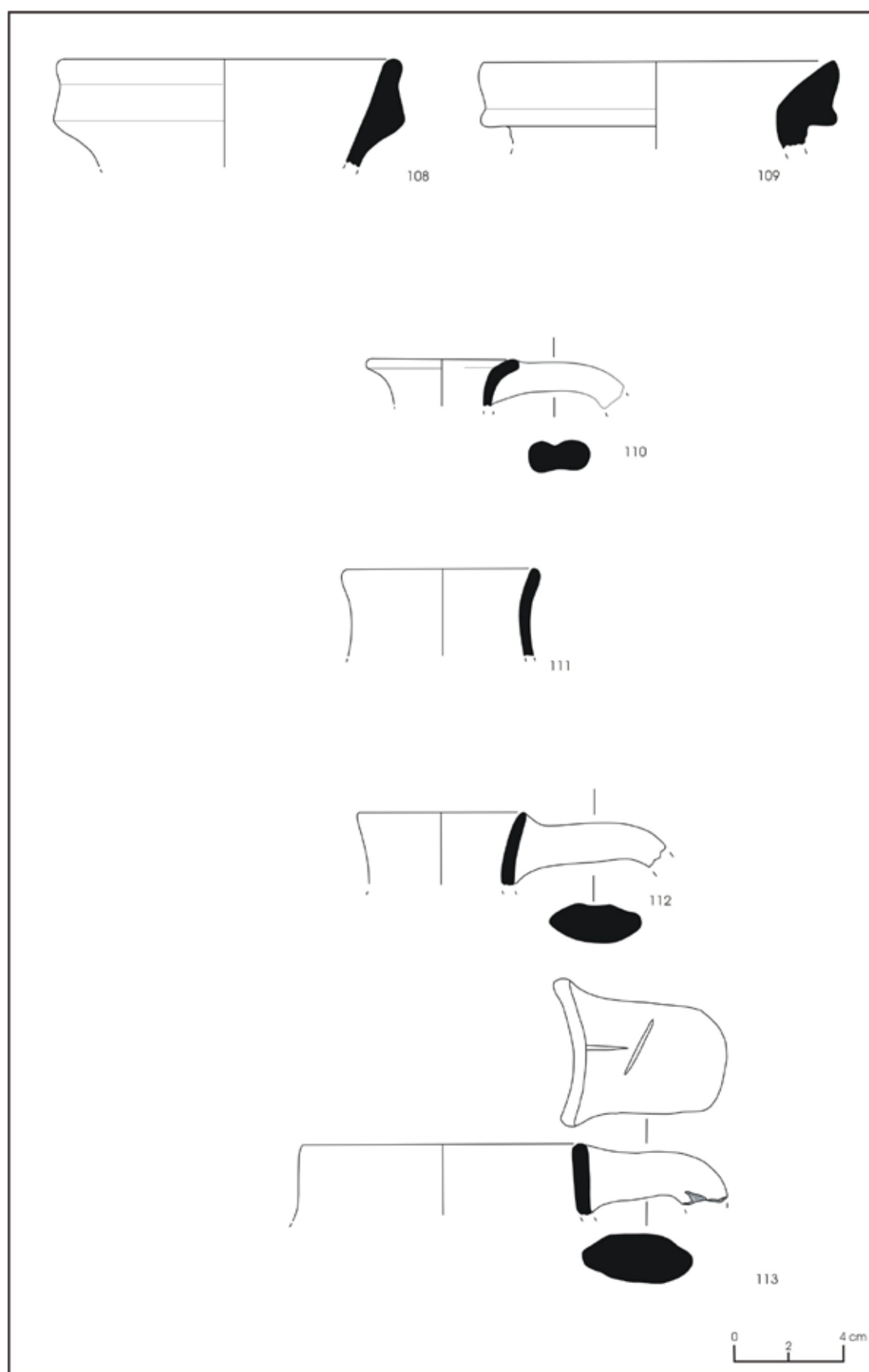

Fig.170

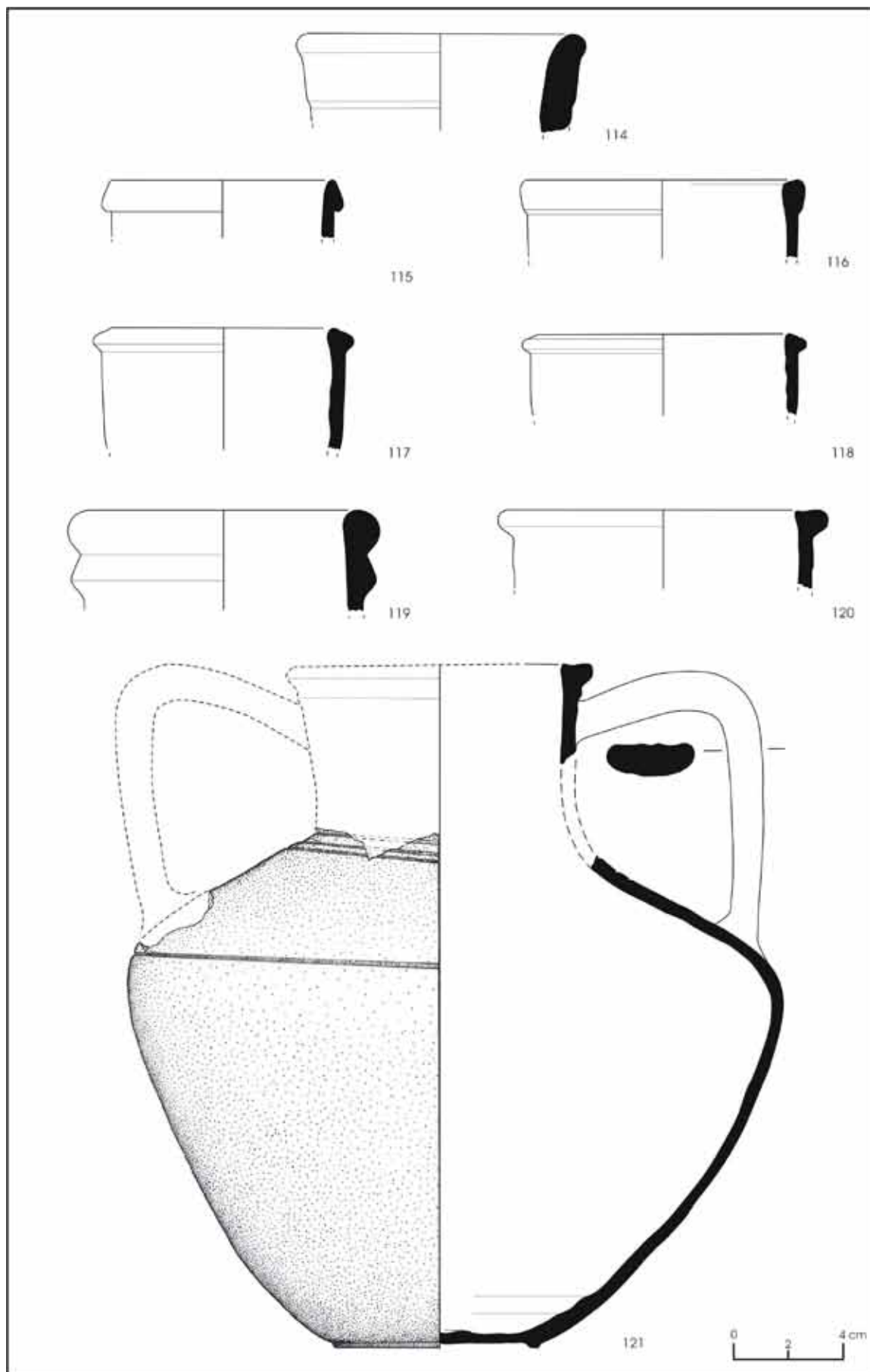

Fig.171

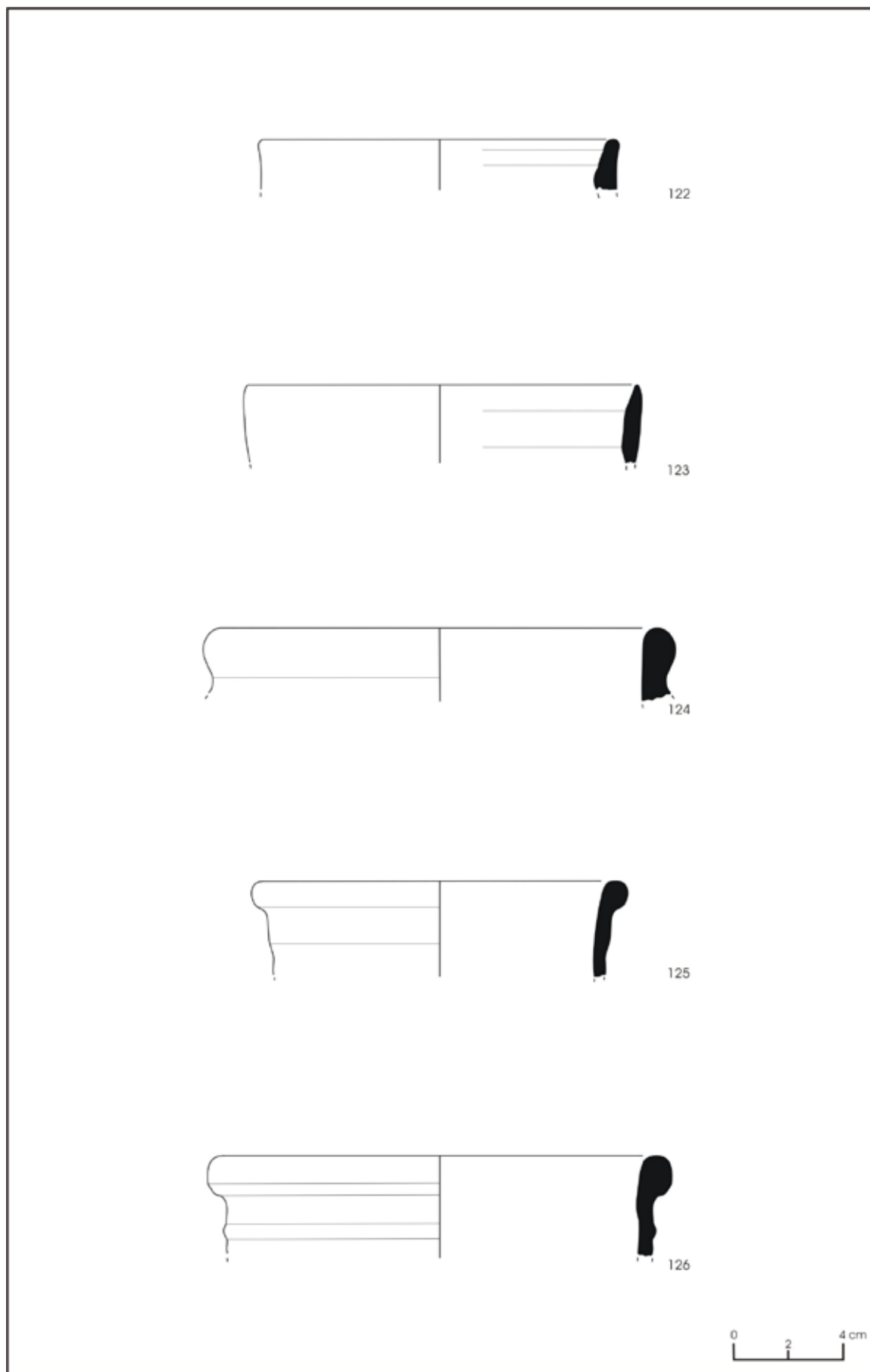

Fig.172

127

128

129

130

131

0 2 4 cm

Fig.173

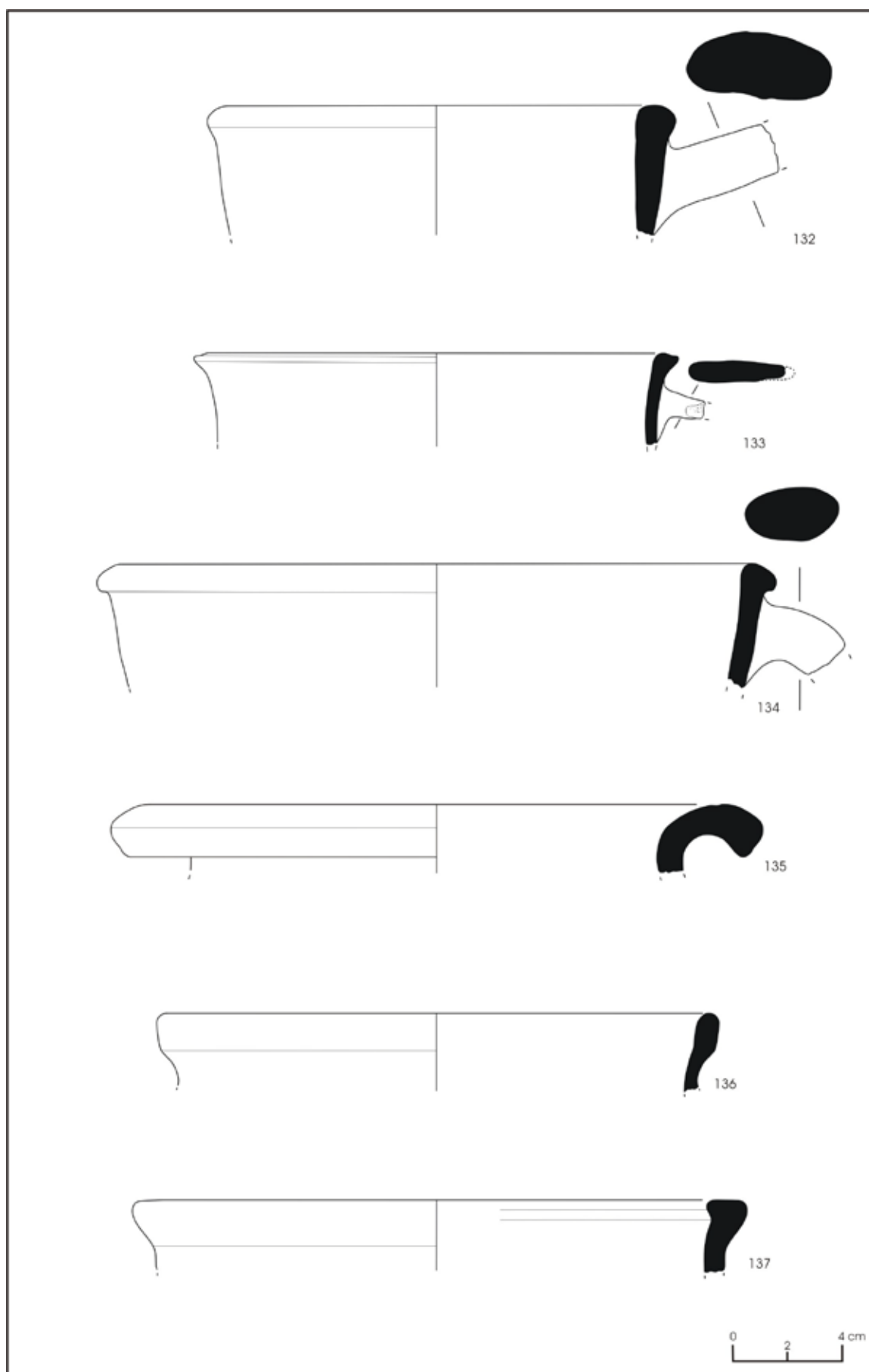

Fig.174

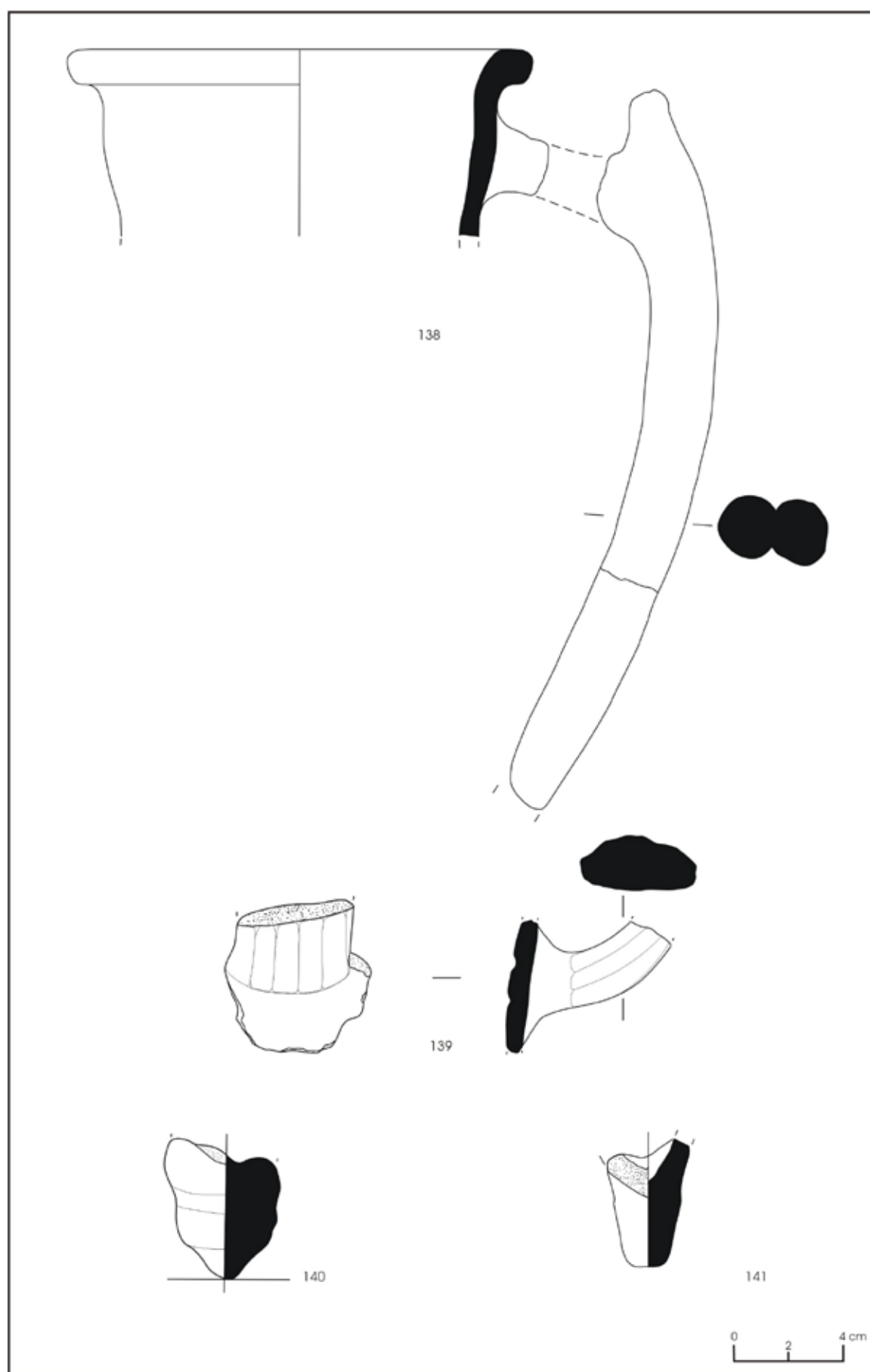

Fig.175

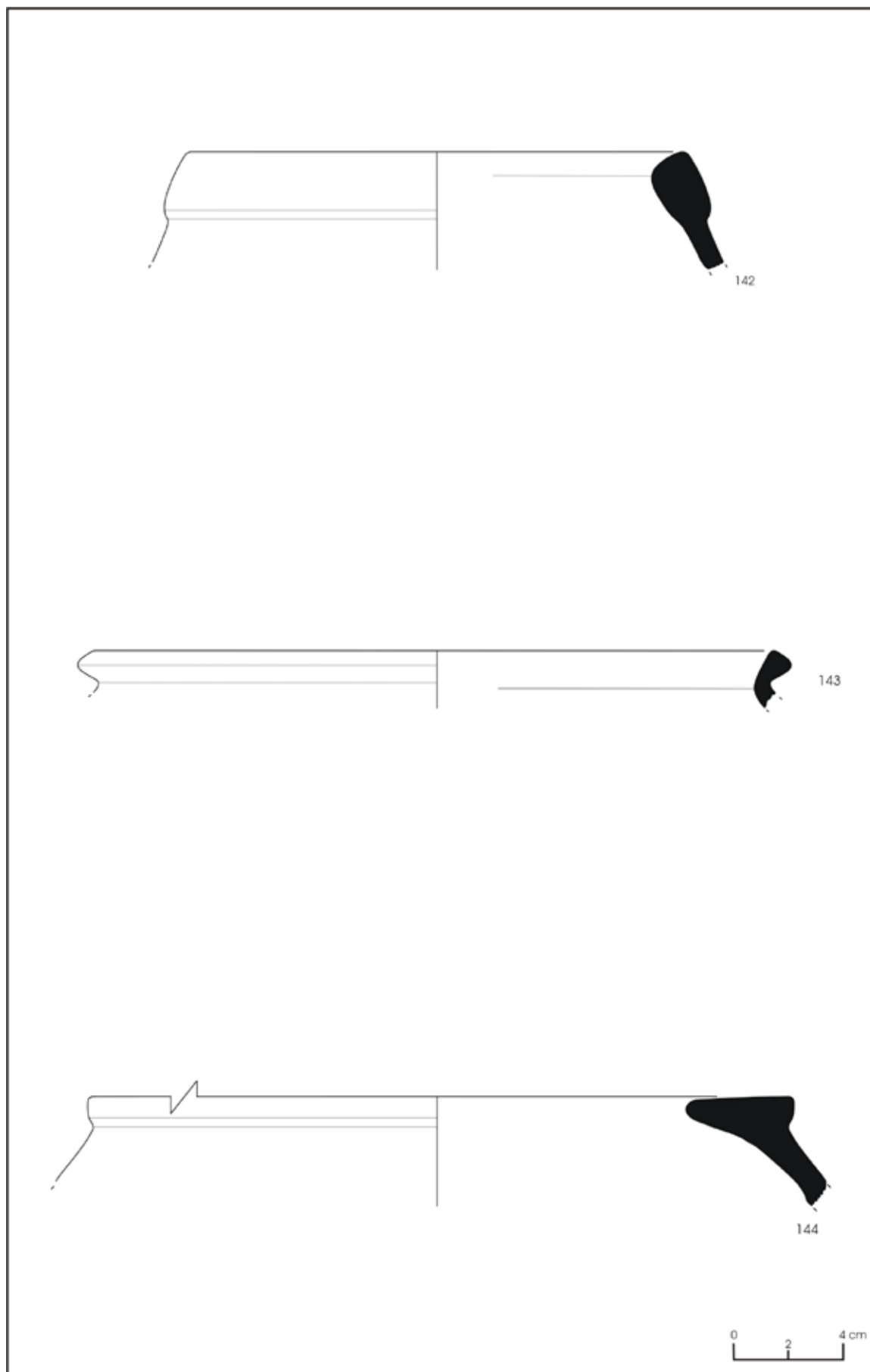

Fig.176

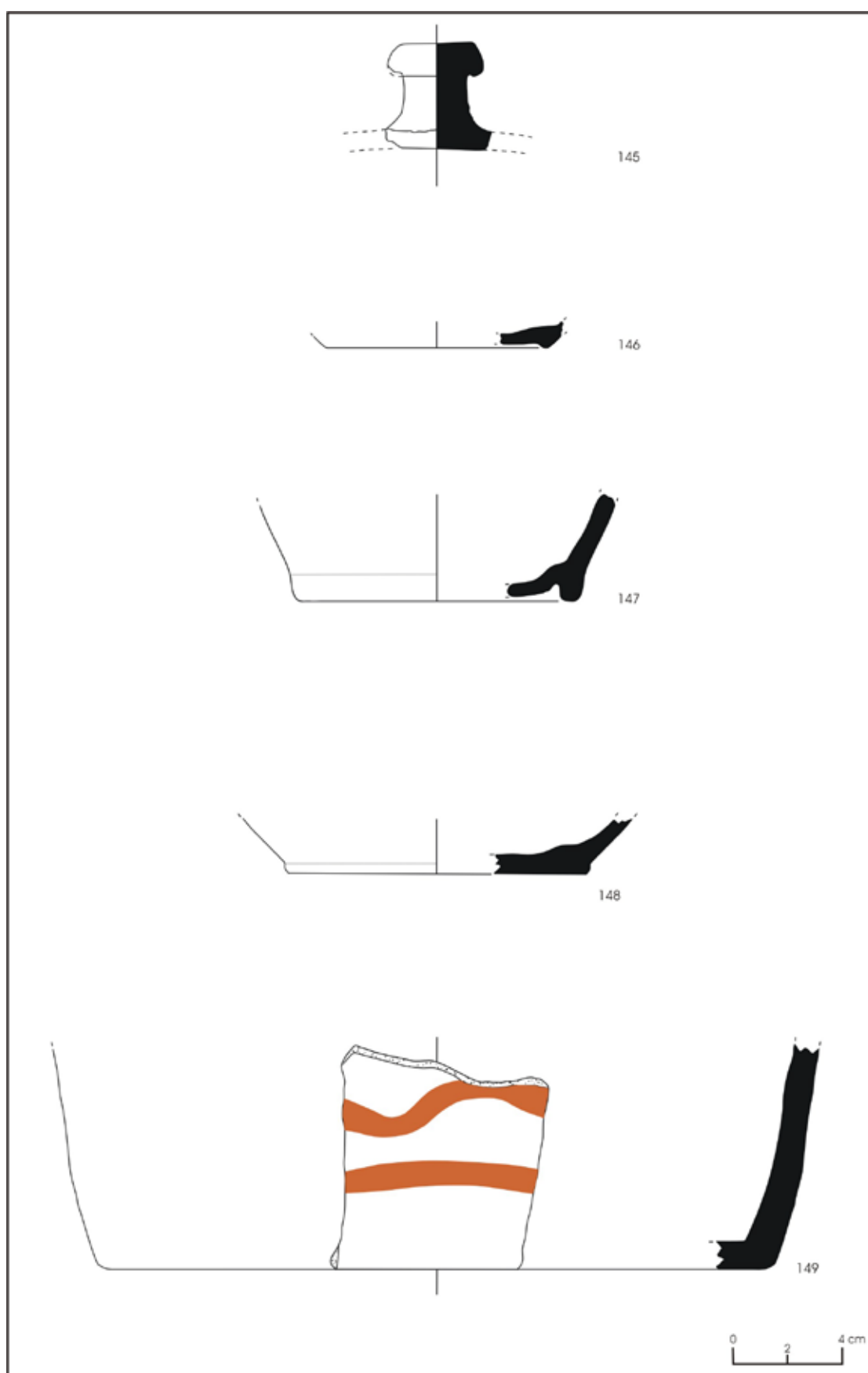

Fig.177

BÖLÜM IV

GENEL DEĞERLENDİRME

A. MEZAR MİMARİSİ

Yüceören Nekropolü'nde açığa çıkarılan yeraltı oda mezarları plan özellikleri açısından değerlendirildiğinde, giriş, kapı ve iç mekanı oluşturan odadan ibaret oldukça basit bir plan şemasına sahiptir (**Resim 178**). Mezar odasına ulaşmayı sağlayan bir koridor işlevi gören dromos, dromostan mezar odasına geçişi sağlayan kapı (stomion) ve defin işleminin gerçekleştirildiği asıl mekan olan mezar odası bu plan şemasının temel öğelerini oluşturmaktadır. Ana kayanın oyulmasıyla oluşturulan bu tip oda mezarlara Doğu Akdeniz Havzası'nda, özellikle Kıbrıs,³² Suriye-Filistin³³ ve Türkiye'de rastlamak mümkündür. Temelde aynı plan özelliklerine sahip olan bu tip oda mezarların mimari plan ve teknik açılardan bazı farklılıklar sergilediği bilinmektedir.

Plan şemasını yukarıda kısaca tarif ettiğimiz Yüceören yeraltı oda mezarlarının tamamında bulunan dromosların genişlikleri 1.20 m ile 1.50 m, uzunlukları 2.20 m ile 3.10 m arasında değişmektedir. Kelenderis,³⁴ Anazarbos³⁵ ve Misis³⁶ gibi Kilikya şehirlerinde dromosları basamaksız mezarlara rastlanmış olmakla beraber Yüceören'de mezarlarının tamamı basamaklı dromosludur. Mezar odalarının açılması³⁷ için gereken çalışma alanının yaratılmasını sağlayan dromoslar, Yüceören mezarlarında form özellikleri açısından farklılıklar sergilemektedir. Yön birliğinin olmadığı (**Resim 178**) mezarların çoğunluğunda dromosların genişliği yüzeyden mezarın kapısına kadar hemen hemen hiç değişmezken, bir grup mezarda (K-2, K-3, K-6, K-11 ve K-12) dromos derinleştikçe genişliği artmakta ve son basamaktan sonra gelen düzlükte mezar cephesini kavrayacak genişliğe ulaşmaktadır. Her ne kadar bazı dromoslar nekropol alanının taş ocağı olarak kullanılması nedeniyle orijinal yapılarını kaybetmişlerse de, daha sağlam kalan örnekler dromoslardaki basamak sayılarının 4 ile 7 arasında değiştiğini göstermektedir. Basamakların düzgün ve düzenli olması nekropoldeki birkaç

³² Yüceören mezarlarının benzeri Kıbrıs yeraltı oda mezarları için bkz. Gjerstad 1948; Vessberg and Westholm 1956; Karageorghis 1970.

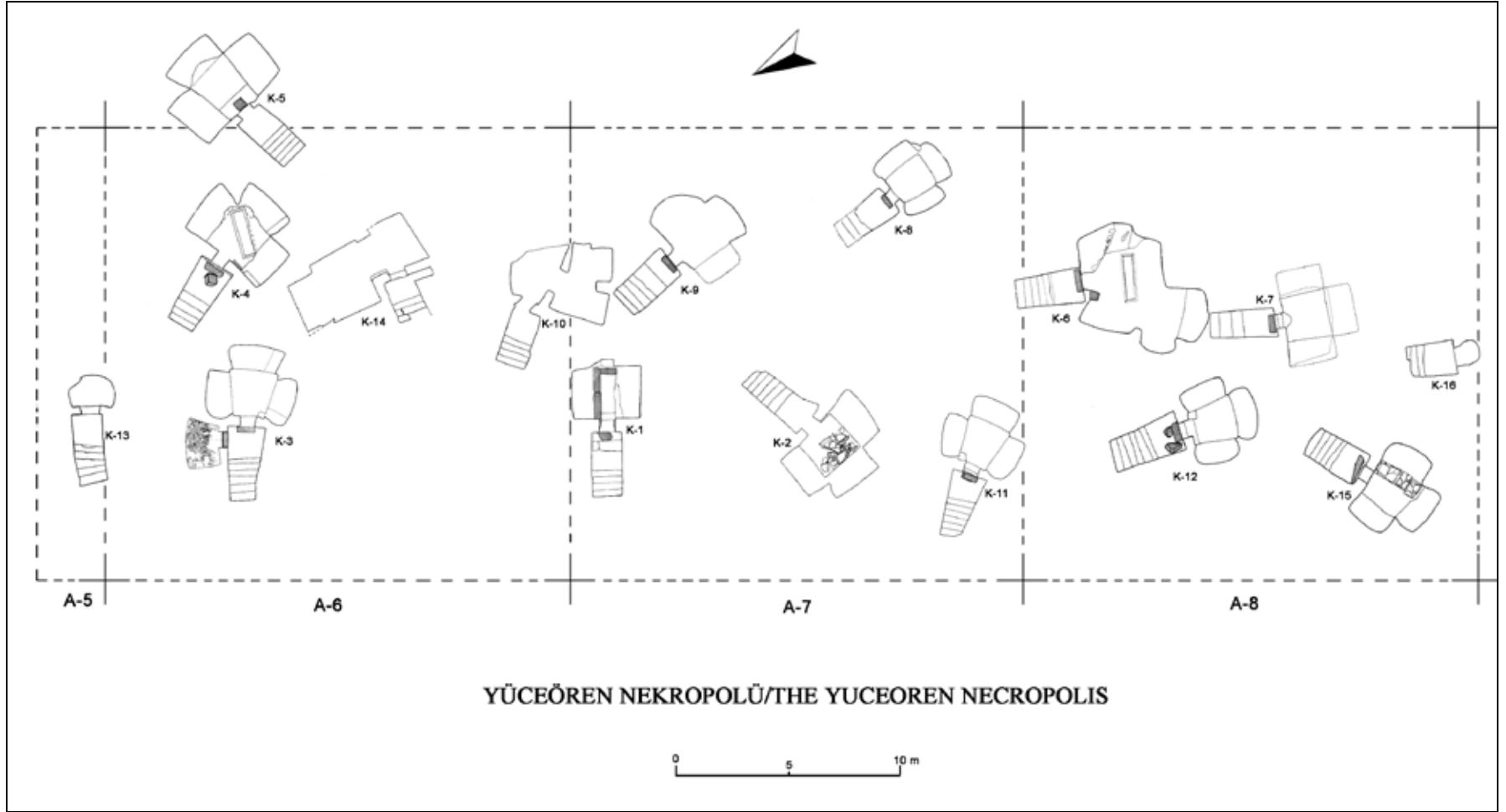
³³ Suriye-Filistin bölgesi yeraltı oda mezarları için bkz. Stern 1982: 83.

³⁴ Zoroğlu 1994.

³⁵ Ergeç 2001: 397.

³⁶ Taşyürek 1975: 117.

³⁷ Yer altı oda mezarlarının açılması sırasında izlenen yöntem için bkz. Zoroğlu 2000: 121.

Resim 178: Yüceören Nekropolü.

mezarda karşımıza çıkan bir durum olup, çoğunlukla genişlikleri ve yükseklikleri birbirinden farklıdır.

Dromoslardaki son basamaktan sonra başlayan ve kapak taşının açılıp kapatılması için gerekli hareket alanını sağlayan düzlüklerin ölçüleri mezardan mezara farklılık göstermektedir. Yüceören mezarlarının neredeyse tamamında dromoslar bir mezar odasına açılmaktayken, K-3 mezarında farklı bir durumla karşılaşmış ve dromosun kenarlarından birinde ikinci bir mezar odası **(Resim 30, 31, 33, 37)** açıldığı tespit edilmiştir. Salamis Nekropolü'ndeki yeraltı oda mezarlarında da rastlanan bu durum giderek kalabalıklaşan nekropolde yer kalmaması ile açıklanırken⁴¹ Yüceören'de böylesi bir durumun söz konusu olmadığını söyleyebiliriz. Dromosların bazılarında (K-1, K-2 ve K-13) gözlenen diğer bir durum da dromosların sol kenarlarının bir yada iki sıra blok taşlarla **(Resim 23)** tamamlanmış olmasıdır. Bu tamamlama sayesinde dromosların her iki kenarı aynı seviyeye getirilmiş ve kaya yapısından kaynaklanan olumsuz durum ortadan kaldırılmıştır.

Yüceören mezarlarında, dromosun bitiminde mezar odasına girişi sağlayan kapılar dikdörtgen biçimli olup ortalama 0.60 m genişliğe ve 0.90 m yüksekliğe sahiptir. Ölünün mezar odasına yerleştirilmesinden sonra ölçüleri kapı boşluğundan biraz daha fazla olan kireçtaşı levhalar kapak taşı olarak kullanılmıştır. Bazı dromoslarda rastlanan kapak taşlarına dayanarak bu levhaların ortalama 0.20 m kalınlığa sahip olduğu söylenebilir. Yukarıda kısaca değindiğimiz giriş düzenlemesi Yüceören mezarlarının neredeyse tamamı için geçerli olmakla beraber, K-14 mezarında daha farklı bir düzenleme ile karşılaşmıştır. K-14 mezarında sağ kenara açılmış bir yuva **(Resim 179, 127, 128)** tespit edilmiş ve kapak taşının bu yuva içerisinde hareket ettirilmesiyle kapının açılıp kapanmasının sağlandığı anlaşılmaktadır. Bu düzenlemenin en yakın benzerine Dolikhe Kent Nekropolü'ndeki bazı mezarlarda rastlanmıştır.⁴²

Resim 179: K-14 Mezar girişi kapı düzenlemesi

⁴¹ Karageorghis 1970: 224-225.

⁴² Ergeç 1995: 117.

Resim 180: Yüceören Nekropolü'nden genel görünüm.

Defin işleminin gerçekleştirildiği asıl mekan olan mezar odalarına bakıldığında Yüceören'deki (**Resim 180**) dromoslu mezarların iki tanesi (K-3 ve K-10) hariç diğer hepsi tek odadan oluşmaktadır. İç alanlarının büyüklüğü değişen mezar odalarının tabanları kapı eşiklerinden daha derinde yapılmıştır. Mezar odası tabanı ile kapı eşiği arasında seviye farkı bulunmayan K-10 ve K-16 mezarları dışarıda tutulursa, diğer mezarlardaki söz konusu seviye farkı 20 cm ile 1 m arasında değişmektedir. Seviye farkının giderilmesi amacıyla çoğu mezarda basamak düzenlemesine gidildiği gözlenmiştir. Mezar odasının oyulması sırasında bırakılan basamakların sayısı oda tabanı ile eşik arasındaki farka bağlı olarak 1 ile 3 arasında değişmektedir. Seviye farkının yüksek olduğu bazı mezarlarda (K-6, K-8 ve K-15) basamak düzenlenmesine rastlanmamış olması ilginç bir durumdur. Ancak, bu mezarların tamamında pişmiş toprak lahitlere yada lahit parçalarına rastlanması lahitlerin mezar odasına yerleştirilmesi sırasında basamakların yer kazanmak amacıyla tahrip edilmiş olabileceğini akla getirmektedir.

Mezar odalarının tavanları genellikle tonoz biçimlidir. Tavan örtülerinin tamamı ya da tamamına yakını çökmüş olarak açığa çıkartılan K-1, K-5, K-7, K-10 ve K-14 mezarlarının tavan biçimleri hakkında ise kesin bir fikre sahip olmak mümkün olmamıştır. Ancak, mezar odalarının plan şemaları açısından diğer Yüceören mezarlarından oldukça farklı olan K-10 ve K-14'ün tavan örtülerinin de daha farklı bir yapıya sahip olduğunu düşünmek yanlış olmayacaktır. K-1, K-5 ve K-7'nin tavan örtüleri ise tavanların korunmuş kısımlarından anlaşıldığına göre tonoz biçimli olmalıdır.

Resim 181: Yüceören Nekropolü'nden genel görünüm.

Mezar odalarının yan duvarları ve zeminleri kayanın yapısına bağlı olarak düzgün ya da düzensiz olabilmektedir. Bunun en güzel örneği K-1, K-2 ve K-6 mezarlarında görülmektedir. Ana kayanın damarlı ve çatlaklı yapısı nedeniyle bu mezarların kimi kısımlarının küçük taşlarla örüldüğü (**Resim 20**) ve çatlakların kapatıldığı gözlenmiştir. Ana kayanın düzgün ve damarsız bir yapı gösterdiği alanlarda yer alan mezarlarda ise yan duvarlar oldukça düzgün bir yapıya sahiptir. Bunun yanı sıra kimi mezarların köşelerinin düzgün 90 derecelik açılara sahip olduğu gözlenmiştir. Ana kayanın yapısından bağımsız olmak üzere, K-4, K-5, K-6 ve K-15 gibi kimi mezarların duvarlarında ve tabanlarında görülen düzensizliklerin mezar açıldıktan sonra yapılan tahribatlardan kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Nitekim, K-4, K-6 ve K-

15'de mezar odasının iç yapısının lahit yerleştirmek amacıyla değiştirildiği açıkça görülmektedir.

Yüceören mezarlarının **(Resim 178)** dromoslarında gözlenen biçimsel farklılıklar gibi mezar odalarının plan şemalarında da farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklara dayanılarak yapılan sınıflandırma sonucunda 4 tip belirlemek mümkün olmuştur. İlk tipi oluşturan K-1 mezarı **(Resim 16-20)** dikdörtgen bir mezar odasına sahiptir. Girişin hemen önünde bulunan çukurun **(Resim 19)** yan taraflarındaki sedirler (klineler) ölülerin yatırılması amacıyla kullanılmıştır. İkinci tipi oluşturan K-3, K-5, K-11 ve K-12'nin mezar odaları trapezoid formudur ve girişte daha dar olan odalar **(Resim 34, 62, 111, 118)** gittikçe genişleyen bir yapıya sahiptir. İkinci tiple hemen hemen aynı özelliklere sahip olan, ancak mezar odaları kareye daha yakın olan K-2, K-4, K-7, K-8 ve K-15 mezarları **(Resim 21, 51, 85, 98, 130)** üçüncü tipi oluşturmaktadır. Düzensiz planlı mezarlar olarak sınıflandırdığımız ve dördüncü tipi oluşturan K-6, K-10 ve K-14'ün odaları **(Resim 65, 66, 108, 127, 128)** oldukça farklı biçimleri ile dikkat çekicidir. Bu mezarların dromoslarından geçen aks odaları iki eşit parçaya ayırmamakta ve odalar aksın soluna yada sağına doğru genişlemektedir. Dört ana tip altında değerlendirdiğimiz mezarların dışında yer alan K-13 **(Resim 124)** ve K-16 mezarları **(Resim 148)** tamamlanmamış mezarlar olarak değerlendirildiği için ayrı bir tip olarak sınıflandırmaya tabi tutulmamıştır.

Yüceören mezarlarının mimari açıdan en dikkat çekici yönlerinden biri ölülerin mezar odalarına yatırılması amacıyla kullanılan klineleridir (sedir). K-10, K-13, K-14 ve K-16'nın dışında kalan mezarların tamamında kline düzenlemesi bulunmaktadır. Genellikle mezar girişlerinin sağında, solunda ve karşısında bulunan klineler Anazarbos⁴³, Misis⁴⁴, Kelenderis⁴⁵ ve Salamis'te⁴⁶ bazı mezarlarda rastlandığı gibi girişin hemen önündeki mezar tabanının derinleştirilmesi ile oluşturulan sekiler değil, mezar odasının duvarlarına **(Resim 182)** açılmış nişler şeklindedir.⁴⁷ Bu durumun istisnasını oluşturan iki klineli K-1 mezarında ise klineler mezar girişinin hemen önündeki tabanın derinleştirilmesi yoluyla oluşturulmuş sekilerden ibarettir. Roma dönemi kaya mezarlarının tipik özelliği olan arcasoliumlarda görülen yastıkların benzerlerine klinelerin bazılarında da rastlanmıştır. K-3 ve K-4 mezarlarında rastlanan yaklaşık 10-12 cm yüksekliğindeki yastıklar, klinenin karşısında duran bir kimseye göre sağ tarafta bulunmaktadır.

⁴³ Ergeç 2001: 397

⁴⁴ Taşyürek 1975: 118

⁴⁵ Zoroğlu 2000: 123.

⁴⁶ Karageorghis 1970: 224.

⁴⁷ Gjerstad 1948: fig. 11, 14.

Resim 182: Kline örneği (K-3).

Oldukça sade görünümlü olan ve herhangi bir süslemeye rastlanmayan Yüceören mezarlarının odalarında klineler dışarıda tutulursa az sayıda mimari düzenlemeye rastlanmıştır. Bu düzenlemeler K-1'in girişinin tam karşısında bulunan küçük niş (**Resim 16**) ve K-3, K-6, K-11 ve K-12 mezarlarının (**Resim 30, 65, 111, 118**) girişlerinin sağında ya da solunda bulunan podyumlardır. K-1 mezarındaki niş oldukça tahrip olduğu için işlevine dair bir fikir yürütmek oldukça güçtür. Ancak, benzer örneklerle bakılarak ölü hediyelerinin konulması için kullanılmış olduğu düşünülebilir. Mezar odalarında rastlanan podyumların fonksiyonu tam olarak anlaşılamamakla birlikte bunların kandil koyma yeri olarak kullanılmış olabileceği akla yatkın gelmektedir.

Yüceören Nekropolü'nün antik dönemde ana kayanın üzerindeki yapısının nasıl olduğu bu alanının antik dönemden sonra taş ocağı olarak kullanılmış ve yapısının değişime uğramış olması (**Resim 180, 181**) nedeniyle yeterince anlaşılamamıştır. Dolayısıyla, Kıbrıs'ta Arkaik dönem ve sonrasına tarihlenen örneklerde⁴⁸ olduğu gibi, Yüceören yeraltı oda mezarlarının stelleri ya da mezarların sınırlarını belirleyen, ana kaya üzerine inşa edilmiş duvarlara sahip olup olmadıkları hakkında fikir yürütülememektedir.

⁴⁸ Karageorghis 1970: 225.

B. KÜÇÜK BULUNTULAR VE TARİHLEME

Yüceören tepesinin bulunduğu alanda doğu-batı yönlü uzanan kretase yaşlı kireçtaşı anakaya ve onun üzerinde kuzey-güney yönlü olarak uzanan miyosen formasyonları⁴⁹ yeraltı oda mezarlarının açılması için ideal bir ortam sağlamaktadır. Yeraltı oda mezar geleneğinin oluşmasında jeomorfolojik yapının yönlendiriciliği araştırmacılar tarafından her zaman vurgulana gelen bir nokta olmuştur.⁵⁰ Doğu Akdeniz Havza'sında jeomorfolojik yapının elverdiği hemen hemen her bölgede karşımıza çıkan yeraltı oda mezar geleneğinin bir parçası olan Yüceören mezarlarının tamamı soyulmuş olsa da mezar odalarında zengin sayılabilecek arkeolojik bulgulara ulaşılmıştır.

Nekropol alanında gerçekleştirilen kazılarda gerek mezarların üzerindeki ince tarım toprağında gerekse de mezar odalarında rastlanan en yoğun buluntu grubunu çanak çömlek parçaları oluşturmaktadır. Az sayıdaki tam kapla birlikte 4633 parçadan oluşan çanak çömlek parçaları kaliteli ve kaba mal gruplarını içermektedir (**Bkz. Bölüm 3. Yüceören Nekropolü Seramikleri**). Kaba mal grubuna göre nispeten az sayıdaki kaliteli mal grubu Doğu Sigillata A seramikleri ve Geç Roma C ve Afrika Kırmızı Astarlı taklitlerini örneklerini içermektedir. Doğu Sigillata A grubu çanak çömlek parçaları nekropol alanında açığa çıkartılan en erken seramik grubunu oluşturmaktadır. Bölgede üretimi Helenistik dönem içerisinde başlayan⁵¹ Doğu Sigillata A grubu seramikleri, Yüceören Nekropolü'nde Helenistik ve Roma dönemi örnekleri ile temsil edilmektedir. M.S. 4-7. yüzyıllar arasına tarihlendirilen Geç Roma C seramikleri de dikkate alındığında nekropol alanında ele geçen kaliteli seramik gruplarının oldukça uzun sayılabilecek bir döneme yayıldıkları göze çarpmaktadır. Benzeri bir durum sergileyen kaba seramikler de dikkate alındığında nekropol alanın Helenistik dönemden başlayarak Erken Bizans dönemine kadar uzanan oldukça uzun bir süre boyunca kullanıldığı sonucuna ulaşmak mümkündür.

Helenistik ve Roma dönemlerinin en karakteristik ölü armağanları⁵² arasında sayabileceğimiz pişmiş toprak unguentariumlara ve unguentarium parçalarına az sayıda da olsa Yüceören mezarlarında rastlanmıştır. K-3, K-6, K-9, K-11 ve K-15'te bulunan toplam 8 adet unguentarium (**Resim 40, 41, 71, 72, 107, 115, 136**) iç gövdeli ve soğan gövdeli tiplerden oluşmaktadır. Helenistik Dönem seramik repertuarının tipik formlarından birisi olan iç gövdeli unguentariumlar bu dönem yerleşimlerinin ve

⁴⁹ Yüceören Nekropolü ve çevresinin jeomorfolojisinin değerlendirilmesinde yardımlarını esirgemeyen Ankara Üniversitesi Coğrafya Bölümü öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Uğur Doğan'a teşekkür ederiz.

⁵⁰ Zoroğlu 2000: 119.

⁵¹ Hayes 1997:52.

⁵² Anderson and Stojanovic 1987: 105.

nekropollerinin neredeyse tamamında karşımıza çıkmaktadır. Helenistik dönemin sonları ile Erken Roma İmparatorluk döneminde yaygın olarak karşımıza çıkan soğan gövdeli unguentariumlar form özellikleri açısından ele alındıklarında M.S. 1. yüzyıl örnekleri ile yakın benzerlikler göstermektedir.

M.Ö. 1. yüzyılın sonlarında serbest üfleme tekniğinin ortaya çıkışı⁵³ ile birlikte ucuz ve seri üretimleri yapılan cam unguentariumlar bu özellikleri ile vazgeçilmez ölü armağanları arasında yer alıyorlardı. Yüceören Nekropolü'nde de bol miktarda cam unguentarium parçası ile karşılaşmıştır. Değerlendirmeye alınan üç sağlam unguentarium **(Resim 27, 70, 101)** teknik özellikleri itibari ile M.S. 1. yüzyılın ortasından M.S. 2. yüzyılın başına kadar olan döneme tarihlenebilmektedir.

Yüceören Nekropolü'nde gerçekleştirilen kazılarda açığa çıkartılan küçük buluntular arasında iki adet pişmiş toprak heykelcik ele geçmiştir. Heykelciklerden birisi at üzerindeki çocuk binici **(Resim 135)**, diğeri ise tamamen aşınmış bir figürin başıdır **(Resim 58)**. At üzerindeki çocuk biniciyi betimleyen heykelcik, Tarsus üretimi heykelcikler ile benzerlik göstermektedir. Helenistik ve Roma dönemlerinde kendine özgü üslubu ile önemli bir üretim merkezi⁵⁴ olan Tarsus atölyesinin M.Ö. 3. yüzyıl ile M.S. 3. yüzyıl arasında aktif olduğu bilinmektedir. Tarsus üretimi heykelciklerde M.Ö. 2. yüzyıldan itibaren görülmeye başlanan ve Erken Roma İmparatorluk döneminden itibaren bu heykelciklerin en ayırıcı özelliklerinden birisi olan sarmaşık çelengi⁵⁵ Yüceören heykelciğinin Tarsus üretimi olabileceğine işaret etmektedir.

K-2 ve K-7'nin mezar odalarında bulunan bir adet volütlü kandil ve üç adet dairesel kandil Yüceören'de açığa çıkartılan pişmiş toprak küçük buluntular arasında dikkat çeken bir diğer grubu oluşturmaktadır. K-2'nin mezar odasında bulunan ve diskusunun önemli bir kısmı eksik olan volütlü kandili **(Resim 28)** M.S. 1. yüzyıl Roma kandillerinin tipik örneklerinden bir tanesi olarak değerlendirebiliriz. Tamamı K-7'nin mezar odasından ele geçen dairesel kandiller **(Resim 90, 91, 92)** ise daha farklı durumu ortaya koymaktadırlar. M.S. 5-7. yüzyıllara tarihlenen kandiller, K-7'nin uzun bir süre kullanılmış olabileceğini göstermektedir.

Yüceören mezarlarını değerlendirirken göz önünde bulundurulması gereken en önemli buluntu gruplarından bir tanesi pişmiş toprak lahitler ve lahitlerin kapatılmasında kullanılan çatı kiremitleridir. Kısmen tahrip olmuş lahitlerin **(Resim 55, 68, 133)** ortaya çıkartıldığı K-4, K-6 ve K-15 mezarları dışında sekiz mezarda lahit

⁵³ Gürler 2000: 2.

⁵⁴ Bkz. Goldman 1950.

⁵⁵ Goldman 1950: 302; Higgins 1967: 123.

parçalarına ve çatı kiremidi kırıklarına rastlanmıştır. Tekne biçimli lahitler oldukça sade bir görünümlüdürler ve K-4'te bulunan lahdin üzerindeki baskı bezeme (**Resim 56**) dışında üzerlerinde herhangi bir bezeme bulunmamaktadır. 1.9 metreyi geçen uzunlukları nedeniyle bu lahitlerin yetişkinler için kullanıldıklarını düşünmek yanlış olmayacaktır. Yükseklikleri 40 cm civarında olan ve genişlikleri 50-60 cm arasında değişen lahitler yaklaşık 100 kilo ağırlığa sahiptirler. Üç yada dört tanesi yan yana konularak lahitlerin kapatılmasında kullanılan çatı kiremitleri Roma döneminin standart örtü malzemesi olan tegulalardır. Genişlikleri 50 cm civarında olan kiremitlerin, uzunlukları 50-60 cm arasında değişmektedir. K-4 mezarında lahdin soyulduğunu gösteren çatı kiremitleri (**Resim 57**) odanın duvarına yaslanmış olarak bulunmuştur. K-15 mezarında ise üç tane kiremit (**Resim 132**) lahdin üzerinde tespit edilmiştir.

Genellikle alt sınıfların ölülerini için tercih ettiği düşünülen⁵⁶ pişmiş toprak lahitlerin otuza yakın örneği Adana Müzesi'nde sergilenmektedir. Oldukça geniş bir yayılım alanına sahip olan pişmiş toprak lahitlerin benzerlerine Kıbrıs'ta Kyrenia, Salamis, Paphos, İsrail'de Batı Galile bölgesi, Lübnan'da Sidon, Beyrut ve Suriye'de Hama, Emesa gibi merkezlerde rastlanmıştır.⁵⁷ Bu kadar geniş bir alana yayılan benzer lahitler bölgeler arası ticareti akla getirmektedir. Nitekim İsrail'de Akko limanı açıklarında ve Kıbrıs'ta Cape Andreas'ta bulunan gemi batıklarının kargolarında bu tip lahitler bulunmaktadır.⁵⁸ Bunun yanı sıra, Kıbrıs, İsrail ve Lübnan'daki merkezlerde ortaya çıkartılan pişmiş toprak lahitler ve çatı kiremitleri üzerinde gerçekleştirilen petrografik analizler⁵⁹ lahitlerin ve kiremitlerin ithal edilmiş olabileceklerine işaret etmektedir. Lahitlerin üretim merkezinin Kilikya'da bulunduğu varsayılan bir dizi atölye⁶⁰ yada Antalya körfezinin batısında bir yer⁶¹ olabileceği düşünülmektedir.

Pişmiş toprak lahitler ve çatı kiremitleri tarihlleme için kullanılabilecek belirgin özelliklere sahip değildir. K-4 mezarında lahdin tarihlenmesine yardımcı olabilecek herhangi bir buluntu ile karşılaşılmazken, K-6 mezarındaki diğer buluntular M.S. 1. ve 2. yüzyıllara işaret etmektedir. K-15 mezarında ise daha farklı bir durum söz konusudur. Bu mezarda Helenistik ve Roma dönemlerine tarihlenen arkeolojik malzeme ile karşılaşmıştır. K-15'te karşılaşılan durum pişmiş toprak lahit ve çatı kiremidi parçaları bulunan diğer mezarlar için de geçerlidir. M.Ö. 3. yüzyıldan M.S. 7. yüzyıla kadar uzanan bir zaman aralığına ait arkeolojik malzeme içeren Yüceören mezarlarının, lahitlerin tarihlenebilmesi için yeterli veri sağlamadığını düşünmek yersiz olmayacaktır.

⁵⁶ Toynbee 1971: 270

⁵⁷ Parks and Neff 2002:207

⁵⁸ Parks and Neff 2002: 208

⁵⁹ Petrografik analizler için bkz. Parks and Neff 2002 ; Shapiro 1997.

⁶⁰ Parks and Neff 2002: 210

⁶¹ Shapiro 1997: 4.

Benzeri bir durumun söz konusu olduğu Kıbrıs mezarları dışarıda bırakılırsa, Yüceören lahitlerine benzeyen 250 pişmiş toprak lahdin çıkarıldığı Batı Galile'ye bakmak lahitlerin tarihlendirilmesi için faydalı olabilecektir. Batı Galile bölgesinden çıkartılan lahitlerin M.S. 2. yüzyılın ortasından M.S. 4. yüzyılın ikinci yarısına kadar uzanan döneme tarihlenmesi⁶² ve Yüceören mezarlarının bu döneme ait arkeolojik veriler sunması, Yüceören'de açığa çıkartılan pişmiş toprak lahitlerin bu döneme ait olabileceğini akla getirmektedir.

Yüceören mezarlarında açığa çıkartılan bir diğ er buluntu grubunu metal objeler oluşturmaktadır. Mezar odalarında en fazla karşılaşılan metal obje grubunu çiviler ve perçinler oluşturmaktadır. Çoğunluğu aşırı korozyona uğramış çiviler ve perçinler, oda içerisindeki ahşap düzenlemelere ve ölü hediyeleri için kullanılmış ahşap sandıklara ait olmalıdır. Ölü hediyeleri için kullanılmış ahşap sandıkların varlığını destekleyen en önemli buluntular K-6, K-12 ve K-15'te açığa çıkartılan bronz kilit kolları (**Resim 74, 75, 76, 77, 78, 80, 81, 82, 122, 146**) halkalar ve kulplardır.⁶³ Sandık aksamaları ve çiviler (**Resim 60, 79**) dışında kalan az sayıdaki buluntu bir adet bronz iğ ne (**Resim 49**), iki adet spatül (**Resim 121, 147**) K-3'ün ikinci odasında bulunan altın varak parçası (**Resim 48**), altın yüzük (**Resim 46**) ve küpeden (**Resim 47**) oluşmaktadır. Mezarlardan ele geçen metal buluntuların azlığı diğ er buluntu gruplarında olduğu gibi mezarların sürekli kullanılmış ve soyulmuş olması ile açıklanabilir.

K-3, K-6, K-7 ve K-15'in mezar odalarında bulunan charon akçesi olarak kullanılmış olabilecek on beş adet sikke (**Bkz. EK.1**) nekropolün karakterini en iyi yansıtan arkeolojik buluntu gruplarının başında gelmektedir. Yirmi iki bireye ait kemiklere rastlanan K-3'ün ikinci odasından ele geçen yedi adet sikkeden tanımlanabilen dört tanesi ve kısmen tanımlanabilen bir tanesi Antiochos I döneminden Trajan döneminin sonuna kadar olan zaman aralığını kapsamaktadır. K-3'ün küçük odasında bulunan kemiklerin ait oldukları uzuvlara göre öbekler şeklinde yığıldıkları göz önünde bulundurulursa, bu kemiklerin (**Bkz. EK.2**) bir başka mezardan ya da K-3'ün ana mezar odasından nakledildiği ve bu nakil işlemi sırasında kimi ölü hediyeleri ile birlikte sikkelerin de taşındığı söylenebilir. K-15 mezarında bulunan beş sikke de benzeri bir durum sergilemekte ve tamamı tanımlanabilen sikkeler Seleukos III Keravnos döneminden Vespasian döneminin sonlarına kadar uzanan döneme yayılmaktadır. K-6 ve K-7'den ele geçen sikkelerle birlikte yüzey toprağından ele geçen Bizans sikkesi de düşünüldüğünde nekropol alanında ele geçen sikkelerin yayılmış olduğu zaman aralığı daha da genişlemektedir.

⁶² Batı Galile bölgesinde bulunan pişmiş toprak lahitler için bkz. Aviam and Stern 1997.

⁶³ Benzer kilit kolları ve kulplar için bkz. Hayes 1984; Onurkan 1988.

Plan özellikleri açısından en yakın benzerlerini Kilikya, Kıbrıs gibi bölgelerde bulan Yüceören mezarlarında açığa çıkartılan en erken arkeolojik buluntuların M.Ö. 3. yüzyılın başlarından daha eskiye gitmemesi, nekropol alanın bu dönemde kullanılmaya başlandığını göstermektedir. Mezar odalarında Helenistik buluntularla yan yana bulunan Erken Roma İmparatorluk, Geç Roma İmparatorluk ve Erken Bizans dönemlerine ait buluntular ise nekropol alanının M.Ö. 3. yüzyıldan M.S. 7. yüzyıla kadar uzanan dönemde birbirlerini takip eden kültürlerce aralıksız olarak kullanıldığını göstermektedir. BTC HPBH Projesi gereği sınırlı bir kısmı kazılabilen nekropolün diğer kısımlarının aydınlatılması ise ancak daha kapsamlı kazılarla mümkün olabilecektir.

KAYNAKLAR/BIBLIOGRAPHY

- Adak 1997 I. Adak, “*Zeugma Sigillatılar*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Anderson-Stojanovic 1987 V.R. Anderson-Stojanovic, “The Chronology and Function of Ceramic Unguentaria”, *American Journal of Archaeology* 91: 105 - 122.
- Atik 1995 N. Atik, “Die Keramik aus den Südthermen von Perge”, *Istanbuler Mitteilungen, Beiheft* 40, Tübingen.
- Aviam and Stern 1997 M. Aviam, E. Stern, “Burial in Clay Sarcophagi in Galilee During the Roman Period”, *Atiqot* 33: 1-5
- Bailey 1988 D. M. Bailey, *A Catalogue of the Lamps in the British Museum III*, London.
- Başaran 1997 S. Başaran, “Enez (Ainos) 1995 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları”, 18. *Kazı Sonuçları Toplantısı* 2, Ankara: 489 - 514.
- Besques 1972 S. Besques, *Musée National Du Louvre: Catalogue Raisonné des figurines et reliefs en terre-cuite Grecs, Etrusques et Romaine. Epoques*

Hellenistique et Romaine Grece et Asie Mineure
III, Paris.

Borchhardt 1990

J. Borchhardt, "Bericht der Grabungskampagne in Limyra 1988", *11. Kazi Sonuçları Toplantısı 2*, Ankara, 185 - 210.

Boysal ve Kadioğlu 1999

Y. Boysal, M. Kadioğlu, "1997 Yılı Stratonikeia Nekropol Çalışmaları", *20. Kazi Sonuçları Toplantısı 2*, Ankara: 215 - 228.

Broneer 1930

O. Broneer, "Terracotta Lamps", *Corinth IV. 2*, Cambridge, MA.

Catling 1972

H. W. Catling, "An Early Byzantine Pottery Factory at Dhiorios in Cyprus", *Levant 4*: 1-82.

Christensen and Johansen 1971

A. P. Christensen, C. F. Johansen, "HAMA, Fouilles et Recherches de la Fondation Carlsberg 1931 - 1938", *Les Poteries Hellénistiques et les Terres Sigillées Orientales Nationalmuseet*, Copenhagen.

- Crowfoot et al. 1957 J. W. Crowfoot, G. M. Crowfoot, K. M. Kenyon, *Samaria-Sebaste III: The Objects from Samaria, Palestine Expl. Fund*, London.
- Davidson 1952 G.R. Davidson, *Corinth 12: The Minor Objects*, ASCS Athens, Princeton.
- Dereboyly 2001 E. Dereboyly, “Weigrundige Keramik und Hellenistische Reliefbecher aus dem Hanghaus 2 in Ephesos”, *Studien zur Hellenistischen Keramik in Ephesos*, F. Krinzinger (ed.), Wien: 21 - 44.
- Devreker 1990 J. Devreker, “Pessinus (Pessinonte) 1988: Rapport Provisoire”, *11. Kazı Sonuçları Toplantısı 2*, Ankara, 275 - 300.
- Doğer ve Şenol 2000 E. Doğer, A. K. Şenol, “1998 Yılı Marmaris Hisarönü-ubucak Seramik Atlyeleri Kazıları”, *21. Kazı Sonuçları Toplantısı 2*, Ankara: 293 - 304.
- Durugönül 2002 S. Durugönül, “Development of Ancient Settlements in Cilicia”, *Adalya 5*: 107 - 119.

- Dyson 1968 S. L. Dyson, *The Excavations at Dura-Europos, Final Report IV I-3: The Commonware Pottery, The Brittle Ware*, Glückstadt.
- Ergeç 1995 R. Ergeç. *Güney Kommagene Bölgesindeki Antik Dönem Nekropol ve Mezarları*, Basılmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ergeç 2001 R. Ergeç, “Anazarbus Antik Kenti ve Nekropolü”, *Kilikya Mekanlar ve Yerel Güçler (M .Ö. 2. Binyıl - M. S .4. Yüzyıl)*, E. Jean, Ali M. Dinçol, S. Durugönül (eds.), İstanbul: 389 - 410.
- Erten Yağcı 1993 E. Erten Yağcı, *Başlangıcından Geç Antik Dönem Sonuna Kadar Anadolu’da Cam*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- French 1985 D. French, “Tille Höyük 1983”, 6. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, Ankara: 245 - 258.
- French 1988 D. French, *Roman Roads and Milestones of Asia Minor*, Oxford.

- Garstang 1953 J. Garstang, *Prehistoric Mersin: Yümüktepe in Southern Turkey*, Oxford.
- Gassner 1997 V. Gassner, *Das Südtor der Tetragonos-Agora: Keramik und Kleinfunde*, Wien.
- Gates 1999 M. H. Gates, "Kinet Höyük in Eastern Cilicia: A Case Study for Acculturation in Ancient Harbors", *Olba* 2: 303 - 312.
- Gercke 1966 P. Gercke, *Antike Gemmen in Deutschen Sammlungen*, Göttingen.
- Gjerstad 1948 E. Gjerstad, *The Swedish Cyprus Expedition IV.2*, Stockholm, 1948.
- Goldman 1950 H. Goldman, *Excavations at Gözlükule, Tarsus: The Hellenistic and Roman Period, Volume I*, New Jersey.
- Gough 1952 M. Gough, "Anazarbus", *Anatolian Studies* 2: 85 - 170.

- Gunneweg et al. 1983 J. Gunneweg, I. Perlman, J. Yellin, *The Provenience, Typology and Chronology of Eastern Terra Sigillata*, QEDem 17, Jerusalem.
- Gürbüz 1999 K. Gürbüz, “An example of river course changes on a delta plain: Seyhan Delta (Çukurova Plain, Southern Turkey)”, *Geological Journal* 34: 211 - 222.
- Gürler 2000 B. Gürler, *Tire Müzesi Cam Eserleri*, Ankara.
- Gürler 2001 B. Gürler, “Tire’nin Uzgur Köyü’nde Bulunmuş Olan M. S. 2. Yüzyıl Sonu 3. Yüzyıl Başına Ait Mezar Grubu”, *Türk Arkeoloji ve Etnografya Dergisi* 2, Ankara: 59 - 66.
- Hayes 1972 J. W. Hayes, *Late Roman Pottery*, London.
- Hayes 1975 J.W. Hayes, *Roman and Pre-Roman Glass in the Royal Ontario Museum*, Toronto.
- Hayes 1983 J. W. Hayes, “The Villa Dionysos Excavations, Knossos: The Pottery”, *The Annual of the British School of Athens* 78: 97 - 169.

- Hayes 1984 J. W. Hayes, *Greek, Roman, and Related Metalware in the Royal Ontario Museum*, Toronto.
- Hayes 1985 J. W. Hayes, *Sigillate Orientali*. In *Enciclopedia dell'arte Antica Classica e Orientale: Atlante delle Forme Ceramiche II. Ceramica Fine Romana nel Bacino Mediterraneo (Tardo Ellenismo e Primo Impero)*, Roma: 1 -96.
- Hayes 1986 J. W. Hayes, *Excavations at Saraçhane in İstanbul*, Vol. 2. *The Pottery*, New Jersey.
- Hayes 1991 J. W. Hayes, *Paphos Volume III: The Hellenistic and Roman Pottery*, Nicosia.
- Hayes 1997 J. W. Hayes, *Handbook of Mediterranean Roman Pottery*, London.
- Hellström 1965 P. Hellström, *Labraunda II. 1: Pottery of Classical and Later Date Terracotta Lamps and Glass*, Lund.
- Higgins 1967 R.A. Higgins, *Greek Terracottas*, London.

- Hild-Hellenkemper 1990 F. Hild, H. Hellenkemper, "Kilikien und Isaurien", *Tabula Imperii Byzantini* 5, Wien.
- Işık 1997 F. Işık, "Patara 95", 18. *Kazı Sonuçları Toplantısı* 2, Ankara: 191 - 218.
- Isings 1957 C. Isings, "Roman Glass from Dated Finds", *Archaeologia Traiectina II*, Groningen/Djakarta.
- Johnson 1988 B. L. Johnson, "The Pottery", *Excavations at Jalame: Site of a Glass Factory in Late Roman Paletsine*, G. D. Weinberg (ed.), Columbia: 137-226.
- Jones 1950 F. F. Jones, "The Pottery", *Excavations at Gözlü Kule-Tarsus Volume I, The Hellenistic and Roman Periods*, H. Goldman (ed.), Princeton: 149 - 297.
- Jones 1971 A. H. M. Jones, *The Cities of Eastern Roman Provinces*, (Second Edition), Oxford.
- Karageorghis 1970 V. Karageorghis, *Excavations in the Necropolis of Salamis II*, Nicosia.

- Kenyon 1957 K. M. Kenyon, "Pottery: Hellenistic & Later", *Samaria-Sebaste III: The Objects from Samaria, Palestine Expl. Fund*, London.
- Kocabaş 1984 Y. Akat, N. Fıratlı, H. Kocabaş, *Hüseyin Kocabaş Koleksiyonu Cam Eserler Kataloğu*, İstanbul.
- Lang-Auinger and Ladstätter 2001 C. Lang-Auinger, S. Ladstätter, "Zur Datierung und Kunsthistorischen Einordnung einer Apollon Kitharodos-Statuette", *Studien zur Hellenistischen Keramik in Ephesos*, F. Krinzinger (ed.), Wien: 71-81.
- Liko 2001 H. Liko, "Hellenistische Keramik aus der Grabung beim Sogenannten Lukasgrab", *Studien zur Hellenistischen Keramik in Ephesos*, F. Krinzinger (ed.), Wien: 83 - 97.
- LIMC *Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae*, Düsseldorf, 1988 - 1999.
- Magie 1950 D. Magie, *Roman Rule in Asia Minor*, New Jersey.
- Menzel 1954 H. Menzel, *Antike Lampen im Römisch- Germanischen Zentralmuseum zu Mainz*, Mainz.

- Onurkan 1988 S. Onurkan, *Doğu Trakya Tümölüsleri Maden Eserleri: İstanbul Arkeoloji Müzelerindeki Trakya Toplu Buluntuları*, Ankara.
- Ötüken 2003 S. Y. Ötüken, “2001 Yılı Demre-Myra Aziz Nicolaos Kilisesi Kazısı ve Duvar Resimlerini Belgeleme, Koruma-Onarım Çalışmaları”, *24. Kazı Sonuçları Toplantısı 2*, Ankara: 31-46.
- Ozaner 1992 S. F. Ozaner, “İskenderun Körfezi Çevresindeki Antik Yerleşim Alanlarının Jeomorfolojik Yönden Yorumu”, *8. Arkeometri Araştırmaları Sonuçları Toplantısı*, Ankara: 337 - 355.
- Özet 1998 A. Özet, *Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi Cam Eserleri*, Ankara.
- Özgan 1995 R. Özgan, “1991 Knidos Kazısı” , *15. Kazı Sonuçları Toplantısı 2*, Ankara: 161 - 188.
- Özgen and Gates 1992 İ. Özgen, M. H. Gates, “Report on the Bilkent University Archaeological Survey in Cilicia and the Northern Hatay: August 1991”, *10. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Ankara: 387 - 394.

- Özkorucuklu 1993 H. Özkorucuklu, “Aydıntepe Mezarlıktepe Kazısı”, *3. Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, Ankara: 103-128.
- Öztürk 2002 İ. Öztürk, “Gözleğentepe Nekropolü Kurtarma Kazıları”, *12. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu*, Ankara, 309 - 318.
- Öztürk 2001 N. Ö. Öztürk, “Marmara Ereğlisi Batı Nekropolü Kurtarma Kazısı”, *11. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu*, Ankara: 83 - 92.
- Özyiğit 2001 Ö. Özyiğit , “1999 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları”, *22. Kazı Sonuçları Toplantısı 2*, Ankara: 1 - 14.
- Parks and Neff 2002 D. Parks, H. Neff, “A Geochemical Vector for Trade: Cyprus, Asia Minor, and the Roman East”, *Geochemical Evidence for Long Distance Exchange*, M. D. Glascock (ed.), Westport: 205 - 214.
- Peacock and Williams 1986 D. P. S. Peacock, D. F. Williams, *Amphorae and the Roman Economy. An Introductory Guide*, New York.

- Perlzweig 1961 J. Perlzweig, "Lamps of the Roman Period", *The Athenian Agora*, Vol. VII, New Jersey.
- Plantzos 1999 D. Plantzos, *Hellenistic Engraved Gems*, Oxford, 1999.
- Ploug 1969 G. Ploug, "HAMA 4/3: Fouilles et Recherches De La Fondation Carlsberg 1931 - 1938, *Les Petit Objets Médiévaux sauf les Verreries et Poteries*, Copenhagen.
- Robinson 1959 H. S. Robinson, "Pottery of the Roman Period Chronology", *The Athenian Agora V*, Princeton, New Jersey.
- Rosenthal and Sivan 1978 R. Rosenthal, R. Sivan, "Ancient Lamps in the Schloessinger Collection", *Qedem* 8: 22 - 25.
- Rotroff 1982 S. I. Rotroff, *The Athenian Agora. Hellenistic Pottery, Athenian and Imported Moldmade Bowls*, Vol. XXII, Princeton, New Jersey.

- Rudnick 1992 B. Rudnick, "Römische Keramik aus dem Lippischen Landes Museum Detmold", *Boreas* 14/15.
- Sayar 1999 M. H. Sayar, "Antik Kilikya'da Şehirleşme", 12. *Türk Tarih Kongresi, 1. Cilt*, Ankara: 193 - 216.
- Schiettecatte 1971 J. P. Schiettecatte, "Geology of the Misis Mountains", *Geology and History of Turkey*, A.S. Cample (ed.), Tripoli: 305 - 312.
- Şenol ve Kerem 2000 A. K. Şenol, F. Kerem, "İçel Müzesinde Bulunan Bir Grup Amphora", *Olba* 3, Adana: 81 - 112.
- Seton-Williams 1954 M. V. Seton-Williams, "Cilician Survey", *Anatolian Studies* 4: 121 - 174.
- Shapiro 1997 A. Shapiro, "Petrographic Analysis of Roman Clay Sarcophagi from Northwestern Israel and Cyprus", *ATIQT* 33: 1-5.
- Sherwin-White 1976 A. N. Sherwin-White, "Rome, Pamphylia and Cilicia, 133-70 B.C.", *Journal of Roman Studies* 66: 1 - 14.

- Simpson 2000 G. Simpson, *Roman Weapons, Tools Bronze Equipment and Brooches from Neuss-Novaesium Excavations, 1952 – 1972*, Oxford.
- Şimşek 1994 C. Şimşek, “İkinci Sezon Hierapolis Roma Hamamı (Müze Binası) Kazı Çalışmaları”, 5. *Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, Ankara: 243 - 263.
- Stern 1982 E. Stern, *Material Culture of the Land of the Bible in the Persian Period 538-332 B.C.*, Warminster.
- Stern 1989 E. M. Stern, “Glass Vessels Exhibited in the Bölge Museum-Adana”, *Belleten* 53 , 583 - 606.
- Strabon Strabon, *Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika XII-XII-XIV)*, Adnan Pekman (çev.), İstanbul, 2000.
- Syme 1939 R. Syme, “Observations on the Province of Cilicia”, *Anatolian Studies Presented to W. H. Buckler* , Manchester, 299 - 332.
- Taşyürek 1975 O. A. Taşyürek, “1973 Yılı Kilikya Araştırmaları”, *Türk Arkeoloji Dergisi* 22-1: 117 - 123.

- Thür 1997 H. Thür, "... und Verschönerte die Stadt ...", *Ein Ephesischer Priester des Kaiser Kultes in seinem Umfeld*, Band 27, Wien.
- Tırpan 1997 A. Tırpan, "Lagina Hekate Temenosu 1995", 18. *Kazı Sonuçları Toplantısı 2*, Ankara: 309 - 336.
- Toll 1946 N. P. Toll, *The Excavations at Dura-Europos 1935-1936, 2: The Necropolis*, New Haven.
- Topbaş 1993 A. Topbaş, "Seyitömer Höyüğü 1991 Yılı Kurtarma Kazısı", 3. *Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, Ankara: 1 - 30.
- Toynbee 1971 J. M. C. Toynbee, *Death and Burial in the Roman World*, New York.
- Tuluk 2001 G. G. Tuluk "Hellenistische Reliefbecher im Museum von Ephesos", *Studien zur Hellenistischen Keramik in Ephesos* F. Krinzinger (ed.), Wien.
- Tuna 2003 N. Tuna, "Datça/Reşadiye Seramik Atölyelerinde Hellenistik Dönem Günlük Seramik Üretimi", *Les Ceramiques en Anatolie aux Epoques Hellenistique*

- et Romaine, Varia Anatolica XV*, C. Abadie-Reynal (ed.), Paris: 45 - 54.
- Unterkircher 1983 E. Unterkircher, "Terra Sigillata aus dem Heraion von Samos", *Athenian Mitteilungen* 98: 173 - 214.
- Vanderhoeven 1989 M. Vanderhoeven, *Les Teres Sigillées (1966-1972)*, *Fouilles D'Apamée de Syrie IX.1*, Brussels.
- Vessberg and Westholm 1956 O. Vessberg, A. Westholm, *The Swedish Cyprus Expedition Cilician Studies*, Stockholm, 1956.
- Waagé 1933 F. O. Waagé, "The American Excavations in the Athenian Agora: First Report", *Hesperia*, Vol. 2, Cambridge: 279 - 328.
- Waagé 1948 F. O. Waagé, "Hellenistic and Roman Tableware of North Syria", *Antioch on the Orontes IV, Part I: Ceramics and Islamic Coins*, Princeton.
- Waelkens et al. 1991 M. Waelkens, R. Degeest, S. Başer, M. Lodewijckx, "Sagalassos 1989: The Rescue Excavation in the Potter's Quarter and the Sagalassos Ware", *12. Kazı Sonuçları Toplantısı* 2, Ankara: 119 - 154.

- Walters 1926 H. B. Walters, *Catalogue of the Engraved Gems and Cameos Greek, Etruscan and Roman in the British Museum*, London.
- Williams 1985 C. Williams, "The Pottery and Glass at Alahan", *Alahan: An Early Christian Monastery in the Southern Turkey*, M. Gough (ed.), Toronto: 35- 62.
- Williams 1989 C. Willliams, *Anemurium: The Roman and Early Byzantine Pottery*, Belgium.
- Zabehlicky and Schäfenegger 2003 S. Zabehlicky- Schäfenegger, "C. Sentius and his Commercial Connections", *Les Ceramiques en Anatolie aux Epoques Hellenistique et Romaine, Varia Anatolica XV*, C. Abadie-Reynal (ed.), Paris: 193 - 196.
- Zelle 1990 M. Zelle, "Terra Sigillata von Assos", *Ausgrabungen in Assos, Asia Minor Studien 2*, R. Habert (ed), Bonn: 97 - 137.
- Zoroğlu 1994 L. Zoroğlu, *Kelenderis I*, Ankara, 1994.

Zoroğlu 2000

L. Zoroğlu, “Kelenderis Nekropolü”, *Olba* 3: 115 -
133.

EK. 1.

YÜCEÖREN NEKROPOLÜ SİKKELERİ

Melih ARSLAN - Bekircan TAHBERER *

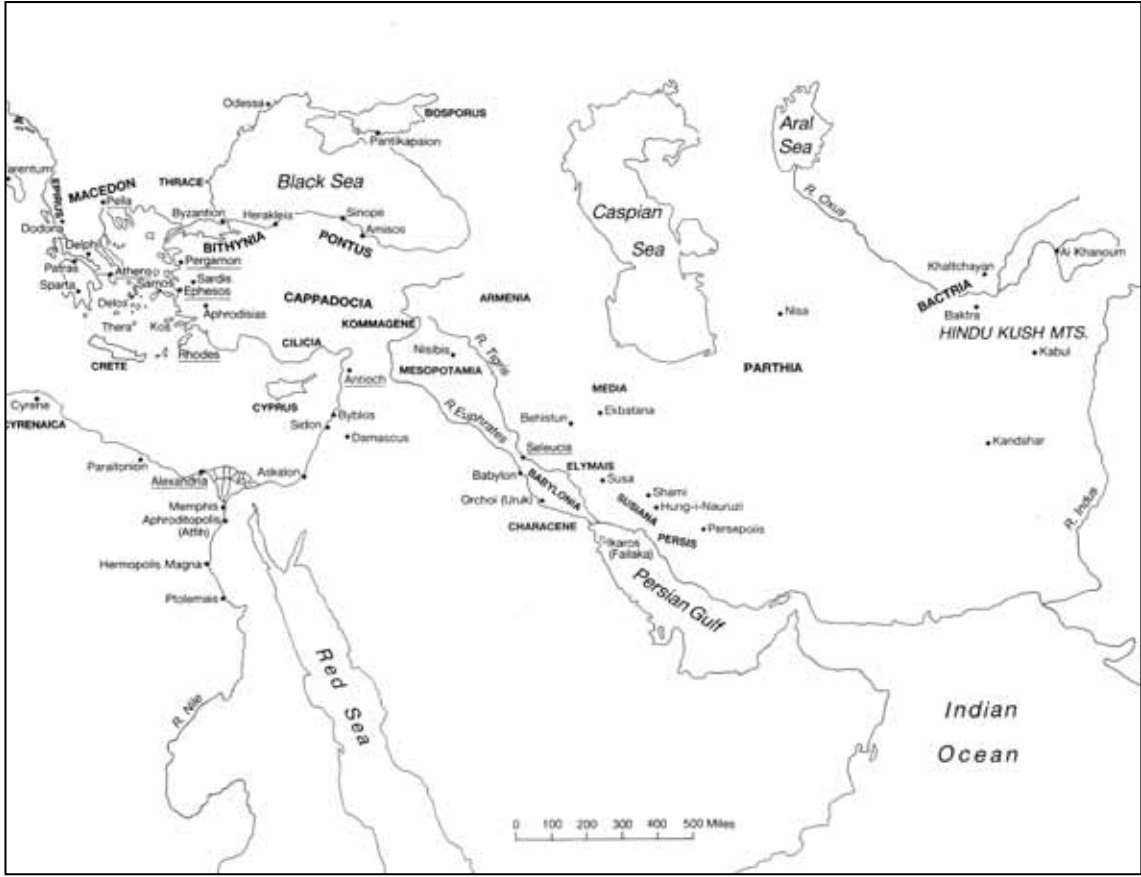
Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı Arkeolojik Kurtarma Kazıları Projesi kapsamında, 15 Mart – 20 Mayıs 2003 tarihleri arasında, Adana – Ceyhan – Kurtkulağı Beldesi, Yüceören mahallesinde yapılan kurtarma kazısı sırasında bir dizi antik sikke bulunmuştur. Yüceören kurtarma kazısı ve buluntularını bir kitap olarak yayına hazırlayan, Gazi Üniversitesi Arkeolojik Çevre Değerleri Araştırma Merkezi Müdürü, Sn. S.Yücel Şenyurt sikkelerin yayımlanmasını tarafımızdan istemiştir¹.

Kurtkulağı Beldesi'nin 5 km. kuzeyinde, Yüceören Mahallesi'nin 125 m. doğusundaki alanda yapılan kurtarma kazısında, 16 adet dromosu merdivenli kaya mezarı tespit edilmiştir. Proje gereği 28 metre genişliğinde bir koridorla sınırlandırılmış alanda yapılan çalışmalarda 80 x 20 metrelik kesimde ortaya çıkarılan mezarlığın doğu-batı yönünde daha geniş bir alana yayıldığı anlaşılmıştır. Yer altı kaya mezarlarının mimarisinin ve arkeolojik buluntularının kronolojisi için sikke buluntuları en güvenilir yazılı kaynağı oluşturmaktadır. Burada yayınlanan, mezarlarda bulunmuş sikkeler mezarlığın M.Ö. 3. yüzyıldan M.S. 3. yüzyılın ortalarına (Roma İmparatorluk dönemi sonlarına) kadar kullanılmış olduğuna işaret etmektedir. Kazı alanında, mezar dışında ele geçen bir bronz sikke Heraklius (M.S. 610-641) dönemine ait olmakla birlikte sikkenin mezarlarla bir bağlantısı olduğu düşünülmemektedir. Bu buluntu geç dönemde mezarlık alanının taş ocağı olarak kullanılmış olmasıyla ilişkili gözükmektedir.

Kazılar sırasında 15 adet bronz sikke ele geçmiştir. Mezar buluntularında sıkça karşılaşıldığı üzere, sikkelerin büyük bölümü mezar içindeki olumsuz şartlar nedeniyle korozyona uğramıştır. Ele geçen kimi sikkelerin ise gömüldükleri dönemde yoğun kullanım nedeniyle aşınmış oldukları gözlemlenmiştir. Her şeye rağmen, sikkelerin büyük bölümü tanımlanabilirken bazılarının tam olarak tanımlanması mümkün olamamıştır.

* Melih Arslan, Anadolu Medeniyetleri Müzesi - 06240 Hisar/Ankara. E-mail: arslanmelih@ttnet.net.tr
Bekircan Tahberer, Reşatbey Mah. 4. Sok. No. 3/25- Adana. E-mail: bordo@ttnet.net.tr

¹Yard. Doç. Dr. S. Yücel Şenyurt ve Adana Müze Müdürü Sn. Kazım Tosun'a yakın ilgi ve yardımlarından dolayı teşekkür ederiz.

Resim 1: Hellenistik Dünya.

Yüceören kazıları sırasında ele geçen sikkelerden üç tanesi Seleukos Krallığı dönemine aittir. Bunlardan birinci ve ikinci sikkeler, M.Ö. 280-261 yılları arasında Seleukos kralı olan **1. Antiokhos Soter** adına basılmış olmalıdır. Üçüncüsünün ise, **3. Seleukos Keravnos (M.Ö. 226-223)** adına basılmış bir sikke olduğu tespit edilmiştir.

Ele geçen sikkelerden, 4. ve 5. sıradakilerin, M.Ö. 2. – 1. yüzyılda, Seleukos Krallığından otonom (yarı-bağımsız) sikke basma yetkisi elde eden Kilikya şehirlerinden **Aegeae** darbı olduğu anlaşılmıştır. Yine katalogumuzun 8. sırasındaki bir adet **Tarsus** şehir sikkesinin de Kilikya'nın Geç Hellenistik otonom baskılarından olduğu tanımlanmıştır.

Geriye kalan sikkelerden tanımlanabilmiş olanların dört tanesi Roma İmparatorluk dönemine aittir. Bunlardan iki tanesi Roma İmparatorluğundan yarı otonom sikke basma yetkisi almış olan **Aegeae** şehri darplarıdır. Diğer iki sikkeden bir tanesi muhtemelen **Kommagene** darphanesine, diğeri ise **Kıbrıs** veya **Antiokhia** darphanesine aittir.

Yüceören Nekropol alanı, antik çağlarda ovalık Kilikya'nın en önemli liman şehirlerinden birisi olan Aegeae şehrine yakın, muhtemelen Aegeae'nin kontrol alanı içerisinde bulunan bir yerleşime ait olmalıdır. Adana'nın Yumurtalık ilçe merkezine lokalize edilen Aegeae, muhtemelen *Büyük İskender*'in ölümünden sonra Issos (İskenderun) Körfezinin kuzey girişini kontrol etmek amacıyla bu körfezin güneyindeki *Alexandreia*'nın (İskenderun) karşısına kurulmuştu². Aegeae şehir takvimi, *Caesar*'ın Kilikya'da bulunduğu M.Ö. 47 (sonbahar) yılında, şehre *civitas libera* = *serbest şehir* statüsü vermesiyle başlar³. Aegeae, *Seleukoslar*'ın anavatanı Makedonya'dan aldıkları bir isimdir ve eski Yunanca'daki *αιξ* = *keçi* kelimesinden türetilmiştir.

Kazılar sırasında ele geçen Aegeae sikkelerinde de görüldüğü gibi, erken dönem **Aegeae** sikkelerinin en önemli ön yüz konusu savaş tanrıçası Athena, güç ve kahramanlık tanrısı Herakles, tanrıların babası Zeus gibi Hellenistik tanrılarla birlikte şans tanrıçası olarak da bilinen şehir tanrıçası Tykhe'nin kule taçlı büstüdür. Arka yüz konuları ise çoğunlukla bir at başı ve oturan veya ayakta duran keçi tasvirleridir. Daha sonraki sikkelerde keçi tasvirlerinin sıkça yer almasının sebeplerinden birisi şehrin isminin keçi anlamına geliyor olması ve keçinin artık şehrin sembolü olmasıdır.

Antik Aegeae, arkeolojik açıdan şanssız şehirlerden birisidir, çünkü modern Yumurtalık ilçesi antik yerleşmenin üzerine kurula gelmiştir ve şehirde sistemli kazıların yapılması zorlaşmıştır. Bu nedenle Aegeae şehri hakkındaki bilgiler sınırlıdır. Bununla beraber, erken yarı-otonom ve Roma dönemi Aegeae sikkeleri şehir hakkında son derece zengin bilgiler taşımaktadır. Antik çağ coğrafyacıları ve gezginlerinden Strabo (M.Ö. 64/3 - M.S. 23) *Geographika*'da,⁴ Pomponius Mela (M.S. 1. y.y.) *Chorographia*'da ve Claudius Ptolemy (M.S. 90-168) *Geography*'de,⁵ Kilikya bölgesini anlatırken Aegeae'yi küçük bir şehir olarak tarif ederler. Fakat şehir liman ticareti sayesinde özellikle Geç Hellenistik dönemden itibaren hayli zenginleşmiş olmalıdır ki, Kilikya şehirleri içerisinde kendi adıyla gümüş tetradrahmi bastırmış nadir şehirlerden biri olmuştur.

Bu çalışmaya konu olan eserlerin bulunduğu kazı alanının darlığına rağmen birçok farklı otoriteye ait sikkelerle karşılaşılması Kilikya bölgesi için son derece doğaldır.

² Sayar 1999, 198.

³ Kubitschek 1909, 23.

⁴ Strabon, XIV,V,18.

⁵ Ptolemy, V, VII (Aegeae).

M.Ö. 323'te Büyük İskender'in erken ölümünden sonra, generalleri arasında başlayan, İskender'in ele geçirdiği toprakları paylaşma savaşı sırasında, **Kilikya Pedias** bölgesi uzun yıllar Seleukos Hanedanlığının egemenliğinde kalmıştır. Büyük İskender döneminde başlatılan gelenek doğrultusunda şehirlerin kendi adlarına sikke basması yasaklanmış, Seleukos Krallığının hâkimiyetinde bulunan bölgelerde, kraliyet darphanelerinde basılan hanedanlık sikkeleri kullanılmıştır.

Yüceören kazısında ele geçen ve 1. Antiokhos (M.Ö. 280-261)'a ait olan bronz sikkeler bu döneme aittir ve bölgedeki Seleukos varlığının işaretlerinden birisidir. Ön yüzünde sorguçlu Korinth miğferi giyen bir Athena başı olan sikkelerin arka yüzünde elinde çelenk ve palmye dalı tutarak sola ilerleyen ve “zafer” kavramının sembolü olan bir Nike bulunur (bkz., kat. no. 1 ve 2).

1. Antiokhos'un buradaki sikkeleri, kuzey doğu Afganistan'da Oksus (Amu Derya) nehri üzerinde kurulmuş olan Ay Hanum (Ai Khanoum) şehrinde darp edilmiştir.⁶ Hellenler tarafından en doğuda kurulmuş olan Ay Hanum şehri, M.Ö. 330-300 tarihlerinde kurulmuş ve kuzeyden gelen istilacılar tarafından ikinci yüzyılın sonunda (yaklaşık M.Ö. 130) yıkılmıştır. Şehrin kuruluşundan itibaren ilk elli yılı Seleukos egemenliğinde kalmıştır. Şehir, M.Ö. 255 yıllarında bu bölgede Seleukos egemenliğine son vermiş olan güçlü Baktria Krallığının topraklarına dahil olmuştur.⁷

Seleukos Hanedanlığına ait diğer sikkemiz, Yunanca'da “Gök gürültüsü” anlamına gelen Keraunos lakabıyla anılan 3. Seleukos Keravnos (M.Ö. 226-223)'a aittir. 2. Seleukos'un (M.Ö. 246-226) büyük oğlu olan 3. Seleukos Keraunos, üç yıl gibi kısa süren bir hükümlüktan sonra Anadolu'da Pergamon Kralı 1. Attalus'a karşı savaşıırken kendi adamları tarafından öldürülmüştür. Sikkenin ön yüzünde, Hellenistik dönemin önemli tanrıçalarından Avcı Artemis'in bir büstü, onun vazgeçilmez sembollerinden sadak ile birlikte tasvir edilmiştir. Arka yüzde ise, Seleukos Hanedanlığının birçok sikkesinin en önemli arka yüz konusu olan Omphalos üzerinde oturmakta olan Apollo betimlemesi bulunmaktadır. Arka yüz lejantı tam okunamamakla beraber **ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΕΛΕΥΚΟΥ** olmalıdır (bkz., kat. no. 3).

Bundan sonraki üç sikke, antik Kilikya bölgesinin en önemli liman şehirlerinden birisi olan Aegeae ve uzun yıllar Kilikya'nın başkenti olan Tarsus'a aittir. Bu üç sikkeden Aegeae'de basılan birincisinin ön yüzünde miğferli Athena başı, arka yüzünde de şehrin ismini aldığı bir keçi tasviri yer almıştır (bkz., kat. no. 4).

⁶ Kritt 1996, type IV, no. 6.

⁷ Smith 1991, 228.

İkinci Aegeae sikkesinin ön yüzünü Zeus başı işgal ederken, arka yüzde Nike, mızrak ve kalkan tutan Savaş Tanrıçası Athena'nın bir tasviri yer alır (bkz., kat. no. 5). Çok yıpranmış olmaları nedeniyle okunamayan iki sikkenin lejantları **ΑΙΓΕΑΙΩΝ** = Aegeaelılar'ın şeklinde olmalıdır. Ayrıca benzer sikkelerde sıkça görüldüğü üzere sikke basımına nezaret eden görevlileri işaret eden çeşitli monogramlar da burada okunamamakla beraber mevcut olmalıdır.

Aynı şekilde basılan Tarsus sikkelerinin ön yüzlerinin tartışılmaz konusu, şehrin otonomisini işaret eden Şehir Tanrıçası Tykhe'nin kule taçlı başıdır. Sikkenin arka yüzünde ise, Herakles'in öncülü Sandan'ın boynuzlu ve kanatlı bir aslan üzerindeki tasviri bulunur (bkz., kat. no. 8). Kutsal bir varlık olarak Sandan'a duyulan saygı nedeniyle bu figür Roma Dönemi darphalarında da kullanılmaya devam etmiştir.⁸ Sandan anıtı olarak bilinen bu tasvirler ve Yüceören sikkesinde görülen boynuzlu ve kanatlı aslan üzerinde Sandan tasvirleri hem M.Ö. 2. – 1. yy otonom Tarsus⁹ sikkelerinde ve aynı döneme ait bir çok Seleukos kralı için Tarsus darphanesinde basılan drahmi ve tetradrahmillerde hem de Roma dönemi¹⁰ Tarsus sikkelerinde popüler bir arka yüz konusu olmaya devam etmiştir.

Yüceören sikke buluntularından bir tanesi daha antik numismatik araştırmalarında uzun yıllardan beri tartışılan konulardan biriyle ilgilidir. Augustus'tan sonra Roma İmparatoru olan Tiberius (M.S. 14 – 37) adına basılmış olan ve ön yüzünde imparatorun defne taçlı başı ve arka yüzünde de iki bereket boynuzu arasında kanatlı bir caduceus bulunan bu sikke Kommagene darphanelerinden birinde basılmış olması ihtimali nedeniyle Kommagene bölgesine verilmektedir (bkz., kat. no. 9).

Kommagene Krallığı M.S. 17 yılında Tiberius tarafından Roma'ya bağlanmıştır. Bu tarihten kısa bir süre sonra, genellikle Kommagene'ye atfedilen bir dizi sikke basılmıştır. Bu atıf, aynı arka yüz tiplerinin Kommagene sikkelerinde görülmesi ve Kommagene Kralı 4. Antiokhos Epiphanes (M.S. 38-72) sikkelerindeki gibi benzer bir şekilde düzleştirilmiş sikke metali kullanılmasına dayanmaktadır. Kimi araştırmacılar Antiokhia darphanesini işaret ederken, kesin verilere ulaşılamadığı için şimdilik bu sikkelerin Kommagene darphanesine atfedilmesine karar verilmiştir.¹¹ Bununla beraber, her ne kadar Kommagene ile Kilikya arasında coğrafi bir yakınlık bulunsun da, burada bahsi geçen sikke Kilikya şehirlerinden birisinde de basılmış veya Kilikya şehirlerinden

⁸ Roma Dönemi Sandan konulu sikkeler için bkz., SNG France 2, no. 1407-1409, 1522, 1612, 1707, 1708.

⁹ Bkz., SNG Levante, no. 933-961.

¹⁰ Bkz., SNG Levante, no. 1015 – 1016 ve SNG France 2, 1727 – 1728, 1753, 1770 – 1172, 1781 -1783.

¹¹ Bu konudaki tartışmalar için bkz., RPC I, s. 574.

bir tanesi Kommagene krallığı için darphane olarak görev almış olabilir. Zira bunlar Kilikya bölgesinde sıkça bulunan sikkelerdir.

Son derece fazla korozyona uğramış olmasına rağmen Roma dönemi Aegeae şehir darplarından bir tanesi olduğunu tespit ettiğimiz bir sikke daha vardır. Bu sikkenin ön yüzünde İmparator Caligula'nın (M.S. 37 – 41) sola bakan başı bulunur. Arka yüz konusu ise, sola ayakta duran, bir elinde Nike, diğerinde kalkan ve mızrak tutan Athena tasviri bulunmaktadır (bkz., kat. no. 6). RPC I katalogunun 4035 numarasında bulunan bu sikkenin aynısının arka yüzündeki tasvir katalog metninde yanlışlıkla ayakta duran Tykhe olarak tanımlanmıştır. *Münzen Kilikiens aus kleineren deutschen Sammlungen*, katalogunda (no. 1377) ise, aynı sikkenin ön yüzündeki imparator Prof. Ruprecht Ziegler tarafından *Claudius* olarak tanımlanmaktadır. Bizim sikkemizde görünmemekle beraber hem RPC I, hem de *Sammlung* örneklerindeki sikkelerin arka yüzlerinde okunabilen **ZII** = 87 (Aegeae era yılı) = M.S. 41 yılı, Caligula'nın öldürülüp Claudius'un imparator olduğu yıla denk gelmektedir. Kendisinden önce imparator olan Augustus ve Tiberius'un aksine eyaletlerde Caligula adına basılan çok fazla sikke yoktur. Aegeae ise, Caligula (Gaius) adına sikke basan nadir Kilikya şehirlerinden birisidir.

Yüceören sikkeleri arasında en iyi durumda olanlardan birisi muhtemelen Galba ile Vespasianus (M.S. 68-79) dönemleri arasında basılmış olan bir sikkedir. Ön yüzünde, üzerinde ağaçkakan bulunan büyük Gorgon suratlı, kep giyen Perseus başı bulunan bu son derece ilgi çekici sikkenin arka yüzünde Aegis giyen miğferli Athena büstü yer almaktadır (bkz., kat. no. 7). Arka yüzde bulunan **EIP** ibaresi Aegeae takvimine göre 115 yılını ve Miladi takvime göre de M.S. 68/69 yıllarını işaret etmektedir. Buna göre sikkemiz ya Nero'nun M.S. 68 yılında ölümünden önce başlayan karışıklık sırasında imparator ilan edilen Galba (M.S. 68-69) döneminde ya Nero'nun ölümünden sonra başlayan Otho ve Vitellius'un güç gösterisinde bulunduğu iç savaş sırasında veya muhtemelen 69 yılında İskenderiye'deki lejyonların imparator ilan ettiği Vespasianus (M.S.69-79) döneminde basılmış olmalıdır. Hellenistik ve yarı otonom darpların yapıldığı dönemlerde şehirler sikkelerinin ön ve arka yüz konularını özgürce seçme hakkına sahiptiler. Bu özgürlük, çok kısıtlı da olsa belli şartlar altında Roma döneminde de devam etmekle beraber Roma döneminin başlangıcından itibaren şehir darplarında sikkelerin ön yüzünün imparatora ayrılması bir gelenek halini almıştı. Aegeae'de daha önce imparatorlar Tiberius, Caligula ve Claudius adına basılan sikkelerin ön yüzlerinde imparatorların tasvirleri kullanılmıştır.¹² Ancak aynı

¹² Burada bahsi geçen Caligula örneğinden başka Aegeae'de imparator tasvirli sikkeler için bkz., SNG Levante, no. 1688 ve 1693.

dönemlerde, imparator tasvirlerinin kullanılmadığı başka sikkeler de basılmıştır.¹³ Bütün bu belirsizlikler nedeniyle bu sikkenin kesin olarak hangi imparator döneminde basıldığını söylemek mümkün görünmemektedir.

Perseus, antik sikkelere sıkça konu olan mitolojik bir kahraman olmakla beraber Aegeae’de sık görülmez. Tarsus şehrinin kurucusu olduğuna inanılan ve Tarsus sikkelerine sıkça konu edilen Perseus’un böyle farklı bir pozda bir Aegeae sikkesinde tasvir edilmesi daha da ilginçtir. Bu sikkenin muhtemelen aynı kalıptan darp edilmiş olan bir diğer örneği SNG Levante Switzerland I katalogunda yayınlanmıştır (bkz., no. 1700). Muhtemelen Yüceören buluntusuyla aynı kalıptan darp edilmiş olan SNG Switzerland I sikkesinde tarih ibaresinin hemen altında bulunan ve yeterince iyi görünmeyen bir monogram burada bizim örnekte rahatça okunmaktadır: **API** muhtemelen sikke darbına nezaret eden görevliye ait bir monogram olmalıdır.

Kronolojik olarak tanımlanan bir sonraki Yüceören sikkesi imparator Traianus’a aittir. Ön yüzünde imparatorun şua taçlı bir büstü bulunan sikkenin arka yüzünde, defne çelenk içerisinde, senatonun iznini ifade eden SC harfleri yer almaktadır (bkz., kat. no. 10). Özellikle Kilikya bölgesinde oldukça sık görülen bu sikkelerin Kıbrıs mı yoksa Antiochia şehri darphanesinde mi basılmış olduğu konusu halen tartışılmaktadır. Lejantların çoğunlukla Yunanca yazıldığı eyalet darplarından birisi olmasına rağmen bu sikkenin ön ve arka yüz lejantları Roma darplarında ve eyaletlerde bulunan ama Roma Kolonisi ayrıcalığı verilen şehirlerde basılanlarda olduğu gibi Latince dir.

Roma dönemine ait son sikke de çok fazla yıpranmış olması nedeniyle tam olarak tanımlanamamaktadır. Bununla beraber sikkenin ön yüzünde muhtemelen Geta Caesar’a ait bir tasvir ve arka yüzünde Aegeae darplarında sık görülen bir keçi tasviri bulunduğunu düşünmek istiyoruz (bkz., kat. no. 11).

Bizans dönemine ait tek örneğimiz, Bizans imparatoru Heraklius’un (M.S. 610-641) 40 Nummia değerindeki bronz follis sikkesidir. En geç tarihli bu sikkemiz, kazı alanında, mezar odası dışında bulunmuş olduğu için, mezarların kronolojisini belirlememizde faydalı bir belge olmamakla beraber, nekropol sahasında bulunmuş olduğu için alandaki M.S. 7. yüzyılın ortalarına kadar devam etmiş aktivitelerle ilgili olması açısından önemli bir buluntu sayılmaktadır. Aynı zamanda bu sikke kalıbının Bizans nümizmatikliği açısından iki farklı darphanenin ön ve arka yüz kalıp modellerinden terkip edilmiş olduğunu düşünürsek (ön yüz Nicomedia, arka yüz Constantinopolis) bu

¹³ Bkz., SNG Levante, no. 1689, 1690, 1691, 1694/5, 1696, 1697/8.

buluntu ile ilk kez burada karşılaştığımızdan sikkenin nümizmatik açıdan önemli bir belge değeri taşıdığını da söylemek isteriz (bkz., kat. no. 12).

Sonuç olarak, Yüceören Nekropol kazısı buluntusu 15 adet sikkeden 12 adeti iyi bir şekilde tanımlanmış ve katalog bilgileri de aşağıya çıkartılmıştır.

SİKKE KATALOĞU

SURİYE KRALLIĞI SİKKELERİ

Antiochus I, Soter (M.Ö. 280-261);

Baktria-Ai Khanoum (Afganistan - Ay Hanum Şehri) Darphanesi

1. Ö.Y. Athena'nın Korint miğferli başı sağa
 A.Y. **ΒΑΣΙΛΕΩΣ** sağda, **ANTIOXOY** solda Nike sola yürüyor; uzun chiton giymiş, sağ elinde çelenk ve sol omzunda palmiye dalı taşıyor. Sol iç boşlukta, kontrmark: gemi çapası

 Env. No. 6043
 Ölç/Ağr/Yön AE. 20 mm; 7.40 gr; 12h
 Ref. CNG 53,no.607; CNG 54, no.774; (bkz.,Kritt 1996, type IV, 6)

2. Ö.Y. Athena'nın Korint miğferli başı sağa
 A.Y. **ΒΑΣΙΛ[ΕΩΣ]** sağda, **[ANTIOXOY]** solda Nike sola yürüyor; uzun chiton giymiş, sağ elinde çelenk ve sol omzunda palmiye dalı taşıyor. Sol iç boşlukta, kontrmark: gemi çapası

 Env. No. 6069
 Ölç/Ağr/Yön AE. 20 mm; 7.51 gr; 12h
 Ref. CNG 53, no.607; CNG 54,no.774; (bkz.,Kritt 1996, type IV, 6)

Seleukos III, Keravnos (M.Ö. 226-223); Antiochia Darphanesi

3. Ö.Y. Artemis büstü sağa; sol omzunda sadak. Noktalı bordür
 A.Y. **ΒΑΣΙΛΕΩΣ** sağda., **ΣΕΛΕΥΚΟY** solda Apollon *omphalos* taşı üzerinde sola oturuyor; ileri uzatmış olduğu sağ elinde ok ve sol elinde geride yay tutuyor. Boşlukta, monogram: **[CE / Λ]** ve yer çizgisi altında, **[M]**

 Env. No. 8109
 Ölç/Ağr/Yön AE. 16 mm; 4.79 gr; 12h
 Ref. BMC Seleucid, p. 22, no. 8; Newell, SMA no. 1034

KİLİKYA ŞEHİR SİKKELERİ

M.Ö. 164 – Roma İmparatorluk ; Aegeae Darphanesi

4. Ö.Y. Athena'nın Korint miğferli başı sağa
A.Y. [ΑΙΓΕΑΙΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΟΥΤΟΝΟΜΟΥ]; Keçi sola
Env. No. 8079
Ölç/Ağr/Yön AE. 17 mm; 4.09 gr; 12h
Ref. SNG Levante, no. 1666-70, 73; SNG France 2, no. 2285-86
5. Ö.Y. Zeus başı sağa
A.Y. [ΑΙΓΕΑΙΩΝ] Athena ayakta sola; sağ elinde Nike ve sol elinde geride yere dayalı şekilde kalkan tutuyor ve kalkana dayalı mızrak dik durmaktadır
Env. No 8047
Ölç/Ağr/Yön AE. 21 mm; 4.78 gr; 12h
Ref. SNG Levante, no. 1674-1677; SNG France 2, no. 2308-2311

Gaius (M.S. 37-41); Aegeae Darphanesi

6. Ö.Y. [ΓΕΡΜΑΝΙΚΟÇ ΚΑΙCΑΡ]; Gaius'un defne taçlı başı sola
A.Y. [ΑΙΓΕΑΙΩΝ] ; Athena ayakta sola; sağ elinde Nikephorus ve sol elinde geride yere dayalı şekilde kalkan tutuyor ve kalkana dayalı mızrak dik durmaktadır; sikke boşluğunda, [ΖΠ (= yıl 87 = M.S. 40/41) ve ΑΠΙ] okunamamaktadır.
Env. No. 6038
Ölç/Ağr/Yön AE. 26 mm; 12.20 gr; 12h
Ref. Ziegler, Münzen no. 1377 (Claudius); RPC I, no. 4035; SNG Pfälzer, no. 49-50

Galba ve Vespasian Dönemleri (M.S. 68-79); Aegeae Darphanesi

7. Ö.Y. Perseus başı sağa; Gorgon suratlı bir başlık giymiş ve tepesinde ağaçkakan kuşu ve omzunda harpe (Perseus kılıcı) bulunmaktadır
A.Y. **ΑΙΓΕΑΙΩΝ** ; Athena'nın miğferli büstü sola; omzunda mızrak; sağ boşlukta, **EIP** (= yıl 115 = M.S. 68/69) ve **API**
Env. No. 8108
Ölç/Ağr/Yön AE. 26 mm; 12.86 gr; 12h
Ref. SNG Levante, no. 1700

M.Ö. 164 - Roma İmparatorluk ; Tarsus Darphanesi

8. Ö.Y. Şehir tanrıçası Tykhe'nin kule taçlı başı sağa
A.Y. **[ΤΑΡΣΕΩΝ]** ; Sandan, boynuzlu ve kanatlı aslan üzerinde sağa
Env. No. 8094
Ölç/Ağr/Yön AE. 19 mm; 4.06 gr; 12h
Ref. SNG Levante, no. 925-32; SNG France 2, no. 1344-52; SNG Pfälzer, no. 1328

Commagene Darphanesi? (Commagene olduğu kesin değildir)

Tiberius (M.S. 19-20)

9. Ö.Y. **[TI. CAESAR DIVI AVGVSTI F. AVGVSTVS]** Tiberius'un defne taçlı başı sağa
A.Y. **[PONT. MAXIM. COS. III. IMP. VII. TR. POT. XXI.]**
Çift bereket boynuzu ve ortasında kanatlı caduceus
Env. No. 8071
Ölç/Ağr/Yön AE. 29 mm; 12.44 gr; 12h
Ref. RIC no. 89-90; SNG Righetti, no. 1826-27; RPC I, no. 3868-69

Doğu Darphanesi, Kıbrıs veya Antiochia?

Trajanus (M.S. 98-117)

10. Ö.Y. **IMP. CAES. NER. TRAIANO OPTIMO AVG. GERM.**
Trajanus'un şua taçlı ve drapeli büstü sağa
A.Y. **DAC. PARTICO P.M. TR. POT. XX. COS. VI. P. P. S.C.**
Defne çelengi içerisinde
Env. No. 6046
Ölç/Ağr/Yön AE. 25 mm; 11.04 gr; 7h
Ref. BMCRE, no. 1093 [pl.45.3]; RIC no. 677

Roma Dönemi Şehir Sikkesi, Kilikya-Aegeae olabilir ?

Geta Caesar ? (M.S. 198-209)

11. Ö.Y. İmparator (Geta?) büstü sağa; taçsız ve drapeli
A.Y. Keçi ?
Env. No. 8127
Ölç/Ağr/Yön AE. 22 mm; 5.89 gr; ?
Ref.

BİZANS SİKKESİ

Heraclius (M.S. 610-641), Constantinople (=İstanbul) darphanesi

12. Ö.Y. **dNhRACLIPERPA** İmparator Heraklius'un büstü cepheden; kısa
sakallı, miğferli, zırhlı, sağ elinde küreli haç ve sol elinde kalkan
tutuyor
A.Y. Büyük **M** ; solda, **A / N / N / O**; ve imparatorluğunun senesi, **IIII**
(= 4.yıl = 613/14); yukarıda, haç **P**, altta, darphanenin bölüm
sayısı, **Δ** ve yer çizgisi altında darphanenin adı, **CON**.
(=Constantinople)
Env. No. 7007
Ölç/Ağr/Yön AE Follis 29 mm; 11.97 gr; 12
Ref. DOC, no. 70d.1 (Ö.Y. benzer) ve 79a.1 (A.Y. benzer)

APPENDIX I

THE COINS OF THE YÜCEÖREN NECROPOLIS

Melih ARSLAN - Bekircan TAHBERER *

A group of ancient coins were found during the salvage excavation performed in the Yüceören Necropolis, under the Baku-Tblisi-Ceyhan Crude Oil Pipeline Archaeological Salvage Excavations Project. Assist. Prof. S. Yücel Şenyurt, Director of the Gazi University Research Center for Archaeological Properties, who directed the Yüceören salvage excavation and prepared its finds for publication, asked us to publish the coins.¹⁴

Sixteen rock cut tombs with stepped dromoi were excavated in the Yüceören Necropolis. During the excavation, which was restricted to a 28 meter corridor, the team discovered that the necropolis extended in a east-west direction far beyond the 80x20 metres excavated. For dating the architecture and archaeological finds of the engraved tombs with three klinai and oval roofs, the coin finds provided the most reliable data. The coins found in the tombs and published here indicate that the necropolis was used from the early third century B.C. until the mid-third century A.D. (towards the end of the Roman Empire period). A bronze coin found in the excavation area, outside the tombs, is not thought to have any connection with the tombs as it belongs to the period of Heraclius (610-641 A.D.). This find appears to be more related to the cemetery's later use as a stone quarry.

During the excavations, 15 bronze coins were found. As is frequently in the case with tomb finds, most of the coins were corroded due to adverse conditions in the tombs. Some of the coins were abraded due to intensive use during the periods of their burial. Nevertheless, most of the coins could be described, while it was not possible to describe some of them in full.

* Melih Arslan, The Museum of Anatolian Civilisations, 06240 Hisar/Ankara. E-mail: arslanmelih@ttnet.net.tr; Bekircan Tahberer, Reşatbey Mah. 4. Sok. No. 3/25- Adana. E-mail: bordo@ttnet.net.tr

¹⁴ We are grateful to Assist. Prof. S. Yücel Şenyurt and Mr Kazım Tosun, Director of the Adana Museum, for their close guidance and assistance.

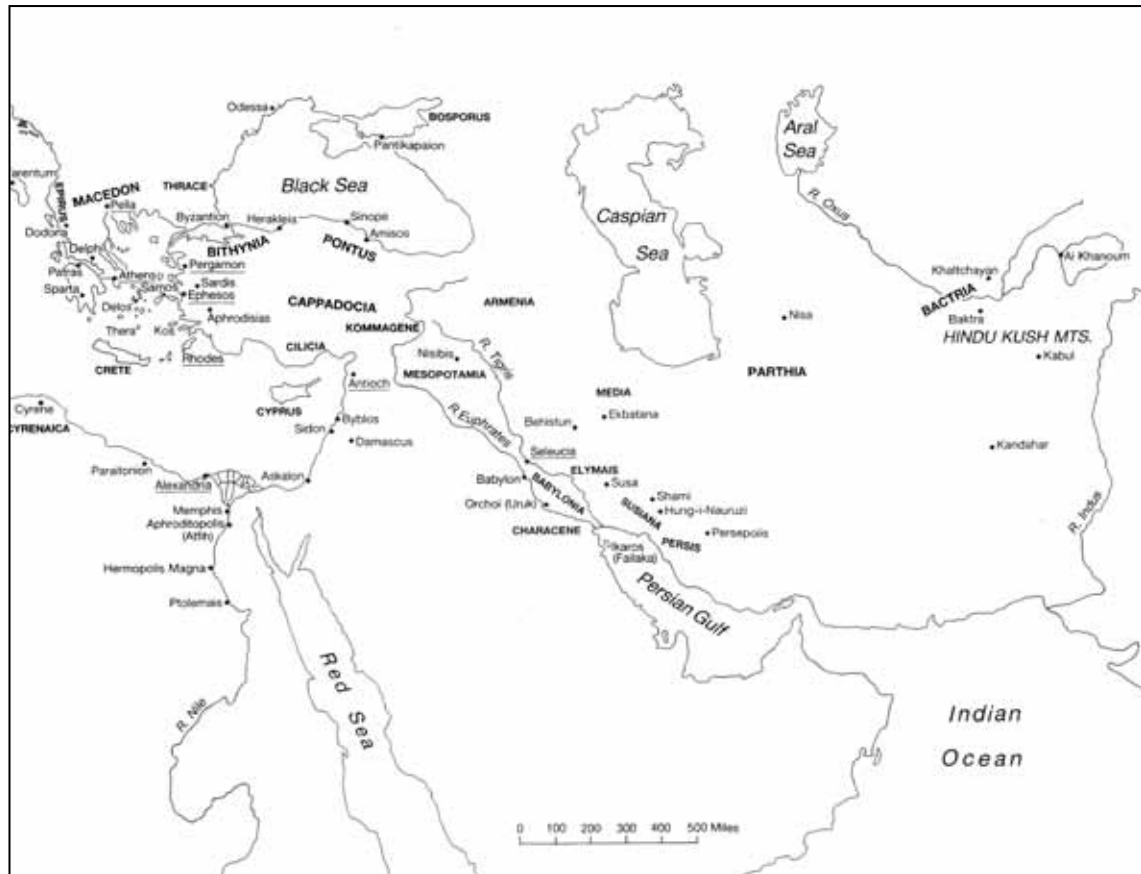

Figure 1: The Hellenistic World.

Three of the coins from the Yüceören excavations belong to the Seleucid Kingdom period. Two of them were minted in the name of **Antiochus I, Soter**, who was the Seleucid King between 280 and 261 B.C. It was determined that the third one was a coin minted in the name of **Seleucus III, Ceraunus (226 to 223 B.C.)**.

The coins numbered 4 and 5 were minted in **Aegeae**, one of the Cilician cities that the Seleucid Kingdom had granted autonomous power to mint coins during the second and first centuries B.C. The one **Tarsus** city coin numbered 8 in the catalogue was identified to be a late Hellenistic autonomous mintage of Cilicia.

Of the remaining describable coins, four belong to the Roman Empire period. Two of them were mintages of the city of **Aegeae**, to which the Roman Empire had granted semi-autonomous power to mint coins. Of the two remaining coins, one probably belonged to the mint of **Commagene** and the other to the mint of **Cyprus** or **Antioch**.

The Yüceören Necropolis must have belonged to a settlement located close to and probably under the control of Aegeae, which was an important port city in lowland Cilicia during ancient times. Aegeae, located in the district of Yumurtalık, was built opposite *Alexandria* (İskenderun), which sits on the south side of the Gulf of Issos (İskenderun). It was probably built after the death of *Alexander the Great*, to control the northern entrance to that gulf¹⁵. The beginning of Aegeae is marked by when the city was granted the status of *civitas libera* = *free city* by *Caesar* in the year 47 B.C. (autumn) when he was in Cilicia¹⁶. Aegeae was a name which the *Seleucids* brought from Macedonia, derived from the word *αἰξ* = *goat* in ancient Greek.

As was the case with the **Aegeae** coins excavated, the most important obverse subject of early Aegeae coins was the turreted bust of Tyche, the City Goddess, also known as the goddess of luck, together with Hellenistic gods such as Athena, the goddess of war, Heracles, the god of power and heroism, and Zeus, the father of the gods. The subjects on the reverse were often a horse head or a standing goat. The goat was frequently displayed on later coins because the name of the city meant “goat” and that the goat had become the symbol of the city.

Ancient Aegeae is an unfortunate city from an archaeological point of view because the present-day district of Yumurtalık is situated directly on the site of the ancient settlement, thus making systematic excavations difficult. For this reason, there is limited information about the city of Aegeae. However, the early semi-autonomous and Roman coins of Aegeae provide extremely valuable information about the city. While describing the region of Cilicia, the geographers and travellers of antiquity Strabo (64/3 B.C. – 23 A.D.) in his *Geographika*¹⁷, Pomponius Mela (first century A.D.) in his *Chorographia* and Claudius Ptolemy (90 – 168 A.D.) in his *Geography*¹⁸ refer to Aegeae as a small city. However, the city must have become quite rich thanks to port trade, starting in the late Hellenistic period in particular, considering that it was one of the few cities in Cilicia that minted silver tetradrachma in its own name.

Despite the limited excavation area which yielded these coins, it is typical of the region that coins belonging to many different authorities were found.

After the death of Alexander the Great in 323 B.C., his generals started a war over partitioning the territories conquered by him. **Kilikia Pedias** remained under the

¹⁵ M. Sayar 1999, 198.

¹⁶ W. Kubitschek 1909, 23.

¹⁷ Strabon, XIV, V,18.

¹⁸ C. Ptolemy, V,VII (Aegeae).

rule of the Seleucid Dynasty for many years. In keeping with the tradition started during the reign of Alexander the Great, cities were prohibited from minting coins in their own names so dynasty coins produced in the royal mints were used in regions ruled by the Seleucid Kingdom.

The bronze coins of Antiochus I (280-261 B.C.) found at Yüceören belong to this period and are an indication of the Seleucid presence in the region. The coins feature on their obverse sides the head of Athena wearing a crested Corinthian helmet and on their reverse sides Nike moving to the left, holding a wreath and a palm branch and symbolising the concept of “victory” (see cat.nos.1 and 2).

The Yüceören coins of Antiochus I were minted in Ay Hanum (Ai Khanoum), which was built on the river Oxus (Amu Derya) in northeastern Afghanistan.¹⁹ The city of Ay Hanum, the most easterly Hellenic city, was established in 330-300 B.C. and destroyed at the end of the second century (about 130 B.C.) by invaders from the north. For its first fifty years the city was under Seleucid rule. In 255 B.C., it became part of the Bactrian Kingdom, which marked the end to Seleucid rule in the region.²⁰

The other coin of the Seleucid Dynasty is from the reign of Seleucus III (226-223 B.C.), known by the epithet “Ceraunus” which meant “thunder” in Greek. After a short reign of three years, Seleucus III Ceraunus, the eldest son of Seleucus II (246-226 B.C.), was killed by his own men while fighting in Anatolia against the Pergamon king Attalus I. On the obverse of the coin, a bust of Artemis the Hunter, an important goddess of the Hellenistic age, is depicted with a quiver, one of her essential symbols. The reverse features a depiction of Apollo seated on an omphalos, the most important reverse side subject in many coins of the Seleucid Dynasty. Although it is not completely legible, the legend on the reverse must be **ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΕΛΕΥΚΟΥ** (see cat. no. 3).

The next three coins belong to Aegeae, an important port city in Kilikia, and to Tarsus, which was the capital of Kilikia for many years. One of the Aegeae coins features on its obverse the head of Athena with a helmet and on its reverse a depiction of a goat, the animal from which the city took its name (see cat. no. 4).

The obverse of the other Aegeaen coin displays the head of Zeus while the reverse features a depiction of Athena, the goddess of war, holding a spear and a shield (see cat. no. 5). Although too abraded to be fully legible, the legends of both coins must

¹⁹ Kritt 1996, type IV, no. 6.

²⁰ Smith, 1991, 228.

be ΑΙΓΕΑΙΩΝ = of the Aegeaeans. In addition, various monograms indicating the officers who supervised the minting of coins, as often found on similar coins, must exist although they are illegible here.

The indisputable subject of the obverse of the Tarsus coin, minted in the same way, is the turreted head of Tykhe, the City Goddess, indicating the autonomy of the city. On the reverse of the coin, there is a depiction of Sandan, the predecessor of Heracles, on a horned and winged lion (see cat. no.8). Due to respect for Sandan, who was a sacred being, this figure continued to be used on coins of the Roman period²¹. These descriptions, known as monuments of Sandan, and the depiction of Sandan on a horned and winged lion, which appears on the Yüceören coin, continued to be popular through the Roman period. Indeed, the depiction of Sandan on a horned and winged lion continued to appear on the reverse sides of both the autonomous Tarsus²² coins of the second and first centuries B.C. and the drachma and tetradrachmas of the same period which were produced in the mint of Tarsus for many Seleucid kings as well as on the Tarsus coins of the Roman period²³.

Another of the Yüceören coins has been a subject of debate for many years in studies on ancient numismatics. This coin was minted in the name of Tiberius (14-37 A.D.), who became Roman Emperor after Augustus, and which features on its obverse the laureate head of the emperor and on its reverse a winged caduceus between two crossed cornucopias. It is attributed to the region of Commagene as it was probably from one of the mints of Commagene (see.cat.no.9).

The Kingdom of Commagene was subjected to Rome by Tiberius in A.D. 17. Shortly after, a series of coins were minted, which are generally attributed to Commagene. This is based on the fact that the same types of reverse sides appear on Commagene coins and on the use of coin metal flattened in a similar fashion to the coins of Commagenian King Antiochus IV Epiphanes (A.D. 38-72). While some researchers believe the coins to have been minted in Antioch, inconclusive data allows for these coins to be attributed to the mint of Commagene²⁴. Although there is a geographical proximity between Commagene and Kilikia, the coin in question may also have been minted in a different Kilikian city, or one of those cities may have acted as a mint for the kingdom of Commagene. Nevertheless, these coins often found in Kilikia.

²¹ For coins of the Roman period featuring Sandan, see SNG France 2, no. 1407-1409, 1522, 1612, 1707, 1708.

²² See SNG Levante, no 933-961.

²³ See SNG Levante, no. 115-1016 and SNG France 2, 1727-1728, 1753, 1770-1172, 1781-1783.

²⁴ For debates on this subject, see RPC I, 574.

There is another coin that we have identified to be an Aegeae city coinage of the Roman period although it is extremely corroded. On the head of this coin is the head of Emperor Gaius (A.D. 37-41.) looking left. The subject on the reverse is a depiction of Athena standing left, holding Nike in one hand and a shield and spear in the other hand (see cat.no.6). The depiction on the reverse of an identical coin with number 4035 in the RPC I catalogue is mistakenly referred to in the text of the catalogue as a standing Tyche. In the catalogue *Münzen Kilikiens aus kleineren deutschen Sammlungen* (no.1377), Professor Ruprecht Ziegler refers to the emperor on the obverse of the same coin as *Claudius*. The year **ΖΠ** = 87 (Aegeae era year) = 41 A.D. which, although not seen on our coin, is legible on the reverse sides of both the coins in RPC I and in *Sammlung*. This date corresponds to the year in which Gaius was killed and Claudius became emperor. There are not many coins minted in the name of Gaius in the provinces, unlike Augustus and Tiberius, who were emperors before him. Aegeae was one of the few Kilikian cities that minted coins in the name of Gaius (Gaius).

One of the best-preserved Yüceören coins is a coin minted probably between the reigns of Galba and Vespasianus (68-79 A.D.). This interesting coin features on its obverse the head of Perseus wearing a cap and a large Gorgoneion surmounted by a pecking bird and on its reverse a bust of Athena wearing an aegis and a helmet (see cat. no. 7). The expression **EIP** on the reverse indicates the year 115 according to the calendar of Aegeae or the years 68/69 A.D. according to the Gregorian calendar. Thus, the Yüceören coin must have been minted either during the reign of Galba (68-69 A.D.), who was declared emperor during the disturbances that started before the death of Nero in 68 A.D., or during the civil war that started after the death of Nero, in which Otho and Vitellius made a show of force, or probably during the reign of Vespasianus (69-70 A.D.), who was declared emperor in the year 69 by the legions in Alexandria. In the Hellenistic period when semi-autonomous coinages were made, cities chose freely the obverse and reverse subjects of their coins. Although this tradition continued during the Roman period under certain conditions, it became increasingly more common for the obverse sides of coins minted by cities to be reserved for the emperor. Depictions of emperors were used on the obverse sides of the coins formerly minted in Aegeae in the names of emperors Tiberius, Gaius and Claudius²⁵. However, other coins not featuring depictions of emperors were also minted during the same periods²⁶. Because of these inconsistencies, it is not possible to say exactly during which emperor's reign this coin was minted.

²⁵ For the coins with descriptions of emperors in Aegeae other than the Gaius example mentioned here, see SNG Levante, no. 1688 and no. 1693.

²⁶ See SNG Levante, no. 1689,1690-1691,1694/5,1696,1697/8.

Although he is a mythological character who was often a subject of ancient coins, Perseus does not appear so often on coins from Aegeae. It is interesting that Perseus, who was believed to be the founder of the city of Tarsus and who was often a subject on Tarsus coins, should have been depicted on an Aegeae coin in such a different pose. Another example of this coin, probably minted in the same mould, has been published in the catalogue of SNG Levante Switzerland I (see no. 1700). A monogram which is immediately below the date section on the coin in SNG Switzerland I and which is not sufficiently visible can be read quite easily on the Yüceören example: **API**. This is probably a monogram that belonged to the official supervising the coinage.

The next datable Yüceören coin belongs to the emperor Trajan. The coin features on its obverse a bust of the emperor with a radiating crown and on its reverse the letters SC in a laurel wreath, expressing the permission of the senate (see cat. no. 10). It is currently a matter of debate whether this coin, which is commonly found in Kilikia, was minted in Cyprus or the city of Antioch. Although it is typical of provincial coinages to have legends written in Greek, its obverse and reverse legends are in Latin like the coins minted in Rome and in the provincial cities that were granted the privilege of a Roman colony.

The last coin of the Roman period cannot be fully described, either, because it is excessively abraded. However, we think the obverse of the coin probably featured a description of Geta Caesar and the reverse a depiction of a goat, which is common in Aegeae mintages (see cat. no. 11).

The only Yüceören example from the Byzantine period is a bronze follis coin of the Byzantine emperor Heraclius (610-641 A.D.) which was worth 40 Nummia. It is not useful in determining the chronology of the tombs as it was found outside a tomb chamber. However, this coin, which is the latest coin, found at Yüceören, is still an important find because it was found in the necropolis and is related to the activities that continued in the area until the mid-seventh century. Also considering that the mould of this coin was composed of the obverse and reverse mould patterns of two different mints (the obverse mould pattern from Nicomedia and the reverse from Constantinople) and that this coin is the first like this to be encountered, it is of value to Byzantine numismatics (see cat. no. 12).

In conclusion, 12 of the 15 coins found in the Yüceören Necropolis are describable and their catalogue information is presented below.

COIN CATALOGUE

KINGS OF SYRIA

Antiochus I, Soter (280-261 BC); Mint of Bactria–Ai Khanoum

1. *Obv.* Head of Athena facing right, wearing crested Corinthian helmet
Rev. **ΒΑΣΙΛΕΩΣ** at right, **ANTIOXOY** at left. Nike standing facing left, clad in long chiton; holding wreath and palm branch; in field to left, countermark: anchor
Inv. No. 6043
S/W/D AE. 20 mm; 7.40 gr; 12h
Ref. CNG 53, no. 607; CNG 54, no. 774; (see Kritt 1996, type IV, no. 6)
2. *Obv.* Head of Athena facing right, wearing crested Corinthian helmet
Rev. **ΒΑΣΙΛ[ΕΩΣ]** at right, [**ANTIOXOY**] at left. Nike standing facing left, clad in long chiton; holding wreath and palm branch; in field to left, countermark: anchor
Inv. No. 6069
S/W/D AE. 20 mm; 7.51 gr; 12h
Ref. CNG 53, no. 607; CNG 54, no. 774; (see Kritt 1996, type IV, no. 6)

Seleucus III, Ceraunus (226-223 BC); Mint of Antioch

3. *Obv.* Bust of Artemis facing right, quiver at shoulder, within circle of dots
Rev. **ΒΑΣΙΛΕΩΣ** at right, **ΣΕΛΕΥΚΟΥ** at left. Apollo seated facing left, on omphalos, testing arrow in right hand and resting left hand on bow; in field to left [**CE / Λ**].
Inv. No. 8109
S/W/D AE. 16 mm; 4.79 gr; 12h
Ref. BMC Seleucid, p.22, no. 8; Newell SMA, No. 1034

COINS OF KILIKIA

164 BC – Imperial Times; Mint of Aegeae

4. *Obv.* Head of Athena facing right, with crested Corinthian helmet
Rev. [ΑΙΤΕ]ΑΙΩ[N] Goat standing facing left
Inv. No. 8079
S/W/D AE. 4,09 gr, 17 mm, 12
Ref. SNG Levante, 1641 - 1645
5. *Obv.* Head of Zeus, facing right
Rev. [ΑΙΤΕΑΙΩΝ] Athena standing facing left, resting on spear and holding Nike; at her feet, shield.
Inv. No. 8047
S/W/D AE. 21 mm, 4,78 gr, 12h
Ref. SNG Levante, no. 1674-1677; SNG France 2, no. 2308-11; SNG Pfälzer no. 49-50.

Gaius (AD 37- 41); Mint of Aegeae

6. *Obv.* [ΓΕΡΜΑΝΙΚΟC ΚΑΙCΑΡ]; Head of Gaius, laureate, facing left.
Rev. [ΑΙΤΕΑΙΩΝ]; Athena standing facing left, holding Nike in extended right hand
Inv. No. 6038
S/W/D AE. 12,20 gr, 26 mm, 12h.
Ref. RPC I, no. 4035; Ziegler, Münzen no. 1377 as *Claudius*.

Time of Galba – Vespasianus (AD 68-79); Mint of Aegeae

7. *Obv.* Head of Perseus facing right, wearing cap and large Gorgoneion surmounted by pecking bird; at left, harp.
Rev. ΑΙΤΕΑΙΩΝ; Bust of Athena, with aegis; behind, spear; in field to right; ΕΙΡ (= year 115 = AD 68/69) and ΑΠΙ.
Inv. No. 8108
S/W/D AE. 12,86 gr, 26 mm, 12h.
Ref. SNG Levante, no. 1700.

164 BC – Imperial Times ; Mint of Tarsus

8. *Obv.* Head of turreted City Goddess, facing right.
 Rev. [**TAPΣEΩN**]; Sandan on horned and winged lion facing right.
 Inv. No. 8094
 S/W/D AE 4,06 gr, 19 mm, 12h.
 Ref. SNG Levante, 925-927, SNG France 2, no. 1344-52; SNG
 Pfälzer, no. 1328

MINT OF COMMAGENE ? (Attribution to Commagene not certain)

Tiberius (AD 19-20)

9. *Obv.* [**TI. CAESAR DIVI AVGVSTI F. AVGVSTVS**]
 Head of Tiberius, lareate, facing right.
 Rev. [**PONT. MAXIM. COS. III. IMP. VII. TR. POT. XXI.**]
 Winged caduceus between crossed cornucopias.
 Inv. No. 8071
 S/W/D AE. 29 mm; 12.44 gr; 12h
 Ref. RIC no. 89-90; SNG Righetti, no. 1826-27; RPC 1, no. 3868/9

EASTERN MINT, CYPRUS or ANTIOCH?

Trajan (AD 98-117)

10. *Obv.* **IMP. CAES. NER. TRAIANO. OPTIMO AVG. GERM.**
 Bust of Trajan, radiate, draped facing right.
 Rev. **DAC. PARTICO P. M. TR. POT. XX. COS. VI. PP.**
 SC in laurel wreath.
 Inv. No. 6046
 S/W/D AE. 25 mm; 11,04 gr; 7h
 Ref. BMC RE, no. 1093, [Pl. 45.3]; RIC no. 677.

ROMAN PROVINCIAL COINAGE

Perhaps, Geta Caesar ? (AD 198-209); Mint of Cilicia-Aegeae?

11. *Obv.* Bust of Geta (?) bare headed, draped, facing right.
 Rev. Goat (?).
 Inv. No. 8127
 S/W/D AE. 22 mm; 5,89 gr; ?
 Ref. .

BYZANTINE PERIOD

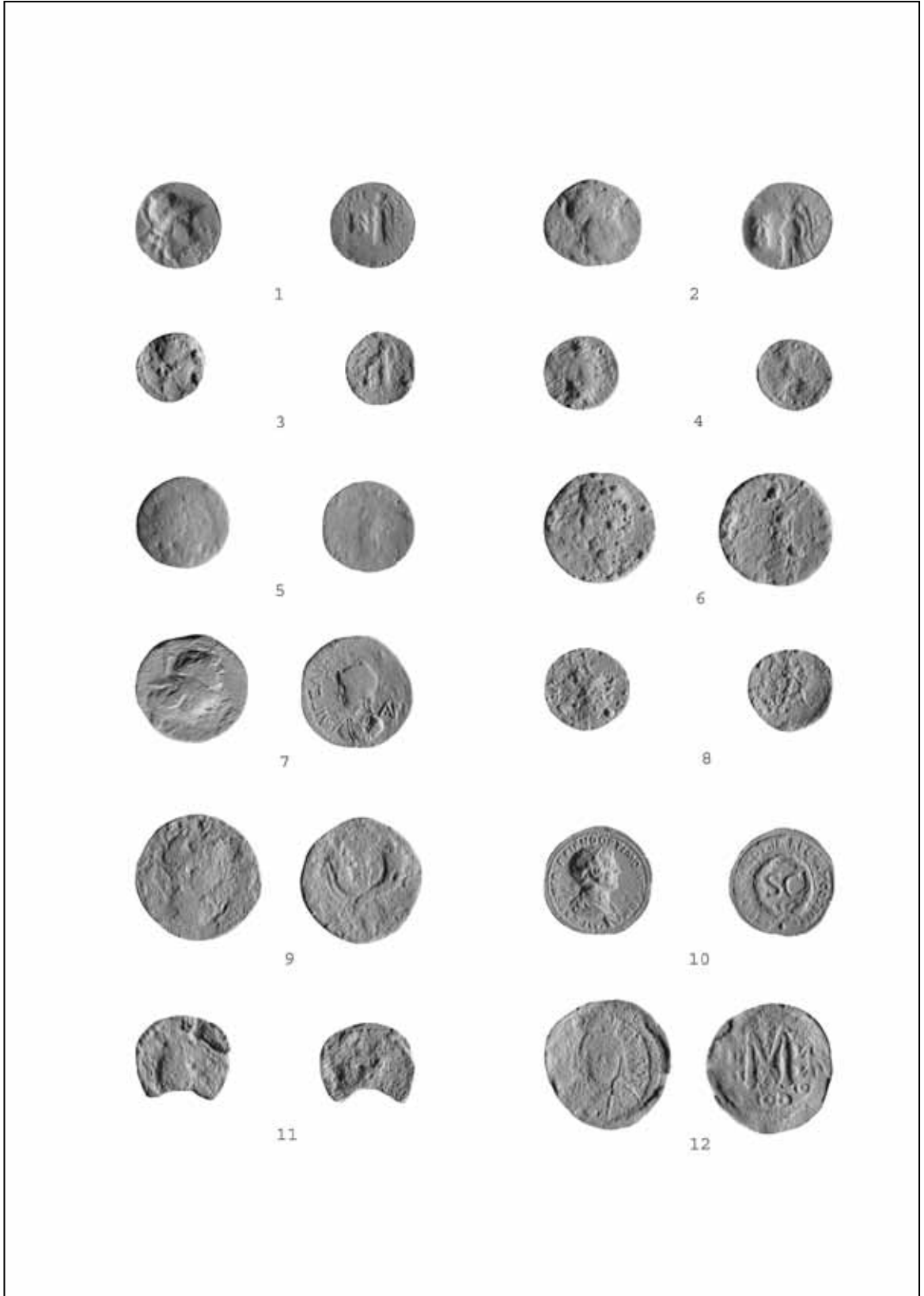
Heraclius (AD 610 – 641); Mint of Constantinople

12. *Obv.* **ΔNHRACLIPERPA**. Bust of Heraclius bearded, facing, wearing
 plumed helmet, cuirasse and holding globus with cross and shield.
 Rev. Large **M**, above **Ϡ**, beneath **Δ**, at left, **ANNO**, at right, **II / II** (= *year AD 613/4*), in ex. **CON**.
 Inv. No. 7007
 S/W/D AE. Follis 29 mm; 11.97 gr; 12h
 Ref. DOC, no. 70d.1 (obv. similar) and 79 a.1 (rev. similar)..

Kaynakça ve Kısaltmalar / Bibliography

- BMC Cilicia George Francis Hill, M.A., *Catalogue of the Greek Coins of Lycaonia, Isauria, and Cilicia*. London, 1900.
- BMCRE H. Mattingly et al. *Coins of the Roman Empire in the British Museum*. London, 1932-1962.
- BMC Seleucid P. Gardner, *Catalogue of the Greek Coins in the British Museum. The Seleucid Kings of Syria*. London, 1978.
- CNG 53 *Classical Numismatic Group, Inc. Auction 53*. March 15, London.
- CNG 54 *Classical Numismatic Group, Inc. Auction 53*. June 14, London.
- DOC A. Bellinger & P. Grierson, *Catalogue of Byzantine Coins in the Dumbarton Oaks Collection and the Whittemore Collection*. 3 Vols. Washington D.C., 1966-1973.
- Houghton, CSE A. Houghton, *Coins of the Seleucid Empire from the Collection of Arthur Houghton*. Ancient Coins in North American Collections 4 (ACNAC). New York, 1983.
- Kritt 1996 B. Kritt, *Seleucid Coins of Bactria*. Lancaster, 1996.
- Kubitschek 1909 W. Kubitschek, "Münzen von Aegeae in Kilikien". *Zeitschrift für Numismatik* (ZfN 42), 1909: 19-24.
- Newell, ESM E. T. Newell, *The Coinage of the Eastern Seleucid Mints*. New York, 1938.
- Newell, WSM E.T. Newell, *The Coinage of the Western Seleucid Mints*. New York, 1941.
- Newell, SMA E.T. Newell, *The Coinage of the Western Seleucid Mints from Seleucus I to Antiochus III*. *Numismatic Studies* 4. New York, 1977, reprint of original 1941 edition with summary of recent scholarship, by O. Mørkholm.

Ptolemy	C. Ptolemy, <i>The Geography</i> , New York 1991.
RIC	C. H. V. Sutherland, <i>Roman Imperial Coinage</i> . Vol. I, London, 1984.
RPC I	A. Burnett, M. Amandry & P. Ripollès, <i>Roman Provincial Coinage I: From the death of Caesar to the death of Vitellus (44 B.C.-A.D. 59)</i> . London/Paris: British Museum/Bibliothèque Nationale, 1992.
Sayar 1999	M. H. Sayar, “Antik Kilikya’da Şehirleşme”, <i>12. Türk Tarih Kongresi, 1. Cilt</i> , Ankara: 193 - 216.
Smith 1991	R. R. R. <i>Hellenistik Heykel</i> , A. Y. Yıldırım (Çev), Homer Kitapevi, İstanbul.
SNG France 2	E. Levante, <i>Sylloge Nummorum Graecorum. France 2 - Cilicia</i> . Paris, 1993.
SNG Levante	E. Levante, <i>Sylloge Nummorum Graecorum. Switzerland I – Cilicia</i> . Bern, 1986.
SNG Righetti	B. Kaposy, <i>Sylloge Nummorum Graecorum. Schweiz II: Münzen der Antike Katalog der Sammlung Jean-Pierre Righetti im Bernischen Historischen Museum Berne</i> , 1993.
Strabon	Strabon, <i>Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika XII-XII-XIV)</i> , Adnan Pekman (çev.), İstanbul, 2000.
Ziegler, Pfälzer	R. Ziegler, <i>Sylloge Nummorum Graecorum Deutschland, Pfälzer Privatsammlungen</i> , 6. Band: Isaurien und Kilikien, München, 2001.
Ziegler, Münzen	R. Ziegler, <i>Münzen Kilikiens aus kleineren deutschen Sammlungen</i> . Vestigia 42. München, 1988.
Ziegler, Prestige	R. Ziegler, <i>Städtisches Prestige und kaiserliche Politik</i> . Studien zum Festwesen in Ostkilikien im 2. und 3. Jh. n. Chr. Düsseldorf 1985.

Resim 2: Yüceören Nekropolü Sikkeleri.
Figure 2: The coins of the Yüceören Necropolis.

Resim 3: Yüceören Nekropolü Sikkeleri
Figure 3: The coins of the Yüceören Necropolis.

EK. 2

YÜCEÖREN İSKELETLERİNİN PALEOANTROPOLOJİK AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ayla Sevim*

GİRİŞ

Geçmişte yaşamış toplumlara ilişkin bilgi edinmenin birinci yöntemi onlara ait kalıntıların incelenmesidir. İnsan iskeletleri bu kalıntıların bir bölümünü oluşturur ve iskelet kalıntılarından, mensup olduğu toplumun yaşam tarzı, beslenme alışkanlığı, morfolojik özellikleri, demografik profili ve akrabalık ilişkileri gibi pek çok bilgi edinilebilmektedir. Bu çalışmanın konusunu oluşturan Yüceören Nekropolü iskeletleri, Adana ili Ceyhan İlçesi Kurtkulağı Beldesi'nin Yüceören Mahallesi'nde yapılan kurtarma kazısı çalışmaları sırasında ele geçmiştir. Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün izinleri, BTC HPBHP Direktörlüğü'nün finansman desteği ile gerçekleştirilmiştir. GÜ-ARÇED tarafından yürütülen Yüceören Nekropolü Kurtarma Kazısı, Adana Müzesi Müdürü Kazım Tosun'un başkanlığında, Gazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. İlhami Durmuş'un bilimsel sorumluluğu altında bir ekip tarafından yapılmıştır. İskeletlerin ele geçtiği Nekropol alanı, Yüceören Mahallesi'nin 125 m doğusunda, deniz seviyesinden yaklaşık 230 m yükseklikte ve kireçtaşı ana kayanın oyulması ile oluşturulmuş geniş bir tepelik alana yayılmıştır. Bu nekropolden çıkarılan iskeletlerin incelenmesi sonucu Yüceören toplumuna ilişkin bilgiler elde edilmiştir.

Yüceören Nekropolünden ele geçen iskeletlerin Geç Helenistik- Erken Roma dönemine tarihlendirilen bir topluma ait olduğu anlaşılmıştır. İskeletlerin incelenmesindeki temel amaç, ilgili toplumun demografik ve morfolojik yapısı ile sağlık profilinin ortaya konulmasıdır. Buradan elde edilen veriler eskiden yaşamış toplumlara ilişkin araştırmalarda karşılaştırma materyali oluştururken, aynı zamanda toplumların tarihsel geçmişlerinin araştırılmasına da katkı sağlayacaktır.

* Prof. Dr. Ayla Sevim, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Antropoloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

Materyal ve Metot

Materyal:

Bu çalışmanın materyalini Yüceören 2003 yılı çalışmalarında açılan K1, K2, K3/2, K4, K6, K7, K8, K9, K11, K12, K15, mezarlarında ele geçen iskeletler oluşturmuştur. İskeletler bu mezarlardan oldukça karışık ve dağılmış bir şekilde ele geçmiştir. Her bir mezardan ele geçen iskeletlerin önce bütün kemikleri bölümlerine göre sınıflandırılarak birey sayıları belirlendi. Birey sayısı belirlenirken sayıca en yüksek olan kemik sayısı dikkate alınmıştır. Her bir mezardan kaç birey olduğu belirlendikten sonra yaş ve cinsiyet gruplarına göre yeniden bir sınıflandırma yapıldı. Her bir mezardan gelen ve iskelet numaraları tarafımızca verilen materyal Tablo 1’de ayrıntılı olarak verildi. Bu belirlemelere göre Yüceören popülasyonunda izole olarak değerlendirilenlerin dışında toplam 59 bireye ait iskelet saptandı. Birey olarak değerlendirilen iskeletlerin yaş ve cinsiyet ayrımları yapıldıktan sonra biyometrik ölçümleri alındı ve biyometrik ölçümleri değerlendirilebilen kadın ve erkeklerin kafatası, mandibula ve pelvis ölçümleri Tablo 3-6’da verildi.

Metot:

Yüceören Mahallesinde yapılmış olan kazıda toplam 11 mezardan çıkarılmış iskeletler üzerinde yapılan çalışılmalarda, iskeletlerin karışık ve korunma durumlarının çok kötü bir durumda olması, yaş ve cinsiyet belirlemelerinde sorunlara neden olmuştur. Mezarlardan gelen iskelet materyalinin temizlik ve onarımları yapıldıktan sonra, her bir mezardan karışık olarak toplanan iskeletlerden birey sayısı belirlendi. Birey olarak değerlendirilemeyecek durumda parçalı olan kemik ve dişler izole olarak değerlendirmeye alındı. Yaş tahmini ve cinsiyet tayini yapılırken iskeletin mevcut olan kemiklerine uyarlanabilecek yöntemlerden yararlanıldı. Yetişkin bireylerde; kafatasının bulunduğu durumlarda sutural kaynaşma, alveol kaybı, ölüm öncesi diş kaybı ve diş aşınmaları ile clavicula dikkate alınarak yaş belirlendi (Kaur ve Jit, 1990, Ubelaker, 1978; WEA, 1980;). vücut kemiklerindeki karışıklık nedeniyle femur, humerus, symphysis pubis ve suturların birlikte değerlendirildiği kompleks yaş belirleme yöntemi bir çoğuna uygulanamadı (WEA, 1980). Bu nedenle belirlenen bireylerin bazılarında kesin yaş verilmeden, sadece genç erişkin, orta erişkin ve yaşlı erişkin şeklinde sınıflandırma yoluna gidildi. Bebek ve çocuklarda dişler ve uzun kemik uzunlukları ile kaynaşma merkezlerinden yararlanılarak bireyin yaşı belirlendi (Brothwell 1981; Bass, 1995; Brothwell 1981; WEA, 1980; Bouville ve ark. 1983). Erişkin bireylerin cinsiyetleri belirlenirken genellikle kafatasındaki morfolojik farklılıklardan, varsa pelvis iskeletinden yararlanıldı (Bass, 1995; Brothwell 1981; WEA, 1980; Ubelaker,1978; White, 1991).

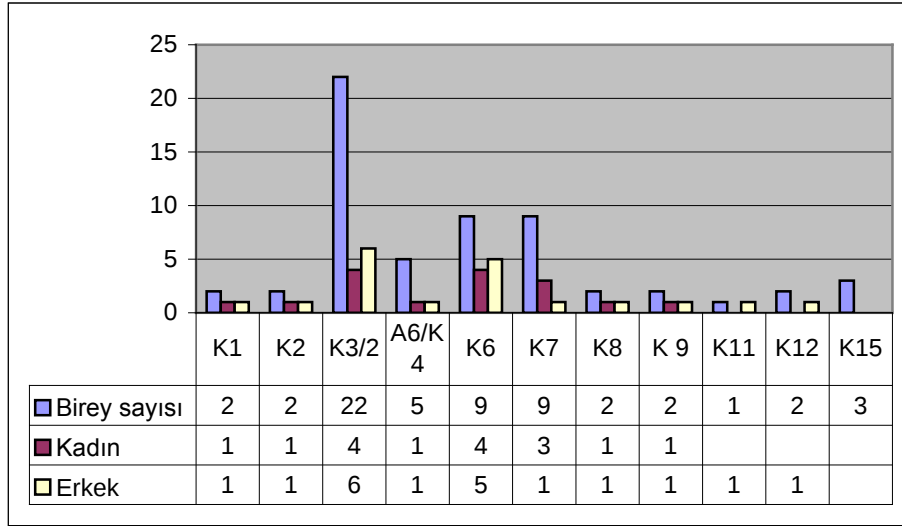
Cranial endis ve boy uzunluğunun hesaplanmasında yararlanılan biyometrik ölçüler Ubelaker, Olivier (1969), ve Martin-Saller(1957-59) kaynaklarında verilen ölçü tekniğine göre alındı. Boy hesaplamasında Trotter-Gleser, Pearson (Olivier, 1969) ve Sağır (2000)'ın metotları kullanıldı.

BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE TARTIŞMA

Demografik Analiz:

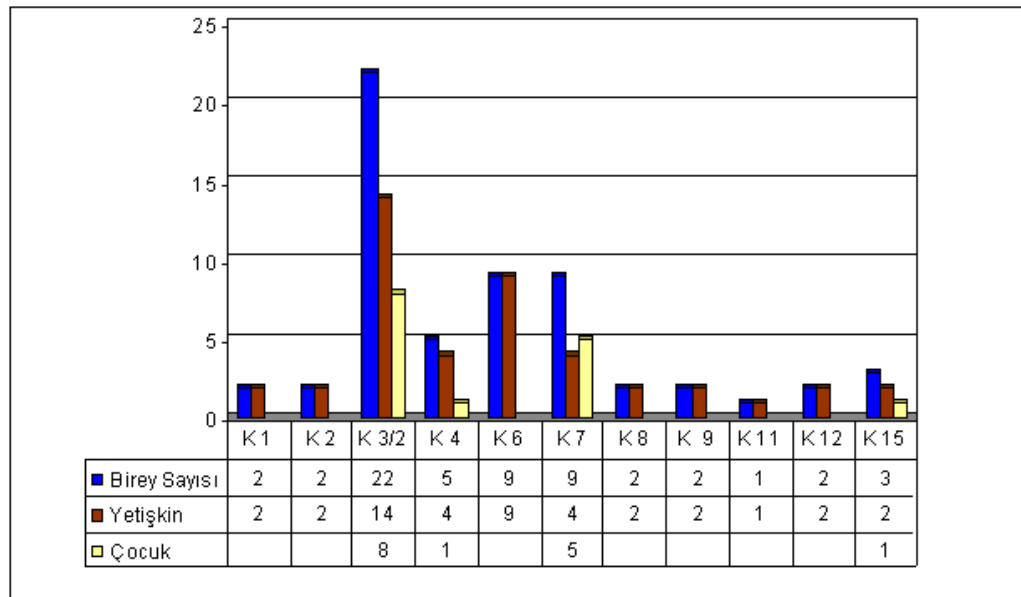
Geç Helenistik - Erken Roma Dönemine tarihlendirilen mezarlardan ele geçen Yüceören toplumunun birey ayrımları erişkinlerde ve çocuklarda mevcut olan kafatası sayıları ile vücut kemiklerinin sağ ve sol tarafları ayrıldıktan sonra, bu kemiklerin sayıları dikkate alınarak yapılmıştır. İskeletlerin değerlendirilmesi sonucu mezarlardan çıkan birey sayıları Tablo 1'de, K3/2 mezarından karışık olarak ele geçen postcraniyal kemiklerin dağılımı da Tablo 2'de verilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucu incelenen popülasyonda 44 erişkin, 15 çocuk olmak üzere toplam 59 birey belirlendi (Grafik.1). Buluntuların niteliği doğrultusunda uygun yöntemler kullanılarak yapılan belirlemeler sonucunda, iskeletler yaş grupları ve cinsiyetlerine göre değerlendirildiğinde 19 erkek, 16 kadın ve 9 cinsiyeti belirlenemeyen erişkin ile 15 çocuk Yüceören toplumunu oluşturmaktadır (Tablo 1-2 ve Grafik 1, 2, 3).

Tablo 1'de verilen mezarlardaki birey dağılımına bakıldığında en fazla sayıdaki bireyin K3/2'den geldiği anlaşılmaktadır. Dromosun kuzey duvarına oyulmuş K-3/2 mezar odasının 0.55 m genişliğe ve 1 m yüksekliğe sahip olan kapak taşı in-situ olarak tespit edilmiştir. Yarım tonoz tavanlı odanın genişliği 1.30 m, uzunluğu 1.80 m ve yüksekliği 0.95 m dir. K-3/2 mezar odası içerisinde toplu olarak kemiklerin ele geçtiği belirtilmiştir. Bu mezardan gelen kemiklerin değerlendirilmesi sonucu 14 yetişkin ve 8 çocuktan oluşan toplam 22 birey saptandı (Tablo 3, Grafik 3) . K12 mezarından erişkin bireye ait olduğu anlaşılan yanmış kemiklerin yanı sıra 1 erkek bireye ait normal kemikler belirlendi. Ayrıca A6/K4 mezarından 5, K1, K2, K8 ve K9 mezarlarında 2'şer birey, K6 ve K7'den 9'ar birey, K11'den 1 ve K15'ten 3 birey tespit edildi (Tablo 2).

Grafik 1: Yüceören bireylerinin cinsiyete göre dağılımı.

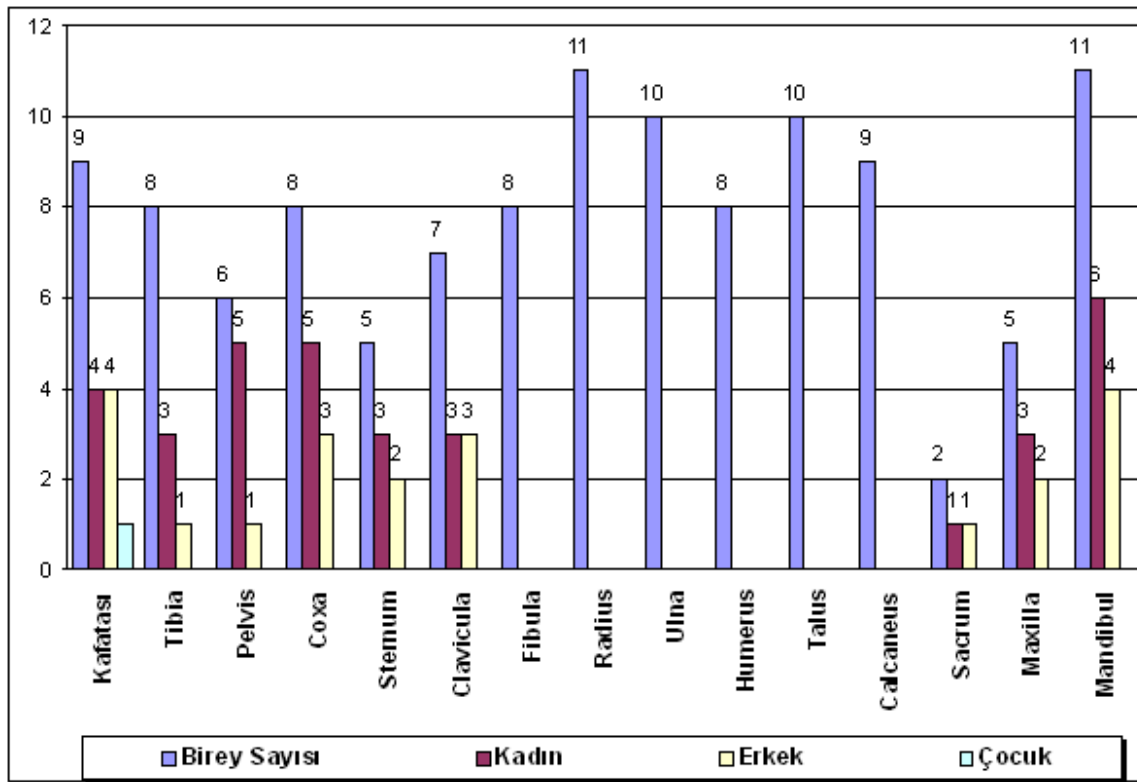
Birey ayrımı yapılan iskeletlerin tamamında kesin yaşlandırma yapılamadı, yaş ve cinsiyetleri belirlenenlerin demografik bir dağılımı yapıldığında toplumun çoğunluğunu erişkinlerin oluşturduğu görülmektedir. Daha önce de değinildiği gibi toplam 59 bireyle temsil edilen Yüceören toplumunda 15 bebek ve çocuk ile 44 erişkin mevcuttur. Erişkin bireylerin 19 erkek, 16 kadın olmak üzere toplam 35 bireyin cinsiyeti belirlenirken 9 erişkin bireyin kemiklerinin çok kötü korunmuş olmasından dolayı cinsiyetleri belirlenememiştir (Tablon 2, Grafik 1). Toplumun yaşları belirlenen bireyleri dikkate alındığında, ortalama ömür uzunluğu kadınlarda 39.6 , erkeklerde 38.3, çocuklarda 5.15 olarak saptandı (Grafik 4). Bu toplumun en uzun yaşayan bireyi 56 yaşlarında bir erkektir. (K3/2 7nolu Kafatasının ait olduğu birey bak. Tablo 7).

Grafik 2: Yüceören Bireylerinin Genel Demografik Dağılımı.

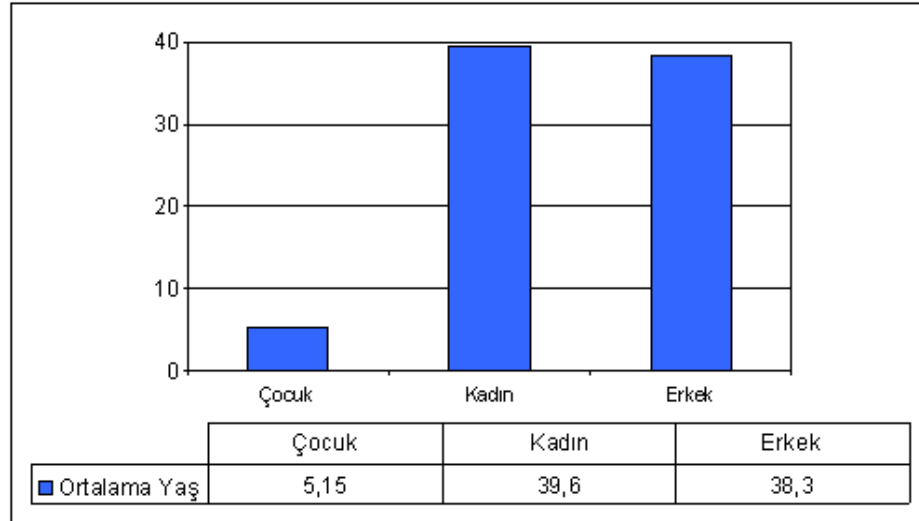
Toplunun genel demografik dağılım grafiğine bakıldığında erişkinlerin çocuklara oranla daha fazla sayıda olduğu görülmektedir (Grafik 2). Genellikle eskiden yaşamış toplumlarda bebek ve çocukların sayısı erişkinlerden daha yüksek olmaktadır. Dolayısıyla Yüceören sonuçları beklentiler doğrultusunda değildir. Ancak nekropolün tamamının araştırılması toplumun demografik dağılımının daha sağlıklı değerlendirilmesini sağlayacaktır.

Mezarlıklardan bireylerin karışık olarak ele geçtiğine değinilmişti. Bunların arasında en yoğun iskeletin çıkarıldığı K3/2 mezarından ele geçen iskeletlere ait bölümler Tablo 2’de verildi. Buna göre 9 adet kafatası, 8 tibia (baldır), 8 pelvis (leğen boşluğu), 8 tek coxa (kalça kemiği), 5 sternum, 7 clavicula (köprücük kemiği), 8 fibula (iğne), 11 radius (döner), 10 ulna (önkol), 8 humerus (üst kol), 10 talus (topuk), 9 calcaneus (aşık), 2 sacrum (sağrı), 5 maxilla (üstçene), 11 mandibula (altçene) kemikleri belirlendi. Bu kemiklerin bazılarından yaş ve cinsiyet ayrımı yapılabilirken, bazılarında yapılamadı. Bu nedenle çok sayıda kemik belirlenmekle birlikte bu kemiklerin birbirleriyle karşılaştırmaları yapıldığında 22 bireye ait iskelet kalıntılarının varlığı saptandı (Tablo 3, Grafik 3).

Grafik 3: K3/2 mezarından ele geçen vücut kemiklerinin kadın, erkek ve çocuk dağılımı.

Yaşları belirlenebilen bireyler kendi içerisinde değerlendirildiğinde; % 25,5'inin çocuk ve %74,5'inin yetişkin olduğu, bunların da çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu anlaşılmaktadır. Yüceören erişkinlerindeki bulgular genellikle tarihi toplumlardaki sonuçlarla benzerlik gösterse de, bebek ve çocuklar için aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Bir toplumda çocuk ölümlerinin az sayıda olması bu toplumun sağlıklı olduğunun göstergesidir. Ancak genellikle prehistorik toplumlarda bebek ve çocuk ölümleri popülasyonun %50'nden fazlasını oluşturması beklenir. Ülkemizin kırsal bölgelerinde günümüzde bile % 50'lere varan çocuk ölümleri söz konusu iken, Geç Helenistik-Erken Roma döneminde yaşamış olan Yüceören toplumunda % 25 civarında olması bu toplumun çok sağlıklı bir toplum olduğunu göstermez, bu durum topluma ait bebek çocuk iskeletlerin çoğunun kazı sırasında ele geçmediğinin bir göstergesidir . Bebek ve çocuk iskeletleri oldukça narin ve kolayca tahrip olabilmektedir dolayısıyla toplu gömüler içinde bulunabilecek bu iskeletler toprağa karışıp kolayca yok olabileceği gibi, mezarlık alanının dışında başka yerlere de gömülebileceği olasıdır. Bunun yanı sıra proje gereği Nekropolün tamamının kazılmamış olması gibi nedenlerden dolayı bebek ve çocuk ölümü oranları düşük çıkmış olabilir.

Grafik 4: Yüceören bireylerinin yaş ve cinsiyete göre ortalama yaşam süreleri.

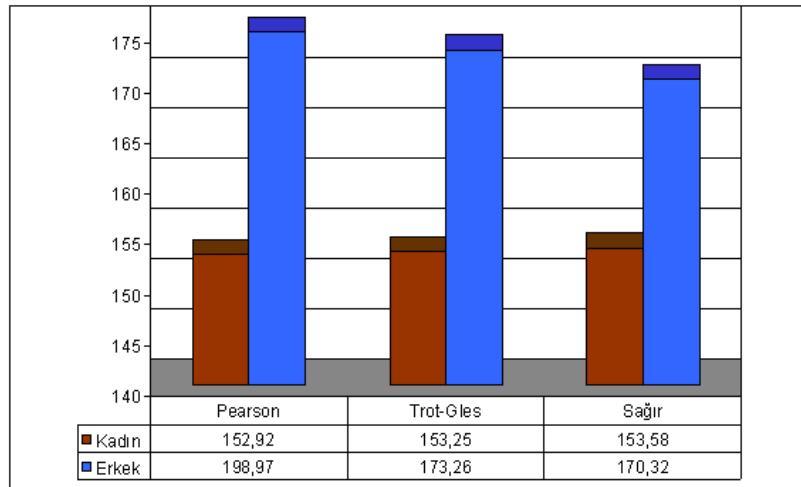
Yüceören iskeletlerin ölüm yaşları incelendiğinde hem erkeklerde hem de kadınlarda, ölümlerin en çok 35-45 yaşları arasında olduğu görülmektedir. Genellikle tarihi toplumlarda, kadınlarda doğurganlığın daha yoğun olduğu 15-35 yaşları arasında ölümler yüksek olmaktadır. Erkeklerde ise savaşçı toplumlarda 20-35 yaşları arasında yoğun ölümler olduğu bilinmektedir. Bunun yanı sıra 40-45 yaşları arası, erkek bireyler için bazı hastalıkların ortaya çıktığı bir dönem olması açısından riskli yaşlar olarak

bilinir. Yüceören toplumunda ölüm yaşları bu sonuçlarla pek benzerlik göstermemektedir.

Demografik analizler için genel bir değerlendirme yapılacak olursa, Yüceören toplumunu oluşturan bireylerin tümünün yaşlarının kesin olarak belirlenememesi, bebek ve çocuk iskeletlerinin az sayıda bulunması gibi nedenlerden dolayı sonuçlar beklentiler doğrultusunda değildir. Ayrıca nekropol alanının tamamının açılmaması ve muhtemelen çocuk mezarlarının hepsinin açılmamış olması ihtimali de demografik sonuçları etkilemiş olmalıdır. Eldeki verilerle yapılan değerlendirmelerde, bu toplumun orta yaş insanların ve erişkinlerin yoğunlukta, erkeklerin kadınlara oranla daha fazla sayıda ve daha uzun ömürlü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Boy Uzunluğu:

Genellikle iskeletlerin ekstremitelerinden (kol ve bacak kemikleri) yararlanılarak hesaplanan boy uzunluğu incelenen toplumun morfolojik yapısının belirlenmesine önemli katkı sağlamaktadır. Bu toplumda boy uzunluğunun hesaplanmasında yararlanılan uzun kemiklerin, mezarlardan karışık olarak ele geçmesi boy uzunluğu hesaplamalarında da bazı zorluklarla karşılaşmamıza neden olmuştur. Uzun kemikler önce cinsiyete göre daha sonra bireylere göre sınıflandırılarak humerus, radius, ulna, femur, tibia ve fibulaları (sağ ve sol tarafları) maksimum uzunlukları alındıktan sonra , bireylerin boy uzunlukları hesaplandı. Bu hesaplamalara göre Yüceören kadınlarının boy ortalaması yaklaşık 153 cm iken, erkekler 170 cm civarında bulundu (Grafik 3). Martin Saller'e (1957-1959) göre Yüceören kadınları Orta (153-155.9 cm), erkekleri ise uzun (170-179.9 cm) boy kategorisinde yer alırken, Vandervel'e göre kadınlar orta altı (153-158), erkekler orta boy (168-174 cm) sınıflandırması içerisinde olduğu saptandı (Grafik 5).

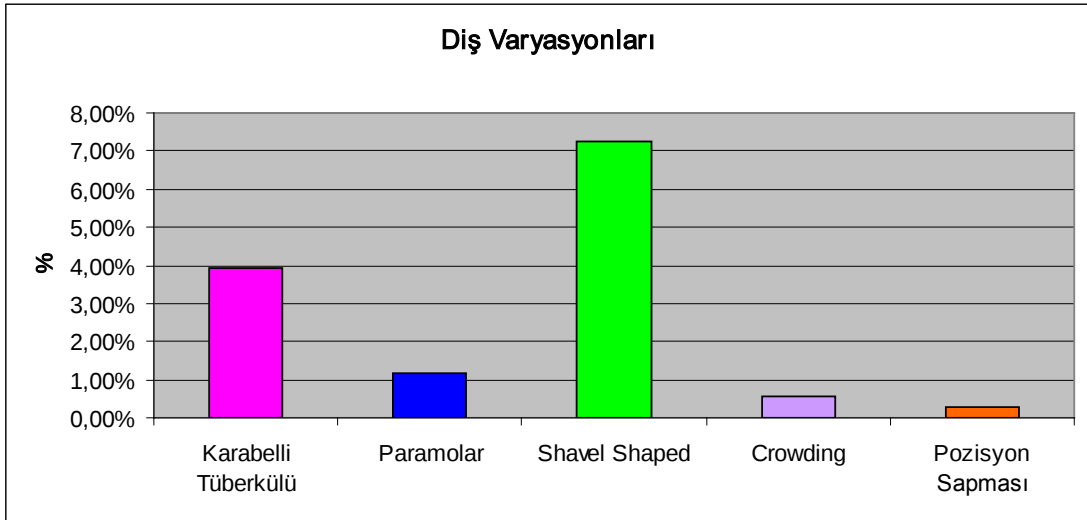
Grafik 5: Yüceören Kadın ve Erkeklerinin Ortalama Boy Uzunlukları

Varyasyon:

Varyasyon veya nonmetrik özellikler olarak isimlendirilen ve genellikle genetik kökenli olduğu düşünülen bazı özellikler her toplumda olduğu gibi Yüceören toplumunda da gözlenmiştir. Bu özellikler kafatası, vücut kemikleri ve dişlerde olmak üzere vücudun çeşitli bölgelerinde görülebilmektedir ve bulunma sıklıkları toplumların homojen oluşları hakkında ipuçları vermektedir. Bunlar DNA analizleriyle birlikte desteklendiğinde populasyonlar arasındaki akrabalık ilişkileri hakkında da önemli bilgilere ulaşılmaktadır.

İncelenen dişlerden shavel shaped'in (kürek biçimli diş) bulunma sıklığı % 7.25 iken (Resim 5), carabelli tüberkülü'nün bulunma oranı molarlarda % 3.9'dir. (Resim 4). Bunların yanı sıra bir bireyde crowding, iki bireyde sürmemiş diş, iki bireyde pozisyon sapması ve iki bireyde diş fazlalığı, bir bireyde de paramolar (Resim 3) saptandı (Grafik 6). Yapılan değerlendirmelerde toplumun dişlerinin % 41'inin ölüm sonrası kayıplar olduğu belirlendi. Bu nedenle toplumun diş sayıları kesin olarak belirlenemedi; ancak, istatistiksel değerlendirmeler genellikle incelenen dişler üzerinden yapıldı. Yapılan değerlendirmeler sonucunda shavel shaped ve carabelli tüberkülü ve paramolar gibi bazı varyasyonların birlikte bulunması dikkat çekici bir durumdur. Bilindiği gibi shavel-sahped en çok Çinliler (% 91.9) ve Eskimolarda (%84) görülürken, carabelli tüberkülü (Resim 5) Amerikan askerlerinde (% 72.3) ve Amerikan beyazlarında (%41) daha yüksek oranda saptanmıştır (Bass, 1995). Dolayısıyla oldukça farklı toplumlarda yüksek oranda karşımıza çıkan bu iki özelliğin Yüceören insanlarında birarada görülmesi bu toplumun heterojen (karışık özelliklere sahip) bir toplum olduğunu göstermektedir.

Dişlerin dışında bir bireyin kafatasında metopic sutur (Resim 2) ve inka kemiği, 4 baldır kemiğinde (tibiada) çömelme faceti, bir uyluk kemiğinde (femurda) hypothrochanteric fossa gözlemlendi. Kemiklerin iyi korunmamış olmaları vücut kemikleri üzerinde belirlenen varyasyonların bulunma sıklığının düşük oranda çıkmasına neden olmuştur. Vücut varyasyonlarında belirlenen sayısal değerlerin az olması nedeniyle herhangi bir istatistiksel değerlendirme yapılmadı.

Grafik 6 : Yüceören Dişlerinde Belirlenen Varyasyonlar

PALEOPATOLOJİK DEĞERLENDİRME

Yüceören toplumunu oluşturan bireylerinin yaşam sürecinde geçirmiş oldukları hastalıklardan kemikleri etkilemiş olanlar belirlenmiştir (Tablo 7, Grafik 6). Bunlar arasında tanımlanamayan bazı lezyonlar da yer almaktadır. Bunlar daha çok kemikler üzerinde sünger şeklinde oluşumlar ve çoğu kalça kemiklerinde gözlenen delikli oluşumlardır. Bu oluşumlar anemi, tuberküloz v.b bazı hastalıkların sonucu olabileceği gibi romatizmanın bazı türleri de bu oluşumların nedeni olabilir. Bu tür lezyonlar bir breye ait iskeletin tümünün incelenmesiyle doğru açıklanabilmektedir. Belirlenen patolojik lezyonlardan tanımlanabilenler ise aşağıda açıklanmıştır.

Porotic hyperostosis ve Cribra Orbitalia:

Porotic hyperostosis, kafatasının suturlara yakın bölgelerinde oluşan toplu iğne başı şeklinde delikli veya süngerimsi bir yapıdır. Kemiklerde porotic yapının yanı sıra diploe kalınlaşması şeklinde de rastlanır. Cribra Orbitalia ise göz boşluğunun tavanında oluşan delikli oluşumdur. Porotic hyperostosis'ten bir yandan malaria sclemia (sıtma) gibi hastalık sonucu oluşan demir eksikliği sorumlu tutulurken, diğer yandan beslenme bozukluğuna bağlı olarak ortaya çıkan demir eksikliğinden ileri geldiği belirtilmektedir. Porotic hyperostosisin nedeni kesin olarak bilinmemekle birlikte, bu konuda çalışmış olan çoğu araştırmacı demir eksikliğine bağlı aneminin bir sonucu olduğunu kuvvetle savunmaktadır (Angel,1966; 1971; Angel and Bisel,1986; Zaino,1964). Demir eksikliği anemisinde genellikle orbitallerin (göz boşluklarının) tavan kısmında delikli bir yapı ile kendini gösteren *cribra orbitalia* bazen *porotik hyperostosis* ile birlikte görülebilir. Çocuklukta anemi olan bireyler (eğer bu hastalıktan ölmemişlerse) erişkinliğe ulaştıklarında kafatası kemiklerinde bazen diploe kalınlaşması oluşurken, bazı

durumlarda ise porotik yapının izleri kalmaktadır. Bu lezyonların Yüceören iskeletlerindeki varlığı değerlendirildiğinde; bir bireyin parietalinde porotik oluşum gözlenirken, iki bireyde de *cribra orbitali*ya bulundu. Bunun yanı sıra iki bireyin de occipital ve sphenoid kemiklerinde az da olsa bu porotik oluşum saptandı (Tablo 7, Grafik 7).

Angel (1966) porotic hyperostosisin oluşmasına neden olan hastalıktan, beslenme bozukluğu ve kötü çevre koşullarını sorumlu tutmaktadır. Yine bu lezyonun ortaya çıkmasından sorumlu tutulan **Anofel Plasmodium'a** 1870'lerde Anadolu ve Akdeniz'de rastlandığı ve bu bölgelerden kuzeye doğru yayıldığı düşünülmektedir (Angel 1966). Lezyonun en yoğun olduğu dönem %50'lik bir oranla üst paleolitik dönemdir. Tarımın gelişmesi ve buna bağlı olarak beslenme rejiminin değişmesi ve çevre koşullarının düzelmesiyle porotic hyperostosis oranında azalma olduğu belirlenmiştir. Neolitik Dönem'e tarihlendirilen Çatalhöyük toplumunda lezyon %41 oranında iken, Geç Bronz'da %8, Erken Demir Çağı'nda % 4 oranındadır (Angel,1975). Bu değerlerden de görüldüğü gibi oranda gittikçe bir azalma olurken, tarımın gerilemesiyle orantılı olarak Helenistik dönemde %10, Roma döneminde %24 gibi değerlerle lezyonda yeniden bir artış söz konusudur. Buna paralel olarak bu dönemlerde çocuk ölümlerinde de bir artış söz konusudur (Angel,1966).

Yüceören iskeletlerinin karışık ve dağınık olmaları nedeniyle bireylerin hepsinde porotic hyperostosis bakılamamıştır, bu nedenle toplum içerisindeki dağılım oranı hesaplanamamıştır. Ancak az sayıda olmakla birlikte lezyonun varlığı burada sıtmanın da olabileceğini akla getirmektedir. Bununla birlikte tarihlendirildiği dönem ve bulunduğu bölge dikkate alındığında bu lezyonun görülme oranının daha yüksek bir değerde olması beklenirdi.

Osteoarthritis: Eklem romatizması olarak da bilinen osteoarthritis eski toplumlarda sıklıkla karşımıza çıkan bir paleopatolojik lezyondur. Lezyonun oluşmasına neden olan rahatsızlıkla, toplumu oluşturan bireylerin günlük yaşamlarındaki fiziksel stres arasında bir ilişki olduğu bilinmektedir. Osteoarthritis Yüceören toplumunda da ağırlıklı olarak belirlenen lezyonlardan birisidir. Karışık bir durumda bulunan kemiklerin 15'inin eklem bölgelerinde osteoarthritis belirlendi. Osteoarthritis genellikle vertebralarda etkili olmakla birlikte uzun kemikler ve kalça kemiklerinin de diğer kemiklerle eklem yaptığı bölgelerde sıkça karşımıza çıkmaktadır (Resim 11). Osteoarthritisin belirtileri oldukça yavaş gelişmekte ve genellikle bir veya birkaç eklemi tutmaktadır. İlerleyen yaşla birlikte ortaya çıkan bu hastalıkta en sık tutulan eklemler kalça ve diz eklemleri, bel ve boyun omurlar, parmakların üst ve alt uçlarıdır.

Zamanla eklemlerde belirgin şekil bozukluklarına yol açar , fakat eklemlerde kaynaşma olmaz (Rotschild, 1997).

Oldukça yaygın bir şekilde bulunan bu paleopatolojik olguya Yüceören iskeletlerinde bireyleri bütün olarak değerlendirme şansına sahip olsaydık eğer en yüksek oranda osteoarthritisin bulunacağı kaçınılmazdı. Ancak hangi bireylere göre istatistiksel değerlendirme yapmak mümkün olamamıştır, sadece belirlenen sayılar verilmiştir.

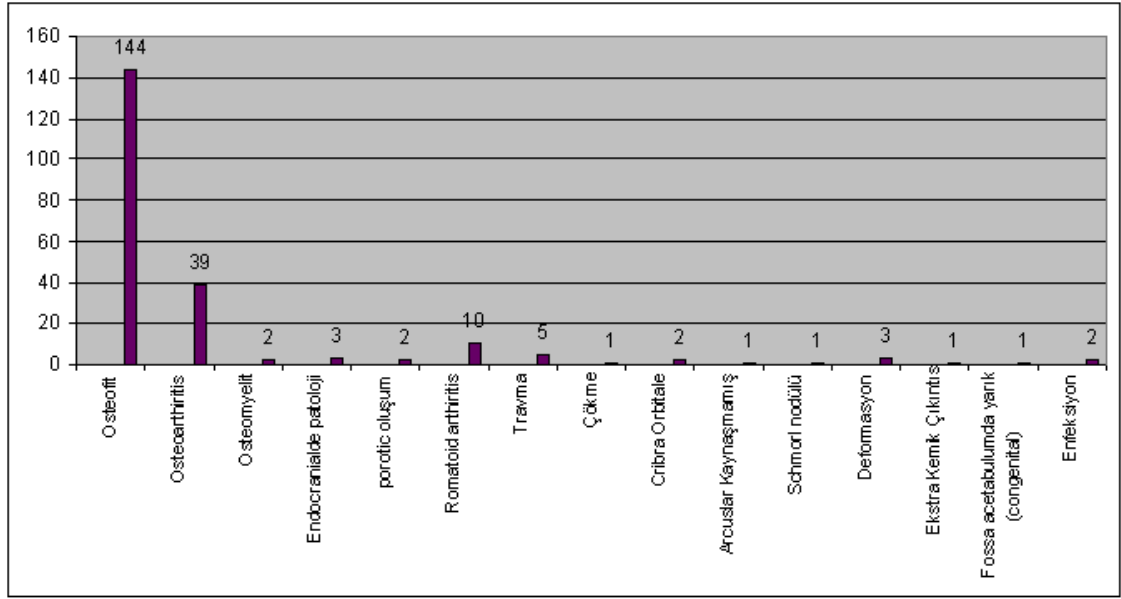
Romatoid Arthritis: Geçmişte yaşamış olan insanların iskeletlerinde yaygın olarak her yaşta görülebilen romatoid arthiritis çeşitli dokuları etkileyen, ancak sıklıkla eklemlerde etkili olan bir romatizmal hastalıktır. Enfeksiyon kökenli olduğu düşünülen bu hastalık kronik bir eklem rahatsızlığı olarak tanımlanmaktadır. Kemiklerin eklem yüzeylerinin bozularak dudaklaşması, eklem aralığının daralması, eklem yüzeyinin kenarlarında düzensiz kemik çıkıntıların oluşması, ileri aşamalarda kemiklerin kaynaşmaları gibi tahribatlar yaratmaktadır. Hastalığın ilerlemiş aşamalarında *ankylosing spondylitis* olarak isimlendirilen eklem kaynaşmaları olmaktadır (Ortner ve Putschar 1985; Roger, 1995). Bir çok Anadolu toplumunda olduğu gibi Yüceören insanların da *romatoid arthiritis* saptandı. En belirgin olanlar bir erkeğe ait sol talus (Resim 7,8) ile başka bir erkeğe ait sağ clavícula, erişkin bir bireyin radius proximali, farklı 3 erişkine ait talus (Resim 7,8) ve 1. metacarpaller, bir erişkine ait 2. el parmağı ile 3. ayak parmak kemiklerinde romatoid arthiritis bulgularına rastlandı.

Enfeksiyonel Hastalıklar: Yumuşak dokularda sık sık oluşan enfeksiyon bazı durumlarda kemikleri de etkilemektedir. Bakteri, virüs gibi bazı mikroorganizmalar ile barsak solucanı gibi bazı asalak canlıların vücuda girerek yerleşmesi ve dokuların bu canlılara karşı ürettikleri toksinlere karşı gösterdiği reaksiyon enfeksiyon olarak isimlendirilir (Kumar ve ark., 2003). Çok yoğun olmamakla birlikte Yüceören iskeletlerinde enfeksiyonun etkilediği kemikler mevcuttur. Bunlardan biri costanın (kaburga) sternal yüzeyinde saptandı. Enfeksiyona ait tahribatlar pek çok hastalığın sonucu olabilir. Omurlar, kalça kemikleri ve göğüs kafesinin enfeksiyondan etkilenmesi genellikle tüberkülozu akla getirmektedir. Ancak bu çalışmanın materyalinde tüberkülozu gösterecek yeterli veri olmadığından bu toplumda enfeksiyona yol açan rahatsızlık hakkında bir değerlendirme yapmanın doğru olmayacağı kanısındayız. Enfeksiyonun yanı sıra kaburgalarda deformasyon ve ekstra kemik çıkıntıları da belirlendi. Ayrıca bir clavícula'nın sternal ve acromial ucunda kemik çıkıntıları ile sternum ve clavícula'nın birleşme yüzeyinde enfeksiyona bağlı deformasyon saptandı.

Vertebralarda Görülen Patolojiler: Bel rahatsızlıkları ve fizyolojik stresin izlerini en iyi yansıtan kemikler omurlardır. Herhangi bir rahatsızlık geçirmeyen ve fiziksel güç gerektiren işlerde çalışmayan bireylerde de yaşa bağlı olarak osteofitik oluşumlar gözlenebilir. Vertebralardaki patolojik oluşumlar genellikle günlük yaşamdaki fiziksel stres ya da enfeksiyonel rahatsızlıklar sonucu oluşan schmorl nodülü, osteofit ve rhomatoid arthritis ile degenerative arthritis olarak isimlendirilirler. Hatta bu oluşumlardan yararlanarak bireyin yaşı konusunda da bir değerlendirme yapılabilmektedir. Tarihi toplumlarda en sık rastlanan olguların başında omurlarda oluşan osteofit ve schmorl nodülleridir. Yüceören İnsanlarında da osteoarthritis'ten sonra en yoğun rastlanan diğer patolojik lezyonlar vertebralarda (omurlar) belirlenmiştir.

İncelenen toplumun sırt (thoracal) ve bel (lumbar) vertebralarında oldukça yaygın bir biçimde osteofit başlangıcı mevcuttur; bir boyun (servical) , üç sırt, dört bel vertebranın üst ve alt yüzeylerinde süngerimsi yapı söz konusudur. Osteofitik yapı genellikle yaşlı bireylerde sıkça karşılaşılan bir durum olmakla birlikte, Yüceören toplumunda genellikle 30 ila 45 yaşları arasındaki bireylerde daha yoğun gözlenmiştir. Bunun yanı sıra farklı bireylerde, bir boyun omurunda (cervical vertebrada) ekstra kemik çıkıntısı, bir bel omurunda (lumbar vertebrada) enfeksiyon ve çökme, bir sırt omurunda (thoracal vertebrada) schmorl nodülü ve osteofit saptandı. Bilindiği gibi schmorl nodülü intervertebral diskin üste ve alta vertebra corpusuna fıtıklaşması olarak tanımlanmaktadır ve ileri aşamalarda kamburluğa bile neden olabilmektedir. Bu toplumda sadece iki bireyde schmorl-nodülü tespit edildi (Tablo 7, Grafik 6).

Konjenital Patoloji: Genellikle genetik kökenli olan ve doğumdan itibaren oluşan hastalıkların yol açtığı izler olarak bilinmektedir. Yüceören toplumunda en ilginç patolojik lezyon şeklinde saptanan bir oluşum, bir bireyin kalça (coxa) kemiğinin uyluk kemiği ile birleştiği acetabulum içerisinde ay şeklinde bir yarıktır. Yapılan araştırmalar neticesinde şimdiye kadar eski toplumlara ait iskeletlerde yapılan incelemelerde, buna benzer bir özelliğe rastlanmadığı anlaşılmaktadır. Kalça kemiğini oluşturan kemiklerin kaynaşma sürecinde tamamen kaynaşamayıp bir iz bırakmış olabileceği tahmin edilmektedir. Genetik kökenli olabileceği gibi gelişim sürecinde bireyin karşılaşmış olduğu herhangi bir rahatsızlıktan kaynaklı da olabilir. Konuyla ilgili araştırmalar devam etmektedir. Aynı kalça kemiğinin acetabulum çevresinde porotik (delikli) bir oluşum da söz konusudur. Bu tarz oluşumlar genellikle ya tuberküloz hastalığının bir belirtisi ya da ileri aşamada romatizmal bir rahatsızlığın sonucu olabilmektedir. Bu kemiğin izole olması nedeniyle ait olduğu bireyin diğer kemiklerini incelemek mümkün olamadı, dolayısıyla lezyonu oluşturan hastalıkla ilgili kesin yorum yapılamadı (Resim 10).

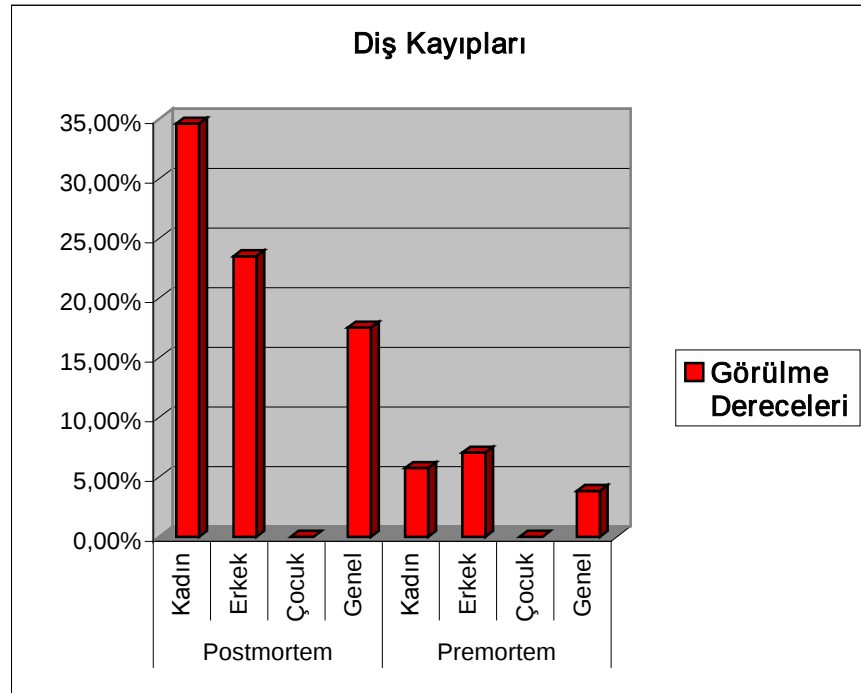

Grafik 7: Yüceören İskeletlerinde Belirlenen Patolojik Oluşumların Dağılımı

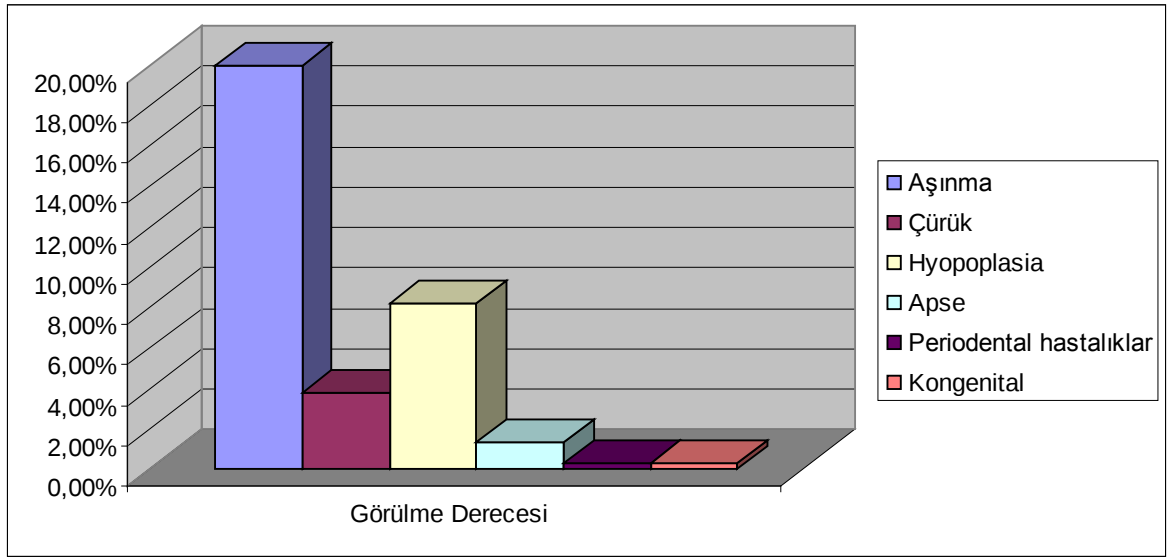
Yüceören toplumunun vücut patolojilerinin genel bir değerlendirmesi yapıldığında, genellikle eklem romatizmasının belirtileri olan patolojik lezyonların yaygın olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra kemiklerde yoğun olarak osteofitik oluşumlar da gözlenmiştir. Bu oluşum genellikle yaşlılıkla birlikte ortaya çıkmakla birlikte, bu oluşumlara bazı durumlarda fizyolojik stresin fazla olduğu toplumlarda genç bireylerde de yüksek oranda rastlanmaktadır. Nitekim Yüceören insanların genellikle 35-45 yaşları arasında ölmüş oldukları dikkate alındığında bu toplumun yaşam tarzı içerisinde fizyolojik güç gerektiren işlerin varlığından söz etmek mümkündür. Ayrıca toplumda romatizmanın da azımsanmayacak düzeyde olduğu bir gerçektir. Diğer hastalıklara yüksek oranda rastlanmamıştır, ancak iskeletlerin çok fazla tahrip olduğu ve bireylerin iskeletlerinin bütün bölgeleri bu tahribat nedeniyle yeterince incelenememesi bu hastalıklar konusunda kesin bilgiler vermeyi engellemektedir.

Diş patolojileri: Dişler bireylerin yaşam sürecinde karşılaştıkları sağlık sorunları, yaşadıkları fiziksel stres gibi aktiviteleri en iyi şekilde açıklamaktadır. Beslenme sonrasında ağız içerisinde kalan hastalık yapıcı faktörlerin oluşturduğu patolojik lezyonlar sıklıkla diş ve çenelerde oluşabilmektedir. İnsanların yaşam biçimi ile patolojik oluşumlar arasında bir ilişkinin varlığı söz konusudur. Diş ve çene hastalıklarının incelenmesiyle toplumların ağız ve diş sağlıkları, besin türleri ve besinlerin hazırlanış biçimleri belirlendiği gibi dişlerde ve çenelerde gözlenen patolojik olguların sıklığı ve yapısı, biyolojik ve kültürel faktörlere, toplumlara ve dönemlere göre de değişiklikler göstermektedir.

Yüceören insanlarına ilişkin toplam 365 diş incelenmiştir. Bu dişlerden 189'unun ait olduğu bireylerin cinsiyet ve yaşı saptanabildi. Diğer 176 adet diş ise izole olarak değerlendirildi. Genellikle dişlerde ve çenelerde görülen patolojik oluşumlar diş aşınması, hypoplasia, apse, alveol kaybı, ve ölüm öncesi (premortem) diş kayıplarıdır. Yüceören toplumunda %41 oranında ölüm sonrası kayıpların olması hastalıkların sıklığı açısından sağlıklı istatistiksel değerlendirme yapılmasını engellemektedir (Grafik 8). Bununla birlikte incelenen dişlerden, 16 köpek dişinin (canine) 7'sinde hypoplasia, (8 adet postmortem), belirlendi. 16 küçük azı dişin (Premolar) 4'ü hypoplasia, (14 postmortem), 1 premortem, 2 apse, 38 adet azı dişin (moların) biri çürük, 5 apse (8'i premortem) bulunmuştur. Erişkin dişlerinin % 20' sinde ortalama 3-4 derece arasında aşınma (Tablon 8), %3.7'sinde çürük, % 8.2'sinde hypoplasia, %1.3 apsenin varlığı saptandı (Grafik 9)

Grafik 8: Yüceören İnsanlarının Ölüm Öncesi ve Ölüm Sonrası Diş Kayıpları

Grafik 9: Yüceören İnsanlarında Diş Sayısına Göre Diş Patolojilerinin Görülme Sıklığı

Yüceören serisini oluşturan iskeletler üzerinde yaptığımız patolojik analizler sonucunda hypoplasia'nın yoğunluğu dikkati çekmektedir. Hypoplasia amelogenesis sürecinde kendini gösteren bir aksama sonucu mine tabakasının kalınlığında ortaya çıkan bir kusurdur. Genellikle mine yüzeyinde bantlar, bazen de küçük çukurluklar şeklinde rastlanmaktadır. Bu oluşum bütün dişlerde görülebileceği gibi genelde kesici ve köpek dişleri etkilemektedir. Beslenme bozukluğu, alınan besinlerdeki ciddi mineral eksikliği, olumsuz çevre koşulları, A, C, D vitaminlerinden uzun süre yoksun kalınması, kalsiyum ve magnezyum eksikliği, yüksek ateşle seyreden bazı ateşli hastalıklar, bebeklerin anne sütünü emme süresi, annenin bebek bakımındaki yetersizliği, down sendromu, konjenital kusurlar, böbrek hastalıkları, frengi, raşitizm, tüberküloz ve yaşam biçimi bu hastalığın nedenleri arasındadır (Brothwell, 1981; Goodman ve ark. 1984; Lukacs, 1989; Hillson, 1990, 2000). Hypoplasia Yüceören toplumunda %32,93 oranında belirlenmiştir.

Dişlerdeki diğer bir patolojik oluşum, çiğneme sırasında çiğneme yüzeylerinin birbiriyle teması, besin maddelerinde bulunan sert taneciklerin etkisi ve bazı geleneksel davranış (diş gıcırdatma gibi) nedenleriyle oluşan diş aşınmalarıdır. Bunlar başlangıçta bir hastalık gibi görünmezse de ilerlemiş aşamalar bazı hastalıkların nedeni olmaktadır. Eski Anadolu toplumlarında görülen diş aşınmaları günümüze oranla daha fazladır. Bu durumun gıda rejimiyle ve kuvvetli çiğnemeyle ilişkili olması doğaldır. Yüceören bireylerinde de diş aşınmaları birinci dereceden başlayarak 5. dereceye kadar çıkabilmekle birlikte, genellikle 3 ve 4. derecelerde yoğunlaşmıştır. Çocuk dişlerinde de yoğun olmamakla birlikte diş aşınması saptanmıştır. İncelenen dişlerde diğer patolojik olgulara çok fazla rastlanmamıştır. Bir bireyde çürük, İki bireyde apse dışında kayda değer farklı bir rahatsızlık belirlenmedi. Ancak daha önce de değinildiği gibi iskeletlerin

bazı bölümlerinin eksik, bazılarının da incelenemeyecek kadar kötü korunmuş olmaları kesin bir değerlendirme yapılamamasına neden olmaktadır.

SONUÇ

Yüceören iskeletleri oldukça karışık ve kötü korunmuş bir biçimde ele geçmiştir. Buna rağmen elde mevcut olan bütün parçalar tek tek değerlendirilerek toplum demografik, patolojik ve morfolojik açıdan değerlendirilmiştir. Yüceören Nekropolü'nde açılmış olan her bir mezardan oldukça karışık çıkarılan iskelet materyalinin, önce temizlik işlemleri yapılmış daha sonra birey ayırımları yapılarak bu bireylerin onarımları gerçekleştirilmiştir. Birey olarak belirlenenlerin dışında izole olarak ele alınan postcraniyal kemiklerin her biri yaş, cinsiyet ve paleopatolojik açıdan incelenerek değerlendirilmiştir. İncelemeler sonucunda izole olarak değerlendirilenlerin dışında 59 birey saptandı ve yapılan demografik analizlere göre yetişkin bireylerin çoğunlukta olduğu belirlendi. Ayrıca Yüceören toplumunun genç bir toplum olduğu, bu toplumda ileri yaşta bireylerin fazla sayıda bulunmadığı saptandı. Morfolojik bulgulara göre bu insanların hem erkeklerin hem de kadınların orta boy kategorisinde yer aldığı ve Akdeniz ırkını temsil ettiği anlaşılmaktadır. Toplumun dişlerinde, carabelli ve shawel-shaped gibi bazı varyasyonların birlikte bulunması bu toplumun heterojen bir toplum olduğunu göstermektedir. Toplumun sağlık yapısına bakıldığında romatizmal hastalıkların ve osteofitik oluşumların yoğunluğu dikkati çekmektedir. Buna göre toplumun genellikle fiziksel güç gerektiren bir yaşam tarzı benimsediğini ve yaşam ortamının romatizmal hastalıklara yol açacak düzeyde kötü çevre koşullarına sahip bir ortam olduğu söylenebilir. Buna ilaveten çok yüksek bir değerde olmamakla birlikte porotic hyperostosisin varlığı kötü beslenmeyi ve sıtmayı akla getirirken, yüksek sayılabilecek bir oranda hypoplasianın varlığı, yüceören insanlarında yetersiz beslenmenin bir belirtisidir. Bu bulgular doğrultusunda Yüceören insanlar, çok da iyi beslenemedikleri ve hijyenik koşulların yetersiz olduğu bir ortamda yaşamlarını sürdürmüş olmalıdır.

TEŞEKKÜR

Yüceören iskeletlerinin kazı alanından çıkarılıp getirilmesini sağlayan Araş. Gör. Ayşen Açıkkol, laboratuvar çalışmalarında temizlik, envanter çalışmaları ve onarımda yardımcı olan Işın Günay, Özlem Durgunlu ve Serpil Özdemir'e, İskeletler üzerinde çalışmamızı sağlayan Proje Direktörü ve Gazi Üniversitesi öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. S. Yücel Şenyurt'a şükranlarımı sunarım.

TABLO 1: Yüceören İskeletlerinin Yaş Ve Cinsiyetlere Göre ve Buluntuların Niteliğine Göre Mezarlardaki Dağılımları

Mezar no	birey sayısı	Envarter no	Buluntunun Niteliği	Cinsiyet	Yaş
K4	5	1. birey	Sol tibia, femur ve fibula gövdeleri, humerus parçaları, kafatası parçaları,2 adet lumbar vertebra, dişsiz sol maxilla yarısı, mandibula symphisial parçası, 3 MT, 1 ayak phalanges, 2 coxa parçası	erkek	erişkin
		2. birey	Alt sağ I1, I2, C, PM1, PM2,M1 ve kırık ayak kemik parçaları, sağ scapula parçası, mandibula parçaları ve karışık vücut kemikleri.	kadın	32-43
		3. Birey	Sağ üst M	?	25-35
		4. Birey	Kırılmış kötü durumda vücut kemikleri	?	erişkin
		5. Birey	Karışık kırılmış vücut kemik parçaları	Çocuk	
K1	2	1. birey	Sağ femur ve humerus distalleri ve kırılmış kemik parçaları	Erkek	Erişkin
		2. birey	Humerus distali, ulna,radius kemik parçaları ve karışık kemik perçaları	Kadın	Erişkin
K2	2	1. birey	Metatarsal ve uzun kemik parçaları	kadın	
		2. birey	Ayak kemikleri ve karışık uzun kemik parçaları	erkek	
K6	9	sol Femur 1	Sağ femurlarla uyumsuz	Kadın	
		Sol Femur 2	Sağ femurlarla uyumsuz	Erkek	
		sol Femur 3	Sağ femurlarla uyumsuz	Erkek	
		sol Femur 4	Sağ femurlarla uyumsuz	Kadın	
		sağ Femur 1		Erkek	
		sağ Femur 2		kadın	
		sağ Femur 3		?	erişkin-
		sağ Femur 4		Erkek	
		sağ Femur 5		Erkek	
K7	9	1. Birey	Sol çene ve dişler ,karışık vücut kemikleri	Erkek	25-35
		2. Birey	Maxilla, mandibula ve dişler	Kadın	25-35
		3. Birey	Maxilla ve mandibula	Kadın	
		4. Birey	Tibia ve kırık uzun kemik parçaları	Kadın	
		1.Çocuk	Sağ üst M1 ve kırık çene parçaları	çocuk	4 yaş -12 ay
		2. çocuk	Sol üst M1 ve kırık dişler, icisor dişler	çocuk	5 yaş -12 ay

		3. çocuk	alt M2 ve kırık dişler	çocuk	7-8 yaş
		4. çocuk	sağ M1 ve kırık karışık kemik parçaları	çocuk	4 yaş -12 ay
		5. çocuk	Sol alt-üst M1, sol üst C ve çene parçaları	çocuk	6 yaş-12 ay
K8	2	1. Birey	Sağ M1,M2,P1,sol C,I1,I2, clavicula ve kırık vücut kemiği parçaları	Erkek	25-35
		2. Birey	Kafatası parçaları, mandibula symphisisi	kadın	25-35
K 9	2	1. Birey	Kafatası	Erkek	
		2. Birey	kafatası	Kadın	
K11	1		Sol M2, metatarsal parçası, 1 coxa parçası ve diş parçası	Erkek	17-25
K12	2	1. Birey	Sağ humerus ve sağ üst PM2, karışık kırık kemik parçaları	Erkek	Erişkin
		2. Birey	Sağ MT5 ve kırık ayak kemiği parçaları ile erişkin bir bireye ait yanmış kemikler	?	Erişkin
K15	3	1. Birey	Femur, tibia,radius,ulana, metatarsal parçaları	Kadın	50+
		2. Birey	Dişler ve çene parçaları	?	Erişkin
		3. Birey	Alt sağ M1, üst sol M1, üst sol I1,	Çocuk	3 yaş – 12 ay
K3/2	22		Bireylere ait kemiklerin hepsi mezar odasında karışık bulunmuştur		
			Kafatası (3 tanesi bütün diğerleri kırık ve yarım)	9	4 kadın 4 erkek 1 çocuk
			Tibia (8 farklı bireye ait tibiaların bazılarının parçaları eksik)	8	3 kadın 4 erkek, 1 yetişkin
			Pelvis (6 bireye ait leğen boşluğunu oluşturan kemiklerin üçünün bir arada olduğu durum)	6	5 kadın 1 erkek
			Coxa (8 farklı bireye ait tek taraflı kalça kemikleri)	8	5 erkek 3 kadın
			Sternum (5 farklı bireye ait sternum kemiklerinin bulunması)	5	3 erkek 2 kadın
			Clavicula (7 farklı bireye ait köprücük kemikleri)	7	3 erkek 3 kadın 1 belirsiz
			Fibula (8 farklı bireye ait iğne kemiklerinin bazılarının parçaları kırılmış ve eksik)	8	
			Radius (11 farklı bireye ait döner kemikler)	11	
			Ulna (10 farklı bireye ait dirsek kemikleri)	10	
			Humerus (8 farklı bireye ait ön kol kemikleri)	8	
			Talus (10 farklı bireye ait aşık kemikleri)	10	
			Calcaneus (9 farklı bireye ait topuk kemikleri)	9	
			sacrum (2 bireye ait sağrı kemikleri)	2	1 erkek 1 kadın

			Maxilla (5 farklı bireyin üst çene kemikleri)	5	3 erişkin 2 çocuk
			Mandibula (11 Farklı Bireye ait alt çene kemikleri)	11	6 erkek 4 kadın 1 belirsiz
			Çocuklar (6 çocuğa ait karışık vücut kemikleri ayrıca belirlendi)	6	6+2 çocuk=8
			K3/2 Mezarındaki toplam birey sayısı= 6 erkek 4 kadın 4 cinsiyeti belirlenemeyen 8 çocuk	TOPLAM	22 Birey
			19 erkek+ 16 kadın 9 cinsiyeti belirlenemeyen erişkin ve 15 çocuk		
GENEL TOPLAM	59	Mezarlara göre dağılım	$K4=5+K1=2+K2=2+K6=9+K7=9+K8=2+K9=2+K11=1+K12=2+K15=3+K3/2=22$	GENEL	59 Birey

Tablo 2: Yüceören Bireylerinin Mezarlara Göre Dağılımı

Mezar	Birey sayısı	Bireylerin Yaşa ve Cinsiyete Göre Dağılımı
K1	2	1 kadın 1 erkek
K2	2	1 kadın 1 erkek ?
K3/2	22	4 kadın 6 erkek 4 bilinmeyen 8 çocuk
K4	5	1 kadın 1 erkek 2 belirlenemeyen 1 çocuk
K6	9	3 kadın 5 erkek 1 bilinmeyen
K7	9	3 kadın 1 erkek 5 çocuk
K8	2	1 kadın 1 erkek
K 9	2	1 kadın 1 erkek
K11	1	Erkek
K12	2	1 erkek, 1 yetişkin yanmış kemikler
K15	3	1 kadın 1 yetişkin 1 çocuk
Toplam	59 Birey	15 çocuk 44 erişkin (9 erişkin bireyin cinsiyeti cinsiyeti belirlenemedi)

Tablo 3: K3/2 Mezarından Çıkan İskeletlerin Bölümlerine Göre Dağılımı.

K3/2 Mezarı	Adet	Dağılım
Kafatası	9 adet	4 kadın 4 erkek 1 çocuk
Tibia	8 adet	3 kadın 4 erkek 1 belirsiz
Pelvis	6 adet	5 kadın 1 erkek
Coxa	8 adet	5 erkek 3 kadın
Sternum	5 adet	3 erkek 2 kadın
Clavicula	7 adet	3 erkek 3 kadın 1 belirsiz
Fibula	8 adet	
Radius	11 adet adet	
Ulna	10 adet	
Humerus	8 adet	
talus	10 adet	
Calcaneus	9 adet	
Sacrum	2 adet	1 erkek 1 kadın
Maxilla	5 adet	3 erişkin 2 çocuk
Mandibula	11 adet	6 erkek 4 kadın 1 belirsiz
Çocuklar	6+2	8 çocuk
		6 erkek 4 kadın 3 bilinmeyen
TOPLAM= 6 erkek+4 Kadın+ 3 cinsiyeti belirlenemeyen erişkin +8 Çocuk =22 Birey		

Tablo 4: Yüceören kadın ve erkeklerinin kafataslarından alınan ölçümler

		KADINLAR				ERKEKLER			
		n	min.	max	ort.	n	min.	max	ort.
Maximum kafa uz.		1	186	186	186	3	182	207	193,3
Maximum kafa gen.		1	133	133	133	2	141	141	141
Kafa kaidesi uzunluğu		1	97	97	97	2	97	97	97
Yüz derinliği		1	80,3	80,3	80,3	1	86,9	86,9	86,9
Minimum alın gen		1	97	97	97	2	95,5	96	95,75
Maximumalın gen.		1	117	117	117	2	114	120	117
Basion_Bregma		1	138	138	138	2	125	129	127
Porion_Porion		1	114	114	114	2	121	127	124
Biauricular gen.		1	114	114	114	1	124	124	124
Porion_Bregma yük.		1	126	126	126	2	130	133,1	131,56
Frontal yay		2	120	123	121,5	4	120	145	129,75
Frontal doğru		2	107,6	107,7	107,65	4	92	127,6	108,8
Parietal yay		1	127	127	127	4	130	154	137,25
Parietal doğru		1	113,2	113,2	113,2	4	93	131,3	114,75
Occipital yay		1	136	136	136	2	120	135	127,5
Occipital doğru		1	105,8	105,8	105,8	2	80	105,7	92,85
Horizontal çevre		1	524	524	524	2	532	532	532
Morfolojik yüz yük		0	0	0		0	0	0	
Üst yüz yük.		1	69	69	69	1	55	55	55

Üst yüz gen.	1	125	125	125	0	0	0	
Orbital gen.	1	40	40	40	1	44	44	44
Orbital yük.	1	38	38	38	1	34	34	34
Nasal yük.	1	51,1	51,1	51,1	1	50	50	50
Nasal gen.	1	28,5	28,5	28,5	1	25	25	25
Palatal uz.	1	43	43	43	0	0	0	
Palatal gen.	1	43,3	43,3	43,3	1	35	35	35
Maxilla dental uz.	1	40,49	40,49	40,49	0	0	0	

Tablo 5:Yüceören Kadın ve Erkeklerinin Mandibulalarından Alınan Ölçümlerin Ortalama Değerleri

	KADINLAR				ERKEKLER			
Mandibula	N	min.	max.	ort.	N	min.	max.	ort.
Bigonial genişlik	1	89	89	89	2	96,1	101,1	98,6
Bicondılar genişlik	1	121	121	121	3	99,6	134,41	115,74
Mandibula Gövde Uzunluğu	2	50	94	72	2	101	103	102
Mandibula gövde yük.(molardan)	3	26	27,1	26,6	3	29,87	32,5	31,19
Mand.gövde yük. (for. Ment.)	3	28,5	33	30,9	3	33,2	35,2	34,29
Mand.gövde Yük. (Sym.)	3	30,7	33,2	32,3	3	25,8	33,3	30,11
Mand. Gövde Kalın..(for. Ment.)	5	11,5	15,5	13,22	3	12	14,5	13,06
Minimum ramus genişliği	3	26,1	39,2	32,3	3	29,81	37,4	33,87
Ramus yüksekliği	1	66	66	66	3	73	75	73,67
İki foramen mentale arası uzun..	4	44,3	49,5	46,46	3	43,4	48	46,37
Gonial aç	3	107	136	122,3	4	102	116	112
Dental uzunluk	1	44,12	44,1	44,12	2	42,65	43,14	42,9

Tablo 6 :Yüceören kadın ve erkeklerinin Leğen Boşluğu (pelvis) ve Kalça Kemiklerinden alınan ölçümlerin Ortalama Değerleri

	KADINLAR				ERKEKLER			
	N	min.	max.	ort.	N	min.	max.	ort
Pelvis boşluğu transvers genişliği	1	112	112	112				
Pelvis boşluğu Sagittal genişliği	1	139	139	139				
Coxa maximum yükseklik	1	209	209	209	3	214	248	232,3
İlium genişliği	1	173	173	173				
ilium yüksekliği	1	130	130	130	4	134	161	146,75
pubis uzunluğu	3	80	83	82	2	77	85	81
ishium uzunluğu	4	77	94	83.3	4	82	123	92.5
foramen Obtratum genişliği	2	50	53	51.5	3	49	59	53,3
foramen Obtratum yüksekliği	2	33	35	34,5	3	31	35	33,6
symphysis pubis uzunluğu	3	35	38	35	4	39	76	47
symphysis pubis genişliği	3	12	15	13.5	3	15	18	16,66
fossa iliaca derinliği	0	0	0		1	25	25	25
ilium kanat yüksekliği	2	95	96	95,5	2	118,5	123	120,75
Facies auricularis genişliği	1	65	72	68.5	2	67	75	71
Facies auricularis yüksekliği	2	69	80	74.5	1	82	82	82
İncisura ischiadica major genişliği	2	41	52	46,5				
İncisura ischiadica. major derinliği.	2	35	39,6	37,3				
cotylo sciatic gen.	3	32	37,9	34,2	3	34	48	39
Sacrum Yüksekliği	2	114	117,7	115,85	1	110,6	110,6	110,6
Sacrum Genişliği	1	109,2	109,2	109,2	2	114	116,32	115,16
Sacrum Derinliği	1	21	21	21	2	11	20	15,5

Tablo 7: Yüceören İskeletlerinde Belirlenen Patolojik Lezyonların ve Anomalilerin Mezarlara ve Bulunduğu Bölümler Göre Dağılımı

Envanter no	Cinsiyet	Yaş	Bulunduğu kemik	Patoloji ve Anomali
K3/2 1 nolu kafatası	Kadın		Frontal	Metopic sutur ve inka kemiği
K3/2 3 nolu kafatası	Kadın	44	Sağ parietel	Endocranialinde delikli yapı
K3/2 7 nolu kafatası	Erkek	54-56	Sağ parietel	Yaşlılıktan dolayı sol parietalde çökme, ve endocranialde sulcus var
K 3/2 3 nolu Çocuk		2-2,5	Sağ parietal	Kesi izi
K3/2 2 nolu kafatası	Erkek	40	Her iki orbital	Cribra orbitale
K3/2 4 nolu Kafatası	Erkek	45	Sağ orbital	Cribra Orbitale
K3/2 8 nolu kafatası			Occipital, sphenoid	Porotic hyperostosis
K3/2 9 nolu kafatası	Kadın	Erişkin	Sphenoid	Porotic oluşum
K 3/2 1 Nolu Çocuk		1,5-2	Occipital	Endocranialde delikli yapı
K 3/2 Coxa parçaları	Erkek	39-44	1. sacral vert.	Extra kemik çıkıntısı
K 3/2 2 Nolu Çocuk		8-11	Femur	Yassılaşma var
K 3/2 Karışık Vertebra	?	Erişkin	90 adet thocal	Osteofit başlangıcı
	?	Erişkin	50 adet lumbar	Osteofit başlangıcı
K3/2 lumbar vertebra	Erkek	Erişkin	4 lumbar	Osteofit ve enfeksiyon(tüberkiloz?)
			Costalar	Deformasyon ekstra kemik çıkıntısı (tüberkiloz?)
	Kadın	Erişkin		Osteofit ve çökme
K3/2 Karışık vertebra	Kadın	Yaşlı	Thoracal vertebra	Schmorl nodülü ve osteofit
K3/2 Birey 3	Erkek	34-43	Bütün kemiklerin	Eklem yüzeylerinde enfeksiyonal hastalık
			Sacrum , coxa	Osteoarthritis
			Tüber ischiadicum	Ekstra kemik çıkıntısı
			Facies auricularis	Süngerimsi oluşum
			Acetabulum	Ekstra kemik çıkıntısı
			Sacrum auricularisi	Delikli yapı
			Promontoryum	osteofit
K3/2 Pelvis 1	Kadın	30-35	Coxa	Auricularde extra kemik çıkıntısı
				Acetabulumda delikli yapı
				Facies auriculariste arthrite bağlı deformasyon
K3/2 Pelvis 4	Kadın		Sacrum	Dorsalde delikli yapı
			Acetabulum	Delikli yapı
			İschium	Ventralde delikli yapı
K 3/2 Coxa 4	Erkek	35-39	Sol Ilium	Delikli yapı
K 3/2 Coxa 5	Erkek		İlium	Delikli yapı

K 3/2 Coxa 6	Kadın	Erişkin	Coxa	facies auriculariste deformasyon
K 3/2 Coxa 7	Erkek	39-44	Coxa	Fossa acetabulumda yarık
K 3/2 Pelvis 6	Erkek			Auricular yüzeyde extra kemik çıkıntısı
			İschium	Tüber ischiaducumda deformasyon
K 3/2 Pelvis 2	kadın		Sacrum	Süngerimsi yapı,promontoryum da extra kemik çıkıntısı
			Coxa	Auriculariste delikli süngerimsi yapı
K3/2 Birey 9	Erkek	30-40	Femur	Enfeksiyon
K3/2 Birey 13	?	30-40	Femur	Epicondüllerde delikli süngerimsi yapı
K3/2 Birey 3	Erkek	34-43	Tibia	Lateral çömelme faceti
K3/2 Birey 3	Erkek	34-43	Ulna	Osteoarthritis
K3/2 Birey 3	Erkek	34-43	Clavicula	Sternal uçta delikli yapı
K3/2 Birey 4	Erkek	20-30	Tibia	Osteomyelit
				Sağ ve sol çömelme faceti
K3/2 Birey 4	Erkek	25	Fbula	Osteomyelit
K 3/2 P5 Tibia			Tbia	Proximalde ekstra kemik çıkıntısı (travma)
K 3/2		35	Fossa ulnaris	Arthritis
K 3/2		35	Ulna olecrani	Arthritis
K 3/2 Humerus 7	Kadın	Erişkin	Humerus	Enfeksiyon
K 3/2 Ulna 6 (sol)	Erkek	Erişkin	Ulna	Arthritis ve olecranonda delikli yapı
K3/2 Ulna 8 (sol)	Kadın	Erişkin	Ulna	Arthritis
K3/2 Ulna 5 (sağ)	Kadın	Erişkin	Ulna	Arthritis ve deformasyon
K 3/2 Ulna 5			Ulna	Osteoarthritis
K 3/2 1 Nolu Çocuk		1,5-2,5	Uzun kemikler	Metafizleri delikli yapıda
K 3/2 Clavicula	Erkek	47	Sağ 3. clavicula	Acromial uçta extra kemik çıkıntısı
K3/2 Sternum			Sternum	Manibrium ile claviculanın birleşme yüzeyinde defor.ve corpusta defor.
K 3/2		35	Calcaneus	Arthritis
			Talus	Arthritis
K6 (karışık)			2 lumbar vertebra	Osteofit
K6 (karışık)			1 cervical vert.	Birleşme yüzeyinde süngerimsi yapı
K6 (karışık)			3 trochal vert.	Birleşme yüzeyinde süngerimsi yapı
K6 (karışık)			4 lumbar vert.	Birleşme yüzeyinde süngerimsi yapı
K6 (karışık)			Phalanges	Kemik çıkıntısı
K6 (karışık)			Metatarsal	Arthritis
K4	?	Erişkin	Femur	Kesi izi
K4	?	Erişkin	Tibia	Kesi izi

K4 2. Birey	Erkek	32-43	Tarsaller	Eklem yüzeyinde delik
K4 Birey 2	Kadın	37	Phalanges	Eklem yüzeyi delik
K 7 (karışık)			Talus	Arthiritis
A7 (karışık)			Sağ ve sol Mt.5	Arthiritis
A/8	Kadın	Orta erişkin	Kafatası	Yanmış kafatası parçası
K/9	Erkek		Kafatası	Sağ coronal suturda iki çukurluk
K/15		Erişkin	Femur	Hypothrochanteric fossa
K/15		erişkin	Tibia	Sol lateralde çömelme faceti
K 8 Birey 1	Erkek	25-35	Sol tibia	Medial çömelme faceti
Nosuz	?	Erişkin	Metatarsal	Arthiritis

Tablo 8: Yüceören Diş Aşınmasının Aşınma Derecelerine ve Diş Gruplarına Göre Dağılımı (Kadın + Erkek)

Dişler	No.	1	2	2+	3	3+	4	4+	5	5+	Toplam
Incisive	63				4		2		2		8
Canine	44			4	3		1	1			9
Premolar	63	3	2	3	3		2				13
Molar	140	5	11	8	3	2	1		1	1	32
Toplam	310	8	13	15	13	2	6	1	3	1	62